

МУЗИЧКА ШКОЛА
ЈОСИФ МАРИНКОВИЋ
БЕОГРАД, КРУНСКА 8
Тел/факс 011/3236-504
muzicka@josifmarinkovic.edu.rs
www.josifmarinkovic.edu.rs

На основу члана 61. и члана 119. став 1.тачка 2.) Закона о основама система образовања и васпитања (Сл. гласник РС бр. 88/2017, 27/2018 – др. закон, 10/2019, 6/2020 и 129/2021) Школски одбор МШ "Јосиф Маринковић" Београд, на седници одржаној дана 13.09.2022. године, донео је

ШКОЛСКИ ПРОГРАМ 2022-2026. ГОДИНЕ
МУЗИЧКЕ ШКОЛЕ "ЈОСИФ МАРИНКОВИЋ", БЕОГРАД
ЗА СЛЕДЕЋЕ ШКОЛСКЕ ГОДИНЕ:
2022/23, 2023/24, 2024/25 и 2025/26.

УВОД

ОПШТИ ПОДАЦИ О ШКОЛИ

Назив школе: МШ "Јосиф Маринковић"

Седиште: Крунска број 8, Београд

Телефон/факс: 011/3236-504, 011/3241-954

Мејл: muzicka@josifmarinkovic.edu.rs

Сајт: www.josifmarinkovic.edu.rs

ПИБ: 100295768

Датум оснивања школе: Школа је на предлог Одељења за културу и уметност број 2331/25.12.1947. године основана 26. децембра 1947. године Одлуком Народног одбора града Београда – Извршног одбора, број 1273/26.12.1947. године

Датум прославе Дана школе: 13. мај.

ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛИ ЗА КОЈЕ ЈЕ ШКОЛА ВЕРИФИКОВАНА

Решење: средње музичке школе Министарства просвете, науке и техничког развоја број 022-05-00080/2007-03, 22.12.2010. године

Подручје рада: Култура, уметност и јавно информисање

Музичко образовање и васпитање: вокално-инструментално

Трајање ОШ: четири и шест година

Трајање СШ: четири године

Образовни профил: Музички извођач класичне музике

О НАМА

Историјат школе

Музичка школа „Јосиф Маринковић“ основана је као основна музичка школа, 1947. године, као прва државна (јавна) музичка школа у Београду. Музичко образовање и васпитање у овој установи започело је у врло скромним условима у Шуматовачкој улици број 122, територија Градске општине Врачар. Са великом личном и професионалном љубављу 9 сталних и 5 хонорарних професора предавало је клавир, виолину и виолончело. Иако је школа била у оснивању, број уписаних ученика био је завидан, 197. До школске 1953/54. године, успостављене су све активности у вези са одржавањем интерних и јавних часова и школских свечаности. Школа је организовала и рад оркестра.

Прве велике резултате школа остварује у школској 1960/61. години. У педагошком смислу, постижу се изузетни успеси на Такмичењу београдских музичких школа (освајање 3 прве награде, 1 друга, 5 трећих и 2 похвале). Школа је

набавила сталну опрему, магнетофон, плоче и литературу. Дан школе славио се у мају, што ће током наредних година прерасти у традицију. Око 300 ученика похађало је школу.

Током следећих година, уочљив је напредак у васпитно образовном раду, док школа велики успех остварује у школској 1980/81. години. Квалитетан наставни кадар, успешни међуљудски односи, стимулисање и похвале успешних резултата ученика и професора резултирало је напредовањем у раду школе. Увођење нових предмета, као што су флаута, труба, хорна и гитара дало је додатну виталност школи. Ширу димензију музичким активностима пружали су оркестар и камерна музика. Због постизања педагошког успеха, школа је школске 1973/74. и 1977/78. године била предложена за награду „Доситеј Обрадовић“.

Успех у раду школе уочавају се школске 1993/94. године. Основан је хор и уведен је нови предмет, хармоника. Иновације су унете у организацију рада школе и у наставу. Основа свих тих залагања била је та да се у центар збивања постави ученик. У том смислу давана је слобода наставницима у раду, како би се што више приближили психо-физичком узрасту ученика, његовим могућностима и интересовањима. Наставници су били подстицани на остваривање што бољих резултата, јер само квалитетан наставник је у интересу ученика.

Током 90-тих година примењиван је тимски рад са ученицима. Интересантно је поменути да сарадња колега није била само у оквиру истог предмета, већ су сарађивале колеге које предају различите предмете. Резултати таквог приступа били су видни на бројним међународним, савезним и републичким такмичењима.

Од 1993. године школа почиње да наступа на међународним такмичењима. Јована Николић, ученица IV разреда клавира, из класе наставнице Злате Малеш, била је прва ученица наше школе која је отишла на међународно такмичење. У италијанском граду Стреза, ова ученица освојила је I награду. Након ње, наши ученици учествовали су и освајали значајне награде у Италији (такмичење у Стреси, Тортони, Барлети, Горицији) и Француској, такмичење у Паризу.

У циљу подстицања ученика на што боље резултате, организовано је Отворено школско такмичење „Јосиф Маринковић“, школске 2004/05. године. Идеја такмичења била је да се кроз примерене пропозиције омогући рангирање ученика и професора наше школе и других школа. Тежило се подстицању на још боље резултате кроз музичко дружење.

Због великог интересовања као и потребе наших наставника да наставе рад са својим ученицима, школске 2007/08. године уписан је, први пут, први разред средње музичке школе. До текуће школске године успешно је уписана и једанаеста генерација средњошколаца.

Резултат оваквих тежњи су и успеси наших ученика у школској 2021/22. години.

Награда	Верификована такмичења	Остала такмичења	Укупно
Лауреат	2	/	2
I	12	23	35
II	8	8	16
III	8	6	14
Укупно награда	30	37	67

Музичка школа „Јосиф Маринковић“ налази се на територији Градске општине Врачар, у улици Крунској број 8, и у издвојеним одељењима при ОШ „Јован Поповић“ на општини Палилула, у улици Маријане Грегоран број 62, и при ОШ „Марко Орешковић“ на општини Новом Београду, у улици Отона Жупанчича број 30. Настава стручних предмета за средњу школу одржава се у матичној школи док наставу из општеобразовних предмета, они који похађају музичку гимназију, слушају у Музичкој школи „Станковић“.

Настава се одвија у три смене у оквиру шестодневне радне недеље. Радно време школе је од 08.00 до 21.00. Радно време суботом је од 08.00 до 20.00. Сваки час колективне наставе траје 45 минута, док часови индивидуалне наставе за ученике од 1. до 3. разреда трају по 30 минута, док за ученике од 4. до 6. разреда трају по 45 минута (шестогодишња школа). За ученике четворогодишње школе часови индивидуалне наставе трају по 30 минута у 1. и 2. разреду, а у 3. и 4. разреду по 45 минута. У средњој школи сви часови трају 45 минута. Школа има задовољавајуће услове за извођење обавезне наставе у погледу школских инструмената.

Клавир	12	Кларинет	7
Пианино	8+3 електрична	Обоа	4
Хармоника	15	Фагот	1
Виолина	61	Труба	4
Виола	2	Тромбон	1
Виолончело	10	Хорна	5
Контрабас	3	Гитара	7
Флаута	15		

На повољне услове рада школе утиче и хармонична породична ситуација ученика, као и опремљеност инструментима, јер већина ученика станује код родитеља, поседује свој инструмент или користи школски инструмент и има све услове за школовање. Велики допринос квалитетнијем раду даје успешна сарадња родитеља и школе која се огледа у појединачним и колективним састанцима, као и

добровољним донацијама које обезбеђују додатна средства за побољшање квалитета наставе.

Целокупан простор за извођење обавезне наставе је задовољава минималне потребе, узимајући у обзир број запослених радника и број ученика. У седишту школе на располагању постоји 10 учионица и 1 безусловна сала, а у издвојеним одељењима 3 учионице на Новом Београду и 5 учионица на Карабурми. Површина расположивог простора за наставу у матичној школи је 324m².

Снаге наше школе:

- Задовољство већине колектива што припада овој школи;
- Стручан, млад и амбициозан кадар;
- Задовољавајући успеси остварени на верификованим такмичењима;
- Изражена жеља наставника за стручним усавршавањем и иновацијама у школи;
- Отворен однос између ученика и професора;
- Успешна сарадња и тимски рад председника стручних већа и руководства школе;
- Велики број сарадника и пријатеља школе;
- Спремност родитеља за помоћ и сарадњу;
- Локација школе;
- Начин промовисања школе;
- Задовољни ученици.

Мисија

Наша мисија је да пружимо младима простор и подршку, да развију своје музичке способности и пробудимо креативне процесе и уметничке аспирације, како би активно учествовали у културном животу заједнице. Кроз квалитетну наставу и добру организацију наши ученици постижу изврсност у музици, која се преноси у друге области живота. Они се развијају интелектуално, емоционално, социјално и музички, а стичу основе самопоуздања, одговорности и стабилности.

Визија

Школа која нуди комплетан систем преакадемског музичког образовања (припремни разред, основна и средња музичка школа) и представља стожер квалитетних кандидата за даље музичко образовање и стварање вредних људи. Желимо да наша школа прерасте у комплетну средњу музичку школу у којој ће ученици са великим задовољством развијати своју музичку креативност и која ће им пружити одговарајуће образовање за наставак школовања. Развојни пут школе видимо кроз бригу о сваком ученику, постизању високих професионалних резултата и

успостављању и одржавању хармоничних односа у колективу, уз интензивну сарадњу са широм заједницом.

Мото

"Што је у држави боља музика, боља ће бити и држава". Платон

НАЗИВ И ВРСТА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА, ТРАЈАЊЕ, СВРХА, НАЧЕЛА

НАЗИВ И ВРСТА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Посебан школски програм за основно музичко образовање и васпитање у трајању од шест и четири године и школски програм за стицање образовања у четворогодишњем трајању у стручној школи за подручје рада култура, уметност и јавно информисање, образовни профил - музички извођач - класичне музике.

ТРАЈАЊЕ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Школски програм ће се примењивати четири школске године, почев од школске 2022/23. године до школске 2025/26. године.

СВРХА И НАЧЕЛА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Обезбеђивање остваривања наставних планова и програма и потреба ученика и родитеља, школе и јединице локалне самоуправе.

Начела:

- 1) усмереност на циљеве и исходе учења;
- 2) заснованост на стандардима, уз систематско праћење и процењивање квалитета програма;
- 3) уважавање узрасних карактеристика у процесу стицања знања и вештина, формирања ставова и усвајања вредности код ученика;
- 4) хоризонталне и вертикалне повезаности у оквиру предмета и између различитих наставних предмета;
- 5) поштовање индивидуалних разлика међу ученицима у погледу начина учења и брзине напредовања;
- 6) заснованост на партиципативним, кооперативним, активним и искуственим методама наставе и учења;

- 7) уважавање искуства, учења и знања која ученици стичу ван школе и њихово повезивање са садржајима наставе;
- 8) развијање позитивног односа ученика према школи и учењу, као и подстицање интересовања за учење и образовање у току целог живота;
- 9) коришћење позитивне повратне информације, похвале и награде као средства за мотивисање ученика;
- 10) уважавање узрасних карактеристика у процесу психофизичког развоја обезбеђивањем услова за живот и рад у школи.

ПРИНЦИПИ, ЦИЉЕВИ, ЗАДАЦИ, ИСХОДИ И СТАНДАРДИ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

ОПШТИ ЦИЉ:

Конкретизација и прилагођавање законом прописаних наставних планова и програма условима и ресурсима школе, као и информисање ученика, родитеља и локалне заједнице о образовним садржајима.

ОПШТИ ПРИНЦИПИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

1. Једнакост и доступност остваривања права на образовање и васпитање заснованом на социјалној правди и принципу једнаких шанси без дискриминације;
2. Усмереност образовања и васпитања на дете и ученика кроз разноврсне облике учења, наставе и оцењивања којима се излази у сусрет различитим потребама детета и ученика, развија мотивација за учење и подиже квалитет постигнућа;
3. Поштовање људских права и права сваког детета, ученика и уважавање људског достојанства; образовање и васпитање у демократски уређеној и социјално одговорној установи у којој се негују отвореност, сарадња, толеранција, свест о културној и цивилизацијској повезаности у свету, посвећеност основним моралним вредностима, вредностима правде, истине, солидарности, слободе, поштења и одговорности и у којој је осигурано пуно поштовање права детета, ученика;
4. Висок квалитет образовања и васпитања за све; квалитетно и уравнотежено образовање и васпитање, засновано на тековинама и достигнућима савремене науке, примена достигнућа научних дисциплина важних за процес образовања и васпитања и прилагођених узрасним и личним образовним потребама сваког детета, ученика;
5. Целоживотно учење, које укључује све облике учења и значи учествовање у различитим облицима образовних активности током живота, са циљем сталног

- унапређивања потребних личних, грађанских, друштвених и радних компетенција;
6. Образовање и васпитање засновано на компетенцијама у складу са стратешким и функционалним оквиром за планирање и остваривање процеса образовања и васпитања, чиме се стварају услови и пружа подршка за развој свих компетенција;
 7. Професионалну етику и компетентност која подразумева високу стручност наставника, стручних сарадника, директора и секретара, стални професионални развој и висок ниво професионалне одговорности и етичности;
 8. Хоризонталну и вертикалну проходност којом се осигурава могућност да ученици током образовања промене врсту образовања (хоризонтална проходност) и могућност даљег образовања и стицања вишег нивоа образовања (вертикална проходност);
 9. Демократичност кроз укљученост свих учесника у систему образовања и васпитања у стварању и спровођењу образовних политика, поштујући потребе и права уз обавезе и одговорности;
 10. Аутономија установе кроз планирање и остваривање одговарајућих активности, програма и пројеката у циљу унапређивања квалитета образовања и васпитања поштујући специфичности установе и локалне средине.

У остваривању принципа, посебна пажња посвећује се:

1. Сарадњи са породицом, укључивањем родитеља односно другог законског заступника, ради успешног остваривања постављених циљева образовања и васпитања, локалном заједницом и широм друштвеном средином;
2. Подршци преласка детета, односно ученика у следећи ниво образовања и васпитања и остваривању континуитета у образовању и васпитању;
3. Идентификацији, праћењу и подстицању ученика и одраслих са изузетним способностима (талентовани и даровити) уз обезбеђивање услова да, без обзира на сопствене материјалне услове имају приступ одговарајућим нивоима образовања и васпитања и установама;
4. Могућности да деца, ученици са сметњама у развоју, инвалидитетом и из осетљивих група, без обзира на сопствене материјалне услове имају приступ свим нивоима образовања и васпитања у установама, а лица смештена у установе социјалне заштите, деца, ученици са здравственим проблемима остварују право на образовање за време смештаја у установи и током болничког и кућног лечења;
5. Смањењу стопе напуштања система образовања и васпитања, посебно лица из социјално угрожених категорија становништва и неразвијених подручја, лица са сметњама у развоју и инвалидитетом и других лица са специфичним тешкоћама у учењу и подршци њиховом поновном укључењу у систем, у складу са принципима инклузивног и интеркултуралног образовања и васпитања;
6. Каријерном вођењу и саветовању запослених, ученика усмереном ка личном развоју појединца и напредовању у образовном и професионалном смислу;

7. Остваривању права на образовање и укључивањем у систем образовања и васпитања на различитим узрастима и нивоима, без угрожавања других права детета и других људских права;
8. Сарадњи са ученицима, ради успешног остваривања постављених циљева образовања и васпитања, као и остваривања одговарајућих активности, програма и пројеката у циљу унапређивања квалитета образовања и васпитања.

ЦИЉЕВИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

1. Обезбеђивање добробити и подршка целовитом развоју детета, ученика;
2. Обезбеђивање подстицајног и безбедног окружења за целовити развој детета, ученика, развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
3. Шири обухват деце предшколским васпитањем и образовањем и свеобухватна укљученост ученика у систем образовања и васпитања;
4. Развијање и практиковање здравих животних стилова, свести о важности сопственог здравља и безбедности, потребе неговања и развоја физичких способности;
5. Развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња;
6. Континуирано унапређивање квалитета процеса и исхода образовања и васпитања заснованог на провереним научним сазнањима и образовној пракси;
7. Развијање компетенција за сналажење и активно учешће у савременом друштву које се мења;
8. Пун интелектуални, емоционални, социјални, морални и физички развој сваког детета, ученика, у складу са његовим узрастом, развојним потребама и интересовањима;
9. Развијање кључних компетенција за целоживотно учење, међупредметних компетенција и стручних компетенција у складу са захтевима занимања, потребама тржишта рада и развојем савремене науке и технологије;
10. Развој свести о себи, стваралачких способности, критичког мишљења, мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
11. Оспособљавање за доношење ваљаних одлука о избору даљег образовања и занимања, сопственог развоја и будућег живота;
12. Развијање позитивних људских вредности;
13. Развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
14. Развијање компетенција за разумевање и поштовање права детета, људских права, грађанских слобода и способности за живот у демократски уређеном и праведном друштву;

15. Развој и поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавање различитости;
16. Развијање личног и националног идентитета, развијање свести и осећања припадности Републици Србији, поштовање и неговање српског језика и матерњег језика, традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
17. Повећање ефикасности употребе свих ресурса образовања и васпитања, завршавање образовања и васпитања у предвиђеном року са минималним продужетком трајања и смањеним напуштањем школовања;
18. Повећање ефикасности образовања и васпитања и унапређивање образовног нивоа становништва Републике Србије као државе засноване на знању.

ИСХОДИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Исходи образовања и васпитања су јасни искази о томе шта се од ученика очекује да зна, разуме и да је способан да покаже, односно уради након завршеног одговарајућег нивоа образовања и васпитања.

Исходи образовања и васпитања су основа за планирање, праћење и вредновање образовања и васпитања.

Исходи образовања и васпитања представљају способност ученика да:

1. Изрази и тумачи идеје, мисли, осећања, чињенице и ставове у усменој и писаној форми;
2. Прикупља, анализира, организује и критички процењује информације;
3. Користи српски језик, односно језик националне мањине и страни језик у зависности од културног наслеђа и средине, потреба и интересовања;
4. Ефикасно и критички користи научна и технолошка знања, уз показивање одговорности према свом животу, животу других и животној средини;
5. Ради ефикасно са другима као члан тима, групе, организације и заједнице;
6. Зна како да учи;
7. Уме да разликује чињенице од интерпретација;
8. Примењује математичко мишљење и знање у циљу решавања низа проблема у свакодневним ситуацијама;
9. Поуздано, критички и одговорно према себи и другима користи дигиталне технологије;
10. Одговорно и ефикасно управља собом и својим активностима;
11. Ефикасно и конструктивно учествује у свим облицима радног и друштвеног живота, поштује људска права и слободе, комуницира асертивно и ненасилно посебно у растућој разноликости друштава и решавању сукоба;
12. Покреће и спремно прихвата промене, преузима одговорност и има предузетнички приступ и јасну оријентацију ка остваривању циљева и постизању успеха;

13. Остварује идеје, планира и управља пројектима ради постизања циљева који доприносе личној афирмацији и развоју, друштвеној или привредној активности;
14. Схвата свет као целину повезаних система и приликом решавања конкретних проблема разуме да нису изоловани;
15. Има свест о сопственој култури и разноликости култура, уважава значај креативног изражавања идеја, искустава и осећања путем различитих медија, укључујући музику, књижевност, извођачке и визуелне уметности.

Остваривање исхода образовања и васпитања обезбеђује се укупним образовно-васпитним процесом на свим нивоима образовања и васпитања, кроз све облике, начине и садржаје рада.

СТАНДАРДИ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Стандарди образовања и васпитања представљају скуп норми на основу којих се врши процена квалитета у систему образовања и васпитања, и то:

1. стандарди постигнућа ученика;
2. стандарди квалитета рада установе;
3. стандарди квалитета уџбеника;
4. стандарди компетенција наставника и стручних сарадника;
5. стандарди компетенција директора.

САДРЖИНА ПРОГРАМА

Школски програм садржи:

1. циљеве школског програма;
2. назив, врсту и трајање свих програма образовања и васпитања које школа остварује;
3. језик на коме се остварује програм;
4. план наставе и учења основног музичког образовања и васпитања;
5. програм наставе и учења за припремни разред;
6. програме обавезних предмета по разредима за основно музичко образовање и васпитање, са начинима и поступцима за њихово остваривање;
7. план наставе за профил музички извођач класичне музике;
8. обавезне предмете за профил музички извођач класичне музике, по разредима;
9. факултативне наставне предмете, њихове програмске садржаје и активности којима се остварују;
10. начин остваривања школског програма;
11. начин прилагођавања школског програма према нивоу образовања и васпитања;

12. програм допунске и додатне наставе;
13. програм културних активности школе;
14. програм заштите од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања и програми превенције других облика ризичног понашања;
15. програм којим се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа;
16. програм здравствене заштите;
17. програм социјалне заштите;
18. програм заштите животне средине;
19. програм сарадње са локалном самоуправом;
20. програм сарадње са породицом;
21. програм екскурзија за средњу школу;
22. програм професионалне оријентације, каријерног вођења и саветовања;
23. програм слободних активности и школског спорта;
24. програм безбедности и здравља на раду.

ЦИЉЕВИ НАСТАВЕ У ОСНОВНОЈ МУЗИЧКОЈ ШКОЛИ

- Развијање музичких способности – слуха, осећаја за ритам, музичке меморије и музичке фантазије;
- Упознавање ученика са грађом, акустичким својствима и изражајним могућностима одабраног инструмента/гласа;
- Овладавање основном техником свирања, односно вокалном техником на одабраном инструменту/гласу;
- Развијање вештине коришћења различитих елемената музичке изражајности (темпа, ритма, метра, динамике, агогике, артикулације) у стилском и емоционалном обликовању композиција;
- Стицање искуства јавног наступања – самосталног и у ансамблу;
- Развијање стваралачких способности, критичког мишљења мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;

- Развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима и неговање другарства и пријатељства;
- Развијање личног и националног идентитета кроз очување музичке традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- Оспособљавање за самостално учење и вежбање.
- Усвајање правила понашања при слушању и извођењу музике.

ПРОГРАМИ ОРИЈЕНТИСАНИ НА ИСХОДЕ И ПРОЦЕС УЧЕЊА

Структура програма свих наставних предмета је конципирана на исти начин. На почетку се налази циљ наставе и учења предмета за ниво основног образовања и васпитања. У табели која следи, у првој колони, дефинисани су предметни исходи за крај разреда, у другој колони дате су области и/или теме, а у трећој се налазе предметни садржаји. Иза табеле налазе се препоруке за остваривања наставе и учења конкретног предмета под насловом *Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма*.

На путу остваривања циља и исхода кључна је улога наставника који добија значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом.

Наставни програми су наставницима полазна основа и педагошко полазиште за развијање образовно-васпитне праксе: за планирање годишњих и оперативних планова, непосредну припрему за рад као и оквир за преиспитивање праксе развијања планова, остваривања и вредновања наставе и учења кроз сопствена промишљања и разговор са колегама.

Препоруке за планирање образовно-васпитне праксе и праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу. Зато, уместо израза реализовати програм, боље је рећи да се на основу датог програма планира и остварује настава и учење које одговара конкретним потребама ученика.

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и

реализује се у складу са *Правилником о оцењивању ученика у основном образовању и васпитању*. Потребно је да наставник континуирано и на примерен начин указује ученику на квалитет његовог постигнућа тако што ће повратна информација бити прилагођена, довољно јасна и информативна како би имала улогу подстицајне повратне информације. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

НАЗИВ, ВРСТА И ТРАЈАЊЕ СВИХ ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА КОЈЕ ШКОЛА ОСТВАРУЈЕ

У школи се реализује основно музичко образовање и васпитање ОМШ и средња музичка школа у подручју рада Култура, уметност и јавно информисање, за образовни профил – музички извођач класичне музике.

За средњу музичку школу организација наставе се остварује у сарадњи са МШ „Станковић“ у којој ученици слушају општеобразовну наставу.

Основна музичка школа реализује наставу према новом Наставном програму од школске 2019/20. године, што значи да ће се стари програм реализовати закључно са школском 2023/24. годином.

Средња музичка школа реализује наставу према новом Наставном програму од школске 2020/21. године, што значи да ће се према старом програму настава реализовати закључно са школском 2022/23. годином.

Назив		Врста	Трајање
Припремни разред		ОМШ	једногодишње
Контрабас, Соло певање		ОМШ	четворогодишње
Виолина, Виола, Виолончело, Харфа, Гитара, Клавир, Хармоника, Кларинет, Флаута, Обоа, Фагот, Труба, Тромбон, Хорна		ОМШ	шестогодишње
Образовни профил	Главни предмет - одсек	Врста	Трајање
Музички извођач класичне музике	Виолина, Виола, Виолончело, Контрабас, Флаута, Обоа, Кларинет, Фагот, Хорна, Труба, Тромбон, Клавир, Хармоника, Гитара или Соло певање	СМШ	четворогодишње

ОРГАНИЗАЦИЈА ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА, ЈЕЗИК

ЈЕЗИК

Језик на коме се остварује образовно-васпитни програм:

Наставни план и програм се остварују на српском језику – ћирилично писмо.

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА ОСНОВНО МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ, НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ПРИПРЕМНИ РАЗРЕД

Назив предмета **СОЛФЕЂО – ПРИПРЕМНИ РАЗРЕД**

Циљ **Циљ** учења предмета Солфеђо у припремном разреду је да код ученика развије љубав према музици, слободу и способност да се изразе кроз музику, чиме се ствара квалитетна основа за даљи наставак бављења музиком.

Разред **Припремни**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ по завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ТЕМА	САДРЖАЈИ
– изводи покрете док слуша дечије и народне песме и примере из литературе; – изрази доживљај музике коју слуша цртањем; – препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; – препозна различите инструменте и извођачке саставе, и разлику између вокалне и инструменталне музике; – наведе композиторе чију је	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање музике уз покрет. Слушање музике уз цртање. Елементи музичке писмености (препознавање кроз слушање). Музички Орфови инструменти, хор, оркестар и ансамбли. Вокална и инструментална музика. Дела различитих музичких жанрова примерени узрасту.

<p>музику имао прилике да слуша и заволи;</p> <ul style="list-style-type: none"> - изведе бројалице, пева песме по слуху и песме различитих жанрова; - пева по слуху песмице моделе; - опише својим речима доживљај музике у дуру и молу; - опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера; - пише ноте различитог трајања и кључеве уз помоћ наставника; - препозна и изводи песмице различитом динамиком (јако и тихо); - препозна и изводи песмице различитог темпа (споро и брзо); - изводи ритам уз покрет; - уочи разлику између дводела и трододела; - прати своје певање уз помоћ ритмичког инструмента; - пева и препозна задате тонове и мотиве неутралним слогом; - мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; - смишља мелодију на текст бројалице или дечије песмице; - прави музичке инструменте од различитих материјала; пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице. 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ МЕЛОДИКА, РИТАМ И МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ</p>	<p>тонског рода и песмица модела.</p> <p>Препознавање дурског и молског тонског рода. Развој музикалности.</p> <p>Музичка графомоторика: писање нотних вредности у линијском систему, писање виолинског и бас кључа.</p> <p>Основне ознаке за динамику (forte, piano).</p> <p>Основне ознаке за темпо (спор и брз).</p> <p>Препознавање нотних трајања у примеру. Покрет у функцији ритма.</p> <p>Извођење ритмичке пратње- Орфов инструментаријум (бубњићи, звечке, ...) и ручно израђени инструменти.</p> <p>Опажање и интонирање тонова и мотива неутралним слогом. Записивање нотних трајања: четвртине и осмине.</p> <p>Транспоноване песмица по слуху.</p>
	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Мелодијске и ритмичке импровизације.</p> <p>Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице. Ритмичка пратња дечијим музичким инструментима: звечке, фрулице, даире,...</p>
	<p>МУЗИЧКИ БОНТОН</p>	<p>Слушање и уважавање извођача.</p>
<p>Јавни наступи: Јавни час – извођење научених песмица</p>		

1. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ.

Учење музике утиче на развој детета које воли музику и има трајну потребу за бављењем музиком. Значајно је и за очување и преношење културног наслеђа, као и за развој креативности, музичког укуса и критичког мишљења.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу и стицању знања и вештина.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Садржаји наставе припремног разреда су усмерени ка развоју интересовања и љубави према музици. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу преношења и размене искустава и знања. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља

Рана музичка едукација стимулише напреднији рад мождане функције и унапређује когнитивне способности детета. Музика има задатак да подстиче и унапређује различите видове музичког развоја детета: опажајног, појмовног, психомоторног и вокалног.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. С обзиром на дужину трајања часа (45 минута за групу), рад треба ефикасно организовати.

Код најмлађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата. Дакле, потребно је да припрема за час обухвати разноврсне области – теме и садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Настава у припремном разреду се састоји из неколико области-тема: слушање музике, мелодика, опажање – интонирање, музичко стваралаштво, ритам и музички бонтон. Наведене области су међусобно повезане и иако се посебно савладавају, оне чине нераскидиву свеобухватну целину.

СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ

Активним слушањем музике ученици опажају елементе и облике уметничког дела, разликују инструменте и извођачке саставе. Сусрет с уметничким делом на тај начин буди јединствен доживљај који проширује емотивну спознају. Упознајући музику различитих врста, стилова и жанрова, ученик развија слушне вештине потребне за разумевање музичке уметности и уметности уопште.

Слушањем ученик препознаје музички облик – сличност и различитост делова у композицији. Оно знатно утиче на емоционални, интелектуални и естетски развој ученика. Цртањем и покретом током слушања музике, ученици преносе мисли и осећања развијајући креативне особине и музичке способности. Слушањем музике подстиче се развој музичког укуса и потребе за музиком и на тај начин негује се квалитетна музичка публика.

МЕЛОДИКА

Изражајно и разговетно певање води ка развоју музикалности и ширењу опсега гласа, као и раду на чистој интонацији. Певају се музички модели, песме са текстом, мелодије различитих жанрова, српске народне песме, као и песме различитих националности.

Посебну пажњу потребно је обратити на развој музикалности. Примери се обрађују по слуху, наравно, уз помоћ наставника, и инструменталну пратњу.

У припремном разреду ученици на задатим мотивима препознају смер кретања мелодије (навише–наниже), скокове или поступан покрет, динамичке контрасте (тихо–јако), темпо (брзо–споро), метричке разлике (дводелни и троделни метар).

Осим опажањем, ове елементе ученици савладавају и интонирањем развијајући при том и музичку меморију.

МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО

Музичким стваралаштвом, ученици се у припремној настави могу бавити мењањем мелодијских мотива, као и преобликовањем мелодије и ритма познатих песама као и креирањем бројалица на задати текст. Тиме се стварају нове, једноставне, јединствене креативне мелодијско ритмичке целине.

Осим тога, ученици могу импровизовати и на различитим мелодијским инструментима или на ударалкама (Орфов инстру- ментариј или ручно израђени инструменти).

Активности музичког стваралаштва могу се спроводити индивидуално или групно. Музичким стваралаштвом се подстиче слобода изражавања и обликовања идеја и осећања, развија креативност и инвентивност ученика, али и наставника.

Дидактичко-музичка игра

Музичке игре су идеално средство спонтаног усвајања знања и вештина. Игра је детету најдража активност. Оно кроз њу осећа задовољство и стиче прва сазнања. Кроз игру се подстиче али и развија природна радозналост детета, развијају се способности запажања и изражавања-памћење, говор, мишљење. Ј. А. Коменску наглашава важност игре у предшколском одгоју те истиче да ће и школа деци бити привлачнија ако се буде учило кроз игру.

Развој савремених технологија

Информационо комуникационе технологије имају за циљ да презентују, подуче,

оспособе, заинтересују и мотивишу ученике и наставнике (коришћењем асоцијативних слика, квизова, видео клипова, укрштених речи,...).

РИТАМ

Ритам се развија кроз покрет и певање. На тај начин се подстиче активна настава која доприноси већој мотивацији и бољим резултатима.

Ученик изражава свој доживљај музике, прати покретом песме и композиције: плескањем, лупкањем, пуцкетањем прстима, корачањем,... те при том опажа и усваја елементе ритма.

МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ

Савладавањем основних музичких елемената писањем, цртањем и бојењем код ученика се подстиче развој музичке графомоторике (писање нота на линијама и у празнинама, писање виолинског и бас кључа,...)

МУЗИЧКИ БОНТОН

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Ученике треба подстицати да пажљиво слушају и коментаришу извођење друга-другарице, као и музичког дела, али и да се адекватно понашају на концертима и јавним наступима.

Поред културе понашања, ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени, тако и у публици.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У припремном разреду ученици се не оцењују, али је наставник у обавези да води педагошку документацију и запажања о ученицима.

Посебан изазов и уживање за ученике представља јавни наступ при чему се приказује пређени програ

ОДСЕК ЗА КЛАСИЧНУ МУЗИКУ

Шестогодишње школовање

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус						Други циклус					
	I разред		II разред		III разред		IV разред		V разред		VI разред	
	Фонд часова											
	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год	нед	год
Инструмент	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70	2	70
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	35
Оркестар, хор, камерна музика	-	-	-	-	-	-	2	70	2	70	2	70
СВЕГА	4	140	4	140	4	140	6	210	6	210	7	245

ВИОЛИНА

Циљ Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред Први

Годишњи фонд часова 70 часова
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима карактеристике виолине и начин добијања тона; – правилно стоји и држи инструмент и гудало; – изводи пицкато и основне потезе гудалом; – самостално поставља прсте леве руке на хватник у првој позицији на свим жицама; – изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – интонативно и ритмички правилно контролише и чита нотни текст; – примени основне елементе нотне писмености у свирању нотног текста у виолинском кључу; – примени што богатију музичку фантазију коју је развио путем приче и 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Карактеристике инструмента. Начин добијања тона. Поставка леве и десне руке.</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – квалитет звука на празним жицама; – држање и вођење гудала по једној жици; – прелазак са жице на жицу; – основне динамичке различитости по једној жици; – расподела гудала. <p><u>Основни потези:</u> <u>деташе</u>, <u>легато</u>, <u>маркато</u> (2 и 4 нота на једно гудало).</p> <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – поставка прве позиције; – разлика степена и

<p>игре са наставником у свирању;</p> <ul style="list-style-type: none"> – користи различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>полустепена;</p> <ul style="list-style-type: none"> – прва позиција, распореди прстију (полустепен 2-3 и 1-2 прст); – поставка прстију и упоређивање полустепена у односу на суседне жице. <p>Једноставне вежбе за развој моторике прстију леве руке. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи Дурске и молске скале са трозвуком у једној октави.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – А. С. Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (I свеска А) – К. Тахтаџиев: <i>Виолина 1</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (I свеска) – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: <i>Хрестоматија I–II разред</i> – Б. Ферара: <i>Школа за виолину</i> – Ј. Јорданова: <i>Буквар за мале виолинисте</i> – З. Мемедовић: <i>Учим да свирам виолину</i> – Д. Марковић: <i>Почетна школа за виолину, I свеска</i>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – три дурске, односно молске скале са трозвучима; – двадесет вежбица, етида; – десет малих комада песмица 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године. 		
<p>Програм смотри</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна једнооктавна скала са трозвучима (квинтакорд, сектакорд и 		

квартсектакорд); – Једна етида или комад – Један комад или први став кончертина

Назив предмета **ВИОЛИНА**

Циљ **Циљ** учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Други**

Годишњи фонд **70 часова**
 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – изражајно пева и свира песмице на виолини; – интонативно и ритмички правилно контролише и чита нотни текст; – примени основне елементе нотне писмености у свирању задатог нотног текста у виолинском кључу; – примени ознаке за динамику и темпо; – пренесе музичку фантазију коју је развио у раду са наставником кроз свирање; – самостално свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Усавршавање технике свирања на виолини. Темпо (andante, moderato, allegro, presto...) Динамика (piano, mezzo piano, mezzoforte, forte, diminuendo, crescendo...) Техника десне руке: <ul style="list-style-type: none"> – квалитет звука кроз динамичке промене; – динамичко нијансирање; – јасна расподела гудала уз различите ритмичке јединице; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо...;

<ul style="list-style-type: none"> – покаже самопоуздање у току јавног наступа; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака; – уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<ul style="list-style-type: none"> – повезивање свих жица кроз потезе легата. <p>Потези: деташе, легато (4 и 8 нота на једно гудало), стакато, маркато и мартеле.</p> <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – прва позиција, сви распореди прстију; – поставка првог прста уз пражих; – лака хроматика у првој позицији; – глисанда до III позиције на свим жицама; – поставка прстију у односу на суседне жице кроз легато потез (припрема за једноставне акорде). <p>Вежбе за развој моторике прстију леве руке. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале са дурским или молским трозвуком кроз једну или две октаве у првој позицији.</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Грегоријан: <i>Скале</i> – Х. Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – „<i>Изабране етуде</i>“ различитих аутора I-III разреда (издање Москва, „Музика“) – А. С. Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (I свеска А) – К. Тахтациев: <i>Виолина</i> 2
---	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (I свеска) – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: – <i>Хрестоматија I–II</i> разред и <i>II–III</i> разред – Б. Ферара: <i>Школа за виолину</i> – Ј. Јорданова: <i>Буквар за мале виолинисте</i> – Д. Марковић: <i>Почетна школа за виолину</i>, I и II свеска
Обавезни минимум програма		
<ul style="list-style-type: none"> – четири дурске, односно молске једнооктавне или двооктавне скале са трозвучима – шест етида са различитом проблематиком – четири комада различитог карактера 		
Јавни наступи		
– обавезна два јавна наступа током школске године.		
Програм смотри		
<ul style="list-style-type: none"> – Једна једнооктавна или двооктавна скала са трозвучима; – Једна етида – Два комада различитог карактера или варијације или први став концерта (кончертина) 		

Назив предмета

ВИОЛИНА

Циљ

Циљ наставе и учења Виолине је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Трећи

Годишњи часова

фонд **70 часова**

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – свесно меморише нотни текст; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција са и без глисанда; – прати интонацију и коригује се; – примењује ознаке темпа, карактера, динамике и агогике; – користи вибрато на дужим нотама; – изводи правилно техничке вежбе за промену позиције и покретљивост уз помоћ наставника; – самостално и свакодневно вежба; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака – уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – прати музичку фразу у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ</p> <p style="text-align: center;">МУЗИКЕ</p>	<p>Музичка меморија - неговање и развијање.</p> <p>Самостално вежбање – планирање и процедуре.</p> <p>Држање инструмента и гудала (контрола)</p> <p>Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима.</p> <p>Слушање и интонација.</p> <p>Усавршавање технике свирања на виолини.</p> <p>Темпо (ларго, виваће, sforzando, глисандо, ritenuto, аћелерандо...).</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вођење гудала на две жице истовремено, деташе; – увод у акорде наниже на три жице; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо... <p>Потези: деташе, легато (3, 4, 6, 8 нота на једно гудало), стакато, маркато, мартеле, спикато.</p> <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – коришћење бар две различите позиције без прелаза; – почетне вежбе вибрата; – хроматика;

		<ul style="list-style-type: none"> – природни флажолети; – једноставни двозвуци са коришћењем једног прста и празних жица; – једноставни акорди на три жице; <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале са трозвучима (дурски или молски квинтакорд и квартсектакорд) у једној позицији, кроз једну или две октаве.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Х. Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – Грегоријан: <i>Скале</i> – А. С. Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (I свеска Б) – К. Тахтациев: <i>Виолина 2</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (I свеска) – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: – <i>Хрестоматија II–III</i> разред – Б. Ферара: <i>Школа за виолину</i> – Т. Балашова-М. Кесељман: <i>Изабране етуде</i> (I свеска) – <i>Изабране етуде</i> различитих аутора I- III разреда (издање Москва, „Музика“) – З. Багиров: <i>Романса</i> – Д. Кабалеовски: <i>Кловнови</i> – <i>Варијације</i> (Н. Бакланова, Комаровски, Хендл)
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> – А. Комаровски: <i>Концертино Ге-дур</i> (I став) – О. Ридинг: <i>Кончертина ха-мол, Ге-дур</i> (I став) – П. Николић: <i>Концертино Ге-дур</i> (I став)
Обавезни минимум програма <ul style="list-style-type: none"> – четири скале кроз две октаве и разлагања; – шест етида са различитом проблематиком; – четири комада различитог карактера. 		
Јавни наступи <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године. 		
Испитни програм <ul style="list-style-type: none"> – Једна двооктавна дурска или молска скала са трозвучима (квинтакорд и кватсектакорд) са или без промене позиције; – Једна етида – Два комада различитог карактера; или варијације; или први став концерта (кончертина) 		

Назив предмета **ВИОЛИНА**

Циљ Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**

Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
По завршеној области ученик ће бити у стању да:		
<ul style="list-style-type: none"> – самостално чита сложенији музички материјал; – брже меморише дужи нотни текст; 	ИЗВОЂЕЊЕ	Читање с листа. Метричко и ритмичко свирање уз метроном. Слушање и интонација

<ul style="list-style-type: none"> – користи метроном приликом вежбања; – штимује се уз мању помоћ наставника; – примењује вибрато у свирању; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака у школи и ван ње; – у заједничком свирању примени принцип узајамног слушања; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p>МУЗИКЕ</p>	<p>Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу.</p> <p>Музичка меморија - неговање и развијање.</p> <p>Заједничко свирање (наставник – ученик, ученик – ученик).</p> <p>Развој извођачког апарата.</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – уједначеност звука кроз различите потезе; – свирање истовремено на две жице деташе и легато; – свирање акорада на три и четири жице (навише и наниже). <p>Потези: деташе, легато (3, 4, 6, 8, 9, 16 нота на једно гудало), стакато, мартеле, спикато.</p> <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – коришћење прве, друге треће и четврте позиције са прелазима; – вибрато; – хроматске скале у првој позицији; – разложене терце; – природни и вештачки флажолети; – једноставни двозвуци у првој позицији (сексте, терце, кварте); – једноставни акорди на три и четири жице у првој позицији.
--	----------------------	---

		<p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале (4, 8, 16 на једно гудало) са различитим потезима, кроз две октаве са прелазима;</p> <p>Дурски и молски трозвуци (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд - деташе и три легато) кроз две октаве са прелазима;</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Х. Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – Скале по избору наставника – А. С. Шаљман: <i>Бићу виолиниста</i> (II свеска) – К. Тахтачиев: <i>Виолина 3</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (II свеска) – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: – <i>Хрестоматија III-IV разред</i> – Т. Балашова-М. Кесељман: <i>Изабране етиде</i> (II свеска) – <i>Изабране етиде</i> различити аутори (II свеска), издање Москва, „Музика“ – Ј. Коњус: <i>Мале етиде дуплих нота</i> – Волфарт: <i>60 етида, оп. 45</i> Кајзер: <i>36 етида, оп. 20</i> (I свеска) – Е. Џенкинсон: <i>Игра</i> – А. Јаншинов: <i>Преслица</i> – Ђ. Б. Перголези: <i>Арија</i> – П. И. Чајковски: <i>Стара песма</i>
--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> – Бакланова: <i>Сонатина Бе-дур</i> – З. Фибих: <i>Сонатина</i> – А. Јаншинов: <i>Кончертино оп. 35</i> – Кихлер: <i>Кончертино у стилу Вивалдија, Де-дур (I или II и III став)</i> – А. Вивалди: <i>Концерт Ге-дур (I став)</i> – Ф. Зајц: <i>Концерт бр.1, 2 (I став)</i>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – четири скале кроз две октаве и разлагања; – осам етида са различитом проблематиком; – четири комада (или тема са варијацијама) различитог карактера. – први или други и трећи став концерта (или кончертина) један или два става сонате 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године. 		
<p>Испитни програм</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна двооктавна дурска или молска скала са прелазима са дурским или молским трозвучи (квинтакорд, сектакорд, квартсектакорд) са прелазима; – Једна етида – Један комад; или једна етида различитог карактера од предходне – Први или други и трећи став концерта (кончертина); или тема с варијацијама; или један или више ставова сонате. 		

Назив предмета

ВИОЛИНА

Циљ

Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Пети

<p align="center">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p align="center">ОБЛАСТ</p>	<p align="center">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – самостално штимује свој инструмент; – самостално вежба и поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; – контролише интонацију ритам и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – истражује начине добијања чистог тона и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – испољи креативност у остварењу музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу 	<p align="center">ИЗВОЂЕЊЕ</p> <p align="center">МУЗИКЕ</p>	<p>Читање с листа. Метричко и ритмичко свирање. Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање, интонација и штимовање инструмента. Музичка меморија - неговање и развијање. Камерно музицирање (наставник – ученик, ученик – ученик). Развој извођачког апарата и музичке фантазије кроз рад над одговарајућом литературом и композицијама сложенијих техничких захтева. Музичка меморија - неговање и развијање. Музички бонтон.</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – владање комплетним звуком на инструменту; – свирање двозвука са једноставним прелазима како деташе тако и легато, стакато..; – свирање акорада на три и четири жице (навише и наниже) у различитим

<p>примени принцип узајамног слушања;</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – користи првих пет позиција; – користи хармонски слух; – влада једноставнијом двозвучном и акордском техником у програму; – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – активно слуша часове и јавне наступе других ђака у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>позицијама.</p> <p>Потези:</p> <p>деташе, легато (3, 6, 9, 12, 4, 8, 16, 24 нота на једно гудало), стакато, мартеле, спикато, сотије</p> <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – коришћење првих пет позиција са прелазима; – вибрато; – хроматске скале на све четири жице кроз позиције; – разложене терце; – коришћење природних и вештачких флажолета; – једноставни двозвуци у различитим позицијама (сексте, терце, октаве, кварте); – једноставни акорди на три и четири жице у различитим позицијама. <p>Скале и трозвуци:</p> <p>Дурске и молске скале (4, 8, 16, 24 на једно гудало) са различитим потезима, кроз две и три октаве са прелазима;</p> <p>Дурски и молски трозвуци (квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд – деташе, три и шест легато) кроз две и три октаве са прелазима;</p> <p>Компликованије вежбе за развој моторике прстију</p>
---	--	--

		<p>леве руке у односу на предходни разред</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Х. Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – Скале по избору наставника – А. С. Шалман: <i>Бићу виолиниста</i> (II свеска) – К. Тахтациев: <i>Виолина 4</i> – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (II свеска) – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: <i>Хрестоматија IV-V разред и V- VI разред</i> – Т. Балашова-М. Кесељман: <i>Изабране етиде</i> (II свеска) – Изабране етиде различити аутори (II свеска), издање Москва, „Музика“ – Ј. Коњус: <i>Мале етиде дуплих нота</i> – Волфарт: <i>60 етида, оп. 45</i> – Кајзер: <i>36 етида, оп. 20</i> (II свеска) – Мазас: <i>Етиде оп. 36, I свеска</i> – Донт: <i>Етиде оп. 37 – избор</i> – Н. Рубинштајн: <i>Преслица</i> – Ђ. Б. Перголези: <i>Сицилијана</i> – А. Вивалди: <i>Концерт а-мол</i> (I став) – А. Комаровски: <i>Концерт бр. 2</i> – Ш. Берио: <i>Концерт а-</i>
--	--	--

		<i>МОЛ</i>
Обавезни минимум програма		
<ul style="list-style-type: none"> – две двооктавне дурске и молске скале са разлагањима са променом позиција – осам етида различите проблематике; – два комада различитог карактера; или варијације; – Први или други и трећи став концерта и један или два става сонате; 		
Јавни наступи		
– обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Једна двооктавна дурска или молска скала са прелазима са дурским или молским трозвучи (квинтакорд, сектакорд, квартсектакорд) са прелазима; 2. Једна етида 3. Један комад; или једна етида различитог карактера од предходне 4. Први или други и трећи став концерта; 		

Назив предмета

ВИОЛИНА

Циљ

Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Шести

Годишњи фонд часова

66 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
По завршеној области ученик ће бити у стању да:		
<ul style="list-style-type: none"> – самостално штимује свој инструмент; – самостално вежба и поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; – контролише интонацију ритам и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – користи метроном приликом 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Читање с листа.</p> <p>Метричко и ритмичко свирање уз метроном.</p> <p>Слушање и интонација</p> <p>Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу.</p> <p>Музичка меморија - неговање и развијање.</p> <p>Камерно музицирање</p>

<p>вежбања;</p> <ul style="list-style-type: none"> – истражује начине добијања чистог тона; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – самостално чита нотни текст и примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – користи првих седам позиција; – користи хармонски слух; – влада двозвучном и акордском техником у програму; – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – активно слуша часове других ђака и примењује на себи искуства стечена на тај начин; – самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила 		<p>(наставник – ученик, ученик – ученик).</p> <p>Развој извођачког апарата</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – владање комплетним звуком на инструменту; – свирање разложених двозвука у скали, деташе и легато; – свирање акорада на три и четири жице (навише и наниже) у различитим позицијама. <p>Потези:</p> <p>деташе, легато (3, 6, 9, 12, 4, 8,16,24 нота на једно гудало), стакато, мартеле, спикато, сотије, рикоше.</p> <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – коришћење првих седам позиција са прелазима; – различите врсте вибрата; – хроматске скале на све четири жице кроз позиције; – коришћење природних и вештачких флажолета; – лака пициката левом руком; – једноставни двозвуци разложено или спојено у различитим позицијама (сексте, терце, октаве, кварте); – једноставни акорди на три и четири жице у различитим позицијама. <p>Скале и трозвуци</p> <p>Дурске и молске скале (4, 8, 16, 24 на једно гудало) са различитим потезима, кроз две и три октаве са прелазима;</p> <p>Дурски и молски трозвуци</p>
--	--	--

<p>понашања при слушању и извођењу музике.</p>		<p>(квинтакорд, сектакорд и квартсектакорд – деташе, три и шест легато) кроз две и три октаве са прелазима;</p> <p>Сложеније вежбе за развој моторике прстију леве руке у односу на предходни разред</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Х. Шрадик: <i>Школа виолинске технике</i> (I свеска) – Скале по избору наставника – М. Гарлицкиј, К. Родионов, Ј. Уткин, К. Фортунатов: – Фортунатов: <i>Млади виолиниста</i> (III свеска) – <i>Хрестоматија IV-V разред и V- VI разред</i> – Т. Балашова-М. Кесељман: <i>Изабране етиде</i> (II свеска) – Изабране етиде различити аутори (III свеска), издање Москва, Музика – Ј. Коњус: <i>Мале етиде дуплих нота</i> – Волфарт: <i>60 етида, оп. 45</i> Кајзер: <i>36 етида, оп. 20</i> (II свеска) – Мазас: <i>Етиде оп. 36, I свеска</i> – Донт: <i>Етиде оп. 37</i> – избор – Р. Кројцер: <i>почетне етиде</i> – Ш. Данкл: <i>Варијације</i> – А. Вивалди: <i>Концерт а-мол</i> (II и III став) – Ј. Б. Аколај: <i>Концерт а-мол</i> – Ш.Берио: <i>Балетске сцене</i> – А. Комаровски: <i>Концерт е-мол</i> – Ј. С. Бах: <i>Концерт а-мол</i> – Г. Б. Виоти: <i>Концерт оп. 23</i> – Д. Кабалеvски: <i>Омладински концерт</i>
<p>Обавезни минимум програма – две трооктавне дурске или молске скале са разлагањима;</p>		

<ul style="list-style-type: none"> – шест етида различите проблематике; – два комада различитог карактера; или варијације; – Први или други и трећи став концерта и два или сви ставови сонате
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.
Испитни програм/ Програм смотри <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна скала кроз три октаве са разлагањима; 2. Две етиде са различитом проблематиком; 3. Један комад; 4. Први или други и трећи став концерта;

ВИОЛА

Напомена: Од I – III разреда ученици виоле раде по програму за виолину. На виолу прелазе у другом циклусу, препоручљиво је од IV разреда према процени наставника главног предмета. Уколико наставник процени да физичке предиспозиције то дозвољавају, ученик може и у I циклусу да почне са учењем виоле по програму за виолину.

Назив предмета

ВИОЛА

Циљ

Циљ учења предмета Виола је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз истовремено подстицање развијања моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Четврти

Годишњи
часова

фонд **70 часова**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
<ul style="list-style-type: none"> – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – примени различите начине 	ИЗВОЂЕЊЕ	Карактеристике виоле као инструмента.

<p>решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања;</p> <ul style="list-style-type: none"> – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – повеже стечено знање из основа муз. писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – следи правилну примену процедура које се примењују у стицању технике десне руке; – комуницира са корепетитором кроз музику; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – коригује интонацију у току свирања; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p>МУЗИКЕ</p>	<p>Адаптирање и прилагођавање технике приликом промене инструмента (прелазак са виолине на виолу). Читање нотног материјала писаног у алт кључу. Вежбање уз метроном. Ознаке темпа, агогике, динамике, карактера музичког дела.</p> <p>Процедуре за самостално вежбање.</p> <p>Концерти класичне музике (посета и разговори о репертоару, извођењу...).</p> <p>Заједничко свирање (наставник – ученик; ученик – ученик)</p> <p>Правила понашања.</p> <p>Школе</p> <ul style="list-style-type: none"> – Грегоријан: <i>Скале</i> – А. Б. Бруни: <i>Школа и етиде за виолу</i> – М. Франк: <i>Етиде за виолу</i> – Х. Шрадик: <i>I свеска</i> – О. Шевчик: <i>Op. 1, I свеска</i> – Волфарт: <i>Етиде</i> <p>Комади</p> <ul style="list-style-type: none"> – С. Гргић: <i>Албум за младе виолисте,</i> – <i>Хрестоматија за виолу</i> (збирка комада за виолу, издање Москва) <p>Концерти</p> <ul style="list-style-type: none"> – Г. Ф. Телеман: <i>Концерт Ге-дур</i> – А. Вивакди: <i>Концерт Це-дур</i> – Концерти и кончертина за
---	----------------------	--

		<p>виолину (транскрипција) у алт кључу, одговарајућег нивоа</p> <p>И друга литература која је одговарајућег техничког нивоа.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – 3 двооктавне лествице са променом позиција, са трозвучима и потезима; – 6 етида; – 3 комада; – 1 концерт или концертино одговарајуће техничке тежине. 		
<p>Јавни</p> <p>Обавезна три јавна наступа у току школске године</p>		<p>наступи</p>
<p>Испитни програм (изводи се напамет)</p> <p>Једна двооктавна лествица са променом позиције, са трозвучима и потезима</p> <p>Једна етида</p> <p>Један комад</p> <p>Концерт или концертино (I или II III став)</p>		

Назив предмета

ВИОЛА

Циљ

Циљ учења предмета Виола је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз истовремено подстицање развијања моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Пети

Годишњи
часова

фонд **70 часова**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<p>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – повеже стечено знање из основа муз.писмености са техничким процедурама на 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ</p> <p>МУЗИКЕ</p>	<p>Техника десне руке: спикато, сотије, комбиновани потези.</p> <p>Техника леве руке: двозвучи, V и VI позиција, трилери.</p> <p>Развој музичке фантазије.</p>

<p>инструменту;</p> <ul style="list-style-type: none"> – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – истражује начине добијања чистог тона и коригује интонацију у току свирања; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене и слушане композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – самостално вежба поштујући процедуру; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>Музичка фраза – елементи и обликовање. Примена знања из музичке теорије у читању и свирању музичких дела. Процедуре за самостално вежбање. Концерти класичне музике (посета и разговори о репертоару, извођењу...).</p> <p>Заједничко свирање (наставник – ученик; ученик – ученик). Правила понашања.</p> <p>Школе</p> <ul style="list-style-type: none"> – А. Б. Бруни: <i>Школа и етиде за виолу</i> – Х. Сит: <i>Школа за виолу</i> (Петерс) – М. Франк: <i>Етиде за виолу</i> – Х. Е. Каизер: <i>Етиде за виолу</i> – Х. Шрадик: <i>I свеска-избор</i> – О. Шевчик: <i>Op. 1 и 2, прва свеска</i> – А. Ниенски : <i>I свеска</i> (Софија, наука и искуство,1956) <p>Комади</p> <ul style="list-style-type: none"> – С. Гргић: <i>Албум за младе виолисте</i> – <i>Хрестоматија за виолу</i> (збирка комада, издање, Москва) <p>Велике форме</p> <ul style="list-style-type: none"> – Г.Ф. Телеман: <i>Соната А-дур</i> – Г.Ф. Телеман: <i>Концерт Ге-дур</i> – Ц.Ф. Зелтер: <i>Концерт Ес-дур</i>
--	--	--

		<p>– А. Вивалди: <i>Концерт Цедур и а-мол</i> (транскрипција за виолу)</p> <p>И друга литература која је одговарајућег техничког нивоа.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – Три двооктавне (или трооктавне) лествице са трозвучима и потезима – Шест етида – Три комада – Концерт или кончертино, барокна соната 		
<p>Јавни наступи</p> <p>Обавезна три јавна наступа током школске године</p>		
<p>Испитни програм (изводи се напамет)</p> <p>Једна двооктавна (или трооктавна) лествица са трозвучима и потезима</p> <p>Једна етида</p> <p>Један комад</p> <p>Један концерт I или II и III став</p>		

Назив предмета **ВИОЛА**

Циљ **Циљ** учења предмета Виола је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз истовремено подстицање развијања моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Шести**

Годишњи фонд **66 часова**
часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
<ul style="list-style-type: none"> – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – користи различите приступе у 		<p>Техничке процедуре за десну и леву руку.</p> <p>Увод у анализу облика и</p>

<p>решавању проблема поделе гудала;</p> <ul style="list-style-type: none"> – контролише интонацију у току свирања; – примени одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – самостално вежба поштујући процедуру; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>примена знања у делима која се изводе.</p> <p>Развој музичке фантазије и индивидуалности кроз анализу и интерпретацију задатог дела.</p> <p>Ознаке темпа, динамике, карактера у вези са репертоаром који се изводи. Техника свесног меморисања. Вежбање – важност и процедуре.</p> <p>Концерти класичне музике (посета и разговори о репертоару, извођењу...).</p> <p>Правила понашања.</p> <p>Скале и трозвучи К. Флеш, Грегоријан</p> <p>Школе</p> <ul style="list-style-type: none"> – А. Б. Бруни: <i>Школа и етиде</i> – А. Ниенски : <i>I свеска</i> (Наука и искуство, Софија, 1956) – Р. Кројцер: <i>Етиде</i> – Ф. Мазас: <i>I свеска</i> – О. Шевчик: <i>Оп.3, 8 и 9</i> – Х. Шрадик: <i>Свеска бр.1</i> – Г. Безруков - К. Ознобишев: <i>Основи технике свирања на виоли</i> <p>Комади</p> <ul style="list-style-type: none"> – С. Гргић: <i>Албум за младе виолисте</i> – М. Регер: <i>Романса</i> – К. М. Вебер: <i>Серенада</i> – Ј. Бенда: <i>Граве</i> – К. Димитреску: <i>Сеоски плес</i> – <i>Хрестоматија за виолу</i> (збирка комада, издање
--	-------------------------------	---

		<p>Москва)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Сузуки: <i>Свеска бр.6</i> – Ф. Шуберт: <i>Балада</i> <p>Велике форме</p> <ul style="list-style-type: none"> – И. Хандошкин: <i>Концерт</i> – Г. Ф.Телеман: <i>Концерт Ге- ду</i> – Ц. Ф. Зелтер: <i>Концерт Ес- дур</i> – Г. Ф. Хендл: <i>Концерт хамол</i> – Б. Марчело: <i>Соната Цедур и Ге-дур.</i> <p>И друга литература која је одговарајућег техничког нивоа.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – Четири треоктавне лествице са трозвучима, четворозвучима и двозвучима – Шест егида – Три комада – Две велике форме (Концерт, барокна соната) 		
<p>Јавни наступи</p> <p>Обавезна четири јавна наступа у току школске године</p>		
<p>Испитни програм (изводи се напамет)</p> <p>Треоктавна лествица са потезима, двозвучима, трозвучима и четворозвучима</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна егида 2. Један комад 3. Концерт I или II и III став или соната у целини 		

ВИОЛОНЧЕЛО

Назив предмета

ВИОЛОНЧЕЛО

Циљ

Циљ учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности,

естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**
 Годишњи фонд **70 часова**
 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p> <ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима карактеристике виолончела и начин добијања тона; – правилно седи и држи инструмент и гудало; – изводи основне потезе и пицикато; – самостално поставља прсте леве руке на хватник у затвореном ставу у првој и четвртој позицији; – изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – изводи правилно техничке вежбе за промену позиције, интонацију и покретљивост уз помоћ наставника; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у бас кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање... – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Карактеристике инструмента. Начин добијања тона. Поставка леве и десне руке. Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – држање и вођење гудала; – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо... <p>Основни потези: деташе и легато. Поставка леве руке. Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – уски став, прва и четврта позиција – широки став, прва позиција <p>Скале и трозвучи:</p> <p>Це, Ге, Де и Еф-дур у једној октави. Це-дур кроз две октаве. Ге-дур кроз две октаве Вежбе за развој моторике прстију леве руке.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – М. Симић: <i>Избор етида</i> за I годину – И. Мардеровски: <i>Први</i>

<p>клавира;</p> <ul style="list-style-type: none"> – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p><i>часови виолончела</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Сато: <i>Чело школа, I свеска</i> – Ф. Антал: <i>Прва свеска</i> – Гардијан: <i>Школа за виолончело, I свеска</i> – Пејшик: <i>Абецеда виолончела</i> – <i>Хрестоматија I–IV разреда</i>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – 5 етида различитог типа технике – 5 кратких комада – 2 лествице <p>Јавни наступи</p> <p>Обавезна су два јавна наступа у току школске године</p>	
<p>Програм смотре (на крају школске године)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица 2. Једна етида 3. Један комад по слободном избору 	

Назив предмета **ВИОЛОНЧЕЛО**

Циљ **Циљ** учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Други**

Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ИЗВОЂЕЊЕ	Начин добијања тона. Вежбе за прецизност и флексибилност леве и
<ul style="list-style-type: none"> – правилно седи и држи инструмент и гудало; – изводи основне потезе и 		

<p>пицкато;</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостално поставља прсте леве руке на хватник у затвореном и отвореном ставу у првој и четвртој позицији; – изводи правилно техничке вежбе за промену позиције, интонацију и покретљивост уз помоћ наставника; – контролише квалитет тона у току свирања; – примени основне елементе нотне писмености и основне ознаке за темпо, динамику, понављање...у свирању; – течно чита нотни текст у бас кључу; – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p>МУЗИКЕ</p>	<p>десне руке.</p> <p>Композиције различитог карактера.</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – држање и вођење гудала; – расподела гудала; – квалитет тона; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо... – вођење гудала при промени позиције; <p>Основни потези: деташе, легато и стакато</p> <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – уски став, прва и четврта позиција; – широки став, прва и четврта позиција; – вежбе за прелаз из једне у другу позицију, са и без глисанда. <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи:</p> <p>Це, А, Ес, Бе, Ге, Де и Еф-дур кроз две октаве.</p> <p>Вежбе за развој моторике прстију леве руке.</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – И. Мардеровски : <i>Избор етида</i> – Сато : <i>Чело школа II свеска</i> – Р. Мац : <i>25 етида</i> – Ф. Антал : <i>II свеска</i> – Гардијан : <i>II свеска</i> – Хрестоматија – С. Ли : <i>40 лаких етида</i> – А. Вивалди :
--	----------------------	--

		<i>Кончертино Це-дур</i> – Бревал: <i>Кончертино Де-дур</i> – Волчков : <i>Варијације</i> – Сузуки: <i>Чело школа бр.2</i>
Обавезни минимум програма		
– 4 лествице – 10 кратких етида са применом основних потеза и ритмичких фигура – 10 кратких песмица уз пратњу клавира		
Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа у току школске године		
Програм смотре (на крају школске године)		
– једна лествица са трозвуком – једна етида – две композиције по слободном избору		

Назив предмета **ВИОЛОНЧЕЛО**

Циљ **Циљ** учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Трећи**

Годишњи фонд **70 часова**
 часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
По завршеној области ученик ће бити у стању да: – правилно седи и држи инструмент и гудало; – изводи основне потезе и ритмичке фигуре; – самостално поставља леву руку у II и III позицији; – контролише интонацију	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Контрола држања гудала. Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима. Слушање и интонација. Музичка меморија -

и квалитет тона при промени позиција са и без глиганда;

- прати интонацију и коригује се;
- изводи правилно техничке вежбе за промену позиције и покретљивост уз помоћ наставника;
- користи вибрато;
- примени основне елементе нотне писмености у свирању и течно чита нотни текст у бас кључу;
- примени основне ознаке за темпо, динамику, понављање...;
- примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника;
- свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;
- комуницира са корепетитором кроз музику;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- испољи самопоуздање у току јавног наступа;
- самостално и свакодневно вежба;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

неговање и развијање.

Техника десне руке:

- расподела гудала;
- брзина гудала;
- место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо...;
- основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато и пунктирани ритам;
- прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала;

Техника леве руке:

- II и III позиција – уски и широки став и увођење у полу позицију;
- вибрато.

Музички бонтон.

Скале и трозвуци

Скале, трозвуци и разложене терце.

Вежбе за развој моторике прстију леве руке (Косман и Фејер)

ЛИТЕРАТУРА

Етиде

- И. Мардеровски : *избор етида*
- С. Ли : *40 лаких етида*
- Ф. Антал : *Хрестоматија, III свеска*
- Ф. Доцауер : *113 етида*

Кончертина и концерти:

	<ul style="list-style-type: none"> – А. Вивалди : <i>Це-дур</i> – Бревал : <i>Це-дур, Де-дур</i> <p>Сонате:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ромберг: <i>е-мол, Еф-дур</i> – Хук: <i>Ге-дур</i> <p>Друга литаратура по избору наставника, а у складу са захтевима програма и могућностима ученика.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – 4 лествице – 8 етида различитог карактера – 3 комада уз пратњу клавира – кончертино или концерт, соната или сонатина, варијације 	
<p>Јавни наступи</p> <p>Обавезна су два јавна наступа у току године</p> <p>Испитни програм</p> <p>Скала са трозвуком и потезима (најмање 3 потеза)</p> <p>Две етиде различитог карактера</p> <p>Комад са клавиром, I или II и III став кончертина, концерта, сонате, сонатине, варијација</p>	

Назив предмета **ВИОЛОНЧЕЛО**

Циљ **Циљ** учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**

Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
По завршеној области ученик ће бити у стању да:		
<ul style="list-style-type: none"> – следи правила у примени процедура у стицању технике леве 		Штимовање. Метричко и ритмичко свирање уз метроном.

<p>и десне руке;</p> <ul style="list-style-type: none"> – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – штимује се уз мању помоћ наставника; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – у заједничком свирању примени принцип узајамног слушања; – примени различите 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ</p> <p>МУЗИКЕ</p>	<p>Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима.</p> <p>Слушање и интонација. Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу.</p> <p>Музичка меморија - врсте и развијање.</p> <p>Читање с листа.</p> <p>Заједничко свирање (наставник – ученик, ученик – ученик).</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Развој извођачког апарата</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато и пунктирани ритам ,мартеле; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – полу позиција, II и III позиција – уски и широки став; – вибрато. <p>Скале и трозвуци</p> <p>Скале, трозвуци, потези, разложене терце, Косман трилер вежбе.</p>
---	---	--

<p>начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања;</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Етиде</p> <ul style="list-style-type: none"> – Симић: <i>IV свеска</i> – Ф. Антал: <i>IV свеска</i> – И. Мардеровски: <i>Избор етида</i> – Ф. Доцауер: <i>113 етида</i> – <i>Хрестоматија</i> – С. Ли: <i>Мелодијске етиде</i> <p>Кончертина, концерти</p> <p>Бревал: <i>Еф-дур</i> или <i>Ге-дур</i> или <i>А-дур</i>;</p> <p>Бодио: <i>Це-дур</i></p> <p>Сонате/варијације</p> <p>А. Вивалди: <i>е-мол</i> или <i>а--мол</i>;</p> <p>Јордан: <i>Варијације а-мол</i></p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – четири лествице; – осам етида различитог карактера; – три комада уз пратњу клавира; – кончертино / концерт или соната / сонатина или варијације 		
<p>Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа у току године</p>		
<p>Испитни програм</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Скала са трозвуком и потезима (до 5 потеза). 2. Две етиде различитог карактера. 3. Комад са клавиром, I или II и III став кончертина, концерта, сонате, сонатине, варијације, или два става барокне сонате (изводи се напамет). 		

Назив предмета

ВИОЛОНЧЕЛО

Циљ

Циљ учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког

Разред

Пети

Годишњи фонд **70 часова**
часова

<p>ИСХОДИ</p> <p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; – штимује се уз мању помоћ наставника; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције – свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи креативност у остварењу музичке фантазије и естетике; 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ</p> <p style="text-align: center;">МУЗИКЕ</p>	<p>Развој извођачког апарата радом на композицијама сложенијих техничких захтева.</p> <p>Метричко и ритмичко свирање.</p> <p>Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у комбинацији са техничким захтевима.</p> <p>Слушање, интонација и штимовање инструмента.</p> <p>Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу.</p> <p>Музичка меморија - неговање и развијање.</p> <p>Читање с листа.</p> <p>Заједничко свирање (наставник – ученик, ученик – ученик).</p> <p>Музички бонтон</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, портато ,мартеле и пунктирани ритам;

<ul style="list-style-type: none"> – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – у заједничком свирању примени принцип узајамног слушања; – самостално вежба поштујући процедуру; – истражује начине добијања чистог тона уз помоћ наставника или самостално; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације. 		<ul style="list-style-type: none"> – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – полу позиција, II и III позиција – уски и широки став и увођење у палац позицију; – вибрато. <p style="text-align: center;">Скале, трозвучи, техничке вежбе</p> <p>Скале, трозвучи, потези, разложене терце Косман трилер вежбе. Штаркер: Вежбе за леву руку. Шевчик: 40 варијација за десну руку.</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Етиде:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ф. Антал: <i>IV свеска</i> – И. Мардеровски: <i>Избор етида</i> – Ф. Доцауер: 113 етида – Мерк – <i>Хрестоматија</i> – С. Ли: <i>Мелодијске етиде</i> <p>Кончертина, концерти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Бревал: <i>Еф дур</i> или <i>А дур</i>; Бодио: <i>Це дур</i>; – Зокарини: <i>Де дур</i> или <i>А– дур</i>; – А. Вивалди: <i>а-мол</i>. <p>Сонате:</p> <ul style="list-style-type: none"> – А. Вивалди: <i>е-мол</i> или <i>а-мол</i>; Марчело: <i>Еф--</i>
--	--	---

		<i>дур</i> или – <i>е- мол</i> ; – Ромберг: <i>Бе-дур</i> ; – Јордан: <i>Варијације а-- мол</i> .
Обавезни минимум програма – шест етида различитог карактера; – два комада уз пратњу клавира; – кончертино или концерт, соната или сонатина, варијације.		
Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа у току године		
Испитни програм 1. Скала – дурска или молска, трозвуци, потези; 2. Једна етида; 3. Комад уз пратњу клавира; 4. Два става барокне сонате или кончертино, концерт I или II и III став, или варијације или соната или сонатина. (изводи се напамет)		

Назив предмета

ВИОЛОНЧЕЛО

Циљ

Циљ учења предмета Виолончело је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Шести

Годишњи
часова

фонд **66 часова**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
По завршеној области ученик ће бити у стању да:		
<ul style="list-style-type: none"> – поступа по процедури која се примењује у стицању технике леве и десне руке; – контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се; 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Развој извођачког апарата радом на композицијама сложенијих техничких захтева. Метричко и ритмичко свирање. Квалитет тона – уједначеност у различитим позицијама и у

<ul style="list-style-type: none"> – самостално се штимује; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања; – истражује начине добијања чистог тона; – самоиницијативно посећује концерте и друге музичке манифестације; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације; 		<p>комбинацији са техничким захтевима.</p> <p>Слушање, интонација и штимовање инструмента.</p> <p>Развијање музичке фантазије кроз одговарајућу литературу.</p> <p>Музичка меморија - неговање и развијање.</p> <p>Припрема за јавни наступ.</p> <p>Читање с листа и заједничко музицирање.</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – расподела гудала; – место и количина гудала у односу на врсту потеза, динамику и темпо..; – основни потези и ритмичке фигуре: деташе, легато, стакато, мартеле, портато, сотије и пунктирани ритам; – прелазак гудалом са жице на жицу у различитим тачкама гудала. <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – палац позиција; – вибрато. <p>Скале, трозвуци и техничке вежбе</p> <p>Скале, трозвуци, потези, разложене терце у обиму до три октаве.</p> <p>Косман: трилер вежбе, двогласи.</p> <p>Фејар: Вежбе за палац позицију, бр. 24, 25 и 26.</p> <p>Штаркер: Вежбе за леву руку.</p> <p>Шевчик: 40 варијација за десну руку.</p> <p>Р. Мац: Основи палчаника</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p>
---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>Етиде:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ф. Антал: <i>VI свеска</i> – И. Мардеровски: <i>Избор етида</i> – Ф. Доцауер: <i>113 етида</i> – Ј.Мерк: <i>Хрестоматија, етиде</i> – С. Ли: <i>Мелодијске етиде</i> – Ф. Грицмахер: <i>I свеска етида</i> – А. Франком: <i>12 етида</i> <p>Кончертина, концерти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Бревал: <i>Де-дур или Ге-дур</i>; Бодио: <i>Це-дур</i>; Зокарини: <i>демол</i>; – Вивалди: <i>Де-дур</i>; – Кленгел: <i>Це-дур, Ге-дур или а- мол</i>; – Штамиц: <i>Це-дур</i>; – Нелк: <i>Де -дур</i>, – Голтерман: <i>Ге- дур</i>. <p>Сонате и свите:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Вивалди: <i>Еф-дур или Де-дур</i>; Марчело: <i>Ге-дур</i>; – Самартини: <i>Ге-дур</i>; – Дипор: <i>Гедур</i>; – Ванхал: <i>Варијације Це-дур</i> – Ј. С. Бах: <i>Соло свита, бр. 1, Ге-дур</i>
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – скала једна молска једна дурска са потезима и трозвучима; – до шест етида различитог карактера; – композиција уз пратњу клавира (кончертино или концерт, соната или сонатина, варијације, комад). 		
<p>Јавни наступи</p> <p>Обавезна су два јавна наступа у току године</p>		
<p>Испитни програм:</p> <ul style="list-style-type: none"> – скала – дурска или молска кроз три октаве, трозвучи, потези; – две етиде или једна етида и Бах један став свите; – барокна соната, два става или кончертино или концерт – I или II и III став, или варијације, или соната, или сонатина. (изводи се напамет) 		

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО - МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ВИОЛИНА, ВИОЛА, ВИОЛОНЧЕЛО

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психомоторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања. У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције.

С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дужу задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата.

Припрема за час обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања композиција са ученичког репертоара (аналитичким просвиравањем или, евентуално, припремањем за извођење на подијуму), преко упоређивања различитих издања и допуњавања одабраних редакција, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе гудачких инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет а не само као предавача са друге стране катедре.

Када је реч о десној руци контрабаса треба обратити пажњу да без обзира на стил држања гудала, природно функционисање прстију, зглоба и шаке морају бити у природној равнотежи. Код свих гудачких инструмената честа је појава тзв. слабих прстију, лабавих зглобова и слично. У тој ситуацији потребно је радити вежбе за јачање слабе мускулатуре руку.

Избор композиција које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно

за ученике првог циклуса, који тек освајају простор инструмента, а звучна слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање.

Када су у питању такмичења, препоручује се велика умереност и опрез. Мудар наставник неће допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, као и да сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

Веома је важно да ученици што чешће јавно свирају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навику посећивања концерата уметничке музике и представа. Дискусијом о одслушаним делима и извођењем истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења музичких дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима.

У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

КЛАВИР

Циљ

Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање

ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

<p>ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ/ ТЕМА</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима делове клавира и начин добијања тона на клавиру; – правилно седи за клавиром; – изражајно пева, а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију и опише их својим речима; – опише својим речима појмове канон, имитација; – примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела; – самостално свира кратке композиције напамет; – самостално и уз помоћ наставника контролише квалитет звука; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Положај за клавиром. Поставка руку и прстију. Вежбе за опуштање. Вежбе за правилно ритмизирање. Неговање музичке меморије. Привикавање ученика на самоконтролу звука и схватање музичког облика. Основне врсте удара: портато, легато, стакато. Вежбе за гипкост зглоба (свирање интервала). Динамичке ознаке: пијано, мецофорте, форте, крешендо и диминуендо. Ознаке за темпо: анданте, модерато, алегро. Појам лука. Појам фразе. Појам такта, двотакта, тротакта са одговарајућим нагласцима. Упознавање вредности ноте и паузе као и триоле, синкопе и пунктиране ноте. Увођење ученика у начине вежбања. Читање нота, знаци за октаве, знаци за интервале. Остале ознаке на које се наилази у литератури предвиђеној програмом. Контрола звука. Полифонија – канон, имитација.</p>

<p>извођењу музике; – користи уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука.</p>		<p>Скале и трозвуци Дурске скале по квинтном кругу (почевши од тона ЦЕ) до четири повисилице у размаку једне октаве, у четвртинама, у паралелном и супротном смеру од истог тона. Дурски трозвук разложено и истовремено – основни положај и два обртаја трогласно у четвртинама.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА – Једна од почетних школа за клавир – Томсон, Јела Кршић, Николајевић – Бајер: <i>Школа за клавир</i> – од вежбе 85 и даље – Диверноа: <i>Етиде оп. 76</i> – основне вежбе за клавир – Черни: <i>Оп. 599, оп. 139, I свеска</i> – Гњесина: <i>Клавирска абецеда</i>, избор – Лешхорн: <i>Мелодичне етиде оп. 192</i>, избор – М. Лили Петровић <i>Школица за клавир Ниво А и Ниво Б</i> – М. Лили Петровић <i>Увођење у музику и свирање на клавиру са професором</i> – А. Артабаљевскаја <i>Први сусрет са музиком</i> – И друге композиције одговарајуће тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма – лествице и трозвуци по програму – тридесетпет композиција – вежбе, етиде и разни комади.</p>		
<p>Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Програм смотре на крају школске године: 1. Једна лествица по избору; 2. Једна етида или композиција виртуозних извођачких захтева; 3. Две композиције различитог карактера.</p>		

Смотра на крају године не подлеже нумеричком начину оцењивања.

Назив предмета

КЛАВИР

Циљ

Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Други

Годишњи
часова

фонд **70 часова**

<p>ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ/ ТЕМА</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу; – опише својим речима и одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине; – препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта; – користи педал у делима једноставније фактуре; – уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте; – чује и примени више динамичких нивоа пиајанисимо, мецопијано, фортисимо, мецофорте; – јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње; – осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Технички и музички захтеви Повезивање прсторедних група навише и наниже (развијање спретности прстију кроз активно осмишљавање, слушање и свирање техничких вежби, лествица и етида). Вежбе за гипкост зглоба шаке кроз свирање интрвала. Вежбе за легато свирање. Увођење у основне елементе форме – мотив, реченица, облик песме, сонатина. Упознавање са законима метрике – разне врсте тактова, слаб и јак део такта, акценти. Динамичко нијансирање лествица – пиано, пианисимо и мецопиано. Диференцирање мелодије од пратње, рад на полифонији. Увођење у педализацију – вежбе. Свирање четвороручно.</p> <p>Скале и трозвуци</p>

<p>зависности од карактера музичког дела;</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостално и/или по потреби уз помоћ наставника контролише квалитет звука; – повезује прсторедне групе подметањем и пребацивањем палца уз слушну контролу самостално и уз помоћ наставника; – развија спретност целокупног апарата уз помоћ наставника; – свира са наставником или другим учеником дела за клавир четвороручно; – самостално, изражајно свира композиције напамет; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – развија и испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>Молске скале по квинтном кругу до четири повисилице (почевши од тона А) у осминама у размаку две октаве, паралелно.</p> <p>Трозвуци, разложено и истовремено, у размаку две октаве – завршетак секстакордом.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Јела Кршић: <i>Клавирска читанка</i> за други разред – М. Лили Петровић <i>Школица за клавир Ниво Ц</i> – М. Лили Петровић <i>Канон за почетнике</i> – Диверноа: <i>Оп. 176</i> – Лемоан: <i>Дечије етиде оп. 37</i> – Гњесина: <i>Мале етиде</i>, I део – Беренс: <i>Оп. 70</i> – Черни: <i>Оп. 139, 24 етиде</i> – М. Живковић: <i>Међумурје мало, Текла вода Карашица</i> – Лаковицкаја: <i>Редакција зборника полифоних композиција</i> (Хендл, Корели, Кригер и други) – Ј. С. Бах: <i>Мале композиције, избор лакших</i> – Хендл: <i>Избор композиција у редакцији Јеле Кршић</i> – <i>Избор сонатина</i>: Ванхал, Хаслингер, Плејел, Бетовен, Хор, Рајнеке. Сонатине домаћих аутора и других композитора одговарајуће тежине – Збирка „Наши композитори за младе пијанисте” – З. Христић: <i>Тачкице</i> – Р. Петровић: <i>Игра, Украјинска игра</i> – С. Хофман: <i>Две басне</i> – Б. Предић: <i>Прича моје лутке</i> – М. Тајчевић: <i>За мале</i>
---	--	---

		<p>– В. Миланковић: <i>Дечје приче, 25 мијатура</i> за I и II разред – Избор лаких композиција (Просвета, Београд) – Шуман: <i>Op. 68</i> – Гречанинов: <i>Op. 99</i> – Гедике: <i>Op. 36</i> – Гурлит: <i>Op. 82</i> – Раули: <i>Op. 36 и 37</i> – Б. Барток: <i>За децу – Клавирска музика за почетнике, Микрокосмос I</i>, избор – Мајкапар: <i>24 лаке композиције op. 16</i> – Кабалевски: <i>Op. 30</i> – Скот: <i>Кутија играчака</i> – И друге композиције одговарајуће тежине</p> <p style="text-align: center;">Композиције за свирање четвороручно</p> <p>– Избор из Почетне школе Јеле Кршић. – Избор из школа Николајева и Соколова. – Дијабели: <i>Мелодијске вежбе op. 149</i> – Дијабели: <i>Сонатине op. 24</i> – Дијабели: <i>Op. 163</i> – И друге композиције одговарајуће тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно 5 виртуозног карактера (етиде или композиције виртуозних захтева); – две полифоне композиције; – Два става из различитих сонатина (сонате) или један став сонатине (сонате) и варијације. 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године 		
<p>Смотра (на крају првог полугодишта):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред <p>Програм смотре на крају школске године:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна етида или композиција виртуозних извођачких захтева; 2. Две композиције по слободном избору. 		

Назив предмета **КЛАВИР**

Циљ **Циљ** учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред **Трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника;– јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара;– транспонује хроматски лакше мотиве или реченице;– примени више динамичких нијанси у свирању;– негује културу тона;– објасни својим речима значења термина музичке форме и конструкције дела;– свира двохвате са јасним диференцирањем мелодијске линије;– свесно користи директан и синкопирани педал;– јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер;– препознаје музичке елементе у свирању других клавириста;– свира у дуу са наставником	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Читање с листа. Унапређивање основних врста удара – легато, стакато из подлактице, из прста, нон легато, портато, репетиција. Даљи рад на техници зглоба кроз свирање интервала до квинте. Техничке вежбе са ритмичким варијантама и хроматским транспозицијама. Шире нијансирање у динамици, истицање мелодије и диференцирање десне и леве руке. Детаљнија анализа облика уз тумачење значења и конструкције дела која се обрађују – сонатина, менует, гавота, марш ... Шире упознавање са елементима полифоније – држани тонови, свирање двохвата, истицање гласова, динамизирање деоница. Употреба истовременог и синкопираног педала. Упознавање са украсима и

или са другим учеником.		<p>припремне вежбе: дуги и кратки предудар, пралтрилер и краћи трилер. Свирање у дуу.</p> <p>Техничке вежбе Вежбе за: правилно низање тонова, изједначавање удара, учвршћивање прстију, различиту артикулацију.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске скале по квартном кругу до четири предзнака (почевши од тона ЕФ) у распону две октаве у осминама паралелно и супротно. Хроматске скале у распону две октаве, паралелно. Трозвук четворогласно кроз две октаве разложено. Читање с листа лаганих вежби, одвојено и заједно.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА – Јела Кршић: <i>Клавирска вежбанка за трећи разред</i> – Лемоан: <i>Дечје етиде оп. 37</i> – Черни: <i>Оп. 849, избор</i> – Бертини: <i>25 етида оп. 100, избор</i> – Диверноа <i>оп. 176</i> – Гедике: <i>Оп. 32 и 47, број 5, 6 и 8</i> – Лак: <i>Оп. 172</i> Друге етиде одговарајуће тежине. – Ј. С. Бах: <i>Мале композиције</i> – Ј. С. Бах: <i>Мали прелудијуми</i> – Јела Кршић: <i>Клавирска вежбанка, избор</i> – Иванов – Радкевич: <i>Осам полифоних двогласних комада, избор</i> – Хендл: <i>Избор композиција, у редакцији Јеле Кршић</i></p>
-------------------------	--	---

		<p>– Педагошки репертоар за децу – Кригер, Кунау, Пахелбел, Фишер, Фробергер</p> <p>Друге композиције одговарајуће тежине.</p> <p>– Клементи, Дијабели, Кулау, Дусик, Хајдн (лакше) као и сонатине домаћих и других аутора одговарајуће тежине.</p> <p>– Гњесина: <i>Тема и шест малих варијација</i></p> <p>– Кабалевски оп. 51: Варијације Еф-дур</p> <p>– Сорокин: Тама са варијацијама а-мол</p> <p>– Кулау: <i>Варијације Ге-дур</i></p> <p>– Кршић и Шишмановић:</p> <p>Збирка Наши композитори за младе пијанисте</p> <p>– Логар, Рајичић и Илић: <i>За мале клавиристе</i></p> <p>– Рајичић: <i>Дечја збирка</i>, избор</p> <p>– Тајчевић: <i>Дјеци и I мала свита</i></p> <p>– Душан Радић: Рондино</p> <p>– Лотка-Калински: <i>Међумурје мало</i></p> <p>– Шкерјанц: <i>24 прелудијума</i>, избор лакших</p> <p>– Р. Мац: <i>Стара ура игра полку</i></p> <p>– Чајковски: <i>Албум за младе</i>, оп. 39, избор</p> <p>– Шуман: <i>Албум за младе</i>, оп. 68, избор</p> <p>– Б. Барток: <i>Деци, Микрокосос II</i></p> <p>– Гречанинов: <i>Дечја књига оп. 98</i></p> <p>– О. Шин: <i>Од јутра до сумрака</i></p> <p>– Шите: <i>Из веселог дечјег доба</i>, избор</p> <p>– Хајдн: <i>Мале игре</i>, избор</p> <p>– Моцарт: <i>14 дечјих композиција</i></p> <p>– Скот: <i>Животиње</i>, избор</p>
--	--	---

		<p>– Сарауер: <i>Слике из дечјег доба</i> – Хачатуријан: <i>Андантино</i> – Лутославски: <i>12 малих комада</i> – Мајкапар оп. 33: <i>Минијатуре</i> – Вилалобос: <i>Изабрани лаки комади</i> – Јела Кршић: <i>Клавирска вежбања</i>, избор – Раули: <i>19 малих комада</i>, избор – Поцоли: <i>Мали комади</i> – И друге композиције одговарајуће тежине</p> <p style="text-align: center;">Композиције за свирање четвороручно</p> <p>– Дијабели: <i>Две сонатине</i>. – Стравински: <i>Пет малих комада</i>. – Беренс: <i>Мелодијске вежбе</i>. – Ржиковски: <i>Од ступња ступњу, Сонатина, оп. 79</i>. – Бинг: <i>Из дечјег света</i>. – И друге композиције одговарајуће тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно 5 виртуозног карактера (етиде или композиције виртуозних захтева); – две полифоне композиције; – Два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација; – једна композиција за четвороручно свирање. 		
<p>Јавни наступи</p> <p>– обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Смотра (на крају првог полугодишта):</p> <p>1. једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред.</p> <p>Испитни програм:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна етида; 2. Једна полифона композиција; 3. Један став сонатине или варијације; 4. Једна композиција по слободном избору. 		

Назив предмета **КЛАВИР**

Циљ **Циљ** учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено;– самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;– коригује лоше извођење у току свирања;– у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;– појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме;– јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;– негује културу тона кроз критичко слушање свог и туђег свирања;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Решавање техничких и музичких проблема. Вежбе за: <ul style="list-style-type: none">– јачање прстију (нарочито 4. и 5. прста);– подметање палца и брзо низање и промену прсторедних група;– повећање распона шаке. Припремне вежбе за веће интервале. Израђивање технике двогласа у полифоним композицијама. Проширење динамичке лествице као рад на упознавању елемената правилне интерпретације. Примена педала. Анализа облика – дводелна песма, троделна песма, прелудијум ... Украши – двоструки предудар, групето, трилер. Читање с листа лаких композиција. Свирање у клавирском дуу.

<ul style="list-style-type: none"> – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира); – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>Скале и трозвучи Молске скале по квартном кругу (почевши од тона ДЕ) до пет предзнака кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању. Хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању. Велико разлагање трозвука (арпеђо) у осминама, кроз две октаве. Доминантни и умањени септакорд (арпеђо) у осминама, кроз две октаве.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА – Јела Кршић: <i>Клавирска хрестоматија за IV разред</i> – Беренс: <i>Оп. 61</i>, I и II свеска, избор од бројева 2, 3, 8, 10, 13,15, 16, 19 и 21 – Черни: <i>Оп. 849</i>, избор од бројева 13, 15, 25 и 26 – Черни: <i>Оп. 299</i>, I и II свеска, избор од бројева 1, 2, 4, 5, 8,11, 12, 13, 14, 15, 17, 18 и 20 – Хелер: <i>Етиде I и II свеска</i>, <i>оп. 47</i>, сизбор – Друге етиде одговарајуће тежине. – Ј. С. Бах: <i>Мали прелудијуми (6 и 12)</i>, избор – Хендл: <i>Избор композиција</i>, у редакцији Јеле Кршић – Глинка: <i>Четири двогласне фуге</i> – Мјасковски оп. 78: <i>Двогласне фуге де-мол и ге-мол</i> – Друге полифоне композиције. – Хајдн: <i>Сонатине и сонате</i> – Моцарт: <i>Бечке сонатине</i> – Кулау: <i>Сонатине – теже</i> – Клементи: <i>Сонатине</i> – Бетовен: <i>Сонатина оп. 49</i>,</p>
--	--	--

		<p><i>Ге-дур</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Кабалевски: <i>Варијације де-мол на словачку тему</i> – Николајев: <i>Мале варијације у класичном стилу</i> – Мајкапар: <i>Варијације на руску тему оп. 8</i> – Бетовен: <i>Варијације Еф-дур на швајцарску тему</i> – Друге варијације по избору. – Рајичић: <i>Свита де-мол, Мала клавирска свита</i> – Ј. Бандур: <i>Успаванка</i> – М. Тајчевић: <i>Дјеци, II мала свита</i> – Наши композитори за младе пијанисте. – Лотка-Калински: <i>Стари далматински плесови</i> – Козина: <i>Дивертимента</i> – Готовац: <i>Минијатуре</i> – Григ: <i>Лирски комади</i>, избор – Кабалевски: <i>Дечје композиције</i>, избор – Черепњин: <i>Десет веселих комада</i>, избор – Гречанинов: <i>Оп. 99 – 119, 123, 127</i>, избор – Шуман: <i>Албум за младе</i>, избор, <i>Сонатина Ге-дур</i> – Прокофјев: <i>Музика за децу</i> – Дворжак: <i>Два бисера</i> – Мусоргски: <i>Суза</i> – Кулак: <i>Дечји живот</i> – Шостакович: <i>Игра лутака</i>, избор – Карганов: <i>Албум за младе</i>, оп. 21, избор – Пахуљски: <i>Прелудијум це-мол</i> – Глијер оп. 31: <i>Дванаест лаких комада</i> – Скарлати: <i>Пет лаких комада</i> – Драгои: <i>Минијатуре</i> – Кодаљ: <i>Дечје игре</i> – Бетовен: <i>За Елизу</i>
--	--	---

		<p>– И друге композиције одговарајуће тежине</p> <p>Композиције за свирање четвороручно</p> <p>– Вебер: <i>Тема с варијацијама Ге-дур оп. 10, Шест лаких комада</i></p> <p>– Ј. К. Бах: <i>Рондо Еф-дур</i></p> <p>– Шуман: <i>Оригинални четвороручни комади оп. 85</i></p> <p>– Шуберт: <i>Варијације е-мол оп. 10</i></p> <p>– Шите: <i>Шпанске ноћи оп. 144</i></p> <p>– Бертини: <i>25 етида оп. 97</i></p> <p>– Дијабели: <i>Соната оп. 73</i></p> <p>– Ржиковски: <i>Албум за младе оп. 22</i></p> <p>И друге композиције одговарајуће тежине.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација; – једна композиција домаћег аутора. 		
<p>Јавни наступи</p> <p>– обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Смотра (на крају првог полугодишта):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред 2. једна виртуозна етида <p>Испитни програм (на крају школске године):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна етида; 2. Једна полифона композиција; 3. Један став сонатине (сонате) или варијације; 4. Једна композиција по слободном избору. 		

Циљ

Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Пети

Годишњи

фонд

70 часова

часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;– самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;– коригује лоше извођење у току свирања;– у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;– негује културу тона;– појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме;– јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);– критички вреднује	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Решавање и усавршавање сложених техничких захтева (техника скокова), припрема за свирање октава, тремола... Ознаке за динамику са свим ступњевима у диференцирању јачине свирања, употреба више термина за брзину. Полиритмија – решавање основних проблема. Детаљнији рад на елементима полифоније – глас, тема, имитација, одговор, инверзија, инвенција ... Увођење ученика у самосталност у погледу примене прсторедa и других дисциплина, као и оспособљавање ученика да сагледа тешкоће и сам нађе средства и начин да их реши. Свирање у клавирском дуу.</p> <p>Скале и трозвучи Шест дурских и шест молских скала у размаку октаве по избору, у паралелном и супротном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске скале у паралелном кретању кроз</p>

<p>изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; – критички прати сопствени развој; – свирањем у клавирском дуу примени принцип узајамног слушања и сарадње; – користи носиоце звука за слушање музике; – препознаје музичке елементе у свирању других; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>четири октаве, у шеснаестинама. Велико разлагање трозвука (арпеђо) кроз четири октаве, у осминама, паралелно. – Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда (арпеђо), кроз четири октаве у осминама.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Черни: <i>Оп. 299</i>, III и IV свеска, избор од 21, 22, 24, 25, 27, 29, 31, 33, 35, 36, 38 и 40 – Крамер и Билов: <i>Етуде I</i> свеска, избор од 1, 2, 6, 8, 10 и 11 – Кршић и Ранковић: <i>Збирка за савлађивање техничких проблема I и II</i> свеска – Беренс: <i>Оп. 61</i>, III и IV свеска, избор – Лешхорн: <i>Оп. 38I</i> и II свеска, избор – Ј. С. Бах: <i>Мали прелудијуми</i> – Ј. С. Бах: <i>Двогласне инвенције</i> – Хендл: <i>Избор композиција</i> – Јасковки: <i>У старом стилу, оп. 43</i> – Хајдн: <i>Де-дур, Бе-дур и А-дур</i> – Хајдн: <i>Прва свеска А-дур бр. 5, Е-дур бр. 4. Це-дур бр. 2, Ге-дур бр. 1, Ге-дур бр. 8.</i> (редакција Раух) – Моцарт: <i>Це-дур KV 545, Еф-дур без ознаке, Де-дур KV 283, Ес-дур KV 282</i> – Бетовен: <i>Соната ге-мол оп. 49</i> и друге сонате – Бетовен: <i>Шест варијација Ге-дур „Нел кор пју нон ми сенто”</i> – Хајдн: <i>Избор оригиналних композиција</i> – Вебер: <i>Анданте с</i>
--	--	---

		<p><i>варијацијама оп. 3</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Кабалевски: <i>Лаке варијације бр. 3 и 4, оп. 51</i> – Лукомски: <i>Варијације еф-мол</i> – Сорокин: <i>Песма са варијацијама</i> – Беркович: <i>Варијације</i> <p>Друге варијације одговарајуће тежине.</p> <ul style="list-style-type: none"> – С. Рајичић: <i>Мала свита</i> – Славенски: <i>Игре и песме са Балкана I и II свеска, избор лакших</i> – В. Мокрањац: <i>Мала свита</i> – Кромбхолц: <i>Дан емпромпти</i> – Кршић и Шишмановић: <i>Наши композитори за младе пијанисте</i> – Логар: <i>Два менуета</i> <p>Друга дела одговарајуће тежине.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Менделсон: <i>Песме без речи, избор</i> – Григ: <i>Лирски комади, избор</i> – Шуберт: <i>Два скерца</i> – Прокофјев: <i>Музика за децу</i> – Дебиси: <i>Мали црнац</i> – Дусик: <i>Матине</i> – Мартину: <i>Лутке, избор лакших</i> – Душкин: <i>Краљ вилењака, Вашар</i> – Грациоли: <i>Соната Ге-дур</i> – Чимароза: <i>Сонате, избор</i> – Кабалевски: <i>Оп. 27</i> – Лутославски: <i>Народне мелодије</i> – Б. Барток: <i>За децу, Микрокосмос III и IV свеска</i> – Пинтарић и Станковић: <i>Композиције за клавир, избор</i> – Лотка-Калински: <i>Мала балканска свита, Сонатина in F</i> – И друге композиције одговарајуће тежине
--	--	--

		<p align="center">Композиције за свирање четвороручно</p> <p>– Рајнеке: <i>Op. 24, Варијације на Бахову сарабанду</i> – Моцарт: <i>Оригинале четвороручне композиције – сонате Де-дур, Бе-дур, Еф-дур, Це-дур, – Фантазија еф-мол</i> – Шуберт: <i>Оригинале четвороручне композиције – соната це-мол</i> – Мушковски: <i>Op. 23</i> – Јенсен: <i>Op. 45</i> – Дворжак: <i>Багателе оп. 47</i> – Ферстер: <i>Виола адората, Роса мистика</i> – Ј. К. Бах: <i>Соната Еф-дур</i> – Ј. К. Бах: <i>Мали комади</i> – Шуман: <i>12 комада за клавир оп. 85</i> – И друге композиције одговарајуће тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина (соната) или варијације и један став сонатине (сонате) или два циклуса варијација; – једна композиција за четвороручно свирање. 		
<p>Јавни наступи</p> <p>– обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Смотра (на крају првог полугодишта):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. једна лествица по избору из програма предвиђеног за овај разред 2. једна виртуозна етида <p>Испитни програм (на крају школске године):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна етида; 2. Једна полифона композиција; 3. Један став сонатине (сонате) или варијације; 4. Једна композиција по слободном избору. 		

Назив предмета **КЛАВИР**

Циљ **Циљ** учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Шести**
Годишњи фонд **66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– чита и свира течно с листа са обе руке;– повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације;– препозна период настанка одређене композиције;– спретно изведе технички захтевније композиције;– самостално хармонизује једноставни тематски материјал;– појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме;– својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;– негује културу тона;– критички прати сопствени	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Читање с листа. Унапређивање технике у смислу хитрине прстију и издржљивост, ритмичке стабилности, кантилене, јасне хармонизације. Течно извођење технички сложенијих композиција са поштовањем свих задатих параметара. Вођење техничког и музичког развоја ученика као нераздвојне целине. Технике свирања удвојених интервала: терце, октаве. Врсте меморије – фотографска, аудитивна, меморија прстију, ради сигурнијег учења напамет. Основни појмови и стилови у вези с композицијама које се изводе – динамика, фраза, израз, темпо, агогика и остали елементи интерпретације као одлике стилских периода: барок, класицизам, XX век. Једноставније импровизације пратње, свирање каденци.

<p>развој и самостално опредељује средства за његово побољшање;</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостално вежба по плану који је утврдио – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи носиоце звука за слушање музике. 		<p>Скале и трозвучи Шест дурских и шест молских лествица које нису рађене у петом разреду у размаку октаве у паралелном и супротном кретању, у шеснаестинама, кроз четири октаве. Хроматске лествице у размаку октаве паралелно, у шеснаестинама кроз четири октаве. Велико разлагање трозвука (арпеђо) у паралелном кретању кроз четири октаве у шеснаестинама. Велико разлагање доминантног и умањеног септакорда, кроз четири октаве паралелно у шеснаестинама.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА – Черни: <i>Оп. 299</i>, III и IV свеска, теже – Черни: <i>Оп. 740</i>, I и II свеска, избор 1, 2, 3, 5, 7, 8, 11, 12, 13, 14, 17, 21 и 23 – Крамер и Билов: <i>Етиде I и II свеска</i>, избор од 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24 и 30 – Бил: <i>Октавне етиде</i> – лакше – Лешхорн: <i>Етиде оп. 66</i>, бр. 11, 15, 17, 24 и 28 – Мошковски: <i>Етиде оп. 18</i>, бр. 3, 8, 10 и 11 – Рутхард: <i>Етиде за трилер оп. 40</i> Друге етиде одговарајуће тежине. – Ј. С. Бах: <i>Двогласне инвенције, Трогласне инвенције</i>, избор – Ј. С. Бах: <i>Француске свите</i> – лакше, поједини ставови</p>
---	--	--

	<p>– Хендл: <i>Избор композиција за клавир</i></p> <p>– Хајдн: <i>Еф-дур бр. 10, Де-дур бр. 17, е-мол бр. 14, Де-дур бр. 16, Де-дур бр. 3, Цис-мол</i> (редакција Раух)</p> <p>– Моцарт: <i>Еф-дур KV 280, Це-дур KV 330, Це-дур KV 309, Еф-дур KV 332, Бе-дур KV 333, Де-дур KV 311, Бе-дур KV 570, А-дур KV 331, Ес-дур KV 282, Ге-дур KV 283.</i></p> <p>– Бетовен: <i>Варијације Ге-дур на оригиналну тему</i></p> <p>– Беркович: <i>Варијације на тему Паганинија, Варијације на руску тему</i></p> <p>– Кабалевски: <i>Лаке варијације Бе-дур оп. 40</i></p> <p>– Бетовен: <i>Рондо Це-дур, Багателе оп. 33, Екосезе</i></p> <p>– Моцарт: <i>Рондо Де-дур, Фантазија де-мол</i></p> <p>– Хендл: <i>Концерт Еф-дур, I став</i></p> <p>– Ј. Кр. Бах: <i>Концер Де-дур, Бе-дур I став</i></p> <p>Друге варијације одговарајуће тежине.</p> <p>– Тајчевић: <i>Српске игре</i></p> <p>– М. Логар: <i>Композиције за клавир II и III свеска</i></p> <p>– Д. Деспих: <i>Сонатина in F</i></p> <p>– Наши композитори за младе пијанисте, избор.</p> <p>– Ј. Славенски: <i>Игре и песме са Балкана</i></p> <p>– З. Јовановић: <i>Минијатуре за клавир I и II свеска, Бела сонатина, Црна сонатина, Мини кончертино, Дечји кончертино</i></p> <p>– Шулек: <i>Музика за малишане</i></p> <p>– Кунц: <i>Младо лишће, избор</i></p> <p>– Шкерјанц: <i>12 варијација без теме</i></p> <p>– Дакен: <i>Кукавица, Ласта</i></p>
--	--

	<ul style="list-style-type: none"> – Рамо: <i>Тамбурен, Два ригодона</i> – Менделсон: <i>Песме без речи</i> – Шуман: <i>Албум за младе, избор,</i> – Григ: <i>Лирски комади III и IV свеска, избор</i> – Шуберт: <i>Два скерца, Музички тренуци еф-мол и цис-мол</i> – Турина: <i>Минијатуре</i> – Северак: <i>На одмору</i> – Черепњин: <i>Багателе</i> – Гречанинов: <i>Пастели оп. 31 свеска</i> – Глинка: <i>Тарантела</i> – Ибер: <i>Истуар, избор</i> – Казела: <i>11 дечјих комада, избор</i> – Галупи: <i>Сонате, избор</i> – Чимароза: <i>Сонате, избор</i> – Ј. К. Бах: <i>Сонате</i> – Регер: <i>10 малих комада оп. 44</i> – Хачатуријан: <i>Дечји албум, избор</i> – Чајковски: <i>Годишња доба, избор лакших</i> – Бородин: <i>Мала свита</i> – Дворжак: <i>Силуете оп. 8</i> – Дворжак: <i>Валцери оп. 54, избор</i> – Збирка клавирских композиција од XI века до данас: I, II и III свеска (редакција Ружице Ранковић), избор – Музика преткласичара, Музика класичара, Музика за клавир, (редакција Вере Богдановић), избор – 100 година музике за клавир: I, II, III и IV свеска (редакција Миланке Мишевић), избор – Лутке у клавирској музици XX века (редакција Миланке
--	--

		<p>Мишевић), избор – И друге композиције одговарајуће тежине</p> <p>Композиције за свирање четвороручно</p> <p>– Шуберт: <i>Оригиналне четвороручне композиције</i> – Шуман: <i>Оп. 66</i> – Стравински: <i>Три лака комада</i> – Моцарт: <i>Оригиналне четвороручне композиције</i> – Бетовен: <i>Пет лаких комада за четири руке</i> – Равел: <i>Моја мајка гуска</i> – Респиги: <i>Шест малих комада</i> – Казела: <i>Пунацетио</i> – Сметана: <i>Рондо за два клавира – осморучно (избор)</i> И друге композиције одговарајуће тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – шест дурских и шест молских лествица и акорди по програму; – десет композиција по слободном избору од чега обавезно пет виртуозног карактера (етиде и композиције виртуозних захтева); – две полифоне композиције; – два прва става из различитих соната – једна композиција домаћег аутора. 		
<p>Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Смотра (на крају првог полугодишта):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. једна лествица по слободном избору из програма предвиђеног за овај разред 2. једна виртуозна етида <p>Испитни програм (на крају школске године):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна етида; 2. Једна полифона композиција; 3. Први став сонате; 4. Једна композиција по слободном избору. 		

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

КЛАВИР

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психомоторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања. Потребно је водити рачуна о економичности покрета приликом свирања како би се спречиле било какве физичке повреде изазване свирањем и радити на флексибилности извођачког апарата.

У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и

самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. Годишњим планом се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по месецима, а у складу са годишњим фондом часова. Оперативни план подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример, композицију.

Припрема за час је специфична јер како је настава клавира индивидуална, тако је и припрема прилагођена сваком ученику појединачно. Индивидуални облик наставе пружа и могућност да час пође и сасвим другим путем од планираног, али наставник у планирању мора да води рачуна о предзнању ученика да би био сигуран да ученик може да прати и савлада постављене задатке. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе клавира као инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет а не само као предавача са друге стране катедре.

Избор композиција које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике првог циклуса, који тек освајају простор инструмента, а звучна слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до

практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање. Наставник има могућност да по слободном избору, одабере и композиције које нису наведене у програму водећи рачуна о примерености наставним садржајима, узрасту ученика, њиховим техничким могућностима и музичким интересовањима, естетским захтевима и исходима. Треба бити опрезан у избору тешких музичких дела којима ученици нису дорасли, јер се у том случају могу појавити проблеми који могу проузроковати и физичке повреде.

Већ у другом циклусу, у складу са способностима ученика и стеченим музичким и техничким вештинама корисно је наставу обогатити камерном музиком. Свирањем у ансамблу они се уче међусобној музичкој подршци која подразумева активно слушање, неговање заједничке музичке идеје и прилагођавање свог извођачког хабитуса. Садржаји дају наставнику слободу да изабере оптималан програм у којем ће ученик моћи да одговори на све техничке захтеве истовремено уживајући у свирању.

Препоручује се и заједничко музицирање наставника и ученика. На тај начин ученик се опушта у заједничком свирању и схвата музичку колегијалност без обзира на звање (ученик, професор).

Наставник и родитељи морају бити главна карика у развоју личности ученика. Наставник ће обазривим, интроспективно - аналитичким приступом проблематици индивидуалног наставног процеса пажљиво штитити ученика од развојно погубног пројектовања сопствених амбиција или амбиција родитеља. Такмичења могу бити један од показатеља достигнућа ученика, али треба бити обазрив у избору такмичења и односу очекивања и реалног стања ученика.

Веома је важно да ученици што чешће јавно свирају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навiku посећивања концерата уметничке музике и представа. Дискусијом о одслушаним делима и извођењем истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења музичких дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

Ученицима треба помоћи у стварању радних навика и развијати им свест о неопходности свакодневне вежбања. Значајно је, такође подстицати их за самостално музичко изражавање и пратити развој њиховог музичког укуса, вешто утицати на њега и развијати критички однос пун поштовања према различитостима.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. Битно је на почетку школске године јасно поставити критеријуме оцењивања и упознати ученика са истим. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Уколико је ученик на почетку године упознат са критеријумима оцењивања мања је вероватноћа да ће доћи до неспоразума или нејасног вредновања његовог

залагања. Треба константно подстицати ученике на даље напредовање, али му и предочавати музичке тенденције и врхунска достигнућа.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учесће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

ГИТАРА

Назив предмета **ГИТАРА**

Циљ **Циљ** учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – именује делове гитаре и опише својим речима начин добијања тона; – демонстрира како се правилно седи и како се држи гитара; – наведе тонове празних жица на гитари и називе прстију десне руке; – изводи апојандо технику свирања десне руке; – самостално поставља прсте леве руке на врат гитаре у првој позицији; – изводи тирандо технику 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Делови инструмента и начин добијања тона. Правилно седење и држање инструмента. Празне жице и тонови ми, си, сол, ре, ла, ми. Називи прстију десне руке. Основни елементи нотне писмености- трајање нота. Апојандо техника свирања десне руке- свирање са наслонем. Тирандо техника свирања десне руке- чупкање.

<p>свирања десне руке;</p> <ul style="list-style-type: none"> – користи истовремено прсте леве и десне руке; – разликује гласно и тихо свирање, као и споро и брзо свирање; – пева мелодије које свира; – свира двоглас, мелодија уз пратњу баса; – примењује елементе нотне писмености у свирању; – самостално свира кратке композиције напамет; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>Ознаке за прсторед десне руке. Ознаке за прсторед леве руке. Техника леве руке - прва позиција. Двоглас, истовремено коришћење палца и прста. Извођење основне динамике (форте и пијано). Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика). Музички бонтон.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, I део</i> – Ј. Јовичић: <i>Почетница за гитару</i> – М. Ђулијани: <i>Техничке вежбе</i> – Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за гитару</i> – Едо Ђуга: <i>избор композиција</i> – Вера Огризовић: <i>Збирка композиција Мој први концерт</i> <p>Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом</p>
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – четири лествице у првој позицији; – четири етиде; – три комада; 		
<p>Јавни наступи – обавезна су два јавна наступа током школске године.</p>		
<p>Програм смотре (на крају школске године)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица; 2. Једна етида или краћа композиција одређених техничких захтева; 3. Две композиције по слободном избору. 		

Назив предмета **ГИТАРА**

Циљ **Циљ** учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Други**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– правилно седи и држи гитару;– чита ноте на свим жицама, закључно са петом позицијом самостално или уз помоћ наставнока;– разликује ознаке за прсторед, празне жице и римске бројеве за поља;– користи обе технике свирања у десној руци, апојандо, тирандо;– чита нови нотни текст, уз помоћ наставника и проналази тонове задате композиције;– обликује једноставну музичку фразу на нивоу захтева;– примењује елементе нотне писмености у свирању;– демонстрира најједноставнију промену боје;– примењује основне смернице за извођење малог баре хвата уз помоћ	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Примена нотне писмености на гитари.</p> <p>Технике свирања у десној руци -тирандо и апојандо.</p> <p>Поставка малог баре хвата.</p> <p>Ознаке прсторета – читање и примена.</p> <p>Динамика (форте, фортисимо, пијано, пијанисимо).</p> <p>Боја тона (ординаре, тасто, понтичело).</p> <p>Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика)</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи Дурске и молске скале.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none">– Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, I и II део</i>– Вера Огризовић: Збирка композиција <i>Мој први</i>

<p>наставника;</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостално броји у циљу постизања метрички тачног и ритмичног свирања; – демонстрира правилан начин вежбања; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p><i>концерт</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – В. Андре: <i>Збирка композиција за класичну гитару</i> – Х. Сагрерас: <i>Лекције за гитару</i> – Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i> – М. Ђулијани: <i>Техничке вежбе</i> – Едо Ђуга: <i>избор композиција</i> <p>Шири литература по избору наставника, а у складу са захтевима програма.</p>
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – четири лествице у првој позицији; – четири етиде; – три комада. 		
<p>Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.</p>		
<p>Програм смотре</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица; 2. Једна етида; 3. Две композиције, по слободном избору. 		

Назив предмета

ГИТАРА

Циљ

Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

трећи

Годишњи
часова

фонд **70 часова**

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ/ ТЕМА</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – правилно седи и држи гитару; – препозна све ноте на свим жицама, закључно са седмом позицијом самостлно или уз помоћ наставника; – уз помоћ наставника чита нови нотни текст, проналази тонове задате композиције; – примењује задати прсторед; – примени основне смернице за правилно извођење вибрата; – изводи тирандо у једноставним акордским разлагањима уз већу стабилност десне руке; – уз помоћ наставника препозна и издвоји главну мелодију помоћу различите динамике и врсте удара; – самостално броји у циљу постизања метрички тачног и ритмичног свирања; – примени знања о елемената музичке форме у интерпретацији композиције; – демонстрира правилан начин вежбања; – уз помоћ наставника тежи за постизањем музичког израза уз употребу динамике и боје тона; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Вежбе за четврту, пету и седму позицију.</p> <p>Техника вибрата.</p> <p>Усавршавање технике десне руке, тирандо.</p> <p>Елементи музичке форме- двотакт, мотив.</p> <p>Динамика - форте, фортисимо, пијано, пијанисимо.</p> <p>Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика)</p> <p>Музички бонтон</p> <p>Скале и трозвучи</p> <p>Двооктавне скале -промена позиције и рада на ритмичким варијантама</p> <p>Лествични интервали</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, II део</i> – Х. Сагрерас: <i>Лекције за гитару</i> – М. Ђулијани: <i>Техничке вежбе</i> – Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за гитару</i> – Д. Богдановић: <i>Шест дечјих комада</i> – Едо Ђуга: <i>избор композиција</i> – Вера Огризовић: <i>Свирајте Баха</i> <p>Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом.</p>

наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		
Обавезни минимум програма: – четири лествице – четири етиде; – три комада.		
Јавни наступи		
Обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм: 1. Лествица са каденцом и интервалима (једна врста) 2. Једна етида; 3. Два комада		

Назив предмета **ГИТАРА**

Циљ **Циљ** учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **четврти**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– чита ноте закључно са деветом позицијом уз помоћ наставника или самостално; – чита са листа једноставне композиције; – примени легато у свирању;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Девета позиција. Упознавање са украсима. Вежбе за легато технику. Усавршавање арпеђа. Увођење у поставку великог баре хвата. Анализа композиције (назив

<ul style="list-style-type: none"> – изводи једноставне украсе, горњи и доњи предудар; – примени основне смернице за правилно извођење великог баре хвата; – свира техником арпеђа; – уз помоћ наставника користи ознаке за агогику и карактер у композицијама које изводи; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – демонстрира правилан начин вежбања; – уз помоћ наставника тежи за постизањем музичког израза уз употребу артикулације, динамике и боје; – примењује елементе полифоније у извођењу; – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>и врста, облик, темпо, карактер).</p> <p>Музички израз.</p> <p>Ознаке: карактер, динамика, агогика.</p> <p>Увод у полифонију.</p> <p>Читање с листа.</p> <p>Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика)</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци</p> <p>Скале кроз две октаве</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, II део</i> – Х. Сагрерас: <i>Лекције за гитару</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за гитару</i> – Д. Богдановић: <i>Шест дечјих комада</i> – Едо Ђуга: <i>избор композиција</i> – М. Ђулијани: <i>120 арпеђа, оп. I</i> – Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i> – Вера Огризовић: <i>Свирајте Баха</i> – Ј. Дауланд: <i>Лаки комади</i> – Ј. А. Логи: <i>Партита</i> – Ф. Сор: <i>Етиде, оп.31/I и II</i> <p>Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом.</p>
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – четири лествице; – четири етиде; – три комада; 		
<p>Јавни наступи</p>		

Обавезна су два јавна наступа током школске године.

Испитни програм:

1. Лествица са каденцом и интервалима (једна врста)
2. Једна етида;
3. Два комада- један полифони

Назив предмета

ГИТАРА

Циљ

Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

пети

Годишњи
часова

фонд **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту;– користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела;– користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;– чита са листа;– критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;– самостално вежба поштујући процедуру;– примењује основне	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Техничке вежбе за усавршавање легато технике, арпеђа, баре хвата. Веза између анализе облика и интерпретације дела. Музичко фразирање. Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Полифоне композиције – приступ и реализација. Читање с листа. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Скале кроз три октаве промена позиције, скокови за леву руку.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p>

<p>елементе полифоније у свирању;</p> <ul style="list-style-type: none"> – свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>Проширивање репертоара ренесансним, барокним или модерним композицијама уз упознавање са карактеристикама стила.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ј. Јовичић: <i>Школа за гитару, II део</i> – Х. Сагрерас: <i>Лекције за гитару</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за гитару</i> – Герхард Швертбергер: <i>Збирка композиција</i> – Едо Ђуга: <i>избор композиција</i> – М. Ђулијани: <i>120 арпђа, оп. I</i> – Хуберт Кепел: <i>Техничке вежбе</i> – Вера Огризовић: <i>Свирајте Баха</i> – Ј. Дауленд: <i>Лаки комади</i> – Ј.А. Логи: <i>Партита</i> – Ф. Сор: <i>Етиде, оп. 31/I и II</i> <p>Шири литература по избору наставника, а у складу са програмом.</p>
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – две лествице кроз три октаве ; – четири етиде; – три комада. 		
<p>Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.</p>		
<p>Испитни програм</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Лествица са каденцом и интервалима (једна врста) 2. Једна етида; 3. Два комада- један полифони 		

Назив предмета **ГИТАРА**

Циљ

Циљ учења предмета Гитара је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

шести

Годишњи
часова

фонд **66 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– чита ноте до дванестог поља;– наштима гитару по слуху;– изводи природне флажолете, трилере, украсе;– изводи вештачке флажолете и пицикато;– користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела;– користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;– критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;– самостално вежба поштујући процедуру;– примењује основне елементе полифоније у свирању;– свирањем у дуу примењује принцип узајамног слушања;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Тоновни до XII поља. Природни и вештачки флажолети, трилери, украси, пицикато. Техничке вежбе: усавршавање легато технике, арпеђа, баре хвата. Анализа облика и интерпретација дела - сонатни облик. Музичко фразирање. Полифоне композиције – приступ и реализација. Штимовање. Меморисање нотног текста. Полифона композиција Свирање у дуу... (наставник – ученик или два ученика) Читање са листа.</p> <p>Скале и трозвуци Скале кроз три октаве Промена позиције, скокови за леву руку.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – меморише дужи нотни текст; – чита са листа; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Проширивање репертоара ренесансним, барокним или модерним композицијама уз упознавање карактеристика стила.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ј. Јовичић: <i>Композиције на фолклорне теме Балкана и Шпаније</i> – В. Андре: <i>Збирка композиција за гитару</i> – Ф. Карули: <i>Сонате</i> – М. Ђулијани: <i>Сонатине</i> – Ф. Сор и Сеговија: <i>20 етида</i> – Вера Огривовић: <i>Свирајте Баха</i> – Едо Ђуга: <i>избор композиција</i> – Хуберт Кепел: <i>техничке вежбе</i> <p>Шира литература по избору наставника, а у складу са програмом</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – две лествице кроз три октаве ; – две етиде; – два комада; 		
<p>Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.</p>		
<p>Испитни програм</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна трооктавна лествица 2. Једна етида; 3. Један став сонатине или сонате, свите или варијације 4. Један комад 		

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ГИТАРА

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психомоторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања. У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички

бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције. С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Избор композиција које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике првог циклуса, који тек освајају простор инструмента, а звучна слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу. Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање.

Музички материјал који се обрађује обухвата различите композиције, почев од најједноставнијих вежби (празне жице), па све до развијенијих цикличних и полифоних форми. Скале, вежбе или етиде морају бити саставни део свакога часа. Највећу важност у свирању техничких вежби треба дати разговетности и правилној ритмизацији, па тек потом лепоти тона и брзини. Полифонија има задатак да развија музичку интелигенцију, меморију, да побољша слушне способности и развије осећај за стил. Разноврстан избор комада подстаћи ће машту, осећајност и темперамент.

Веома је важно да ученици што чешће јавно свирају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навику посећивања концерата уметничке музике и представа. Дискусијом о одслушаним делима и извођењем истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења музичких дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

Када су у питању такмичења, препоручује се велика умереност и опрез. Мудар наставник неће допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, као и да сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

ХАРФА

Назив предмета **ХАРФА (педална)**

Циљ **Циљ** учења предмета Харфа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости; креативности; естетског сензибилитета; као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима инструмент, као и да набројиделове харфе, и покаже да разуме на који начин се производи звук на харфи – правилно седи 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Упознавање грађе инструментаи начина производње звука.</p> <p>Правилна поставка тела у односу на инструмент и одређивање висине столице накојој ће</p>

<p>за инструментом;</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостално поставља руке; – правилно артикулише свих осам прстију леве и десне руке; – правилно постави сваки прстпојединачно, као и групу од 2 или 3 прста; – правилно поставља прсте привезивању фигура од 3 тона прилествичном кретању у оба смера; – повеже две фигуре од по 4 тона у лествичном кретању; – свира интервале (терца, кварта, квинта) и свира квинтакорд и обратаје; – чита виолински и бас кључ итумачи ритмичке вредности нота и пауза; – самостално користи педале пре свирања (током свирања немора да буде обавезно за 1 разред); – препозна основне ознаке за темпо, динамику и понављање; – свира кратке композиције напамет; – изводи кратке музичке фразе; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; -испољи самопоуздање у току јавног наступа; 		<p>ученик седети.</p> <p>Правилна поставка леве и десне руке у односу на жице.</p> <p>Кључне разлике у поставци леве и десне руке.</p> <p>Начин артикулације сваког прста и јединственост артикулације палца.</p> <p>Постављање прстију, појединачно, као и 2 и 3 прста одједном.</p> <p>Повезивање у постављању при свирању фигура од три тона у лествичном кретању (обе варијанте – у зависности од смера).</p> <p>Повезивање две фигуре од по 4 тона у лествичном кретању (обртај 41 и 14).</p> <p>Симултано свирање два тона. (терца, кварта и квинта) уз правилан прсторед.</p> <p>Симултано свирање три тона (квинтакорд и обртаји)</p> <p>Нотно описмењавање и упознавање са основним ритмичким вредностима.</p> <p>Педализација кроз</p>
---	--	--

		лествице и композиције са променом двапедала и ознаке за педализацију. Коришћење информационих технологија у служби музике. Правила понашања.
Обавезни минимум програма – дурске лествице до два предзнака – кроз једну октаву са трозвуком; – четири до шест етида; -три до пет комада.		
Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Програм смотри 1. Једна лествица; 2. Једна етида (или композиција виртуозних извођачких захтева) 3. Две композиције; по слободном избору.		

Назив предмета

ХАРФА (педална)

Циљ

Циљ учења предмета Харфа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости; креативности; естетског сензибилитета; као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања

Разред

Други

Годишњи
часова

фонд

70 часова

<p>ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ/ ТЕМА</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<p>-одсвира дурске и молске лествице кроз двеоктаве у осминама</p> <p>– изводи трозвуке разложено и арпеђа;</p> <p>– изводи флажолет иглисандо;</p> <p>– примени ознаке темпа усвирању;</p> <p>– изводи композиције садинамичким нијансирањем;</p> <p>– изведе музичку фразу;</p> <p>– разликује мелодију и пратњу;</p> <p>– помера три педалатоком свирања;</p> <p>– коментарише сопственосвирање;</p> <p>– поштује правила облачења и понашања на сцени и у публици;</p> <p>– користи предности дигитализације у слушању и свирању.</p>	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Правилна поставка тела у односу на инструмент и прилагођавање висине столице на којој ће ученик седети.</p> <p>Симултано свирање интервала (секста, септима, октава).</p> <p>Обртај 31 и 13 у свирању скале.</p> <p>Разложене октаве.</p> <p>Флажолет.</p> <p>Глисандо.</p> <p>Арпеђо од три тона.</p> <p>Темпа: анданте; алегро; модерато; ритердандо и ралентандо.</p> <p>Правила понашања.</p> <p>Скале и трозвуци</p> <p>дурске и молске лествице до два предзнака кроз 2 октаве; трозвуци и арпеђа.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>– М. Рубин: <i>Почетна школа харфе</i></p> <p>– Н.Ч. Бокса: <i>Етиде</i>;</p> <p>– Ф. Ј. Надерман: <i>Етиде бр. 10; 11</i></p> <p>– Е. Поцоли: <i>Етиде</i></p> <p>– А.Аселмон: <i>Успаванка</i></p> <p>– М. Гранжани: <i>Мали комади</i></p> <p>– А. Аселмон: <i>Мала свита</i></p> <p>– А. Ф. Гедике: <i>Соната Гедур</i> (Хрестоматија)</p> <p>– Т. Гречанинов: <i>Мазурка</i></p> <p>– Ј. Вуд: <i>Руска успаванка</i></p> <p>– С. Мекдоналд: <i>Комади</i></p> <p>Б. Андре: <i>Комади</i></p>
<p>Обавезни минимум програма</p>		

<ul style="list-style-type: none"> – све дурске и молске лествице до два предзнака кроз две октаве; – три до четири етиде; – четири до шест комада.
<p>Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – Програм смотре <ul style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица; 2. Једна етида (или композиција виртуозних извођачких тешкоћа); 3. Две композиције; по слободном избору.

Назив предмета **ХАРФА (педална)**

Циљ **Циљ** учења предмета Харфа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости; креативности; естетског сензибилитета; као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања

Разред **Трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – свира у стилу изабране композиције; – изведе вежбе клизања првог и четвртог прста у композицијама; 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Техничке вежбе клизања првог и четвртог прста.</p> <p>Етуфе.</p> <p>Музички облик –</p>

<ul style="list-style-type: none"> – свира етуфе; – одсвира вежбе трозвука и арпеђо; – примени динамичке ознакекрешендо и декрешендо; – обликује музичку фразу; – опише сонатни облик уз помоћнаставника; – учествује у разговорима о извођењуна јавним наступу; – поштује правила облачења и понашања на сцени и у публици; <p>користи предности дигитализацијеу циљу слушања музике, истраживања података о композиторима и извођачима.</p>		<p>сонатина.</p> <p>Коришћење информационих технологија у службимузике.</p> <p>Правила понашања.</p> <p>Скале и трозвуци</p> <p>Све дурске и молске скале кроз три октаве до 4 предзнака.</p> <p>Трозвуци разложено иарпеђо.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – М. Гроси и Е.Поцоли: <i>Етиде</i> – избор – Н.Ч.Бокса: <i>Етиде</i> 5; 6; 7 и 17 – А. Реније: <i>Техничке вежбе</i> – Ј. Л. Дусек: <i>Сонатина бр. 2 и бр. 1, I став</i> – Ф. Ј. Надерман: <i>Сонатина бр. 2; II став</i> – А. Реније: <i>Гавота</i> – А. Аселмон: <i>Меланхолична серенада</i> – С. Мекдоналд: <i>Комади</i>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – скале, трозвуци и четворозвуци кроз три октаве; – четири до пет етида; – три до пет комада од којих обавезно један став сонатине. 		
<p>Јавни наступи</p> <p>Обавезна су два јавна наступа током школске године.</p>		

Испитни програм:

1. Скала кроз три октаве у шеснаестинама и четворозвук;
2. Једна етида;
3. Први став сонатине;
4. Један комад.

Назив предмета **ХАРФА (педална)**

Циљ **Циљ** учења предмета Харфа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости; креативности; естетског сензибилитета; као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања

Разред **Четврти**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– изводи вежбе четворогласних трозвука разложено и као арпеђо;– свира октаве отвореноми затворенм шаком;– изводи техничке вежбе првог и другог прста;– обликује дуже музичке фразе;– свира варијације повезано са темом;– свира на јавним наступима у школи и ванње;– испољи самопоуздање у току	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Четворогласни трозвук раз- ложенса пребацивањем руку у обртајимаи арпеђа.</p> <p>Техничке вежбе клизања првог и четвртог прста у бржем темпу.</p> <p>Флажолети, етуфе, октаве са „отвореном и затвореном” шаком, вежбе првог и другог прста као претеча</p>

<p>јавног наступа;</p> <p>– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;</p> <p>користи уз помоћ одраслих доступних носача звука.</p>		<p>почетног трилера.</p> <p>Коришћење информационих технологија у служби музике.</p> <p>Правила понашања.</p> <p>Скале и трозвуци</p> <p>Све лествице у шеснаестинама кроз три октаве.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>– Е. Поцоли: <i>Етиде</i></p> <p>– Ф. Ј. Надерман: <i>Етиде</i></p> <p>– Н. Ч. Бокса: <i>Етиде</i></p> <p>– А. Аселмон: <i>Етиде</i></p> <p>– Ј. Л. Дусек: <i>Сонатине</i></p> <p>– Ф. Ј. Надерман: <i>Сонатина I; II; IV</i></p> <p>– Крумхолц: <i>Сонатина Бедур</i></p> <p>– В. А. Моцарт: <i>Тема са варијацијама</i></p> <p>– Л. В. Бетовен: <i>Тема са варијацијама</i></p> <p>– А. Аселмон: <i>Мала прича</i></p> <p>М. Гранжани: <i>Баркарола</i></p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <p>– лествице; арпеђа; прсне вежбе;</p> <p>– четири до пет етида;</p> <p>– једна сонатина;</p> <p>– четири до пет комада</p>		
<p>Јавни наступи</p> <p>Обавезна су два јавна наступа током школске године.</p>		

Испитни програм:

1. Једна лествица и арпеђа;
2. Једна етида;
3. Једна сонатина;
4. Један комад

Назив предмета **ХАРФА (педална)**

Циљ **Циљ** учења предмета Харфа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости; креативности; естетског сензибилитета; као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања

Разред **Пети**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">-изведе разложене септакорде са подметањем четвртог прста– динамички нијансира у току извођења;– користи различите боје на инструменту;– изведе кратки трилер и украс;– одсвира пдлт;– стиски обликује композицију;– учествује на јавним	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Четверогласни трозвуци, септакорд доминантни и умањени, разложени са подметањем четвртог прста у свим обртајима.</p> <p>Техничке вежбе за прсте – трилери.</p> <p>Динамичко нијансирање – пп, фп,</p>

<p>наступима и такмичењима;</p> <ul style="list-style-type: none"> – промовише инструмент ван школе; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – коментарише свој и туђи наступ; – користи информационе технологије у служби музике <p>поштује договорена правила понашања прислушању и извођењу музике</p>		<p>мп, ппп, фф, ффф.</p> <p>Пдлт.</p> <p>Коришћење информационих технологија у служби музике.</p> <p>Правила понашања.</p> <p>Скале и трозвуци</p> <p>Све дурске и молске лествице</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Н.Ч. Бокса: <i>Етиде</i> – Ф. Ј. Надерман: <i>Етиде; Сонатине</i> – К. Ердели: <i>20 Етида;</i> – А. Аселмон: <i>Етиде</i> – Ј. Л. Дусек: <i>Сонатине број 3 и 4;</i> – Ф. Ј. Надерман: <i>Ноктурна;</i> – М. Гранжани: <i>Ноктурно;</i> – Баркарола; – Посе: <i>Игра таласа</i> – Б.Андре: <i>Комади</i>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – све лествице; – три до пет етида; – две сонатине; – три до четири комада. 		
<p>Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.</p>		
<p>Испитни програм:</p>		

1. Једна лествица са арпеђима;
2. Једна етида;
3. Једна сонатина или тема са варијацијама;
4. Један комад.

Назив предмета **ХАРФА (педална)**

Циљ **Циљ** учења предмета Харфа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости; креативности; естетског сензибилитета; као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања

Разред **Шести**
Годишњи фонд **66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<p>-повеже стечено знање из основа муз. писмености са техничким процедурама на инструменту</p> <p>– примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања;</p> <p>– примени одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;</p> <p>– интерпретира композицију у стилу епохе и</p>	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Арпеђа; септакорди (умањени и доминантни);</p> <p>Техничке вежбе за сва четири прста</p> <p>Све ритмичке комбинације; трилери 2131; 21; 12.</p> <p>Коришћење информационих технологија у службеној музици.</p> <p>Правила понашања.</p> <p>Скале и трозвуци</p>

<p>композитора;</p> <ul style="list-style-type: none"> – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – учествује у разговорима о извођењу на јавном наступу; – покаже поштовање према другим извођачима и публици; <p>користи информационе технологије уз помоћ одраслих у циљу стицања знања о стилу, композитору и извођачима.</p>		<p>Све лествице у октави; терци и сексти</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Н. Ч. Бокса: <i>Етиде</i> – Ф. Ј. Надерман: <i>Етиде</i> – А. Цабел: <i>Етиде</i> – Ј. Л. Дусек: <i>Сонатине</i> – Ф. Ј. Надерман: <i>Сонатине</i> – К. Салседо: <i>Музичка кутија</i> – Р. Глиер: <i>У пољу</i> – М. Мусоргски: <i>Суза</i> – С. Мекдоналд: <i>Комади</i> – Б. Андре: <i>Комади</i> М. Глинка: <i>Варијацијена Моцартову тему</i>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – скале, арпеђо; – три до пет етида; – једна сонатина; <p>-четири комада.</p>		
<p>Јавни наступи</p> <p>Обавезна су два јавна наступа током школске године.</p>		
<p>Испитни програм:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица са арпеђима; 2. Једна етида; 3. Једна сонатина; 4. Једна композиција аутора из XIX века; 5. Једна композиција савременог аутора. 		

НЕПЕДАЛНА ХАРФА (СА ПРЕШТИМАЧИМА)

Назив предмета **ХАРФА (непедална)**

Циљ **Циљ** учења предмета Непедална харфа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

<p>ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ/ ТЕМА</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<p>-описе својим речима инструмент, као и да наброји делове харфе, и покаже да разуме на који начин се производи звук на харфи</p> <p>– правилно седи за инструментом;</p> <p>– самостално поставља руке;</p> <p>– правилно артикулише свих осам прстију леве и десне руке;</p> <p>– правилно постави сваки прстпојединачно, као и групу од 2 или 3 прста;</p> <p>– правилно поставља прсте привезивању фигура од 3 тона прилествичном кретању у оба смера;</p> <p>– повеже две фигуре од по 4 тона у лествичном кретању</p> <p>– -свира интервале (терца, кварта, квинта);</p>	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Упознавање грађе инструмента и начина производње звука.</p> <p>Одређивање висине столицена којој ће ученик седети и правилна поставка тела у односу на инструмент.</p> <p>Правилна поставка леве и десне руке у односу на жице.</p> <p>Објашњавање кључних разлика између поставке леве и десне руке.</p> <p>Начин артикулације сваког прста.</p> <p>Јединственост артикулације палца.</p> <p>Постављање прстију, појединачно, као и</p>

<ul style="list-style-type: none"> – свира квинтакорд и обратаје; – самостално свира водећирачуна о поставци руку, – чита виолински и бас кључ; – тумачи ритмичке вредностинота и пауза; – самостално намешта прештимаче пре свирања, (утоку не треба да буде у 1 разреду); – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање; – самостално свира краткекомпозиције напамет; – изводи кратке музичке фразе; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у токујавног наступа; – поштује договорена правилапонашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике. 		<p>два и трипрста одједном.</p> <p>Повезивање у постављању при свирању фигура од три тона у лествичном кретању. (обе варијанте – у зависности од смера).</p> <p>Повезивање две фигуре од почетири тона у лествичном кретању (обртај 41 и 14).</p> <p>Симултано свирање два тона.(терца, кварта и квинта) уз правилан прсторед.</p> <p>Симултано свирање три тона (квинтакорд и обртаји).</p> <p>Нотно описмењавање и упознавање са основним ритмичким вредностима нотаи пауза.</p> <p>Композиције са два пре-штимача.</p> <p>Скале и трозвуци</p> <p>Дурске скале до два предзнакакроз једну октаву,</p> <p>Трозвук у основном поло-жајуи обртајима хармонски и разложено.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Хрестоматија И: <i>Изборкомада</i> – М.Гранжани: <i>Успаванка</i> – <i>Ирске народне песме</i>
---	--	---

		<p>– Избор комада за келтску харфу</p> <p>– Б. Вери: Мали комади</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <p>– дурске лествице до два предзнака – кроз једну октаву са трозвуком;</p> <p>– четири до шест етида;</p> <p>-три до шест комада.</p>		
<p>Јавни наступи</p> <p>Обавезна су два јавна наступа током школске године.</p>		
<p>Програм смотре:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица; 2. Једна етида 3. Две композиције, по слободном избору. 		

Назив предмета **ХАРФА (непедална)**

Циљ **Циљ** учења предмета Непедална харфа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Други**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
-точно свира трозвуке разложено, у исто време и	ИЗВОЂЕЊЕ	Правилна поставка тела у односу на инструмент

<p>арпеђа;</p> <ul style="list-style-type: none"> – изведе у композицијама пунктиране ноте, триоле и осминску меру; – изведе флажолет; – примени ознаке темпа у току свирања; – примени ознаке за динамику у току свирања; – води музичку фразу; – разликује мелодију и пратњу; – самостално помера до три различита прештимача током свирања (левом руком у дугимпаузама); – помера три прештимача током свирања; -поштује правила облачења и понашања на сцени и као слушалац. 	<p>МУЗИКЕ</p>	<p>и прилагођавање висине столицена којој ће ученик седети.</p> <p>Симултано свирање интервала (секста, септима, октава).</p> <p>Обртај 31 и 13 у свирању скале.</p> <p>Трозвук разложено, секо и арпеђо.</p> <p>Обрада ритмике кроз композиције за харфу: пунктиране вредности, триоле и осминска мера.</p> <p>Техничке вежбе за прсте.</p> <p>Ознаке темпа- анданте, модерато, као и рит. и рал.</p> <p>Ознаке динамике: ф, п, мф, мп. Флажолет.</p> <p>Скала и трозвуци</p> <p>Дурске скале (А, Ес, Е) – молскескале (а, е, де, ге, це) – у осминама кроз две октаве у хармонском молу.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Е. Поцоли: <i>Етиде</i> – Р. Мартено: <i>Етиде</i> – А. Жилински: <i>Литванска народна песма</i> – М. Гранжани: <i>Мали комад</i> – С. Мекдоналд: <i>Комади</i>
---	---------------	--

		<p>– <i>Ирске народне песме</i> – М. Габус: <i>Комади</i> С.Калан: <i>Комади</i></p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <p>– све дурске и молске лествице до два предзнака кроз две октаве; – три до пет етиде; -четири до шест комада</p>		
<p>Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.</p>		
<p>Програм смотре:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Молска лествица у триолама, трозвук кроз две октаве; 2. Једна етида; 3. Три комада. 		

Назив предмета **ХАРФА (непедална)**

Циљ **Циљ** учења предмета Непедална харфа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
-свира у одређеном стилу – одсвира клизање првог и четвртог прста у	ИЗВОЂЕЊЕ	Трозвук – разложено и арпеђо.

<p>композицијама, – свира етуфе; – правилно изведе вежбе трозвука и арпеђо; – правилно свира ритмичке групе (шеснаестине, пункти ране ноте и триоле); – примени у свирању динамичке ознаке декрешендо и крешендо; – учествује у разговорима о извођењу на јавним наступу; – прати музичку фразу; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – самостално или уз помоћ одраслих, користи предности дигитализације.</p>	<p>МУЗИКЕ</p>	<p>Техничке вежбе – клизање првог и четвртог прста. Почетне вежбе трилера 1, 2. Сонатни облик. Скале и трозвучи Дурске скале Ес, Бе, Еф, Це, Ге, Де, А и Е и молске хармонке скале це, ге, де, а, е кроз три октаве у шеснаестинама паралелно. ЛИТЕРАТУРА – М. Гроси и Е. Поцоли: <i>Избор етида</i> – <i>Комади за келтску харфу</i> – <i>Тема и варијација на Бретонску песму</i> Анонимус: <i>Варијације Зеленирукави</i></p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – скале кроз три октаве са трозвучима; – три до четири етиде, – једна сонатина или тема са варијацијама; – три до четири комада. 		
<p>Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.</p>		
<p>Испитни програм:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица у шеснаестинама, четворогласни трозвук, арпеђа, 2. Једна етида; 3. Једна сонатина (I став) или тема са варијацијама; 4. Једна комад. 		

Назив предмета **ХАРФА (непедална)**

Циљ **Циљ** учења предмета Непедална харфа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">-изводи вежбе четворогласних трозвука разложено и као арпеђо– свира октаве отвореном и затвореном шаком;– изводи техничке вежбе првог и другог прста;– самостално помера више различитих прештимача током свирања (левом руком у дугимпаузама);– изводи дуже музичке фразе, варијације повезано са темом;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– испољи самопоуздање у току јавног наступа;– поштује договорена правила понашања при слушању и	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Разложен четворогласни трозвук и арпеђа.</p> <p>Глисанда.</p> <p>Октаве у отвореном и затвореном шаком.</p> <p>Почетне вежбе трилера 12,21..</p> <p>Скале и трозвуци</p> <p>Дурске и молске скале кроз 3 октаве у шеснаестинама</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none">– М. Гроси и Е. Поцоли: <i>Избор етида</i>– <i>Комади за келтску харфу</i>– А. В. Кемпн: <i>Варијације на велшку песму</i>– В. А. Моцарт: <i>Варијације на тему „Ах рећи ћу вам мама“</i>

извођењумузике.		– Б. Вери: <i>Варијације на тему Фрер Жак</i> – Н. Ч. Бокса: <i>Тема са варијацијама у Ес дуру</i>
Обавезни минимум програма		
– скале и арпеђа;		
– четири до пет етида;		
– четири до пет комада – укључујући сонату.		
Јавни наступи		
Обавезна су два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм:		
1. Скала са арпеђима,		
2. Једна етида,		
3. Сонатина или тема са варијацијама;		
4. Један комад.		

Назив предмета **ХАРФА (непедална)**

Циљ **Циљ** учења предмета Непедална харфа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Пети**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
-изведе одговарајуће технике свирања на		-Четверогласни

<p>инструменту;</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостално помера више различитих прештимача током свирања (левом руком у половинским паузама); – стиски обликује композицију; – изведе динамичко нијансирање; – користи различите боје на инструменту; – изведе кратки трилер и украс; – одсвира пдлт; – учествује на јавним наступима итакмичењима; – промовише инструмент ван школе; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; -поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>трозвучи и доминантни септакорд – разложено и арпеђо.</p> <p>Техничке вежбе трилера-2131,3121, и садве руке</p> <p>Пдлт.</p> <p>Динамичко нијансирање: пп, фп, мп, ппп, фф, ффф.</p> <p>Скале и трозвучи</p> <p>Дурске и молске скале кроз четири октаве.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – М. Гроси и Е. Поколи: <i>Избор етида</i> – Н. Ч. Бокса: <i>Етиде оп.318 бр. 1</i> – <i>Комади за келтску харфу</i> – Ф. Ј. Надерман: <i>Тема саваријацијама</i> – Д. Хенсон-Конант: <i>Барокни фламенго – прва верзија</i> – В. Филс: <i>Арија – прва варијација</i>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – све дурске и молске лествице до два предзнака кроз две октаве; – три до пет етиде; – четири до шест комада; 		
<p>Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.</p>		
<p>Испитни програм:</p> <p>1. Молска лествица у триолама, трозвук кроз две октаве;</p>		

2. Једна етида;
3. Три комада.

Назив предмета **ХАРФА (непедална)**

Циљ Циљ учења предмета Непедална харфа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Шести**
Годишњи фонд **66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - изведе одговарајуће технике свирања на инструменту – самостално помера више различитих прештимача током свирања (левом и по потреби десном руком у четвртинским паузама); – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора; – примени одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције; – изведе динамичко 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Четверогласни тонички трозвучи.</p> <p>Доминантни и умањени септакорд</p> <p>– разложен са подметањем четвртог прстау свим обртајима</p> <p>Техничке вежбе трозвучаке вежбе трилера.</p> <p>Све дурска и молске лествице могуће на овом инструменту</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p>

<p>нијансирање;</p> <ul style="list-style-type: none"> – учествује у разговорима о извођењу на јавном наступу; – музички прати фразу; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<ul style="list-style-type: none"> – М. Гроси и Е. Поцоли: <i>Избор етида</i> – Н. Ч. Бокса: <i>Етиде оп.318, бр.1</i> – <i>Комади за келтску харфу</i> – Ж. М. Лорел: <i>Замак</i> – Д. Хенсон–Конант: <i>Барокни фламенго – друга верзија</i> – Ј. Л. Дусек: <i>сонатина бр.1 и 2</i> – Г. Ф. Хендл: <i>Пасакаља</i> С. Шефсон: <i>Варијације натему Три морнара</i>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – скале кроз три октаве са трозвучима; – три до четири етиде, – једна сонатина или тема са варијацијама; – три до четири комада. 		
<p>Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа током школске године.</p>		
<p>Испитни програм:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица у шеснаестинама, четворогласни трозвук, арпеђа, 2. Једна етида; 3. Једна сонатина или тема са варијацијама; 4. Једна комад 		

**УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО
ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ХАРФА, НЕПЕДАЛНА
ХАРФА**

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо- моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, апостепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. **Исходи** представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштано-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања. У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/ одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања

(музички бонтон)при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције. С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Индивидуални приступ треба прилагодити сваком ученику у циљу развијања љубави и позитивног односа према музици, инструменту и настави харфе. Након упознавања самог инструмента, прелази се на поставку тела и руку као и савладавање нотног писма, ритмике и читања знакова. У првом разреду промену педала треба увести у другом полугодишту, а у трећем разреду свирање свирање разложених октава.

Избор композиције треба да буде прилагођен способностима и афинитетима ученика, нарочито у почетку што значи да оне треба да буду кратке, па касније све дуже и захтевније уз модулације. Композиције треба бирати из различите литературе са одређеним техничким захтевима (арпеђа, темпа и разумевање фразе). Задату композицију треба увек одсвирати ученику како би он стекао утисако њој као целини са свим елементима који доприносе њеној изражајности и колориту.

Тонску боју инструмента треба повезивати са музичким садржајем. Посебно треба обратити пажњу на чисто свирање - без зујања суседних жица при улагању прстију. Ритмичке фигуре треба обрадити са тактирањем а затим на инструменту, користити бројалице и песмице. Пуласацију вежбати груписањем удара па нагласити прву а остале ударе слабије наглашене. Музичко фразирње објаснити заједничким певањем. Помоћи при координацији руку и ногу тачним обележавањима педализације у нотном тексту.

Повезујући постепено елементе музичког дела са карактером самог дела, ученик се развија у смеру активног слушања музике, а квалитетном комуникацијом између наставника и ученика долази до постепеног утицаја на развој естетске осетљивости, музичког укуса и интересовања и припремају се услови за развијање естетског процењивања. Ученичка знања из различитих области треба повезати и ставити у функцију разумевања и интерпретације музичког дела.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја.

Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећањесигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

ХАРМОНИКА

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ **Циљ** учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– опише својим речима карактеристике хармонике и начин добијања тона;– правилно седи и држи инструмент;– правилно поставља руке на обе клавијатуре;– правилно води и мења мех;– примени основне елементе нотне писмености, чита виолински и бас кључ;– препозна основне ознаке за темпо, динамику, акценте, понављање;– примени означену артикулацију и обликује фразу;– употреби регистре у циљу промене боје и висине тона;– самостално свира соло кратке композиције	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента. Седење и држање инструмента. Поставка леве и десне руке. Мех. Виолински и бас кључ. Основне ознаке. Артикулација. Регистри. Музичка меморија. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу. Скале и трозвуци: Це-дур, Ге-дур, Де-дур, Ф-дур (паралелно у четвртинама, трозвук-мало разлагање и симултано)

<p>напамет;</p> <ul style="list-style-type: none"> – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>ЛИТЕРАТУРА:</p> <ul style="list-style-type: none"> – З. Ракић: <i>Хармоника за 1.разред основне музичке школе</i> (учбеник); – З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>; – З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>; – В. В.Терзић: <i>Школа за хармонику</i> , 1.свеска; – А. Факин: <i>Школа за хармонику</i>, 1.свеска; – Л. Међери: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 1.свеска; – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 1.свеска;
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Це-дур, Ге-дур, лествице (паралелно у четвртинама, трозвук-мало разлагање и симултано); – тридесет техничких вежби-етида (са различитим техничким захтевима); – осам комада, песмица; 		
<p>Јавни наступи: -обавезна два јавна наступа током школске године.</p>		
<p>Смотра:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица; 2. Једна етида (или композиција виртуозних извођачких захтева); 3. Две композиције, по слободном избору; 		

Назив предмета

ХАРМОНИКА

Циљ

Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред

Други

Годишњи
часова

фонд **70 часова**

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – одсвира мотив и реченицу уз јасно диференцирање мелодије од пратње; – свира шеснаестине, пунктиране осмине и триоле; – примени основне елементе динамичког нијансирања; – свира хармонске интервале и легато помоћу заједничког тона; – уједначи технику леве и десне руке; – свира у тактовима 4/8,2/2,3/2,4/2; – примени ознаке за темпо: алегро, андантино, адађо, ленто; – изводи једноставнија мелодијска кретања на обе клавијатуре, као увод у полифонију; – примени акцентирање тона мехом; – користи све регистре који су на располагању; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Мотив и реченица. Шеснаестина, пунктирана осмина и триоле. Динамичко нијансирање - пиано, мецопиано, мецофорте, форте, крешендо и декрешендо. Легато и интервали. Техника леве и десне руке. Врсте такта: 4/8,2/2,3/2,4/2. Нове ознаке за темпо. Мелодијска кретања. Акцентирање мехом. Регистри. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу.</p> <p>Скале и трозвучи: Це-дур, Ге-дур, Де-дур, Еф-дур и упознавање са а-мол лествицом (дурске паралелно у четвртинама и осминама; Трозвук, мало разлагање и симултано; молска лествица паралелно у четвртинама; трозвук мало разлагање и симултано)</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – З. Ракић: <i>Хармоника за 2.разред основне музичке школе</i>(уџбеник); – З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>; – З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>; – В. В.Терзић: <i>Школа за хармонику, 2.свеска</i>;

		<ul style="list-style-type: none"> – А.Факин: <i>Школа за хармонику</i>, 2.свеска; – Л. Међери: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 1.свеска; – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 1.свеска;
Обавезни минимум програма:		
<ul style="list-style-type: none"> – лествице и трозвучи по програму; – петнаест техничких вежби-етида (са различитим техничким захтевима); – шест композиција различитих епоха и садржаја; 		
Јавни наступи:		
-обавезна два јавна наступа током школске године;		
Смотра:		
<ol style="list-style-type: none"> 1.Једна лествица; 2.Једна етида (или композиција виртуозних извођачких захтева); 3.Једна полифона композиција; 3.Једна композиција, по слободном избору; 		

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ **Циљ** учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – испољи техничку спретност леве и десне руке; – свира хармонске интервале 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Техника леве и десне руке. Свирање подметањем и пребацивањем прстију. Репетиција тона.

<p>са подметањем и пребацавањем прстијудесне руке;</p> <ul style="list-style-type: none"> – примени репетицију тона десном и левом руком са разним комбинацијама прстореда; – примени украсе; – примени динамичко нијансирање; – примени регистре у односу на стил и карактер композиције; – примени знања из музичких облика при тумачењу нотног текста; – меморише музички текст; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>Украси: дуги и кратки предудар, мордент, пралтрилер и краћи трилер. Динамичко нијансирање. Регистри. Музички облици. Музичка меморија. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу.</p> <p>Скале и трозвици Дурске и молске скале до три предзнака паралелно у четвртинама, осминама и шеснестинама, трозвук-мало разлагање и симултано</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – З. Ракић: <i>Хармоника за 3.разред основне музичке школе</i>(уџбеник); – З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>; – З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>; – В. В.Терзић: <i>Школа за хармонику</i>, 3.свеска; – З. Вукосављевић: <i>Избор композиција за хармонику за 3.и 4.разред- 1. и 2. свеска</i>; – А.Факин: <i>Школа за хармонику</i>, 2.свеска; – Л. Међери: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 2.свеска; – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 2.свеска;
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице по програму; – десет техничких вежби-етида; – пет композиција различитих епоха и садржаја; 		
<p>Јавни наступи: -обавезна два јавна наступа током школске године.</p>		
<p>Смотра(на крају првог полугодишта):</p>		

-две композиције по слободном избору;

Испит:

1. Једна лествица;
2. Једна етида;
3. Једна полифона композиција;
4. Једна композиција по слободном избору;

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ **Циљ** учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– испољи техничку спретност десне и леве руке при свирању композиције са елементима полифоније;– примени различите прстореди при свирању интервала и акорада;– користи различите регистре у зависности од стила и карактера композиције;– свира једноставније композиције цикличног облика, сонатине, свите;– примени украсе, двоструки предудар, групето и трилер;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– поштује договорена	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Техника десне и леве руке. Прстореди. Регистри. Украси. Скокови на обе клавијатуре. Музички облици. Јавни наступи.</p> <p>Скале и трозвице Дурске и молске скале до четири предзнака кроз две октаве у паралелном и супротном кретању у четвртинама, осминама и шеснаестинама, а одговарајуће молске скале кроз две октаве у паралелном кретању у четвртинама, осминама и шеснаестинама</p>

<p>правила понашања при слушању и извођењу музике.</p>		<p>Дурски и молски трозвучи четворогласно у малом разлагању и симултано Свирање октава симултано и разложено</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – З. Ракић: <i>Хармоника за 4.разред основне музичке школе</i> (уџбеник); – З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>; – З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>; – В. В.Терзић: <i>Избор етида и композиција</i>, 1.свеска; – З. Вукосављевић: <i>Избор композиција за хармонику за 3.и 4.разред-1. и 2.свеска</i>; – А.Факин: <i>Школа за хармонику</i>, 3.свеска; – Л.Међери: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 2.свеска; – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 2.свеска;
<p>Обавезни минимум програма;</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице по програму; – осам техничких вежби-етида; – четири композиције различитих епоха и садржаја; – једна циклична композиција; 		
<p>Јавни наступи: -обавезна два јавна наступа током школске године;</p>		
<p>Смотра (на крају првог полугодишта): две композиције по слободном избору; Испит:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Једна лествица; 2.Једна етида; 3.Једна полифона композиција; 4.Једна циклична композиција или две композиције различитог карактера; 		

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ **Циљ** учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Пети**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– примени знања из музичких облика у делима са елементима полифоније;– свира композиције цикличног карактера: тема са варијацијама, свита, сонатина, сонатни облик;– примени ознаке за динамику и темпо;– испољи техничку спретност десне и леве руке;– користи различите регистре у зависности од стила и карактера композиције;– самостално решава лакше проблеме у примени прсторед;а;– самостално решава извођење појединих врста артикулације и писања ознака за мех;– испољи креативност у	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Музички облици. Цикличне композиције. Ознаке и за динамику и темпо. Техника десне и леве руке. Регистри. Прстореди. Артикулација и мех. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу. Скале и трозвуци Дурске и молске скале до пет предзнака кроз две октаве у паралелном и супротном кретању. Дурски и молски трозвуци у великом разлагању и симултано. Доминантни септакорд у малом разлагању и симултано, октаве симултано и разложено. ЛИТЕРАТУРА

<p>реализацији музичке фантазије и естетике;</p> <ul style="list-style-type: none"> – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<ul style="list-style-type: none"> – З. Ракић: <i>Хармоника за 5.разред основне музичке школе(уџбеник)</i>; – З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>; – З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>; – В. В.Терзић: <i>Избор етида и композиција, 1.и 2.свеска</i>; – З. Вукосављевић: <i>Избор композиција за хармонику за 5.и 6.разред- 1. и 2. свеска</i>; – З. Ракић: <i>Хармоника-албум за младе</i>; – А.Факин: <i>Марљиви хармоникаш</i>; – Л. Међери: <i>Избор композиција за хармонику, 3.свеска</i>; – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику, 3.свеска</i>;
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице по програму – осам етида – четири композиције различитих епоха и садржаја – једна циклична композиција 		
<p>Јавни наступи -обавезна два јавна наступа током школске године.</p>		
<p>Смотра (на крају првог полугодишта) етида и композиција по слободном избору Испит</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Једна лествица 2.Једна етида; 3.Једна полифона композиција; 4.Једна циклична композиција; 		

Назив предмета **ХАРМОНИКА**

Циљ **Циљ** учења предмета Хармоника је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Шести**
Годишњи фонд **66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– примени основне карактеристике музичких стилова кроз одговарајућу литературу;– повеже техничке и музичке елементе у интерпретацији композиције;– користи регистре без предходне припреме и усаврши транспоновање регистрима;– примени артикулацију и динамику у зависности од стила и карактера композиције;– чита са листа лакше комаде и етиде;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;– критички вреднује изведене композиције у	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Музички стилови – основне карактеристике. Технички и музички елементи Регистри. Артикулација и динамика. Читање са листа. Јавни наступи. Понашање на јавном наступу.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале до шест предзнака кроз две октаве у паралелном и супротном кретању. Дурски и молски трозвуци у малом, великом разлагању и симултано. Доминантни и умањени септакорди у малом, великом разлагању и симултано кроз две октаве у паралелном кретању. Октаве симултано и разложено Хроматска скала у</p>

<p>односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;</p> <ul style="list-style-type: none"> – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>паралелном кретању.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – З. Ракић: <i>Хармоника за 6.разред основне музичке школе</i> (учбеник); – З. Ракић: <i>Хрестоматија за хармонику</i>; – З. Ракић: <i>Композиције за хармонику</i>; – В. В.Терзић: <i>Избор етида и композиција</i>, 2.и 3.свеска; – З. Вукосављевић: <i>Избор композиција за хармонику за 5.и 6.разред- 1. и 2. свеска</i>; – З. Ракић: <i>Хармоника-албум за младе</i>; – А. Факин: <i>Марљиви хармоникаши</i>; – Л. Међери: <i>Избор композиција за хармонику</i>, 3.свеска; – М. Барачков: <i>Избор композиција за хармонику</i>,3.свеска;
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице по програму; – шест етида; – четири композиције различитих епоха и садржаја; – једна циклична композиција; 		
<p>Јавни наступи: -обавезна два јавна наступа током школске године;</p>		
<p>Смотра (на крају првог полугодишта): етида и композиција по слободном избору: Испит</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Једна лествица; 2.Једна етида; 3.Једна полифона композиција; 4.Једна циклична композиција; 5.Једна композиција виртуозног карактера; 		

ХАРМОНИКА

I. УВОДНИ ДЕО

Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Свирањем на инструменту активира се велики број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење и fine моторичке радње.

У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. **Исходи** представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Понуђени **Музички садржаји** остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника.

Код ученика треба развијати дух заједништва кроз присуство на концертима и групно свирање. Посебну пажњу треба обратити на развој и стимулисање комуникацијских вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и правилно користе извођачки апарат. Неопходност неговања и одржавања коштано-мишићног и слушног апарата треба да буде стандард.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. *Годишњим планом* се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по месецима а у складу са годишњим фондом часова. *Оперативни план* подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример/песму/дело.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоме зависи од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Предности индивидуалне наставу треба максимално искористити у раду са ученицима. Имајући у виду психо-физичке и музичке способности као и сазнајне

капацитете сваког ученика, његово породично окружење и све остале чиниоце у образовно васпитном процесу, сваком ученику понаособ треба прилагодити програмске захтеве и приступ настави и учењу. Све захтеве треба остваривати кроз мањи или већи број једноставнијих па сложенијих примера, у зависности од могућности ученика.

Техничку поставку треба развијати кроз техничке елементе лествица и акорада, етида, вежби. Рад на техници меха треба прилагодити одређеној артикулацији, стилу и комплетном музичком изражавању, адекватно узрасту ученика. Кроз композиције старих мајстора ученика треба упознати са стилем и припремити за полифонију. Разни комади и цикличне форме су важни за развој музичког размишљања, фразирања и концентрације код ученика. Регистре треба правилно употребити у односу на музичке и техничке захтеве. Стално треба радити на квалитету тона, ритмичко-метричкој стабилности, меморији, динамици, агогици.

Ученицима треба помоћи у планирању вежбања уз развијање одговорног односа према начину рада и поштовању процедура у стицању техничких вештина. Учити их истрајности и упорности развијати осетљивост и сензибилност у интерпретацији музичких дела.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

ДУВАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Назив предмета: **ФЛАУТА**

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред: **Први**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима карактеристике флауте и начин добијања тона; – дише уз подршку трбушних мишића, уз помоћ и контролу наставника; – контролише положај тела при свирању; – правилно поставља и држи инструмент; – производи самостално тон; – самостално поставља прсте леве и десне руке са ослањањем на усник, кажипрст леве и палац десне руке; – правилно изводи вежбе за тон уз помоћ наставника; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Упознавање са флаутом, њеним карактеристикама и начином одржавања.</p> <p>Основно нотно описмењавање - упознавање са нотним вредностима и паузама.</p> <p>Основе технике дисања: удисај и издисај уз подршку трбушних мишића (дијафрагме), без инструмента и са њим.</p> <p>Поставка усана (амбажура) на глави флауте.</p> <p>Емитовање (добијање) тона у првој октави (количина, брзина и правац ваздуха).</p> <p>Улога језика – атак.</p> <p>Правилно држање инструмента:</p> <ul style="list-style-type: none"> – држање тела; – поставка леве руке - стабилан ослонац на кажипрст;

<ul style="list-style-type: none"> – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – покаже позитиван однос према заједничком свирању; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<ul style="list-style-type: none"> – поставка десне руке - стабилан ослонац на палац и мали прст. <p>Овладавање грифовима прве октаве.</p> <p>Основне артикулације: портато и легато.</p> <p>Музичка меморија - неговање и развијање.</p> <p>Изддржавање тонова у оквиру савладаног тонског опсега.</p> <p>Камерно музицирање са наставником (дуо).</p> <p>Вежбе за развој покретљивости прстију тј. технике.</p> <p>Увођење у начине самосталног рада код куће.</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи</p> <p>Упознавање са тоналитетима и њиховим трозвучима у оквиру савладаног тонског опсега у целим нотама, половинама и лаганим четвртинама (Ге и Еф - дур)</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Школе и етиде за флауту</p> <ul style="list-style-type: none"> – М. Рикије: <i>Мени не мањка даха</i> – Т. Ваи: <i>Почетна књига за флауту</i> – Бантаи - Шипош: <i>АБЦ</i> – А. Кавчић Пуцихар: <i>Свирамо флауту</i> – М.Мојс: <i>Флаутиста почетник</i> – <i>1-3</i> – Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту за први разред – избор</i> – Тафанел – Гобер:
---	--	---

		<p><i>Комплетна метода за флауту – избор и друга литература сличног садржаја и тежине</i></p> <p>Композиције уз клавирску пратњу Избор комада из збирке Хрестоматија 1 :</p> <ul style="list-style-type: none"> – Руска народна песма: <i>Топ-Топ</i>, Кабалевски: <i>Мала полка</i>, Руска народна песма: <i>Препелица..)</i> – Ј. Хајдн: <i>Ариета</i> – Х. Персл: <i>Ригодон</i> – Чешка народна песма: <i>Анушка</i> – Пуцихар: <i>Лунина песма</i> – Е. Босвел : <i>Мало магаре</i> – Л. В. Бетовен: <i>Шкотска игра</i> – А. Гедике: <i>Игра</i> <p>и друге композиције сличног садржаја и тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине, прилагођени узрасту почетника – избор неколико једноставних комада уз клавирску пратњу 		
<p>Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Програм смотре:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. једна лествица напамет; 2. једна етида; 3. једна композиција по слободном избору 		

Назив предмета **ФЛАУТА**

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред: **Други**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– опише својим речима карактеристике флауте и начин добијања тона;– дише уз подршку трбушних мишића, уз помоћ и контролу наставника;– правилно изводи вежбе за тон уз помоћ наставника;– производи самостално тон;– самостално поставља прсте леве и десне руке са ослањањем на усник, кажипрст леве и палац десне руке;– примењује основне елементе музичке писмености приликом свирања и читања нотног текста у виолинском кључу;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– испољава самопоуздање током јавног наступа;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Правилно држање инструмента: <ul style="list-style-type: none">– држање тела;– поставка леве руке - стабилан ослонац на кажипрст;– поставка десне руке - стабилан ослонац на палац и мали прст. Правилно дисање – контрола. Амбажура и њена контрола. Улога језика – атак. Овладавање грифовима прве и друге октаве. Основне артикулације: стакато и легато. Основни елементи музичке писмености. Основне ознаке темпа. Музичка меморија - неговање и развијање. Тонски опсег: d1 – d3.

<ul style="list-style-type: none"> – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – испољи позитиван однос према заједничком музицирању; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>Издржавање тонова у оквиру савладаног тонског опсега. Технике вежбе за развој покретљивости прстију. Самостално вежбање – начини и процедуре.</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске лествице до два предзнака, са тоничним квинтакордима, кроз две октаве. Лествице у оквиру савладаног тонског опсега.</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Школе и етиде за флауту</p> <ul style="list-style-type: none"> – М. Мојс: <i>Флаутиста почетник</i> – 3-7 вежбе – Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту</i> – избор – Тафанел – Гобер: <i>Комплетна метода за флауту</i> – избор – Г. Гариболди: <i>Етиде</i> – избор <p>и друга литература сличног садржаја и тежине</p> <p>Композиције уз клавирску пратњу</p> <ul style="list-style-type: none"> – Композиције из збирке <i>Хрестоматија 1:</i> – В. А. Моцарт: <i>Мајска песма, Песма пастира</i> – Н. Бакланова: <i>Хоровод</i> – Е.Перишон : <i>Рано јутро</i> – Хамилтон: <i>Песма дуги</i> – Ј. Брамс: <i>Успаванка</i> – К. В. Глук: <i>Плес духова</i> – В. А. Моцарт: <i>Арија Папагена</i>
--	--	---

		<ul style="list-style-type: none"> – Е. Кронке: <i>Моменто ђокозо</i> – Е. Храдецки: <i>Сунчани реге</i> – М. Кесик: <i>Пипова звона</i>
Обавезни минимум програма – вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине, прилагођени узрасту почетника; избор неколико комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Програм смотре: 1. једна лествица напамет; 2. једна етида; 3. једна композиција по слободном избору		

Назив предмета: **ФЛАУТА**

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред: **Трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно дише уз подршку трбушних мишића (дијафрагма), уз мању помоћ наставника; – кратко опише технику дисања коју користи при свирању; – користи проширен 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Континуирана контрола исправно постављеног дисања. Контрола амбажуре. Тонски опсег: $ce^1 - ge^3$. Грифови прве, друге и дела треће октаве. Атак : координација прста и језика.</p>

<p>тонски опсег инструмента;</p> <ul style="list-style-type: none"> – контролише позицију тела приликом свирања; – изводи правилно вежбе за развој и обликовање тона, уз помоћ наставника; – самостално свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – самостално вежба код куће – радо свира у камерном саставу. – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>Основне динамичке разлике (f, p). Музичка фраза – елементи и обликовање. Свирање композиција различитих садржаја уз клавирску пратњу. Музичка меморија - неговање и развијање. Заједничко свирање (наставник – ученик; ученик – ученик). Музички бонтон. Скале и трозвуци Дурске и молске лествице до три предзнака, са тоничним квинтакордима у обртајима. Лествице у оквиру савладаног тонског опсега.</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Школе и етиде за флауту</p> <ul style="list-style-type: none"> – М. Мојс: <i>Флаутиста почетник</i> – <i>7-10</i> – Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту – избор</i> – Тафанел – Гобер: <i>Комплетна метода за флауту – избор</i> – Г. Гариболди: <i>Етиде – избор</i> <p>и друга литература сличног садржаја и тежине</p> <p>Композиције уз клавирску пратњу</p> <ul style="list-style-type: none"> – Избор композиција из збирке <i>Хрестоматија I</i> – В. Поп: <i>Срећни дом</i> – В. Поп: <i>Шумско цвеће</i> – Чичков: <i>Скерцо;</i> <i>Скерцино</i>
---	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> – Госек: <i>Гавота</i> – Е. Храдецки: <i>Сунчани реге</i> – С. Цоплин: <i>Забављач</i> – Гедике: <i>Игра</i> – Р. Л. Каин: <i>Прелудијим и игра</i> – Г. Ф. Телеман: <i>Менует II из Свите у а – молу</i> – Ј. Л. Дусек: <i>Менует</i> – П. Николић: <i>Андантино</i> <p>и други комади сличног садржаја и тежине.</p>
<p>Обавезни минимум програма – вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине, прилагођени узрасту; избор неколико комада уз клавирску пратњу</p>		
<p>Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Испитни програм</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у четвртинама и осминама; 2. две етиде различитог карактера; 3. једна композиција уз пратњу клавира по слободном избору 		

Назив предмета: **ФЛАУТА**

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред: **Четврти**
Годишњи фонд часова: **70 часова**

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – правилно поставља и држи инструмент; – контролише позицију тела приликом свирања; – правилно дише уз подршку трбушних мишића (дијафрагма), уз мању помоћ наставника; – изводи правилно вежбе за развој и обликовање тона, уз помоћ наставника; – користи проширен тонски опсег инструмента; – примењује различите артикулације и вибрато; – примењује основне ознаке за темпо и динамику; – учествује на јавним наступима; – самостално вежба код куће; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – испољи позитиван однос према уметничкој музици и заједничком музицирању; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Контрола амбажуре. Интонација, слушање и штимовање инструмента. Тонске вежбе. Поставка вибрата. Уједначеност квалитета тона у свим регистрима инструмента. Овладавање грифовима прве, друге и дела треће октаве. Динамичко нијансирање (f, mf, mp, p). Основни украси (трилер, предудар, пралтрилер, мордент). Музичка меморија - неговање и развијање. Заједничко свирање (наставник – ученик; ученик – ученик). Музички бонтон. Скале и трозвуци Дурске и молске скале до четири предзнака, са тоничним квинтакордима и обртајима, у оквиру савладаног тонског опсега у различитим артикулацијама, у осминама и лаганим шеснаестинама, напамет. Дупле терце и терце у покрету. Скале свирати развијено.</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Школе и етиде за флауту</p> <ul style="list-style-type: none"> – М.Мојс: <i>Флаутиста почетник</i> – од 10 и даље – М.Мојс: <i>24 мале етиде</i> – М.Мојс: <i>Тонске вежбе</i>

	<ul style="list-style-type: none"> – Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту</i> – избор – Тафанел – Гобер: <i>Комплетна метода за флауту</i> – избор – В. Поп: <i>30 лаких етида за флауту оп.320</i> – Г. Гариболди: <i>Мињон етиде оп.131</i> – избор <p>и друга литература сличног садржаја и тежине</p> <p>Композиције уз клавирску пратњу</p> <ul style="list-style-type: none"> – В. Поп: <i>Арабела</i> – Г. Тихомиров: <i>Мала корачница</i> – В.Поп: <i>Шпанска игра</i> – В. А. Моцарт: <i>Арија Тамина из опере Чаробна фрула</i> – М. П. Мусоргски: <i>Гопак</i> – Л. Вајнер: <i>Игра лисице</i> – Вебер: <i>Дудова колиба</i> – К. Дебиси: <i>Мали црнац</i> <p>и други комади сличног садржаја и тежине.</p>
<p>Обавезни минимум програма:</p> <ul style="list-style-type: none"> - техничке вежбе, етиде, комади сличног садржаја и тежине; - избор неколико комада уз клавирску пратњу 	
<p>Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године</p>	
<p>Испитни програм:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у осминама и лаганим шеснаестинама 2. две етиде различитог карактера; 3. једна композиција уз пратњу клавира, напамет 	

Назив предмета: **ФЛАУТА**

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности,

естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред:
Годишњи фонд
часова

Пети
70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – користи проширен тонски опсег инструмента; – користи вибрато; – препозна и изводи хроматику; – користи дупли језик у свирању; – изводи правилно тонске вежбе за развој и обликовање тона, уз помоћ наставника; – примењује основне ознаке за темпо и динамику; – се самостално штимује уз контролу наставника; – учествује на јавним наступима; – испољи позитиван однос према уметничкој музици и заједничком музицирању; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Контрола амбажуре. Тонске вежбе М. Мојса. Ширење тонског опсега. Тонски опсег : ce^1- ha^3 Поставка дуплог језика. Артикулације:(стакато, портато, тенуто и легато). Разумевање нових агогичких ознака. Читање с листа. Динамичко нијансирање (ff, f, mf, mp, p, pp) Интонација, слушање и штимовање инструмента. Цикличне композиције. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи Дурске и молске лествице до пет предзнака, са тоничним квинтакордима и обртајима, у различитим артикулацијама, у обиму две октаве, у осминама и лаганим шеснаестинама. Вежбе за развој покретљивоти прстију тј. технике</p>

		<p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Школе и етиде за флауту</p> <ul style="list-style-type: none"> – М.Мојс: <i>Тонске вежбе</i> – М.Мојс: <i>25 мелодијских етида</i> – Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту – избор</i> – Тафанел – Гобер: <i>Комплетна метода за флауту – избор</i> – Г. Гариболди: <i>20 малих етида, оп. 132</i> <p>и друга литература сличног садржаја и тежине</p> <p>Композиције уз клавирску пратњу</p> <ul style="list-style-type: none"> – В. Поп: <i>Шпанска серенада</i> – В. Поп: <i>Песма без речи</i> – В. Поп: <i>Шведска идила</i> – М. Потг: <i>Сичилиана</i> – Р. Вебер: <i>Цигански капричо</i> – П. Пруст: <i>Прелудијум и игра</i> – Е. Келер: <i>Пјероова игра</i> – Е. Келер: <i>Мазурка</i> – М. Јеличанин: <i>Ноктурно и Скерцо</i> <p>и други комади сличног садржаја и тежине.</p> <p>Сонате</p> <ul style="list-style-type: none"> – Г. Ф. Телеман: <i>Соната у Еф - дуру</i> – Р. Валентајн: <i>12 соната – избор</i> <p>и друге сонате сличног садржаја и тежине.</p>
<p>Обавезни минимум програма – техничке вежбе, етиде, комади сличног садржаја и тежине; избор неколико комада уз клавирску пратњу</p>		
<p>Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Испитни програм:</p>		

1. једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у осминама и шеснаестинама;
2. две етиде различитог карактера;
3. једна композиција уз пратњу клавира, напамет

Назив предмета: **ФЛАУТА**

Циљ: **Циљ** учења предмета Флауте је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред: **Шести**
Годишњи фонд **66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – користи цео тонски опсег инструмента; – изводи правилно тонске вежбе за развој и обликовање тона; – самостално се штимује уз контролу наставника; – користи дупли језик у свирању; – препознаје основне ознаке за темпо и динамику; – учествује на јавним наступима; 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Контрола амбажуре. Тонске вежбе. Ширење тонског опсега: Тонски опсег : $ce^1 - ce^4$ Уједначеност квалитета тона у свим регистрима. Усавршавање дуплог језика. Овладавање грифовима прве, друге и треће октаве. Атак (координација прста и језика). Артикулације:(стакато,

<ul style="list-style-type: none"> – самостално вежба код куће; – испољи позитиван однос према уметничкој музици и заједничком музицирању; – посећује концерте и друге музичке манифестације; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>портато, тенуто и легато). Динамичко нијансирање (ff, f, mf, mp, p, pp). Интонација, слушање и штимовање инструмента. Музички бонтон. Скале и трозвуци Дурске и молске скале (сви тоналитети) са тоничним квинтакордима и обртајима, доминантним и умањеним септакордима, у обртајима, у различитим артикулацијама, у обиму две октаве у шеснаестинама.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА Школе и етиде за флауту</p> <ul style="list-style-type: none"> – М. Мојс: <i>Тонске вежбе</i> – Љ. Димитријевић: <i>Школа за флауту</i> – избор – Г. Гариболди: <i>20 распеваних етида оп. 88</i> <p>и друга литература сличног садржаја и тежине</p> <p>Композиције уз клавирску пратњу</p> <ul style="list-style-type: none"> – В. Поп: <i>Руска циганска песма</i> – Берлиоз: <i>Арија и игра</i> – Ф. Госек: <i>Тамбурин</i> – Г. Форе: <i>Сичилијана</i> – Е. Келер: <i>Романса</i> – Е. Келер: <i>Шпански валцер</i> – Р. Хофман: <i>Скерцо</i> – Синисало: <i>Три минјатуре</i> – К. В. Глук: <i>Мелодија из опере „Орфеј и Еуридика“</i> <p>и други комади сличног садржаја и тежине.</p>
--	--	--

		<p>Сонате и свите</p> <ul style="list-style-type: none"> – Б. Марчело: <i>Соната Бе-дур</i> или <i>де-мол</i> – Г. Ф. Телеман: <i>Соната Еф-дур</i> – Г. Ф. Хендл: <i>Соната Еф-дур</i> или <i>ге-мол</i> – Ј. С. Бах: Избор ставова из <i>Свите бр. 2, у ха – молу</i> <p>и друге копозиције сличног садржаја и тежине.</p>
Обавезни минимум програма – техничке вежбе, етиде, комади сличног садржаја и тежине; избор неколико комада уз клавирску пратњу		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године		
Испитни програм:		
<ol style="list-style-type: none"> 1. једна дурска и једна молска лествица напамет са тоничним квинтакордима, у осминама и шеснаестинама; 2. две етиде различитог карактера; 3. једна композиција уз пратњу клавира, напамет 		

Назив предмета

КЛАРИНЕТ

Циљ

Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Први

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима карактеристике кларинета и начин добијања тона; – правилно стоји и држи кларинет; 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Карактеристике инструмента. Поставка правилног дисања и вежбе дисања. Начин добијања тона.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – држи правилно амбажуру и обе руке, правилно дише; – изражајно пева а потом самостално или уз пратњу наставника свира кратке и лаке песмице по слуху; – изводи правилно техничке вежбе за квалитет тона, стакато, интонацију и покретљивост уз помоћ наставника; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање..; – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>Поставка леве и десне руке. Поставка амбажуре.</p> <p>Техника десне руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – правилно постављање позиције прстију на рупама и клапнама; – правилно постављање палца за ослањање инструмента; – правилно позиционирање шаке. <p>Техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – правилно постављање позиције прстију на рупама и клапнама; – правилно позиционирање шаке. <p>Стакато технка: правилно ударање врхом језика у трску. Вежбе за развој моторике прстију леве руке.</p> <p>Скале и трозвуци: Це, Ге, Де, Бе и Еф-дур, а, е, де, ха и ге мол у две октаве.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Бруно Брун : <i>Школа за кларинет број 1</i> – Радивој Лазић : <i>Учим кларинет број 1</i> <p>и остала литература сличне тежине по избору наставника</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – дурске и моске скале до једног предзнака – 20 етида – 2 комада уз клавирску пратњу 		
<p>Јавни наступи Обавезна су 2 јавна наступа у току године</p>		
<p>Програм смотри</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком 		

- 2 етиде
- Један комад уз пратњу клавира (изводи се напамет)

Назив предмета **КЛАРИНЕТ**

Циљ **Циљ** учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Други**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно стоји и држи инструмент; – свира уједначено малу, прву и другу октаву; – свира технике легато и стакато; – примени основне елементе нотне писмености и теорије у свирању; – чита нотни текст у виолинском кључу; – чита динамичке и ознаке за темпо; – свира вежбе за побољшање технике тона и моторике прстију; – свира у опсегу од Е до це3; – свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Тонске и техничке вежбе за унапређивање целокупног извођачког апарата (тон, амбатура, техника прстију и језика). Синхронизација језика и прстију. Рад на побољшању интерпретације. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи: Дурске и молске скале до три предзнака кроз две октаве – стакато и легато</p> <p>ЛИТЕРАТУРА Етиде</p> <ul style="list-style-type: none"> – Бруно Брун : <i>Школа за кларинет број 1, 2</i> – Радивој Лазић : <i>Учим кларинет број 1, 2 и</i>

наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу.		остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима. Комади Комади по избору наставника адекватне тежине
Обавезни минимум програма – дурске и молске скале до 3 предзнака са тоничним трозвуком кроз две октаве – 25 егида – 2 комада уз пратњу клавира		
Јавни наступи Обавезна су 2 јавна наступа у току године		
Смотра на крају године (изводи се напамет) Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком 2 егиде Комад уз пратњу клавира		

Назив предмета

КЛАРИНЕТ

Циљ

Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Трећи

Годишњи фонд
часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – свира у распону од Е мало	ИЗВОЂЕЊЕ	Вежбе за побољшање моторичких способности и синхронизацију прстију и језика. Издржавање тонова.

<p>до е3;</p> <ul style="list-style-type: none"> – свира различите типове артикулација; – исправи интонацију у току свирања уз помоћ наставника; – повеже стечено знање из основа муз. писмености са техничким процедурама на инструменту; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – препознаје агогику; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – примењује основне принципе правилног вежбања у самосталном раду. 	<p>МУЗИКЕ</p>	<p>Контрола дисања, амбажуре. Развијање слуха за самостално штимовање. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи: Кроз две октаве : Це, Еф, Ге, Бе, Де, А и Ес - дур, а, е, де, ха, ге, це и фис - мол Кроз три октаве: е - мол Све скале свирати у стакато и легато артикулацији</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Бруно Брун : <i>Школа за кларинет број 1, 2, 3</i> – Радивој Лазић : <i>Учим кларинет број 1,2, 3</i> и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима <p>Комади по избору наставника адекватне тежине.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – Дурске и молске скале кроз две и три октаве са тоничним трозвуком – 30 етида – Два комада уз пратњу клавира 		
<p>Јавни наступи Обавезна су 2 јавна наступа у току године</p>		
<p>Испитни програм (изводи се напамет)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком – 2 етиде – Комад уз пратњу клавира 		

Назив предмета

КЛАРИНЕТ

Циљ

Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање

ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред
Годишњи фонд
часова

Четврти
70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – свира у опсегу од Е мало до еф3; – свира у комбинованим артикулацијама (стакато и легато); – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – следи правилну примену процедура које се примењују у стицању целокупне технике свирања; – комуницира са корепетитором кроз музику; – изражајно свира; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, и емоционални утицај; – самостално и свакодневно 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Вежбе за побољшање моторичких способности и синхронизацију прстију и језика. Издржавање тонова. Изједначавање регистара кроз тонске вежбе. Стварање менталне и физичке кондиције Заједничко свирање (камерна, оркестар). Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи: Дурске и молске скале до четири предзнака. Скале кроз две октаве : це, ге, де, бе, а, ес, ас дур ; а, де, ге, ха, це, фис, цис-мол.. Скале кроз три октаве: е, еф дур, е и еф-мол Све скале се свирају у стакато и легато артикулацији. Хроматска скала.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Бруно Брун : <i>Школа за кларинет број 2, 3</i> – Радивој Лазих : <i>Учим кларинет број 3, 4</i> <p>и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена</p>

<p>вежба поштујући процедуру;</p> <ul style="list-style-type: none"> – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>програмским захтевима Комади по избору наставника адекватне тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – Дурске и молске скале до 4 предзнака – 35 етида – 3 комада уз пратњу клавира 		
<p>Јавни наступи Обавезна су два јавна наступа у току године</p>		
<p>Испитни програм (изводи се напамет)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна дурска, једна молска скала са тоничним трозвуком – 2 етиде различитог карактера – Комад уз пратњу клавира 		

Назив предмета

КЛАРИНЕТ

Циљ

Циљ учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Пети

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – користи знања из области 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Рад на добијању што квалитетнијег изговора код стакато технике. Вежбе за побољшање</p>

<p>теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела;</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостално коригује интонацију у току свирања; – истражује начине добијања што квалитетнијег и чистијег тона на кларинету; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>моторичких способности и синхронизацији прстију и језика.</p> <p>Тонске вежбе и рад на што квалитетнијој боји тона и интонацији у свим регистрима.</p> <p>Рад на микродинамици.</p> <p>Свирање соло и у ансамблу.</p> <p>Скале и трозвучи:</p> <p>Дурске и молске скале до пет предзнака са доминантним и умањеним септакордима</p> <p>Скале се свирају разложено и у разним комбинованим артикулацијама.</p> <p>Хроматска скала.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Клозе: <i>Техничке вежбе</i> – Лефевр: <i>Техничке вежбе</i> <p>и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима</p> <p>Комади по избору наставника адекватне тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – Дурске и молске скале до пет предзнака са доминантним и умањеним септакордима, разложено – 35 етида – 3 комада уз пратњу клавира 		
<p>Јавни наступи</p> <p>Обавезна су два јавна наступа у току године</p>		
<p>Испитни програм (изводи сенапамет)</p> <p>Једна дурска, једна молска скала са тоничним и доминантним трозвуком, разложено</p> <ul style="list-style-type: none"> – 2 етиде различитог карактера – Комад уз пратњу клавира 		

Назив предмета **КЛАРИНЕТ**

Циљ **Циљ** учења предмета Кларинет је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Шести**
Годишњи фонд **66 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– свира у опсегу од Е мало до Ге3;– свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата;– изведе одговарајуће технике свирања на инструменту;– интерпретира композицију у стилу епохе и композитора;– комуницира са корепетитором кроз музику;– испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;– критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај;– самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Рад на постизању флексибилности амбажуре у свим регистрима. Меморисање текста. Обликовање што квалитетнијег тона, интонација и стакато. Самостално штимовање инструмента. Постизање контроле прстију и језика код свирања у брзом темпу. Свирање соло и у ансамблу. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци: Све дурске и молске скале кроз две и три октаве са доминантним и умањеним септакордима. Скале, трозвуке, умањене и доминантне септакорде свирати разложено и у комбинованим артикулацијама. Хроматска скала.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – користи технике меморисања текста; – контролише интонацију у току свирања; – свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; – покаже иницијативу у организацији заједничких проба; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Клозе: <i>Техничке вежбе</i> – Лефевр: <i>Техничке вежбе</i> <p>и остала одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима Комади по избору наставника адекватне тежине.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – Све дурске и молске скале са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 40 етида – 4 комада уз пратњу клавира 		
<p>Јавни наступи Обавезна су 2 јавна наступа у току године</p>		
<p>Испитни програм (изводи се напамет)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна дурска и једна молска скала са тоничним, доминантним и умањеним септакордима – 2 етиде различитог карактера – Комад уз прању клавира 		

Назив предмета

ФАГОТ

Циљ

Циљ учења предмета Фагот је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Први

Годишњи фонд часова

70 часова

<p align="center">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p align="center">ОБЛАСТ</p>	<p align="center">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима карактеристике фагота; – представи историјат инструмента и исприча неку занимљивост везану за инструмент; – правилно држи инструмент; – опише својим речима вежбице дисања и шта се постиже сваком од тих вежбица; – правилно изводи косто доминално дисање и објасни шта је то; – самостално намести писак на есо цев и склапа инструмент; – правилно држи амбажуру и објасни важност амбажуре и њену поставку; – објасни важност одржавања инструмента; – изводи стакато и легато; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у бас кључу; – самостално свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу 	<p align="center">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Историјат, карактеристике, делови и могућности фагота. Вежбе дисања. Правилно склапање инструмента и стављање писка на есо цев. Поставка амбажуре. Свирање само на писку и само на есо цеви. Правилно држање фагота, правилна поставка леве и десне саке и прстију. Одржавање инструмента. Врсте артикулација (стакато и легато). Тонске вежбе (издржавање тонова). Елементи музичке писмености (целе ноте, половине, четвртине и осмине). Тонски опсег: од Ге велико до це 1.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале до једног предзнака са тоничним трозвуком (е,а,Ф,Г).</p> <p align="center">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Етиде</p> <ul style="list-style-type: none"> – Јулијус Вајсенборн, <i>Етиде за почетнике</i>, прва свеска – Кристин Волф Јенсен: <i>Music and the bassoon</i> – Збирка етида за почетнике различитих

музике.		<p>руских аутора Литература по избору наставника</p> <p>Комади – Мирко Исаески: <i>Млади фаготиста</i> Композиције или транскрипције за фагот по избору наставника</p>
Обавезни минимум програма Две лествице, 15 етида, две композиције по слободном избору		
Јавни наступи Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет		
Програм смотри Једна композиција уз пратњу клавира напамет		

Назив предмета

ФАГОТ

Циљ

Циљ учења предмета Фагот је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Други

Годишњи фонд
часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно узима дах; – правилно држи амбажуру; – правилно држи инструмент; – правилно користи метроном у техничким и 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Тонске вежбе. Стакато. Функцирани ритам и синкопа. Динамика - пиано, форте.</p>

<p>тонским вежбама;</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостално изводи тонске и техничке вежбе; – примени основне ознаке за темпо, динамику, понављање..; – правилно изводи сваку ритмичку фигуру у задатом нотном тексту; – правилно изводи стакато; – самостално свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације. 		<p>Основне ознаке за темпо. Опсег инструмента од г мало до це 1. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале до два предзнака са тоничним трозвуком, разложеним тоничним трозвуком (мало разлагање), малим разлагањем.</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Етиде</p> <ul style="list-style-type: none"> – Јулијус Бајсенборн: <i>Етиде за почетнике прва и друга свеска</i> – Кристин Волф Јенсен: <i>Music and the bassoon</i> – Етиде за почетнике разних руских аутора – Петар Ристић: <i>Дневне вежбе за фагот</i> – Петар Ристић: <i>Практикум за фагот</i> <p>Литература по избору наставника</p> <p>Комади</p> <ul style="list-style-type: none"> – Мирко Исаески: <i>Млади фаготиста</i> – Збирка дизнијевих дечијих песмица за фагот и клавир <p>Композиције или транскрипције за фагот по избору наставника</p>
<p>Обавезни минимум програма Две дурске и две молске лествице, 15 етида, две композиције по слободном избору</p>		
<p>Јавни наступи Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет</p>		
<p>Програм смотри Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, једна етида</p>		

Назив предмета **ФАГОТ**

Циљ **Циљ** учења предмета Фагот је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Трећи**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– правилно користи метроном кроз тонске и техничке вежбе, као и у самосталном вежбању;– правилно изводи шеснаестине и триоле;– савлада са лакоћом нотни текст;– се самостално штима на клавир и други инструмент;– изводи динамику на једном тону;– одреди тоналитет задате композиције;– интонативно чисто изводи све тонове које је научио да свира на инструменту;– самостално свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Тонски опсег од Е мало до Е1. Тонске вежбе (издржавање тонова, вежбе на једном тону). Увод у триолски фразурунг. Ритмичке групе (шеснаестина). Свирање дуета</p> <p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале до три предзнака са тоничним трозвуком, малим разлагањем, терцама.</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Етиде</p> <ul style="list-style-type: none">– Јулиус Вајсенборн: <i>Етиде за фагот</i> први и други део– Кристин Волф Јенсен: <i>Music and bassoon</i>

<ul style="list-style-type: none"> – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – комуницира са корепетитором кроз музику; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<ul style="list-style-type: none"> – Оле Кристијан: <i>Дал, Дрилс</i> – Жорж Кључ: <i>Фаготске основ</i> <p>Литература по избору наставника у складу са техничким могућностима ученика</p> <p>Комади</p> <ul style="list-style-type: none"> – Мирко Исаески: <i>Млади фаготиста</i> <p>Комади тежине: у складу са техничким могућностима ученика.</p> <p>Композиције или транскрипције по избору наставника.</p>
<p>Обавезни минимум програма Три дурске и три молске лествице, 15 етида, три композиције по слободном избору</p>		
<p>Јавни наступи Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет</p>		
<p>Програм испита Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, две етиде</p>		

Назив предмета

ФАГОТ

Циљ

Циљ учења предмета Фагот је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова

70 часова

<p align="center">ИСХОДИ</p> <p align="center">По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p align="center">ОБЛАСТ</p>	<p align="center">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – изводи тонове трећег регистра са лакоћом; – правилно изводи осминске тактове; – правилно користи и вежба уз метроном у тонским и техничким вежбама, као и у самосталном вежбању; – чита са лакоћом нотни текст; – одреди тоналитет задате композиције; – интонативно чисто изводи све тонове које је научио да свира на инструменту; – самостално свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – запажа музичке елементе и коментарише музику коју слуша на концертима и помоћу доступне ИТ технологије. 	<p align="center">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Опсег од Ц велико до Ф1. Тонске вежбе (издржавање тонова, вежбе на једном тону). Осмински тактови. Свирање у ансамблу. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале до 4 предзнака са тоничним трозвуком, великим разлагањем, терцама, доминантни или код мола умањени септакорд. Хроматска скала кроз опсег скале коју ученик свира</p> <p align="center">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Етиде</p> <ul style="list-style-type: none"> – Јулијус Вајсенборн: <i>Етиде за фагот први и други део</i> – Петар Ристић: <i>Дневне вежбе за фагот, Практикум за фагот</i> – Оле Кристијан Дал: <i>Дрилс</i> – Жорж Кључ: <i>Фаготске основе</i> <p>Комади</p> <ul style="list-style-type: none"> – Мирко Исаески: <i>Млади фаготиста</i> <p>По избору наставника и у складу са техничким могућностима ученика.</p>

Обавезни минимум програма Четири дурске и четири молске лествице, 15 етида, три композиције по слободном избору
Јавни наступи Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет
Програм испита Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, две етиде различитог карактера

Назив предмета **ФАГОТ**

Циљ **Циљ** учења предмета Фагот је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Пети**
Годишњи фонд **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – изводи са лакоћом све тонове на инструменту; – правилно изводи све врсте ритмова и тактова; – чита краћи нотни текст с листа; – примени знања из нотне писмености на композиције 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Тонске вежбе. Опсег инструмента од Б контра до г1. Свирање у ансамблу. Читање с листа. Музички бонтон. Скале и трозвучи

<p>које изводи;</p> <ul style="list-style-type: none"> – контролише интонацију; – свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – свира на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – запажа музичке елементе и коментарише музику коју слуша на концертима и помоћу доступне ИТ технологије 		<p>Дурске и молске скале до 5 предзнака са тоничним трозвуком, великим разлагањем, терцама, доминантни или код мола умањени септакорд, разложеним доминантним (умањеним) септакордом (мало разлагање). Хроматска скала кроз опсег скале коју ученик свира.</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Етиде Етиде по избору наставника</p> <ul style="list-style-type: none"> – Јулијус Вајсенборн: <i>Етиде за фагот први и други део</i> – Петар Ристић: <i>Дневне вежбе за фагот, Практикум за фагот</i> – Оле Кристијан Дал: <i>Дрилс</i> – Жорж Кључ: <i>Фаготске основе</i> <p>Комади</p> <ul style="list-style-type: none"> – Мирко Исаески: <i>Млади фаготиста</i> <p>По избору наставника и у складу са техничким могућностима ученика.</p>
<p>Обавезни минимум програма Четири дурске и четири молске лествице, 15 етида, три композиције по слободном избору</p>		
<p>Јавни наступи Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет</p>		
<p>Програм испита Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, две етиде различитог карактера</p>		

Циљ

Циљ учења предмета Фагот је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред
Годишњи фонд
часова

Шести
66 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– изводи вибрато;– обликује тон у односу на техничке захтеве;– свира скале у разним артикулацијама;– примени знања из нотне писмености на композиције које изводи;– правилно изводи све врсте ритмова и тактова;– чита с листа краћи нотни текст;– интонативно чисто изводи све тонове које је научио да свира на инструменту;– изражајно свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;– примени принцип узајамног слушања у ансамблу;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– испољи самопоуздање у току јавног наступа;– поштује договорена	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Тонске вежбе Опсег инструмента од б контра до а 1) Вибрато Свирање дуета, триа, квартета или у неком ансамблу Читање Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске и молске скале до 6 предзнака са тоничним трозвуком, великим разлагањем, терцама, доминантни или код мола умањени септакорд, разложеним доминантним (умањеним) септакордом (мало разлагање). Хроматска скала кроз опсег скале коју ученик свира</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Етиде – Јулијус Вајсенборн</p>

<p>правила понашања при слушању и извођењу музике;</p> <ul style="list-style-type: none"> – запажа музичке елементе и коментарише музику коју слуша на концертима и помоћу доступне ИТ технологије. 		<p><i>Етиде за фагот</i> друга свеска</p> <ul style="list-style-type: none"> – Петар Ристић <i>Дневне вежбе за фагот, Практикум за фагот</i> – Лудвиг Милде: <i>Студија у вези тоналитета, акорада и разлагања за фагот</i> – Оле Кристијан Дал: <i>Дрилс</i> – Жорж Кључ: <i>Фаготске основе</i> <p>Етиде по избору наставника</p> <p>Комади По избору наставника и у складу са техничким могућностима ученика</p>
<p>Обавезни минимум програма Пет дурских и пет молских лествица, 15 етида, три композиције по слободном избору</p>		
<p>Јавни наступи Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет</p>		
<p>Програм испита Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, две етиде различитог карактера</p>		

Назив предмета

ОБОА

Циљ

Циљ учења предмета Обоа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Први

<p>ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима карактеристике обое и начин добијања тона; – опише својим речима правилно узимање даха и регулисање његове потрошње; – правилно држи амбажуру и објасни важност амбажуре и њену поставку; – правилно склапа и расклапа инструмент; – правилно стоји и држи инструмент; – самостално одржава (чисти) инструмент и писак; – изводи стакато и легато; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском кључу; – свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Карактеристике и делови инструмента.</p> <p>Правилно узимање даха и регулисање његове потрошње.</p> <p>Формирање правилне амбажуре.</p> <p>Добијање тона на писку.</p> <p>Склапање и расклапање инструмента.</p> <p>Правилно држање инструмента: став тела</p> <p>положај главе,</p> <p>руку и прстију.</p> <p>Одржавање инструмента.</p> <p>Тонске вежбе (издржани тонови у опсегу це1-ге2).</p> <p>Артикулација – стакато, легато.</p> <p>Елементи музичке писмености (целе ноте, половине и четвртине).</p> <p>Скале и трозвуци</p>

музике.		<p>Дурске скале до једногпредзнака у лаганим четвртинама.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>– Пушечников – <i>Азбука заобоу</i></p> <p>– Комади уз клавирскую пратњу:</p> <p>– В.А – Моцарт – <i>Алегрето</i></p> <p>– Ф. Шуберт – <i>Валцер</i></p> <p>– Пушечников – Креин – и комади</p>
<p>Обавезни минимум програма Две лествице, 10 етида, један комад уз клавирскую пратњу</p>		
<p>Јавни наступи Један обавезан наступ у току школске године</p>		
<p>Програм смотри Једна лествица,једна етида,један комад уз клавирскую пратњу</p>		

Назив предмета

ОБОА

Циљ

Циљ учења предмета Обоа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Други

Годишњи фонд

70 часова

часова

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – правилно држи амбажуру – правилно узима дах – правилно држи инструмент – самостално изводи тонске и техничке вежбе – примени основне ознаке за темпо, динамику, понављање у свирању – правилно изводи ритмичке фигуре у задатом нотном тексту – правилно изводи стакато – самостално свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира – комуницира са корепетитором кроз музику – учествује на јавним наступима у школи и ван ње – испољи самопоуздање у тику јавног наступа – поштује дооворена правила понашања при слушању и извођењу музике 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Јачање амбажуре у обиму од малогбе до а2.</p> <p>Правилно дисање.</p> <p>Стакато, легато.</p> <p>Пунктирани ритам, синкопа.</p> <p>Основне ознаке за темпо.</p> <p>Музичка фраза.</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи</p> <p>Дурске скале до два предзнака, молске скале до једног предзнака тонаичним трозвучком, мало разлагање.</p> <p>Етиде</p> <p>Пушечников – <i>Азбука за обоу</i> или етиде сличне тежине</p> <p>Комади</p> <p>– Комади уз клавирску пратњу:</p> <p>– В. А. Моцарт – <i>Мајска песма</i>,</p> <p>– <i>Валцер</i></p> <p>– Ј. Хајдн – <i>Менует</i></p> <p>П. И. Чајковски – <i>Стара француска песма</i> и други комади сличне тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма</p>		

Три дурске лествице и једна молска, 10 етида, два комада уз клавирску пратњу
Јавни наступи Два обавезна наступа у току школске године
Програм смотри Једна дурска и једна молска лествица, једна етида, комад уз клавирску пратњу напамет

Назив предмета

ОБОА

Циљ

Циљ учења предмета Обоа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Трећи

Годишњи фонд

70 часова

часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – самостално се штима према клавиру; – правилно узима дах; – правилно обликује тон у различитим динамичкум нијансама; – правилно изводи шеснаестине и триоле; – самостално свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Штимовање.</p> <p>Правилно узимање даха.</p> <p>Узимање даха дубоко, средње и кратко – примена.</p> <p>Тонски опсег од малог бе до цез.</p> <p>Тонске вежбе (издржани тонови).</p> <p>Обликовање тона у различитим динамичким нијансама.</p> <p>Триоле, шеснаестине.</p>

<p>– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;</p> <p>– испољи самопоуздање у току јавног наступа;</p> <p>поштује договорена правила понашања прислушању и извођењу музике.</p>		<p>Украсни тонови – предудар, мордент.</p> <p>Музичка фраза.</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци</p> <p>Дурске скале до три предзнака, молске скале до два предзнака са тоничним трозвуком, мало разлагање у осминама.</p> <p>Етиде</p> <p>Пушечников // <i>књига</i> или етиде сличне тежине</p> <p>Комади</p> <p>– Ж.Ф.Рамо–<i>Менует</i> Фишер–<i>Менует</i> и <i>Ригодон</i> и други комади сличне тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма Четири дурске и две молске лествице, 10 етида, два комада уз клавирску пратњу</p>		
<p>Јавни наступи Два обавезна наступа у току школске године</p>		
<p>Програм смотри Једна дурска и једна молска лествица, једна етида, комад уз клавирску пратњу напамет</p>		

Назив предмета

ОБОА

Циљ

Циљ учења предмета Обоа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред
Годишњи фонд
часова

Четврти
70 часова

<p>ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> - правилно узима дах; - свира лествице у различитим артикулацијама. - свира лепим тоном у свим динамичким нијансама; - правилно изведе украсне тонове, предудар, мордент групето и трилер; - савлада са лакоћом нотни текст; - самостално се штима према клавиру; - свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - комуницира са корепетитором кроз музику; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступ; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Тонски опсег од малог бе до де3. Осмински тактови. Култура тона у свим динамичким нијансама – постављање и неговање. Усавршавање дисања. Украсни тонови – предудар, мордент, групето и трилер. Музичка фраза Скале и трозвуци Дурске скале до четири, молске до три предзнака са разложеним трозвуком у лаганим шеснаестинама, велико разлагање. Хроматска скала од малог бе до де3 у лаганим осминама. Етиде Пушечников II књига или етиде сличне тежине Комади – Комади уз клавиру пратњу – Корели–Барбироли Концерт Еф- дур, 3 и 4 став – Е.Григ – Норвешки плес Једноставачне композиције барокних композитора (Бах, Перголези) или комади сличне тежине.</p>
<p>Обавезни минимум програма Пет дурских и три молске лествице, 10 етида, два комада уз клавиру пратњу</p>		
<p>Јавни наступи</p>		

Два обавезна јавна наступа
Испитни програм (свира се напамет) Једна дурска, једна молска скала, две етиде различитог карактера, комад уз клавирску пратњу

Назив предмета	ОБОА
Циљ	Циљ учења предмета Обоа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	Пети
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - изводи са лакоћом све тонове на инструменту; - свира лествице у различитим артикулацијама. - повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; - свира интонативно чисто; - са лакоћом чита нотни текст; - самостално се штима; - свира напамет композиције, соло и уз клавирску пратњу; - прати музичку фразу и њен ток; - комуницира са 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Тонски опсег од малог бе до ес 3.</p> <p>Интонација – вежбе.</p> <p>Рад на звучности инструмента.</p> <p>Синхронизовање прстију, усана и језика у свим регистрима и артикулацијама.</p> <p>Музичка фраза.</p> <p>Свирање два, триа.</p> <p>Скале и трозвучи</p> <p>Дурске скале до пет, молске до четири предзнака са разложеним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима, велико разлагање у шеснаестинама, терце у осминама.</p> <p>Хроматска скала у од малог</p>

<p>корепетитором кроз музику;</p> <ul style="list-style-type: none"> - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; - свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>бе до ес3 у лаганим шеснаестинама.</p> <p>Етиде Т. Ниман II или етиде сличне тежине</p> <p>Комади – Г.Ф.Хендл – Арија и Рондо Марпург – Менует – Перголези – Сичилијана</p>
<p>Обавезни минимум програма Шест дурских лествица и четири молске лествице, 10 етида, два комада уз клавирску пратњу</p>		
<p>Јавни наступи Два обавезна јавна наступа</p>		
<p>Испитни програм (свира се напамет) Једна дурска лествица, једна молска лествица, две етиде различитог карактера, композиција уз клавирску пратњу напамет</p>		

Назив предмета

ОБОА

Циљ

Циљ учења предмета Обоа је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Шести

Годишњи фонд часова

66 часова

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> - самостално се штима и коригује интонацију; - повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; - изводи вибрато; - прати ток музичке фразе; - свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - комуницира са корепетитором кроз музику; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај; - свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Рад на звучности инструмента. Вежбе за вибрато.</p> <p>Рад на постизању сигурне технике свирањем лествица, акорада и интервала.</p> <p>Усавршавање технике језика. Оспособљавање за самостално кориговање интонације. Развијање осећаја за веће музичке фразе. Тонски опсег од малог бе до е3. Свирање дуа, триа.</p> <p>Скале и трозвучи Све дурске и молске скале са разложеним тоничним трозвуком, доминантним и умањеним септакордима у шеснаестинама. Хроматска скала од мало бе до е3 у шеснаестинама</p> <p>Етиде Х.Брод И или етиде сличне тежине</p> <p>Комади – Корели – Барбироли – Концерт Еф-дур V став – Г. Ф.Хендл – Концерт ге-мол I, II став, Концерт Бе-дур – Клерис – Фантазија Пјерне – Комад и друге композиције сличне тежине</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – Осам дурских и шест молских лествица, – 10 етида, – два комада уз клавирску пратњу 		
<p>Јавни наступи</p>		

Два обавезна јавна наступа
Испитни програм (свира се напамет)
– једна дурска, једна молска лествица,
– две етиде различитог карактера,
– једна композиција уз клавирску пратњу

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (ФЛАУТА, КЛАРИНЕТ, ФАГОТ, ОБОА, САКСОФОН)

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психомоторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. **Исходи** представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника.

Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштаног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и

специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања.

У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције. С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави дувачких инструмената у првом циклусу посебну пажњу треба усмерити на обликовање тона, његову правилну поставку кроз упознавање са основама технике дисања и правилну импостацију усника, трске или писка (у зависности од инструмента). Од самог почетка, у оквиру регистра који омогућава најлакшу емисију тона, потребно је применити све елементе који се односе на правилно узимање ваздуха и његово рационално коришћење кроз одговарајуће обликовање усана. Већ од првих корака изузетно је важно развијати љубав код ученика за заједничко музицирање.

У току другог циклуса треба обрадити све тоналитете, дурске и молске, са тоничним трозвуком. Посебну пажњу треба усмерити на свирање вежби у различитим артикулацијама. скале свирати напамет, увек у одређеном ритму од почетка до краја, у истом темпу, без убрзавања и успоравања.

У раду увек треба до краја инсистирати на потпуном овладавању сваког техничког и тонског захтева који је задат у нотном тексту. Код ученика, треба неговати уредност у вежбању, поштовање сваке ноте и ознаке у нотном тексту које се односе на темпо, динамичко и агогичко нијансирање. У оквиру свих елемената који чине наставни процес (тонске и техничке вежбе, лествице, етиде и комади за

извођење уз пратњу клавира), неопходно је пажњу ученика усмеравати на интонацију и чисто свирање које може омогућити само правилна поставка инструмената и правилна примена технике дисања. Изузетно је важно радити на стицању искуства свирањем у камерним ансамблима или оркестру.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја.

Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета	ТРУБА
Циљ	Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	Први
Годишњи фонд часова	70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – расклопи делове трубе и опише начин одржавања инструмента; – правилно држи инструмент у мирној, релаксираној и стабилној позицији; – примени правилну технику дусања; – контролише отвореност грла и дусајних путева; – правилно поставља амбажуру; – зуји на уснику без притиска; – изводи правилно тонске вежбе уз контролу интонације; – изражајно пева вежбе које изводи на инструменту; – примени основне елементе нотне писмености у свирању; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање..; – спроведе правила вежбања у самосталном раду; – свира кратке композиције напамет, соло или уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – покаже самопоуздање на наступима; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике. 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Карактеристике инструмента. Правилан став и држање. Техника дусања и отвореност дусајних путева. Амбажура (поставка усника). Зујање на уснику. Атак (ударац језиком). Издржавање основних аликвотних тонова на труби. Проширивање опсега тонова и тонске вежбе у распону до c^2. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Скале у једној октави са тоничним трозвуком у половинама према могућностима ученика</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Д. Марковић: <i>Почетна школа за трубу</i> – Први део – Др. Чарлс Колин: <i>Почетне студије за трубу</i> – Алојз Страд: <i>Метода за трубу</i> 1. део (избор вежби одговарајућег нивоа) – А. Митронов: <i>Школа за трубу</i> – Р. Гетчел: <i>Практичне студије</i> 1. Књига
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – једнооктавна скала са тоничним трозвуком у половинама, у зависности од могућности ученика – 20 етида – 2 комада уз клавирску пратњу 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – Обавезна су 2 јавна наступа у току године 		
<p>Програм смотре</p>		

- Једна скала са тоничним трозвуком
- Две етиде
- Један комад уз пратњу клавира, напамет

Назив предмета

ТРУБА

Циљ

Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Други

Годишњи фонд часова

70 часова

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – правилно држи инструмент у мирној релаксираној, стабилној позицији; – контролише дисање и развија технику зујања без притиска на усне; – изводи тонске везбе у проширеном регистру и контролише интонацију; – примењује легато свирање; – усклађује рад језика и прстију; – изражајно пева вежбе које изводи на инструменту; – користи основне појмове мелодике, ритма и динамике; – поштује правила вежбања у 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Свирање без притиска, контрола дисања и амбажуре. Корелација рада прстију и језика. Рад на тонском квалитету. Легато свирање уз контролу интонације. Контрола атака на четвртинама. Проширивање опсега тонова од „мало x до u^2“. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Ц - дур, Б - дур, Г - дур, Д – дур, са тоничним трозвучима у половинама и четвртинама.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Д. Марковић: <i>Школа за трубу</i>

<p>самосталном раду;</p> <ul style="list-style-type: none"> – свира кратке композиције напамет, соло или уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – показује самопоуздање на јавним наступима; – изнесе мишљење о изведеном наступу или свирању; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>(до нивоа предвиђеног програмским захтевима)</p> <ul style="list-style-type: none"> – Д. Марковић: <i>Збирка лаких композиција за трубу</i> – Д. Марковић: <i>78 композиција за трубу</i> – А. Страд: <i>Метода за трубу I. део</i> – (избор вежби одговарајућег нивоа) – Ј. Усов: <i>Хрестоматиа 1. Део</i> – Ј. Поре: <i>Мини концертино Но.5, Но.6</i> – Др. Чрлс Колин: <i>Мелодичне основе за трубу</i> <p>Или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – 2 дурске скале са тоничним трозвучима – 25 етида – 3 комада уз клавирску пратњу 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – Обавезна су 2 јавна наступа у току године 		
<p>Програм смотре</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна скала са трозвуком, напамет – Једна етида – Један комад уз клавирску пратњу, напамет 		

Назив предмета

ТРУБА

Циљ

Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Трећи

<p>ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – објасни историјски развој инструмента; – контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у проширеном регистру; – контролише моторику леве руке; – изводи различите начине артикулације; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на труби; – покаже самопоуздање и такмичарски дух; – поштује правила вежбања у самосталном раду; – комуницира са корепетитором кроз музику; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Развој инструмента кроз историју (основни подаци). Контрола амбажуре, дисања и развијање слуха за самостално штимање. Рад на тонским и техничким вежбама. Упознавање са осминама нота и пауза, као и пунктираним нотним вредностима кроз одговарајуће композиције и вежбе. Артикулација (утврђивање савладаних елемената легата и упознавање са осталим начинима артикулације). Проширивање опсега тонова у распону „мало <i>фис</i> до <i>е²</i> „, Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Седам дурских скала кроз једну октаву, различитих начина артикулације и брзине</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Д. Марковић: <i>Школа за трубу</i> Први део (до нивоа предвиђеног програмским захтевима) – Д. Марковић: <i>Збирка лаких композиција за трубу</i> – Д. Марковић: <i>78 композиција за трубу</i> – А. Страд: <i>Метода за трубу</i> 1. део (избор вежби одговарајућег нивоа)

		– J. Усов: <i>Хрестоматија</i> 1. део Или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима
Обавезни минимум програма		
<ul style="list-style-type: none"> – 3 дурске скале – 30 етида – 4 комада уз клавирску пратњу 		
Јавни наступи		
– Обавезна су два јавна наступа у току школске године		
Програм смотре		
<ul style="list-style-type: none"> – Једна дурска скала са тоничним квинтакордом, напамет – Две етиде – један комад уз клавирску пратњу, напамет 		

Назив предмета

ТРУБА

Циљ

Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у проширеном регистру; – самостално штима инструмент; – прати развој сопствене 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Амбажура, дисање и положај атака у проширеном регистру. Ширење опсега зујањем глисандом.</p> <p>Развијање слуха за самостално штимање.</p>

<p>координације и моторике кроз свирање;</p> <ul style="list-style-type: none"> – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – комуницира са корепетитором кроз музику; – испољи креативност и индивидуалност у интерпретацији; – свира у малим камерним саставима у школи и ван ње; – поштује правила вежбања у самосталном раду; – искаже мишљење о свирању – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике. 		<p>Обликовање тона и рад на интонацији.</p> <p>Техничке вежбе за контролу ваздуха, усана и језика.</p> <p>Контрола дисања и свирања у седећем ставу.</p> <p>Увод у камерно музицирање (свирање дуа).</p> <p>Развој елемената артикулације у проширеном регистру уз употребу слогова.</p> <p>Проширивање опсега тонова у распону „мало <i>фис</i> - <i>ф</i>²“</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи</p> <p>Дурске скале закључно са шест предзнака кроз једну октаву, различитих начина артикулације и брзине</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Д. Марковић: <i>Школа за трубу</i> (до нивоа предвиђеног програмским захтевима) – Д. Марковић: <i>Збирка лаких композиција за трубу</i> – Д. Марковић: <i>78 композиција за трубу</i> – А. Стрнад: <i>Метода за трубу</i> 1. Део (избор вежби одговарајућег нивоа) – С. Херинг: <i>32 етиде</i> – Ј. Б. Арбан: <i>Метода</i> 1. део – Ј. Усов: <i>Хрестоматија</i> 1. део – Ј. Поре: <i>Концертно Но.3.</i> – Х. А. Вандеркук: <i>Трумпет старс, Но1. и Но2.</i> – А. Визути: <i>Метода за трубу</i>, књига 1. <p>Или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – 35 етида – 5 комада уз клавирску пратњу 		

<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – Обавезна су два јавна наступа у току године
<p>Програм испита</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна дурска са тоничним квинтакордом, напамет – Две етиде различитог карактера – Један комад уз клавирску пратњу, напамет

Назив предмета

ТРУБА

Циљ

Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Пети

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у новом, проширеном регистру; – примењује технику брзог дисања; – самостално штима инструмент; – оплемени тон у новим регистрима и коригује интонацију; – истражује начине добијања чистог тона; – изведе предвиђене технике свирања на труби; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – испољи креативност у 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Амбажура, дисање и положај атака у новом, проширеном регистру.</p> <p>Процес интелигентног загревања.</p> <p>Контрила тона у \div - \uparrow и кориговање нтонације.</p> <p>Флексибилност амбажуре у свим регистрима.</p> <p>Контрола квалитета тона у стакатисиму и тешком стакату (тзв. <i>Staccato pesante</i> или “<i>barokni staccato</i>”).</p> <p>Штимање инструмента.</p> <p>Постизање физичке и менталне издржљивости.</p> <p>Техника брзог удисања.</p> <p>Обрада хроматских скала.</p> <p>Заједничко свирање у различитим</p>

<p>реализацији музичке фантастике и естетике;</p> <ul style="list-style-type: none"> – свира у различитим камерним саставима примењујући принцип узајамног слушања; – испољи сопствене емоције кроз интерпретацију; – комуницира са корепетитором кроз музику; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и изграђује сопствене естетске критеријуме. 		<p>камерним саставима (триа, квартети).</p> <p>Проширивање опсега тонова у распону „мало <i>фис</i> до g^2“</p> <p>Скале и трозвучи</p> <p>Дурске скале закључно са седам предзнака кроз једну октаву, Фис-дур, Гес-дур и Г- дур кроз 2 октаве и молске закључно са 3 предзнака, различитих начина артикулације и брзине</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Д. Марковић: <i>Школа за трубу</i> (до нивоа предвиђеног програмским захтевима) – Д. Марковић: <i>Збирка лаких композиција за трубу</i> – А. Стрнад: <i>Метода за трубу 1. Део</i> (избор вежби одговарајућег нивоа) – С. Херинг: <i>32 етиде</i> – Ј. Б. Арбан: <i>Метода 1. део</i> – Ј. Усов: <i>Хрестоматиа 1. део</i> – Ј. Поре: <i>Кончертино Но.1. Но.19</i> – Х. А. Вандеркук: <i>Трумнет старс, Но1. и Но2.</i> – А. Визути: <i>Метода за трубу, књига 1.</i> <p>Или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – Дурске скале и молске скале до 5 предзнака са трозвучима – 35 етида – 6 комада уз клавирску пратњу 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – Обавезна су два јавна наступа у току године 		
<p>Програм испита</p> <ul style="list-style-type: none"> – Једна дурска и једна молска скала са тоничним квинтакордом и обртајима, напамет – Две етиде различитог карактера – Један комад уз клавирску пратњу, напамет 		

Назив предмета

ТРУБА

Циљ

Циљ учења предмета Труба је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Шести

Годишњи фонд часова

66 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– примењује нон-прес у свирању и ширењу опсега;– контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у новом, проширеном регистру;– самостално и прецизно штима инструмент;– оплемени тон у новим регистрима и коригује интонацију;– интерпретира композицију у стилу епохе и композитора;– испољи сопствене емоције кроз интерпретацију;– свесно исправља постојеће грешке и истражује нове начине свирања;– повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту;– испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Проширивање опсега од „мало <i>фис</i> до <i>б²</i>“.</p> <p>Амбажура, дисање и положај атака у проширеном регистру. Флексибилност амбажуре и обликовање тона у свим обрађеним регистрима.</p> <p>Обрада тонских и техничких вежби у свим тоналитетима.</p> <p>Развијање физичке и менталне издржљивости.</p> <p>Ширење свести о грешкама и начину исправљања.</p> <p>Рад на микродинамици.</p> <p>Свирање у различитим камерним саставима.</p> <p>Познавања музичке форме и интерпретације различитих стилова.</p> <p>Орнаменти.</p> <p>Скале и трозвуци</p> <p>Све дурске и молске скале кроз једну октаву, Фис-дур, фис-мол, Гес-дур, Г-дур, г-мол, Ас-дур, А-</p>

<ul style="list-style-type: none"> – комуницира са корепетитором кроз свирање; – свира у различитим камерним саставима поштујући принцип узајамног слушања; – показује иницијативу у организацији проба; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и изграђује сопствене естетске критеријуме. 		<p>дур и а-мол кроз 2 октаве, са ритмичким варијацијама и различитих начина артикулације и брзине на скали.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Д. Марковић: <i>Школа за трубу</i> (до нивоа предвиђеног програмским захтевима) – Д. Марковић: <i>Збирка лаких композиција за трубу</i> – А. Стрнад: <i>Метода за трубу 1. Део</i> (избор вежби одговарајућег нивоа) – (избор вежби одговарајућег нивоа) – С. Херинг: <i>32 етиде за трубу</i> – В. Вурм: <i>45 лаких етида</i> (избор етида одговарајућег нивоа) – С. Херинг: <i>32 етиде</i> – Ј. Б. Арбан: <i>Метода 1. и 2. део</i> – Ј. Усов: <i>Хрестоматија 1. део</i> – Ј. Поре: <i>Кончертино Но.2. Но.4</i> – Х. А. Вандеркук: <i>Трумнет старс, Но1. и Но2.</i> – Г. Ф. Хендл: <i>Кончертино</i> – А. Корели: <i>Соната Ф - дур</i> – А. Визути: <i>Метода за трубу, књига 1.</i> – Божидар Трудић: <i>Рондино</i> – Петр Николић: <i>Кончертино</i> – С. Херинг: <i>Бах за две трубе</i> – В. Вурм: <i>Трумнет дуети</i> – Др. Чарлс Колин: <i>Комплетна модерна метода за трубу</i> (избор вежби одговарајућег нивоа) <p>Или нека друга одговарајућа литература по избору наставника, предвиђена програмским захтевима</p>
Обавезни минимум програма		

<ul style="list-style-type: none"> – Све дурске и молске скале са трозвучима – 35 етида – 6 комада уз клавирску пратњу
Јавни наступи <ul style="list-style-type: none"> – Обавезна су 2 јавна наступа у току године
Програм испита <ul style="list-style-type: none"> – Једна дурска и једна молска скала са тоничним квинтакордом и обртајима, напамет – Две етиде различитог карактера – Две композиције са клавирском пратњом различитог карактера (једна напамет) – 1 комад уз клавирску пратњу, напамет

Назив предмета

ХОРНА

Циљ

Циљ учења предмета Хорна је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Први

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – расклопи делове хорне и опише начин одржавања инструмента; – правилно држи инструмент у мирној, релаксираној и стабилној позицији; – правилно дише и контролише отвореност 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента. Правилан став и држање. Техника дисања и отвореност дисајних путева. Амбажура (поставка усника). Зујање на уснику. Атак (ударац језиком). Издржавање основних

<p>грла и дисајних путева;</p> <ul style="list-style-type: none"> – правилно поставља амбажуру; – зуји на уснику без притиска – изводи правилно тонске вежбе уз контролу интонације; – изражајно пева вежбе које изводи на инструменту; – примени основне елементе нотне писмености у свирању; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање. .; – примени правила вежбања у самосталном раду; – свира кратке композиције напамет, соло или уз пратњу клавира; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – показује самопоздање на наступима; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>аликвотних тонова на хорни. Проширивање опсега тонова и тонске вежбе у распону г - Г1. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Г - дур са тоничним трозвуком у половинама.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Драган Гиртл: <i>Школа за хорну</i> (први део) – Бери Таквел: <i>50 почетних вежби за хорну</i> – Палма Силађи - Миклош Кекењеш: <i>Школа за хорну</i> (избор етида и комада)
<p>ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Г дур са тоничним трозвуком – 20 етида – 2 комада уз клавирску пратњу 		
<p>ЈАВНИ НАСТУПИ Обавезна су 2 јавна наступа у току године</p>		
<p>ПРОГРАМ СМОТРЕ</p> <ul style="list-style-type: none"> – 1 скала са тоничним трозвуком, напамет – 1 етида – 1 комад уз пратњу клавира, напамет 		

Назив предмета

ХОРНА

Циљ

Циљ учења предмета Хорна је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз

индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Други

Годишњи фонд часова

70 часова

<p align="center">ИСХОДИ</p> <p align="center">По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p align="center">ОБЛАСТ</p>	<p align="center">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – правилно држи инструмент у мирној релаксираној, стабилној позицији; – контролише дисање и развија технику зујања без притиска; – изводи тонске вежбе у проширеном регистру и контролише интонацију; – свира легато; – усклађује рад језика и прстију; – изражајно пева вежбе које изводи на инструменту; – користи основне појмове мелодике, ритма и динамике; – примењује правила вежбања у самосталном раду; – свира кратке композиције напамет, соло или уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – показује самопоуздање на јавним наступима; – искаже мишљење о сопственом и туђем свирању; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p align="center">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Свирање без притиска, контрола дисања и амбатуре. Корелација рада прстију и језика. Рад на тонском квалитету. Легато свирање уз контролу интонације. Упознавање са молским лествицама Контрола атака на четвртинама. Проширивање опсега тонова ф- Б1. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи Г дур, Ф дур, Б дур, а мол са тоничним трозвучима у половинама</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Драган Гиртл: <i>Школа за хорну</i> (први део) – Палма Силађи – Миклош Кекењеши: <i>Школа за хорну</i> – Бери Таквел: <i>50 почетних вежби за хорну</i> – Анонимус : <i>Мелодија</i> – П. Мај: <i>Минијатуре бр. 1 и 2</i> – В. А. Моцарт: <i>Азбука</i>

ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА – 2 дурске скале са тоничним трозвучима – 25 етида – 3 комада уз клавирску пратњу
ЈАВНИ НАСТУПИ Обавезна су 2 јавна наступа у току године
ПРОГРАМ СМОТРЕ – 1 скала са трозвуком, напамет – 1 етида – 1 комад уз клавирску пратњу, напамет

Назив предмета

ХОРНА

Циљ

Циљ учења предмета Хорна је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – опише историјски развој инструмента; – контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у проширеном регистру; – контролише моторику леве руке; – изводи различите начине артикулације; 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Упознавање са историјским развојем инструмента.</p> <p>Контрола амбажуре, дисања и атака.</p> <p>Развијање слуха за самостално штивање. Наставак и проширивање рада на тонским и техничким вежбама.</p> <p>Упознавање са осминама нота и пауза,</p>

<ul style="list-style-type: none"> – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на хорни; – покаже самопоуздање и такмичарски дух; – примењује правила вежбања у самосталном раду; – комуницира са корепетитором кроз музику; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>као и пунктираним нотним вредностима.</p> <p>Развијање моторике леве руке.</p> <p>Артикулација (утврђивање савладаних елемената легата и упознавање са осталим начинима артикулације).</p> <p>Проширивање опсега тонова у распону е - Д2.</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци</p> <p>Г дур, Ф дур, Д дур, Б дур, А дур, а мол и г мол са тоничним квинтакордом и обртајима у четвртинама</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Драган Гиртл: Школа за хорну (први део) – Палма Силађи - Миклош Кекењеши: <i>Школа за хорну</i> – Бери Таквел: <i>50 почетних вежби за хорну</i> – Марк - Антоан Робилард: <i>Прогресивне методе за хорну</i> – Ј. Б. Флис: <i>Успаванка</i> – В. А. Моцарт: <i>Валцер</i> – Л. ван Бетовен: <i>Екосеза</i> – П. И. Чајковски: <i>Стара француска песма</i> – Ј. Кригер: <i>Менует</i>
<p>ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА</p> <ul style="list-style-type: none"> – 3 дурске и 1 молска скала са трозвуком – 30 етида – 4 комада уз клавирску пратњу 		
<p>ЈАВНИ НАСТУПИ</p> <p>Обавезна су два јавна наступа у току школске године</p>		
<p>ПРОГРАМ СМОТРЕ (изводи се напамет)</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 дурска и једна молска скала са тоничним квинтакордом и обртајима, - 1 етида 		

Назив предмета

ХОРНА

Циљ

Циљ учења предмета Хорна је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова

70 часова

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у проширеном регистру; – самостално штима инструмент; – прати развој сопствене координације и моторике кроз свирање; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела; – испољи креативност и индивидуалност; – свира у малим камерним 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Амбажура, дисање и положај атака у проширеном регистру. Ширење опсега зујањем глисандом. Самостално штимање. Култура тона и рад на чистој интонацији. Техничке вежбе уз контролисање моторике леве руке. Контрола дисања и свирања у седећем ставу. Увођење у камерно музицирање (свирање дуа). Развој елемената артикулације у проширеном регистру уз употребу слогова. Проширивање опсега тонова у распону д- Е2. Музички бонтон.</p>

<p>саставима у школи и ван ње;</p> <ul style="list-style-type: none"> – поштује правила вежбања у самосталном раду; – искаже критичко мишљење у улози слушаоца и ивођача; – комуницира са корепетитором кроз музику; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>Скале и трозвучи Дурске скале до 4 предзнака, молске скале до 2 предзнака са тоничним квинтакордом и обртајима у четвртинама.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Франц Шолар: <i>Школа за хорну</i> – Марк-Антоан Робилард: <i>Прогресивне методе за хорну</i> – Драган Гиртл: <i>Школа за хорну</i> – (други део) – Палма Силађи - Миклош Кекењеши: <i>Школа за хорну</i> (први и други део) – Бери Таквел :<i>50 почетних вежби за хорну</i> – В. А. Моцарт : <i>Пастирска песма</i> – Н. Антал : <i>Самохвала</i> – А. Варламов : <i>Црвени сарафан</i> – Л. ван Бетовен : <i>Романса</i>
<p>ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дурске скале до три предзнака, молске са једним предзнаком са трозвучима <p>35 етида</p> <ul style="list-style-type: none"> - 5 комада уз клавирску пратњу 		
<p>ЈАВНИ НАСТУПИ</p> <p>Обавезна су два јавна наступа у току године</p>		
<p>ПРОГРАМ ИСПИТА</p> <ul style="list-style-type: none"> -1 дурска и 1 молска скала са тоничним квинтакордом и обртајима, напамет - 2 етиде - 1 комад уз клавирску пратњу , напамет 		

Назив предмета

ХОРНА

Циљ

Циљ учења предмета Хорна је да код ученика развије

интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Пети

Годишњи фонд часова

70 часова

<p align="center">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p align="center">ОБЛАСТ</p>	<p align="center">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у новом, проширеном регистру; – примењује технику брзог дисања; – самостално и прецизно штима инструмент; – оплемени тон у новим регистрима и коригује интонацију; – изведе предвиђене технике свирања на хорни; – истражује начине добијања чистог тона; – примењује функцију десне руке у корпусу; – повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту; – испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике; – свира у различитим камерним саставима примењујући принцип узајамног слушања; – испољи сопствене емоције кроз интерпретацију; – комуницира са корепетитором кроз музику; 	<p align="center">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Амбажура, дисање и положај атака у новом, проширеном регистру.</p> <p>Процес интелигентног загревања.</p> <p>Култура тона и кориговање интонације.</p> <p>Флексибилност амбажуре у свим регистрима.</p> <p>Самостално штимање инструмента.</p> <p>Развијање моторике леве руке и функција десне руке у корпусу.</p> <p>Постизање физичке и менталне издржљивости.</p> <p>Техника брзог удисања.</p> <p>Обрада хроматских скала.</p> <p>Заједничко свирање у различитим камерним саставима.</p> <p>Проширивање опсега тонова у распону ц-Ф2.</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци</p> <p>Дурске скале до пет предзнака, молске скале до четири предзнака, са тоничним квинтакордом и обртајима у</p>

<ul style="list-style-type: none"> – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике и изграђује сопствене естетске критеријуме. 		<p>брзим четвртинама</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Франц Шолар: <i>Школа за хорну</i> – Марк - Антоан Робилард: <i>Прогресивне методе за хорну</i> – Драган Гиртл: <i>Школа за хорну</i> – (други део) – А. Вивалди: <i>Ларго</i> – Г. Ф. Хендл: <i>Ариа</i> – М. Гаврановић: <i>Игра духова</i>
<p>ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА</p> <ul style="list-style-type: none"> - Дурске скале до 5 предзнака, молске скале до 3 предзнака са трозвучима - 35 етида - 6 комада уз клавирску пратњу 		
<p>ЈАВНИ НАСТУПИ</p> <p>Обавезна су два јавна наступа у току године</p>		
<p>ПРОГРАМ ИСПИТА</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1 дурска и 1 молска скала са тоничним квинтакордом и обртајима, напамет - 2 етиде различитог карактера - 1 комад уз клавирску пратњу, напамет 		

Назив предмета

ХОРНА

Циљ

Циљ учења предмета Хорна је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Шести

<p align="center">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној области ученик ће бити у стању да:</p>	<p align="center">ОБЛАСТ</p>	<p align="center">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – контролише амбажуру, дисање, атак и интонацију у новом, проширеном регистру – самостално и прецизно штима инструмент – оплемени тон у новим регистрима и коригује интонацију – изводи технику пригушених тонова коришћењем десне шаке – интерпретира композицију у стилу епохе и композитора – испољи сопствене емоције кроз интерпретацију – свесно исправља постојеће грешке и истражује нове начине свирања – испољи креативност у реализацији музичке фантастике и естетике – комуницира са корепетитором кроз свирање – свира у различитим камерним саставима поштујући принцип узајамног слушања – показује иницијативу у организацији проба – критички коментарише своје и туђе извођење у смислу техничке припремљености и музичке изражајности – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике 	<p align="center">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Амбажура, дисање и положај атака у новом проширеном регистру.</p> <p>Флексибилност амбажуре и рад на култури тона у свим обрађеним регистрима.</p> <p>Техника пригушеног тона десне руке.</p> <p>Обрада тонских и техничких вежби у свим тоналитетима.</p> <p>Развијање физичке и менталне издржљивости.</p> <p>Грешке у свирању - разлози и начин исправљања.</p> <p>Рад на микродинамици.</p> <p>Свирање у различитим камерним саставима поштујући принцип слушања.</p> <p>Музичка форма и интерпретација различитих стилова.</p> <p>Рад на орнаментима.</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци</p> <p>Све дурске и молске скале са тоничним квинтакордом и обрајима у осминама.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Георг Копраш: <i>60 етида за рог</i> – Лусијен Теве: <i>Изабране етиде</i> – Франц Шолар: <i>Школа за хорну</i> – Драган Гиртл: <i>Школа за</i>

		<i>хорну</i> – (други део) – Ј. Шкroup: <i>Концерт у Б</i> <i>дуру</i>
ОБАВЕЗНИ МИНИМУМ ПРОГРАМА – Све дурске и молске скале са трозвучима – 35 етида – 6 комада уз клавирску пратњу		
ЈАВНИ НАСТУПИ Обавезна су 2 јавна наступа у току године		
ПРОГРАМ ИСПИТА (изводи се напамет) – 1 дурска и 1 молска скала са тоничним квинтакордом и обртајима, – етиде различитог карактера – 1 комад уз клавирску пратњу		

ДИДАКТИЧКО - МЕТОДИЧКО УПУТСТВО (ТРУБА И ХОРНА)

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психомоторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске

вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштаног-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања. У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције. С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Остваривање наставе и учења *Хорне* и *Трубе* (у првом циклусу), подразумева упознавање са деловима инструмента и његовим одржавањем, правилно држање тела и инструмента, импостацију дисања, зујање уснама и на уснику, као и репродуковање здравог и сонорног тона. Свакодневно извођење тонских вежби уз контролу амбажуре и интонације, као и учење основних елемената нотне писмености, обезбеђују напредак и постизање резултата.

Процес учења, базира се на избору најупечатљивијих музичких примера (за извођење или слушање музике) који имају задатак да активирају свесну активност, фокусирају пажњу ученика, иницирају процес мишљења и креирају одговарајући емоционални доживљај.

Композиције које се обрађују требало би да одговарају опажајним могућностима ученика. Задату композицију потребно је одсвирати ученику како би стекао утисак о њој као о целини. На овај начин, ученик се развија у смеру активног слушања музике, а постиже се и боља комуникација између наставника и ученика. Овим добијамо већу естетску осетљивост, развијање музичког укуса и естетског процењивања.

У наставку реализације исхода (у другом циклусу), ученик наставља да се развија како у техничком тако и у музичком смислу. У том циљу, потребно је радити вежбе са проширење горњег и доњег регистра, као и вежбе за добијање различитих артикулација (легато, стакато, тенуто...). Када је питању ширење регистра, треба водити рачуна о правилно постављеној амбажури.

У завршним разредима, у појединим етидама и композицијама за хорну, јављају се делови који су нотирани у бас кључу. Наставник је у обавези да ученику објасни читање бас кључа на одговарајућем нотном материјалу.

Садржаји дају наставнику слободу да изабере оптимални програм у коме ће ученик моћи да одговори на све техничке захтеве, истовремено уживајући у свирању. Треба бити опрезан у избору тешких музичких дела којима ученици нису дорасли, јер се у том случају могу појавити проблеми (лоше дисање, спазам у врату и горњем делу грудног коша).

Будући да су ученици сада технички и музички на вишем нивоу, корисно је наставу ових инструмената обогатити камерном музиком где се ученици и наставници могу смењивати у свирању сола или пратње. Променом улога и свирањем у ансамблу, они се уче међусобној музичкој подршци која подразумева активно слушање, неговање заједничког тона и експресији.

Кроз свирање на јавним наступима у школи и ван ње, ученици се мотивишу да на што бољи начин представе своје инструменте као солистичке, изводећи литературу различитих епоха.

Важно је истаћи да је неодвојив део јавног наступа понашање како извођача, тако и публике. У том смислу, познавање правила музичког бонтона је неопходно.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ УЧЕНИКА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима.

У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља.

Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета

ТРОМБОН

Циљ

Циљ учења предмета Тромбон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Први

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима боју тона инструмента; – правилно стоји и држи инструмент; – правилно дише; – зуји на уснама и уснику; – постави усник на усне; – изведе основне тонове у средњем регистру, у целим нотама и половинама; – изведе правилно техничке вежбе које укључују преувавање на једној позицији као и промену позиције; – коригује интонацију уз помоћ наставника; 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Тромбон, његове карактеристике и делови. Добијање тона константним дувањем односно вибрирањем усница. Техника зујања на уснику. Дуги тонови у целим нотама (средњи регистар) на тромбону.</p> <p>Скале и трозвучи: Бе-дур у једној октави, у целим нотама и половинама. Це-дур у једној октави, у целим нотама и половинама.</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Јан Линдквист: <i>Тобе тромбон</i>; – Дубравко Марковић: <i>Мишу, мишићу</i>;

<ul style="list-style-type: none"> – користи у свирању знање из солфеђа и чита нотни текст у бас кључу; – препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављања... 		<ul style="list-style-type: none"> – В. А. Моцарт: <i>Абецеда</i>; – Штајнер Ференц: <i>Позаунен А, Б, Ц</i>.
Обавезни минимум програма		
Техничке вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине.		
Јавни наступи		
Обавезна два јавна наступа током школске године.		
Програм смотри		
Смотра на крају школске године не подлеже нумеричком оцењивању.		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица, напамет; 2. Једна етида (или композиција виртуозних извођачких захтева). 		

Назив предмета

ТРОМБОН

Циљ

Циљ учења предмета Тромбон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Други

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно стоји и држи инструмент – исправно дише – правилно зуји на усницама и уснику у складу са могућностима 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Контрола држања тела приликом свирања Контрола правилног удисања и издисања ваздуха. Зујање на усницама у

<ul style="list-style-type: none"> – правилно држи цуг – користи позиције на тромбону – користи помоћне позиције у одређеном музичком садржају (одређени тоналитети) – примени легато свирање (како на позицији тако и у мењању позиција) – свира стакато и тенуто артикулације 		<p>оквиру квинте. Поставка леве руке на цугу. Свирање од прве до шесте позиције на тромбону. Предувавање тонова на позицији. Основни динамички појмови.</p> <p>Скале и трозвуци Еф-дур;де-мол;Бе-дур; ге-мол.</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Слокар: <i>Дневне вежбе</i>; – Слокар: <i>Школа за тенор тромбон</i>; – Сколар: <i>Скале у оквиру једне октаве</i>. – А. Бенчић: <i>Весели тромбон</i>; – Јан Линдквист: <i>Тобе тромбон</i> – прва свеска.
<p>Обавезни минимум програма Техничке вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине.</p>		
<p>Јавни наступи Обавезна два јавна наступа током школске године.</p>		
<p>Програм смотри</p> <p>Смотра на крају школске године не подлеже нумеричком оцењивању.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица, напамет; 2. Једна етида (или композиција виртуозних извођачких тешкоћа); 3. Једна композиција по слободном избору, напамет. 		

Циљ

Циљ учења предмета Тромбон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– изведе легато, стакато, тенуто на тромбону.– повеже стечено знање из основа музичке писмености са техничким процедурама на инструменту– прати координацију у блиским и даљим позицијама (прва – друга, прва – трећа) (прва четврта – прва пета)– исправи интонацију током свирања самостално, а посебно када свира уз пратњу клавира– комуницира са корепетитором кроз музику– критички вреднује свој јавни наступ– примени план вежбања у договору са	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Начин добијања основних техника свирања на тромбону:</p> <ul style="list-style-type: none">- положај језика у стакато и тенуто свирању;- вођење ваздушног стуба у легато свирању (на позицији "натур-легато" или са променом позиције). <p>Ширење горњег и доњег регистра. Егзактно свирање стаката са променом позиција. Синхронизација ваздуха језика и руке. Кориговање интонације. Упознавање са принципом рада клавирских проба.</p> <p>Скале и трозвуци Скале до три предзнака у оквиру једне октаве са паралелним молловима.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p>

наставником – користи метроном и штим машину – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.		– Слокар: <i>Школа за тенор тромбон</i> ; – Арбан; <i>Дневне вежбе</i> – Шлосберг: <i>Дневне вежбе</i> ; – Р. Милер: <i>Дневне вежбе – прва свеска</i> ; – Џералд Борднер: <i>Етиде прва свеска</i> ; – Јан Линквист: <i>Тобе тромбонс</i> ; – Јан Линквист: <i>Лаки комади из прве свеске</i> .
Обавезни минимум програма Техничке вежбе, етиде и комади сличног садржаја и тежине.		
Јавни наступи Обавезна два јавна наступа током школске године.		
Програм смотри - смотра на крају школске године не подлеже нумеричком оцењивању 1. Једна дурска и једна молска лествица са тоничним квинтакордима, у четвртинама и осминама, напамет; 2. Две етиде различитог карактера; 3. Једно дело уз пратњу клавира, напамет.		

Назив предмета

ТРОМБОН

Циљ

Циљ учења предмета Тромбон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– активно учествује у		Овладавање лепим тоном у

<p>коректури свог тона и извођењу одговарајуће технике свирања на инструменту</p> <ul style="list-style-type: none"> – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања и вежбања. – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела. – користи ИКТ технологију у стицању знања о композиторима. – комуницира са корепетитором кроз музику. – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира). – коригује интонацију у току свирања. – свира у камерном ансамблу – користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције – критички вреднује своју и туђу изведбу композиције на јавним наступима – учествује на јавним наступима у школи и ван ње – поштује договорена правила понашања при 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>различитим регистрима. Основно динамичко нијансирање. Интонација. Артикулација. Техничко напредовања ученика. Свирање у ансамблу</p> <p>Скале и трозвуци Скале до четири предзнака у оквиру једне октаве са паралелним молловима.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Слокар: <i>Школа за тенор тромбон</i>; – Арбан: <i>Дневне вежбе</i> – Шлосберг: <i>Дневне вежбе</i>; – Р. Милер: <i>Дневне вежбе</i> – друга свеска; – Џералд Борднер: <i>Етуде друга свеска</i>; – Јан Линквист: <i>Тобе тромбонс</i> друга свеска; – Јан Линквист: <i>Комади</i> из друге свеске. – Б. Барток: <i>Вече на селу</i>; – Б. Шоколов: <i>Балада</i>.
---	-------------------------------	---

слушању и извођењу музике		
Обавезни минимум програма Техничке вежбе, етиде, комади и сонате сличног садржаја и тежине.		
Јавни наступи Обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм 1. Једна дурска и једна молска лествица са тоничним трозвучима у осминама и шеснаестинама, напамет; 2. Две етиде различитог карактера; 3. Једно дело уз пратњу клавира, напамет.		

Назив предмета

ТРОМБОН

Циљ

Циљ учења предмета Тромбон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Пети

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – прошири регистар – користи све артикулације у извођењу и фразирању – користи знања из области теорије музике и историје приликом интерпретације музичког дела. – користи глисандо свирање приликом стајања ваздушног 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Квалитет тона и чиста интонација. Артикулацијама. Ширење регистра. Фразирању. Техника глисанда у превазилажењу стајања ваздушног стуба. Свирање у ансамблу и оркестру</p>

<p>стуба</p> <ul style="list-style-type: none"> – комуницира са корепетитором кроз музику – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира) – испољи креативност у реализацији музичке фразе и естетике – интонативно коригује основне и помоћне позиције (Це 1 повишена трећа позиција, Еф 1 снижена прва, користи ноту ЕФ у шестој позицији у тоналитетима који то изискују) – свира у камерним ансамблима и у симфонијском оркестру стичући основна знања о раду са диригентом. – критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај – Учествује на јавним наступима у школи и ван ње. – саветује своје млађе ученике из класе како би требало да се понашају као извођачи и слушаоци на концертима. – самостално вежба поштујући правила техничких процедура 		<p>Скале и трозвучи Све дурске скале у половинама четвртинама и осминама према могућности ученика.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Б. Слокар: <i>Дневне вежбе</i>; – Шлосберг: <i>Дневне вежбе</i>; – Р. Милер: <i>Школа за тенор тромбон друга свеска</i>; – В. Кризистек: <i>Етиде за тромбон</i> (избор); – Џералд Борднер: <i>Друга свеска етида</i>; – Р. Клерис: <i>Конкурсна тема</i>; – Р. Клерис: <i>Пријер</i>; – Ј. А. Хасе: <i>Два плеса</i>.
--	--	--

– контролише интонацију користећи штим машину и слух		
Обавезни минимум програма Техничке вежбе, етиде, комади и сонате сличног садржаја и тежине.		
Јавни наступи Обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испитни програм 1. Једна дурска и једна молска лествица са тоничним квинтакордима у осминама и лаганим шеснаестинама, напамет; 2. Две етиде различитог карактера; 3. Једно дело уз клавирску пратњу, напамет.		

Назив предмета

ТРОМБОН

Циљ

Циљ учења предмета Тромбон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Шести

Годишњи фонд часова

66 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – шири регистар у складу са правилно постављеном амбажуром – свира у тенор кључу – контролише тон у форте и пијано динамници – решава проблем флексибилности предубавањима на 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Ширење горњег и доњег регистра. Тенор и алт кључ кроз лаке вежбе Поређење дела насталих у различитим епохама. Естетика фразе и неговање лепог тона и у форте динамници. Свирање у ансамблу и</p>

<p>позицији у спором и брзом темпу</p> <ul style="list-style-type: none"> – контролише интонацију – примени одређана стилска правила која су везана за епоху дела које свира – комуницира са корепетитором – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира). – испољи самопоуздање у току јавног наступа – изражава став о изведеним композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај – покаже иницијативу у организацији заједничких проба – изведе лакша оркестарска сола – самостално вежба 		<p>свирање оркестарских деоница у складу са могућностима ученика.</p> <p>Скале и трозвуци Све дурске и молске лествице у осминама и шеснаестинама по могућности ученика.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – Б. Слокар: <i>Дневне вежбе</i>; – Шлосберг: <i>Дневне вежбе</i>; – Р. Милер: <i>Школа за тенор тромбон</i> друга свеска; – Копреш: <i>Свеска број један</i>; – В. Кризистек: <i>Етиде за тромбон</i> (избор); – Џералд Борднер: <i>Друга свеска етида</i>; – Г. Левин: <i>Песма</i>; – С. Гордон: <i>Ледени брег</i>.
<p>Обавезни минимум програма Техничке вежбе, етиде, комади и сонате сличног садржаја и тежине.</p>		
<p>Јавни наступи Обавезна два јавна наступа током школске године.</p>		
<p>Испитни програм</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна дурска и једна молска лествица са тоничним квинтакордима, напамет; 2. Две етиде различитог карактера; 3. Једно дело за извођење уз пратњу клавира, напамет. 		

ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО УПУТСТВО

ТРОМБОН

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психомоторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир.

Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника.

Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком непробродивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. Годишњим планом се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по месецима а у складу са годишњим фондом часова. Оперативни план подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример/песму/дело.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоме зависи од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Правилно држање тела и исправно држање инструмента подразумева да ученик правилно стоји и држи инструмент а да при томе не оптерећује само леву руку у којој му је сва тежина инструмента, јер су физијатри доказали да ученик у почетном узрасту свирања тромбона има исти осећај као кад одрасли човек у руци има терет од шест килограма. Када је у питању правилно дисање, потребно је да ученик дише узимајући ваздух налик зевању при чему не ствара грч у грудном кошу и не диже рамена.

Зујање на усницама и уснику као и репродуковање здравог и сонорног тона су претпоставке за успешно напредовање на инструменту и зато је потребно ученике у почетку (а и касније) у овом погледу стално контролисати и кориговати. Ученик треба да зуји на уснама у регистру који му се најпре "отвара" не стварајући грч у врату приликом зујања. Важно је примењивати вежбе за развијање контакта са усником, постављање средњег регистра као и полустепено мењање позиција на ниже у складу са дужином руке. Издржавање тонова у целим нотама је веома важно за уједначеност тона као и дневне вежбе са уснама и усником. У оквиру развијања технике добијања здравог и доброг тона потребно је изводити вежбе у различитој динамици: форте, пијано, крешендо, декрешендо. Тонску боју инструмента треба такође повезати са музичким садржајем. Примери тонских вежби могу се разрадити: извођењем ритма, извођењем у различитим артикулацијама (објаснити ђаку једноставним говорним ритмом како лакше да савлада циљ) и извођењем интервалских скокова (одсвирати ђаку одређени интервалски скок у вежби а онда му и дати познату асоцијацију са којом може да повеже тражени интервал).

Процес учења базира се на приступу и избору најупечатљивијих музичких примера (за извођење или слушање музике), који имају задатак да активирају свесну активност, фокусирају пажњу ученика, иницирају процес мишљења, и креирају одговарајући емотивни доживљај.

Композиције које се обрађују у првом циклусу основног музичког школовања на часу тромбона треба да одговарају опажајним могућностима ученика. Задату композицију увек треба одсвирати ученику како би он стекао утисак о истој као о целини. Ученик ће на тај начин имати свест о лепом тону ка коме ће стремити као и о карактеру самог дела. На овај начин ученик се развија у смеру активног слушања музике, а такође се постиже и боља комуникација између наставника и ученика. Овим добијамо већу естетску осетљивост, развијање музичког укуса и развијање естетског процењивања. Ученичка знања из различитих области треба повезивати и стављати у

функцију разумевања и интерпретације музичког дела. У овом узрасту (први, други, трећи разред ОМШ) то су основе музичке теорије и солфеђо.

Кроз реализацију исхода у другом циклусу, ученик наставља да се развија како у техничком тако и у музичком смислу. У том циљу потребно је радити вежбе за проширење горњег и доњег регистра као и вежбе за добијање различитих артикулација: легато, стакато, тенуто... Када је у питању ширење регистра треба водити рачуна о правилно постављеној амбажури (правилна поставка усника, равна брада, правилно постављени углови усана). Углови усана не смеју да иду на доле, а не смеју ни да иду у "осмех". У решавању техничких проблема препоручљиво је користити пунктиране и обрнуто пунктиране ритмове.

У завршним разредима, у појединим етидама и композицијама јављају се делови који су нотирани у тенор или алт кључу. Наставник је у обавези да ђаку објасни читање тих кључева на одговарајућем нотном материјалу. Садржаји дају наставнику слободу да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да одговори на све техничке захтеве истовремено уживајући у свирању. Треба бити опрезан у избору тешких музичких дела којима ученици нису дорасли, јер се у том случају могу појавити проблеми као што су лоше дисање, спазам у врату и горњем делу грудног коша.

Будући да су ученици сада технички и музички на вишем нивоу, веома је корисно наставу тромбона обогатити камерном музиком где се ученици могу смењивати у свирању сола или пратње. Променом улога и свирањем у ансамблу они се уче међусобној музичкој подршци која подразумева активно слушање, неговање заједничког тона и експресији. Препоручује се и заједничко музицирање наставника и ученика. Нпр. наставник одсвира тему неке етиде, а следећи поступак је да ученик свира тему а да га наставник прати за октаву ниже или више у односу на тему коју ученик свира. На тај начин ученик се опушта у заједничком свирању, а такође слуша и коригује интонацију. Веома је едукативно и ако постоје услови да наставник свира у симфонијском оркестру са учеником дајући му пример и савете како да боље прати и слуша диригента. На овај начин наставник припрема ученика за даље образовање и даје му велики спектар практичног и теоријског знања које ће му бити веома битно у даљем музичком образовању. Обрађујући лакша оркестарска сола ради стицања елементарног оркестарског искуства, наставник помаже ученицима јер је најчешће примарни позив музичког извођача тромбонисте рад у симфонијском оркестру.

Задатак ученика је да кроз свирање на јавним наступима у школи и ван ње покажу не само своје вештине и емоције, већ и да на што бољи начин представе тромбон као солистички инструмент кроз литературу различитих епоха.

Неговање и одржавање коштаног-мишићног апарата је веома важно. У том смислу ученике треба саветовати да се после вежбања добро истегну. Пасиван положај руке који је последица дуготрајног држања тромбона може довести до болова и окоштавања због чега се препоручује рекреативно пливање.

Важно је истаћи да је неодвојив део партиципирања у музици понашање како извођача тако и публике. У том смислу познавање основних правила Музичког бонтона је обавезно. Одговарајуће облачење, такође се сматра делом музичког бонтона. Осим што одећа треба да омогући слободу покрета приликом свирања (не треба облачити уске мајице или хаљине јер десна рука треба да буде комотна и растерећена), треба да буде примерена и прилици и месту на коме се концерт изводи. Свирање у неодговарајућој одећи (патике, тренерка...) представља непоштовање сцене и публике.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави инструмента у првом циклусу основног музичког школовања најбитније је развијање љубави према музици и инструменту кроз развијање музичких способности и вештина. Смер наставе је такав да увек креће од звука ка тумачењу. За почетак ученик мора да препозна шта је леп, "здрав" и интонативно тачан тон како би га и сам пронашао и репродуковао у свом свирању.

Критеријум у оцењивању увек мора да буде пре свега уложени труд ученика и његово лично напредовање у складу са његовим психо-физичким, менталним и музичким способностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу која укључује како рад са професором тако и рад са корепетитором.

Код ученика увек потенцирати осећај сигурности и подршке. Рад ученика процењује се на смотрама на крају првог и другог разреда које не подлажу нумеричком оцењивању. Од трећег до шестог разреда на крају године ученик се оцењује на испиту.

Назив предмета	САКСОФОН
Циљ	Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.
Разред	Први
Годишњи фонд часова	70 часова

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ/ ТЕМА</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – опише својим речима карактеристике саксофона; – представи историјски развој инструмента и исприча неку занимљивост везану за инструмент; – правилно држи инструмент; – самостално намести трску на усник; – правилно држи амбажуру и објасни важност амбажуре и њену поставку; – опише својим речима вежбице дисања и шта се постиже сваком од тих вежбица; – правилно изводи косто доминално дисање и објасни шта је то; – изводи стакато и легато; – примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском кључу; – самостално свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Историјат, карактеристике, делови и могућности саксофона.</p> <p>Вежбе дисања.</p> <p>Правилно намештање трскена усник.</p> <p>Поставка амбажуре.</p> <p>Свирање само на лули и уснику.</p> <p>Правилно држање саксофона и поставка прстију.</p> <p>Одржавање инструмента.</p> <p>Врсте артикулација (стакато и легато).</p> <p>Тонске вежбе (издржавање тонова).</p> <p>Елементи музичке писмености (целе ноте, половине, четвртине и осмине).</p> <p>Тонски опсег: Е 1 до А 3 (занапредне до Ц3).</p> <p>Музички бонтон.</p>

<ul style="list-style-type: none"> – објасни важност одржавања инструмента; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике. 		<p>Скале и трозвучи</p> <p>Дурске и молске лествице до једног предзнака са тоничним трозвуком (е,а,Ф,Г)</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Етиде</p> <ul style="list-style-type: none"> – Јан Бан Бекум (холандска школа): <i>Школа за почетнике</i> (прво издање) – Клод Делангл (француска школа): <i>Методе за почетнике са ЦД-ом</i> – Перени (мађарска школа): <p><i>АБЦ Саксофон</i>, прва свеска</p>
<p>Обавезни минимум програма Две лествице, 15 етида, две композиције по слободном избору</p>		
<p>Јавни наступи Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет</p>		
<p>Испитни програм Једна композиција уз пратњу клавира напамет</p>		

Назив предмета

САКСОФОН

Циљ

Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Други

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">- правилно узима дах;- правилно држи амбажуру;- правилно држи инструмент;- самостално изводи тонске и техничке вежбе;- примени основне ознаке за темпо, динамику, понављање...;- правилно изведе сваку ритмичку фигуру у задатом нотном тексту;- правилно изведе стакато;- самостално свира кратке композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;- комуницира са корепетитором кроз музику;- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;- испољи	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Тонске вежбе. Стакато. Пунктирани ритам и синкопа. Динамика – пиано, форте. Основне ознаке за темпо. Опсег инструмента: горе до ДЗ, доле до Д1. Музички бонтон. Скале и трозвуци Дурске и молске скале до два предзнака са тоничним трозвуком, разложеним тоничним трозвуком (мало разлагање), малим разлагањем.

<p>самопоуздање у току јавног наступа;</p> <ul style="list-style-type: none"> - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; - користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике. 		<p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Етиде</p> <ul style="list-style-type: none"> – Јан Ван Бекум (холандска школа): <i>Школа за почетнике</i> (прво издање) – Клод Делангл (француска школа): <i>Методe за саксофон број 1</i> – Иван Рот (немачка школа): <i>Свескаброј 1</i> – Перени (мађарска школа): <i>Саксофон АБЦ, 1. део</i> – Л. Петерсон: <i>Прва књига</i> <p>Комади из збирки</p> <ul style="list-style-type: none"> – Клод Делангл: Све композиције из књиге <i>Методe за саксофон број 1</i> – Перењи: Све композиције из горенаведене књиге <p>Комади тежине у складу са техничким могућностима ученика.</p> <p>Композиције или транскрипције по избору наставника.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <p>Две дурске и две молске лествице, 15 етида, две композиције по слободном избору</p>		
<p>Јавни наступи</p> <p>Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају</p>		

изводити напамет
Програм смотри Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, једна етида

Назив предмета **САКСОФОН**

Циљ **Циљ** учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Трећи**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно изводи шеснаестине – правилно изводи триоле – са лакоћом савлада (чита исвира) нотни текст – се штимује самостално према клавиру и другом инструменту – изводи динамику на једном тону – одреди тоналитет задате композиције – интонативно чисто изводи све тонове које је научио да свира на 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Тонски опсег од Ц1 до Е3. Тонске вежбе (издржавање тонова, вежбена једном тону).</p> <p>Увод у триолски фразирунг.</p> <p>Шеснаестина.</p> <p>Свирање дуета.</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи</p> <p>Дурске и молске скале до три предзнака са тоничним трозвуком, малим разлагањем, терцама</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p>

<p>инструменту</p> <ul style="list-style-type: none"> – самостално свира композиције напамет, соло иуз пратњу клавира – комуницира са корепетитором кроз музику – учествује на јавним наступима у школи и ван ње – испољи самопоуздање у току јавног наступа <ul style="list-style-type: none"> - поштује договорена правилапонашања при слушању и извођењу музике 		<p>Етиде</p> <ul style="list-style-type: none"> – Руди Јетл: <i>техничке етиде</i> – Јан Ван Бекум (холандска школа): <i>Друга свеска вежба и етида</i> – Клод Делангл (француска школа): <i>Методе за саксофонброј 2</i> – Иван Рот (немачка школа): <i>Свеска број 1</i> – Перени (мађарска школа): <i>Саксофон АБЦ 2</i> део – Л. Петерсон: <i>Друга књига</i> <p>Комади из збирки</p> <ul style="list-style-type: none"> – Клод Делангл: Све композицијеиз књиге <i>Методе за саксофон број 2</i> – Перењи: Све композиције из горе наведене књиге <p>Комади тежине: у складу са техничким могућностима ученика.</p> <p>Композиције или транскрипцијепо избору наставника.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <p>Три дурске и три молске лествице, 15 етида, три композиције по слободном избору</p>		

<p>Јавни наступи Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет</p>
<p>Програм испита Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, две етиде.</p>

Назив предмета **САКСОФОН**

Циљ **Циљ** учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - изводи тонове трећег регистра са лакоћом; - свира скале у разним артикулацијама; - правилно изводи осминске тактове; - правилно изводи триоле; - чита са лакоћом нотни текст; - у свирању у ансамблу прати поред свог гласа и гласове других инструмената; 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Тонске вежбе (издржавање тонова, вежбе на једном тону).</p> <p>Свирање дуета, триа, квартета или унеком ансамблу.</p> <p>Осмински тактови.</p> <p>Опсег од Ц1 до Ф3.</p> <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци</p>

<ul style="list-style-type: none"> - чита партитуру триа и квартета; - се самостално штимује на клавир и други инструмент; - одреди тоналитет задате композиције; - интонативно чисто изводи све тонове које је научио да свира на инструменту; - свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - комуницира са корепетитором кроз музику; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - изражајно свира на јавном наступу; - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу 		<p>Дурске и молске скале до 4 предзнакаса тоничним трозвуком, великим разлагањем, терцама, доминантни или код мола умањени септакорд.</p> <p>Хроматска скала кроз опсег скале коју ученик свира</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Етиде</p> <p>– Рене Дикло: <i>35 техничких етида</i></p> <p>– Перењи (мађарска школа): <i>Саксофон АБЦ 2</i> део</p> <p>– Л. Петерсон: <i>Друга књига</i></p> <p>– Г. Лакур <i>етиде</i></p> <p>– Етиде по избору наставника</p> <p>Комади</p> <p>По избору наставника и у складу сатехничким могућностима ученика</p>
<p>Обавезни минимум програма Четири дурске и четири молске лествице, 15 етида, три композиције по слободном избору</p>		
<p>Јавни наступи Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет</p>		
<p>Програм испита Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, две етиде различитог карактера</p>		

Циљ

Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Пети

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– изводи са лакоћом све тонове на инструменту;– правилно изводи све врсте тактова и све врсте ритмова,– одреди тоналитет задате композиције;– интонативно чисто изводи све тонове које је научио до сада да свира на инструменту;– изражајно свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;– комуницира са корепетитором кроз музику;– учествује на јавним наступима у школи и ван ње;– испољи самопоуздање у току јавног наступа;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Тонске вежбе. Цео опсег инструмента (б – Фис3). Свирање дуета, триа, квартета или унеком ансамблу. Музички бонтон. Скале и трозвуци Дурске и молске скале до 5 предзнака са тоничним трозвуком, великим разлагањем, терцама, доминантни или код мола умањени септакорд, разложеним доминантним (умањеним) септакордом (мало разлагање) Хроматска скала кроз опсег скале коју ученик свира ЛИТЕРАТУРА

<p>– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;</p> <p>– користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.</p>		<p>Етиде</p> <p>– Х. Клозе: <i>техничке етиде</i></p> <p>– првакњига</p> <p>– Рене Дикло: <i>35 техничких етида</i></p> <p>– <i>Лакур етиде</i></p> <p>Етиде по избору наставника</p> <p>Комади – По избору наставника и ускладу са техничким могућностима ученика</p>
<p>Обавезни минимум програма Четири дурске и четири молске лествице, 15 етида, три композиције по слободном избору</p>		
<p>Јавни наступи Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет</p>		
<p>Програм испита Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, две етиде различитог карактера</p>		

Назив предмета

САКСОФОН

Циљ

Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Шести

Годишњи фонд часова

66 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - чита ноте а прима виста у брзом темпу; - изводи вибрато; - примени знање из теорије музике у композицијама које изводи; - самостално анализира дело које свира; - самостално постави динамику у задатим композицијама; - свира скале у разним артикулацијама; - контролише интонацију; - изражајно свира композиције напамет, соло и уз пратњу клавира; - свира у ансамблу; - комуницира са корепетитором кроз музику; - учествује на јавним наступима у школи и ван ње; - испољи самопоуздање у току јавног наступа; - поштује договорена правила понашања при 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Читање с листа.</p> <p>Тонске вежбе.</p> <p>Цео опсег инструмента (б – Фис3)</p> <p>Свирање дуета, триа, квартета или унеком ансамблу.</p> <p>Вибрато.</p> <p>Скале и трозвуци</p> <p>Дурске и молске скале до 6 предзнака са тоничним трозвуком, великим разлагањем, терцама, доминантни или код мола умањени септакорд, разложеним доминантним (умањеним) септакордом (мало разлагање)</p> <p>Хроматска скала кроз опсег скале којуученик свира</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Етиде</p> <p>– Х. Клозе: <i>Техничке етиде</i></p> <p>– Г. Лакур: <i>Етиде</i></p> <p>– Етиде по избору наставника</p> <p>Комади</p> <p>По избору наставника и у складу сатехничким могућностима</p>

слушању и извођењу музике;		ученика
Обавезни минимум програма		
Пет дурских и пет молских лествица, 15 етида, три композиције по слободном избору		
Јавни наступи Два обавезна јавна наступа у току године на којима се композиције не морају изводити напамет		
Програм испита Једна композиција уз пратњу клавира напамет, једна дурска и једна молска лествица, две етиде различитог карактера		

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА (САКСОФОН)

І. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психомоторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир.

Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике. **Исходи** представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника.

Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком небројивом проблему.

Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки

апарат што је важно за одржавање здравља коштано-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања.

У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/ одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције. С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

У настави дувачких инструмената у првом циклусу посебну пажњу треба усмерити на обликовање тона, његову правилну поставку кроз упознавање са основама технике дисања и правилну импостацију усника, трске или писка (у зависности од инструмента). . Од самог почетка, у оквиру регистра који омогућава најлакшу емисију тона, потребно је применити све елементе који се односе на правилно узимање ваздуха и његово рационално коришћење кроз одговарајуће обликовање усана. Већ од првих корака изузетно је важно развијати љубав код ученика за заједничко музицирање.

У току другог циклуса треба обрадити све тоналитете, дурске и молске, са тоничним трозвуком. Посебну пажњу треба усмерити на свирање вежби у различитим артикулацијама. скале свирати напамет, увек у одређеном ритму од почетка до краја, у истом темпу, без убрзавања и успоравања.

У раду увек треба до краја инсистирати на потпуном овладавању сваког техничког и тонског захтева који је задат у нотном тексту. Код ученика, треба неговати уредност у вежбању, поштовање сваке ноте и ознаке у нотном тексту које се односе на темпо, динамичко и агогичко нијансирање. У оквиру свих елемената који чине наставни

процес (тонске и техничке вежбе, лествице, етиде и комади за извођење уз пратњу клавира), неопходно је пажњу ученика усмеравати на интонацију и чисто свирање које може омогућити само правилна поставка инструмената и правилна примена технике дусања. Изузетно је важно радити на стицању искуства свирањем у камерним ансамблима или оркестру.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја.

Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

ТЕОРЕТСКИ ПРЕДМЕТИ

СОЛФЕЂО (шестогодишње школовање)

Назив предмета **СОЛФЕЂО**

Циљ **Циљ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Први**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">- слуша дечије и народне песме и примере из литературе уз покрете;- изрази доживљај музике коју слуша цртањем;- препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање;- пева по слуху и солмизацијом песмице у Ц, Г, Ф дуру;- звучно препозна карактер дура;- пева и препозна	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p> <p>МЕЛОДИКА</p>	<p>Слушање музике уз покрет.</p> <p>Слушање музике уз цртање.</p> <p>Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова.</p> <p>Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за први разред кроз Ц, Г, Ф дур (певање).</p> <p>Звучна слика дурског тонског рода.</p> <p>Именовање и интонирање лествичног и</p>

<p>лествично и терцно кретање, скок у тонику, доминанту и вођицу и тонични трозвук у</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ц, Г, Ф-дуру; - чује и именује главне ступњева; - пева по слуху и препозна мол; - опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера; - пише и чита ноте солмизацијом и музичком абецедом у виолинском и бас кључу; - изводи и записује нотне вредности и одговарајуће паузе; - препозна и примени предзнаке: повисилицу и снизилицу у мелодијском примеру; - објасни својим речима појмове: такт, тактица, завршна тактица, предтакт и узмах; - објасни својим речима лествичне појмове; - примени музичке ознаке за понављање, динамику и темпо; - примени најчешће начине извођења у музичким 	<p>МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ</p>	<p>терцног кретања, скокова у: тонику, доминанту, вођицу и тонични трозвук.</p> <p>Функције главних ступњева.</p> <p>Песмице у молским тоналитетима (певање).</p> <p>Развој музикалности.</p> <p>Нотни систем: од велике октаве до треће октаве у зависности од врсте инструмента.</p> <p>Нотне вредности и одговарајуће паузе: цела, половина, половина с тачком, четвртина и осмина.</p> <p>Хроматски знаци: повисилице и снизилице.</p> <p>Појмови: такт, тактица, завршна тактица, предтакт, узмах.</p> <p>Именовање нота солмизацијом и музичком абецедом.</p> <p>Лествични појмови : лествица, тетрачорд, степен, полустепен, ступњеви.</p> <p>Музичке ознаке: понављање, прима и сецонда волта, Д.Ц.ал фине, корона.</p>
---	------------------------------	---

<p>примерима (повезано и кратко);</p> <ul style="list-style-type: none"> - опажа и пева тонове и мотиве; - препозна и запише ритам у мелодијском примеру; - запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; - мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; - смишља мелодију на текст бројалице или дечије песмице; - пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; - препозна и изведе четвртинске тактове; - изведе бројалице, пева песме по слуху и песме различитих жанрова; - изводи ритам на различите начине; - одржи ритмички пулс; - равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу; - визуелно сагледава и изводи као целину: синкопу, пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру 	<p>ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ И ДИКТАТИ</p> <p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p> <p>МУЗИЧКИ БОНТОН</p> <p>РИТАМ</p>	<p>Основне ознаке за динамику (форте, пиано, меззофорте, меззопиано, цресцендо и децресцендо).</p> <p>Основне ознаке за темпо (анданте, модерато, аллегро, виво).</p> <p>Основне ознаке за артикулацију (легато, стаццато).</p> <p>Опажање и интонирање тонова и мотива у тоналитету.</p> <p>Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива.</p> <p>Записивање ритмичке окоснице.</p> <p>Мелодијске и ритмичке импровизације у складу са пређеним градивом.</p> <p>Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице.</p> <p>Слушање и уважавање извођача</p> <p>Врсте такта: 2/4, 3/4, 4/4.</p> <p>Препознавање ритма у примерима.</p> <p>Начини извођења</p>
--	---	--

<p>на два откуцаја; - изводи ритам уз покрет; - препознаје и изводи знаке за продужавање трајања тона; - чита ритам солмизацијом.</p>		<p>ритма (куцање или тактирање или мануелна техника). Четвртина као јединица бројања. Равномерно читање. Ритмичке фигуре: синкопа, пунктирана и обрнуто пунктирана на две јединице бројања. Покрет у функцији ритма. Знаци за продужавање трајања тона: тачка, лук, корона. Ритмичко читање.</p>
<p>Јавни наступи: Јавни час – извођење научених песмица које обухватају програм првог разреда</p>		
<p>Програм смотре: 1. Равномерно и ритмичко читање нота. 2. Мелодијски пример у пређеним тоналитетима уз анализу (садржаји I разреда).</p>		

Назив предмета

СОЛФЕЂО

Циљ

Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред

Други

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> - слуша дечије и народне песме и примере из литературе уз покрете; - изрази доживљај музике коју слуша цртањем; - препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; - звучно препозна карактер дура и мола; - слушно разликује и пева различите врсте мола – горњи тетрахорд молских тоналитета; - пева песмице по слуху и препозна лествично и терцно кретање, скок у тонику, доминанту и вођицу и тонични трозвук; - чује и именује главне ступњеве; - опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера; - пише и чита ноте солмизацијом и музичком абецедом у виолинском и бас кључу; 	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p> <p>МЕЛОДИКА</p> <p>ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ</p>	<p>Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.</p> <p>Тоналитети: Ц, Г, Ф дур (утврђивање).</p> <p>Функционални односи у тоналитету.</p> <p>Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за други разред (а, д и е мол).</p> <p>Звучна слика молског тонског рода.</p> <p>Поставка штима Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скок у тонику и доминанту и тонични трозвук у а, д и е молу.</p> <p>Природни, хармонски и мелодијски мол.</p> <p>Функције главних ступњева. Развој музикалности.</p> <p>Опажање и певање тонова и мотива у</p>

		<p>секунда, мала и велика терца, чиста кварта и чиста квинта), дурски и молски квинтакорд на основним тоновима.</p> <p>Проширивање знања из музичке терминологије (лествица, ступањ, степен/полустепен, тетракорд, главни ступњеви, вођица, тонични трозвук, интервали).</p> <p>Слушање и уважавање извођача.</p>
<p>Програм смотре:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Усмено опажање кратког мотива у тоналитету мелодијског примера 2. Мелодијски пример (а, д или е мол) уз анализу: лествица, тетракорди, интервали, дурски и молски квинтакорд. 3. Ритмичко читање у бас кључу у оквиру пређеног градива 		

Назив предмета

СОЛФЕЂО

Циљ

Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – препозна елементе пређеног градива кроз једноставне примере за слушање; – слуша дечије и народне композиције, примере из литературе уз покрет; – изражава утиске о слушаном делу цртањем; – препозна разлике и пева мелодијске примере у дуру и молу; – пева и препозна однос тонике и доминанте, и скокове у све ступњеве; – пева по слуху и солмизацијом песмице и мелодијске примере; – пева штимове обрађених дурских и молских лествица; – звучно разликује дур и све врсте мола; – опише својим речима доживљај музике различитог жанра и карактера; -пева двогласне примере и композиције са клавирском пратњом; – опажа и пева тонове и мотиве; – запише ритам у мелодијском примеру; 	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p> <p>МЕЛОДИКА</p> <p>ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ</p>	<p>Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.</p> <p>Обнављање градива (из претходних разреда).</p> <p>Функционални односи у тоналитету.</p> <p>Песмице и мелодијски примери који одговарају инструменталној литератури за трећи разред (Д дур, х-мол, Б- дур и г-мол).</p> <p>Штимови.</p> <p>Једноставне песмице по слуху и мелодијски примери у дуру и истоименом молу и обрнуто (а мол-А дур, д мол-Д дур).</p> <p>Горњи тетраборди у све три врсте мола: природни, хармонски и мелодијски мол.</p> <p>Развој музикалности.</p> <p>Двогласно певање.</p> <p>Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским</p>

		<p>секунда, мала и велика терца, чиста кварта и чиста квинта) дурски и молски квинтакорд на основним тоновима.</p> <p>Квинтакорди на главним ступњевима у обрађеним тоналитетима.</p> <p>Утврђивање знања из музичке терминологије.</p> <p>Ознаке за темпо: Ленто, Анданте, Модерато, Аллегро, Виво.</p> <p>Слушање и уважавање извођача.</p>
<p>Испитни програм: ПИСМЕНИ ДЕО: 1. Мелодијски диктат у тоналитетима до два предзнака УСМЕНИ ДЕО: 1. Мелодијски пример (тоналитети пређени у И, ИИ и ИИИ разреда) уз анализу мелодијског примера: лествице, тетракорди, имена и врста интервала до квинте, дурски и молски квинтакорд и лествични квинтакорди на главним ступњевима обрађених лествица. 2. Ритмичко читање: виолински/бас кључ (пређено градиво из И,ИИ и ИИИ разреда).</p>		

Назив предмета

СОЛФЕЂО

Циљ

Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве– пева по слуху и солмизацијом песме различитих жанрова и мелодијске примере;– пева штимове обрађених дурских и молских лествица;– препозна и пева дурски и молски тонски род;– пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима;– пева изражајно мелодије различитих жанрова и карактера;-пева двогласне примере (у пару или групи) и композиције са клавирском пратњом;– опажа и пева тонове и мотиве;– запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве;– запише лакше мелодијске диктате;– запише ритам у мелодијском примеру– опажа и пева	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p> <p>МЕЛОДИКА</p> <p>ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ;</p>	<p>Обнављање градива (из претходних разреда).</p> <p>Функционални односи у тоналитету.</p> <p>Песме и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за четврти разред (А- дур, фис мол, Ес дур, ц мол, Е дур, цис мол).</p> <p>Штимови.</p> <p>Једноставне песме по слуху и мелодијски примери у дуру и истоименом молу и обрнуто – мутација .</p> <p>Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима.</p> <p>Развој музикалности.</p> <p>Двогласно певање.</p> <p>Композиције са клавирском пратњом.</p> <p>Опажање и певање тонова и мотива у</p>

		Доминантни септакор. Ознаке за различите врсте темпа. Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.
Испитни програм: ПИСМЕНИ ДЕО: 1. Мелодијски диктат у тоналитетима до три предзнака. Усмени део: 1. Мелодијски пример (тоналитети пређени у III и IV разреду) уз анализу примера (садржаји IV разреда). 2. Ритмичко читање: бас кључ (пређено градиво из III и IV разреда).		

Назив предмета

СОЛФЕЂО

Циљ

Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред

Пети

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
-пева мелодијске примере у дуру и молу; – пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве; – пева мелодијске примере солмизацијом као и примере из литературе различитих жанрова;	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Обнављање градива из претходних разреда. Функционални односи у тоналитету. Нови тоналитети: Ас дур, ф мол, Х дур, Дес дур и б мол. Остали тоналитети са 5 и 6 предзнака – информативно.

<p>молски квинтакорд са обртајима;</p> <ul style="list-style-type: none"> – опажа и пева умањени и прекомерни квинтакорд са разрешењем и везивањем за тоналитет; -опажа и пева доминантни и умањени септакорд; – мења и допуњава мелодију и ритам научених примера; – смишља мелодију на научену песму или мелодијски пример; – користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука; – препозна елементе пређеног градива кроз примере за слушање; – својим речима изражава утиске о слушаном делу – изводи четвртинске, осминске и половинске тактове; -препозна и изводи малу триолу; – визуелно сагледава и изводи сложену поделу у такту 6/8 уз примену лукова и пауза; – препозна и изводи ритмичку фигуру: сичилијану и тирану – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; 	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p> <p>РИТАМ</p> <p>ТЕОРИЈА МУЗИКЕ</p>	<p>интервала до октаве.</p> <p>Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима.</p> <p>Опажање и интонтирање умањеног и прекомерног квинтакорда са разрешењем и везивањем за тоналитет.</p> <p>Опажање и интонирање доминантног и умањеног септакорда у тоналитету.</p> <p>Мелодијске и ритмичке, импровизације.</p> <p>Импровизација мелодије научених песама или мелодијских примера.</p> <p>Савремена технологија у функцији наставе.</p> <p>Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.</p> <p>Обрађене врсте такта.</p> <p>Триола на половини јединице бројања.</p>
---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> – пева народне мелодије у тактовима 5/8 и 7/8; – приказује ритам кроз покрет; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу у једном или два линијска система; – изводи ритмичке фигуре четвороделне поделе јединице бројања; – ритмички прочита триолу и четири шеснаестине; – препозна двоструко пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на две јединице бројања; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетра хорде; – запише и препозна интервале до октаве; – запише и препозна дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд; – запише и препозна доминантни септакорд са обртајима; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга – другарице; – поштује правила 	<p>МУЗИЧКИ БОНТОН</p>	<p>Сложена подела тродела у такту 6/8 уз примену лукова без шеснаестинских пауза.</p> <p>Пунктиране фигуре троделног ритма: сичилијана и тирана.</p> <p>Начини извођења ритма.</p> <p>Ритам кроз примере из литературе и песме различитих жанрова.</p> <p>Врсте такта: 5/8 и 7/8.</p> <p>Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (боду перкусион).</p> <p>Равномерно читање нота.</p> <p>Четвороделна подела јединице бројања.</p> <p>Триола у оквиру четвороделне поделе јединице бројања.</p> <p>Двоструко пунктиране и обрнуто пунктиране ритмичке фигуре на две јединице бројања – информативно.</p> <p>Ритмичко читање ауторских примера и примера из литературе.</p> <p>Лествице и тетра хорди.</p> <p>Интервали до октаве (мали, велики и чисти интервали).</p> <p>Дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд.</p> <p>Доминантни септакорд са</p>
---	-----------------------	--

понашања на концерту		обртајима. Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.
Испитни програм: ПИСМЕНИ ДЕО: 1 Мелодијски диктат у тоналитетима до четири предзнака. Усмени део: 1. Мелодијски пример (тоналитети пређени у IV и V разреду) уз анализу (садржаји V разреда). 2. Ритмичко читање: бас кључ (пређено градиво из IV и V разреда).		

Назив предмета

СОЛФЕЂО

Циљ

Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред

Шести

Годишњи фонд часова

66 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – пева мелодијске примере у дуру и молу; – пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступњеве ; – пева штимове обрађених дурских и молских тоналитета; – препозна истоимене 	МЕЛОДИКА	Обнављање градива из претходних разреда. Тоналитети са 7 предзнака - информативно (да осете боју тоналитета). Функционални односи у тоналитету. Штимови. Мутација. Модулација првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и

<p>тоналитете у мелодијском примеру;</p> <ul style="list-style-type: none"> – пева песме различитих жанрова и мелодијске примере са модулацијом; – пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; – пева народне мелодије са текстом у тактовима 5/8 и 7/8; 		<p>пролазнице у пређеним тоналитетима које воде ка разрешевајућем лествичном тону. Мешовито сложени тактови 5/8 и 7/8. Неговање музичке традиције. Развој музикалности. Двогласни примери, канони и композиције са клавирском пратњом.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – пева српске песме и песме других националности; – пева изражајно мелодије различитих жанрова и карактера; – пева двогласне примере, каноне и композиције са клавирском пратњом; – запише ритам у мелодијском примеру; – запише мелодијске диктате; – пева научен мотив у другом тоналитету; – опажа и пева интервале до октаве; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; 	<p>ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ</p>	<p>Записивање ритмичке окоснице. Писмени мелодијски диктат - записивање по двотактима. Транспоновање мотива. Опажање и интонирање интервала до октаве (велики, мали и чисти, као и опажање прекомерне кварте и умањене квинте). Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима. Опажање и интонирање умањеног и прекомерног квинтакорда са разрешењем и везивањем за тоналит. Опажање доминантног септакорда са обртајима и умањеног септакорда.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – опажа и пева умањени и прекомерни квинтакорд са разрешењем и везивањем за тоналитет; 	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Мелодијске и ритмичке импровизације.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – опажа и пева доминантни септакорд са обртајима и умањени септакорд; – мења и допуњава 	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма. Савремена технологија у функцији наставе.</p>

<p>мелодију и ритам научених примера;</p> <ul style="list-style-type: none"> – смишља мелодију на научену песму или мелодијски пример; – користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука; – препозна елементе пређеног градива кроз примере за слушање музике; – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – препозна и изводи четвртинске, осминске и половинске тактове; – изводи и препозна пређене ритмичке фигуре троделног ритма; 	<p>РИТАМ</p>	<p>Обрађене врсте такта. Сложена подела тродела и пређене фигуре троделног ритма. Начини извођења ритма. Ритам кроз примере из литературе и песме различитих жанрова. Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (body percussion). Ритмичко читање етида инструменталног типа - градиво VI разреда. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; 	<p>ТЕОРИЈА МУЗИКЕ</p>	<p>Пређено градиво из теорије музике.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – изводи примере из литературе као и песме различитих жанрова; – приказује ритам кроз покрет; – ритмички чита етиде инструменталног типа- градиво VI разреда; – чита ритам солмизацијом – разуме и објасни својим речима музичке појмове; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; 	<p>МУЗИЧКИ БОНТОН</p>	<p>Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.</p>

<p>– поштује правила понашања на концерту.</p>		
<p>Испитни програм: Писмени део: 1. Мелодијски диктат у тоналитетима до четири предзнака. Усмени део: 1. Мелодијски пример - тоналитети до четири предзнака (са скретницама и пролазницама) 2. Ритмичко читање: бас кључ (пређено градиво).</p>		

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТ СОЛФЕЂО (шестогодишње школовање)

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ.

Учење музике утиче на развој детета које воли музику и има трајну потребу за бављењем музиком. Значајно је и за очување и преношење културног наслеђа, као и за развој креативности, музичког укуса и критичког мишљења.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Садржаји солфеђа су усмерени ка стицању интонативних и ритмичких знања и вештина ученика са циљем да сагледава нотни текст са разумевањем у сваком погледу. Наставник солфеђа својом креативношћу и инвентивношћу има слободу, али и одговорност, да изабере оптималан начин савладавања градива, с обзиром да групе ученика чине ученици различитих стручних већа.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

Рана музичка едукација стимулише напреднији рад можданих функција и унапређује когнитивне способности детета. Музика има задатак да подстиче и унапређује различите видове музичког развоја детета: опажајног, појмовног, психомоторног и вокалног.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. Позитиван ефекат музике: опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања, ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени, тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Код млађих ученика није лако дужне задржати пажњу, па је маштовит час најбољи начин за постизање резултата. Дакле, потребно је да припрема за час обухвати разноврсне области-теме и садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Солфеђо се састоји из неколико области - тема: слушање музике, мелодика, опажање - интонирање - диктати, музичко стваралаштво, ритам, теорија музике и музички бонтон.

Наведене области су међусобно повезане иако се посебно савладавају и чине нераскидиву, свеобухватну целину. Савладавање нових садржаја темељи се на савладаном градиву из претходних разреда. Такмичења нису циљ предмета солфеђо него развијање љубави према музици и освешћивање и примењивање стечених знања на настави инструмента.

Слушање музике

Активним слушањем музике ученици анализирају музику, опажају елементе и облике уметничког дела, разликују извођаче и извођачке саставе. Сусрет с уметничким делом на тај начин буди јединствен доживљај који проширује емотивну спознају. Упознајући музику различитих врста, стилова и жанрова, ученик развија слушне вештине потребне за разумевање музичке уметности и уметности уопште.

Слушањем ученик препознаје музички облик - сличност и различитост делова у композицији.

Утемељен став о музици изграђује се подстицањем критичког мишљења, разговором и дискусијом. Такав приступ знатно утиче на емоционални, интелектуални и естетски развој ученика. Преношењем мисли, осећања и ставова обликују се креативне особине и музичке способности. Слушањем музике подстиче се развој музичког укуса и потребе за музиком. На тај начин негује се квалитетна музичка публика.

Мелодика

Мелодика је област којом се развија и унапређује способност вокалног и инструменталног репродуковања мелодијско-ритмичког садржаја на основу музичког слуха. Изражајно и разговетно певање води ка развоју музикалности и ширењу опсега гласа, као и раду на чистој интонацији кроз разне музичке моделе, вокализе, допуњалке, мелодијске примере. Певају се мелодијски мотиви, песме са текстом и примери из литературе, мелодије различитих жанрова, ауторске и народне композиције, као и композиције различитих националности.

Посебну пажњу потребно је обратити на развој музикалности изражајним извођењем примера поштујући ознаке за темпо и карактер, артикулацију, динамику, агогику и фразирање. Примери се обрађују по слуху, у почетним разредима, или из нотног текста, наравно, уз помоћ наставника, и певањем солмизационим слоговима уз ритмичку пулсацију.

Припрема тоналитета, у почетним разредима, изводи се учењем песама по слуху, прво са текстом, а потом солмизацијом, опажањем тонова, сличних кретању мелодије у песми, приказивањем и теоријским тумачењем музичких појмова.

Поставка подразумева обнављање научених песама, утврђивње лествице абecedним изговором, певање тоничног трозвука и каденце, препознавање мотива, певање инструктивних вежби и лакших примера из литературе и савладавањем канона и двогласа.

Обнављање тоналитета одвија се у оквиру опажања тонова а касније интервала и акорада из каденци, певањем тежих примера из литературе и двогласних примера. Тада се утврђују тежи скокови. Лествице са много предзнака савладавају се певањем лествица и каденци и илуструју примерима из литературе, дакле, само информативно.

Активно музицирање је најбољи пут ка развоју музикалности и љубави према музици.

Опажање-интонирање-диктати

Опажање појединачних тонова основа је памћења звука сваког ступња у лествици, чиме се поставља функционалност ступњева. Потребно је почети са опажањем неколико тонова, најбоље три, тонови тоничног трозвука као најстабилнија функција, и то у једној до две октаве (мала и прва). Постепено се брзина свираних тонова повећава и шири обим, с тим да се идентификовани тонови певају солмизацијом када се изводе у гласовном регистру, а изговарају или записују када се примењује већи обим. Овоме треба додати препознавање интервала као два одвојено одсвирана тона као и препознавање два симултано одсвирана тона, која ученици прво препознају певањем, а потом утврђују који је интервал (у зависности од програма одређеног разреда).

Усмене диктате ученици изводе групно и појединачно. Певањем одслушаног мотива ученици развијају меморију, а она се даље усавршава техником рада на

аудодиктату (записивање научене песме или певање мелодијског примера и његовог записивања, а потом брисања - прво делова, а затим и примера у целости).

Интонирање тонова, интервала и акорада треба што више везивати за тоналитет, односно лествицу која се тада обрађује у мелодици. Интонирање и опажање акорада, дакле, има за ослонац каденцу, као и однос трозвука на главним ступњевима.

Диктати као резултат постављених звучних представа су пожељни на сваком часу. Писмене диктате не могу да раде ученици који нису вежбали писање нота и преписивали вежбе из уџбеника и на тај начин савладали читко и брзо писање и правилну ортографију. Ритмички диктати и записивање појединачних тонских висина претходе свакој појави мелодијско-ритмичких диктата.

Музичко стваралаштво

У основи музичког стваралаштва лежи продуктивно музичко размишљање које се разликује од репродуктивног, наиме, оно не понавља готове узоре, већ слободним комбиновањем ствара нове и логично осмишљене музичке садржаје.

Музичким стваралаштвом, ученици се у настави могу бавити мењањем мелодијских примера као и познатих песама, преобликовањем мелодије варирањем, експресивним обликовањем (променом динамике, артикулације и темпа) или креирањем песама и бројалица на задати текст чиме стварају нове једноставне, јединствене креативне мелодије. Осим тога, ученици могу импровизовати и на различитим мелодијским инструментима или на удараљкама (Орфов инструментариј или ручно израђеним инструментима).

Активности музичког стваралаштва могу се спроводити индивидуално или групно. Музичким стваралаштвом се подстиче слобода изражавања и обликовања идеја и осећања, развија креативност и инвентивност како ученика тако и наставника.

Дидактичко-музичке игре

Музичке игре идеално су средство спонтаног усвајања знања и вештина. Игра је детету најдража активност. Оно кроз њу осећа задовољство и стиче прва сазнања. У настави солфеђа користе се музичке игре, а оне доприносе свестраном развоју личности, развоју музичких, али и моторичких способности деце.

Развој савремених технологија

Развој савремених технологија подразумева употребу интернета, рачунара, смарт табли и одговарајућих апликација у свим видовима наставе, па и у настави солфеђа и теорије музике. У зависности од технолошког напретка школе, постојања модерне опреме у школи, могуће је чак и постојање мултимедијалних учионица.

Информационо комуникационе технологије имају за циљ да презентују, подуче, оспособе, заинтересују и мотивишу ученике и наставнике, како би удружени створили културу коришћења савремених технологија, у циљу постизања бољих резултата у савладавању градива и приближавања новим генерацијама ученика, којима је свет у којем живе дигитализован на сваком кораку.

Ритам

Ритам је изражен у садржајима програма кроз постављање ритмичких фигура и метричких врста. Ове поставке, као и у мелодици, прати коришћење одговарајућих примера песама са текстом или из литературе. Наставник својим извођењем поставља звучне представе (фигуре, врсте), а ученици уче примере као ритмичке моделе и користе их као трансфер у даљим ритмичким искуствима.

Поставка се одвија на следећи начин: препознавањем мотива, извођењем кратких мелодијских мотива са новим градивом, мануелним извођењем ритма, правилним акцентовањем, испитивањем научног градива, самосталним извођењем нових задатака са сличним садржајем, записивањем ритмичке окоснице и читањем примера из вокалне и инструменталне литературе. На такмичењима би требало обратити пажњу да примери буду на нивоу инструменталних композиција како ритмичко извиђење не би само себи постало циљ.

Опажање врста такта континуирано прати рад на ритму кроз слушање музике, музичку пратњу наставника, извођење и кроз покрет.

Пре рада на ритмичком читању, али и касније, користи се читање у једнаком трајању исписаних нота, са или без обележене метричке врсте.

Равномерним читањем ученици савладавају континуирано праћење нотног текста са обележеним темпом, а тиме и технику читања литературе коју свирају, односно певају (без враћања код учињене грешке!). Код постављања четвороделне поделе са паузама на јединици бројања и лукова треба почети од најједноставнијих фигура које садрже примери из инструменталне литературе.

Домаћи задаци треба да садрже: преписивање нота, вежбе из ортографије, утврђивање научених ритмичких етида, вежбе равномерног читања, утврђивање добро научених примера уз поставку мелодике и ритма (песме са текстом и примери из литературе), евентуално, утврђивање оних мелодијских вежби које су обрађене на часу.

Посебно је потребно истаћи важност савладавања ритма и ритмичких фигура кроз покрет. Ученик изражава свој доживљај музике и прати покретом песме и композиције: тапшањем, лупкањем, пуцкетањем прстима, корачањем,...те при том опажа и усваја елементе ритма.

Теорија музике

Теорија музике у контексту наставе солфеђа представља усвајање знања која омогућавају разумевање нотног текста. Познавање лествица, интервала и акорада као других музичких појмова саставни су део ове области. Да би теорију музике остварили као саставни део музике, требало би је искључиво радити кроз озвучавање ради повезивања са звучним искуствима из праксе на инструменту и солфеђу.

Музичка писменост

Музичка писменост подразумева савладавање основних елемената и појмова у музици: нотног писма, кључева, нотних вредности, лествица, итд. Она се поставља на почетку као основа ради касније надоградње. Потребно је да ученик уме својим речима да објасни значење музичких појмова и дефиниција, тј. да учи с разумевањем.

Музички бонтон

Наставник је у обавези да васпитно делује на ученика упућујући га на правила понашања-музички бонтон, при слушању и извођењу музике. Потребно је да подстиче ученика да пажљиво слуша и коментарише извођење друга-другарице, као и музичког дела, али и да се адекватно понаша на концертима и јавним наступима.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима солфеђа најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу, не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању и извођењу музичких садржаја као и развоју креативности.

Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све могуће разлоге за потенцијалне страхове, несигурност и трему који могу бити проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Резултати годишњих испита и смотри, учешће на јавним наступима употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ (шестогодишње школовање)
Циљ	ЦИЉ учења предмета Теорија музике је да ученици стичу знања која подразумевају музичко описмењавање и спознају елемената музике а све то ради ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.
Разред	Шести
Годишњи фонд часова	35 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– објасни музичке појмове и термине: тонски и нотни систем од велике	ПОЈМОВИ	Музички појмови и термини.

<p>до треће октаве, виолински и бас кључ, особине тона, метар и метричке ознаке, музичку фразу, агогику, артикулацију, динамику и темпа. Основни украси и фигуре (информативно);</p> <ul style="list-style-type: none"> – запише и препозна лествице, лествичне интервале и квинтакорде, доминантни и умањени септакорд у тоналитету; – запише и препозна врсте интервала до октаве (по узору на лествичне); – запише и препозна дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд; – запише и препозна све врсте септакорада и мали дурски септакорд с обртајима; – правилно пише ноте, паузе и нотне вредности у различитим тактовима. 	<p>ТОНАЛИТЕТИ</p>	<p>Теоријско обнављање свих дијатонских лествица, упоређивање истоимених и паралелних тоналитета, карактеристични лествични интервали, лествични интервали и квинтакорди, доминантни и умањени септакорд у тоналитету. Прости интервали.</p>
	<p>ИНТЕРВАЛИ</p>	<p>Трозвуци: обнављање консонантних квинтакорада и њихових обртаја и умањени и прекомерни квинтакорд.</p>
	<p>АКОРДИ</p>	<p>Четворозвуци: седам врста септакорада, мали дурски септакорд с обртајима.</p>
	<p>ОРТОГРАФИЈА</p>	<p>Правилно писање.</p>
<p>Испитни програм: ПИСМЕНИ ДЕО: Тест: музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија.</p>		

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТ ТЕОРИЈА МУЗИКЕ

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ.

Учење музике утиче на развој детета које воли музику и има трајну потребу за бављењем музиком. Значајно је и за очување и преношење културног наслеђа, као и за развој креативности, музичког укуса и критичког мишљења.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Садржаји теорије музике су повезани са садржајима наставе солфеђа и усмерени су ка стицању музичких знања и вештина ученика са циљем да кроз теоретску анализу ученици сагледавају нотни текст са разумевањем у сваком погледу. Наставник својом креативношћу и инвентивношћу има слободу, али и одговорност, да изабере оптималан начин савладавања градива, с обзиром да групе ученика чине ученици различитих стручних већа.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. С обзиром на дужину трајања часа (45 минута за групу) рад треба ефикасно организовати.

Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је маштовит час најбољи начин за постизање резултата. Дакле, потребно је да припрема за час обухвати разноврсне области-теме и садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Теорија музике је посебан предмет у завршним разредима основног музичког образовања. Од првог до последњег разреда основног музичког образовања теорија музике прати сваку поставку и обраду методске јединице, како у мелодици и ритму, тако и у опажању, интонирању и диктатима.

У почетним разредима тежиште рада је на описмењавању ученика у оквиру домаћих задатака у виду преписивања примера из уџбеника и именовања исписаних нота и нотних записа, где је заправо циљ у овладавању нотним писмом у виолинском и бас кључу и савладавању нотних трајања и пауза као и врсте такта. Ова елементарна врста музичке писмености ће сужити као основно средство за даљу надоградњу знања из теорије музике.

Основне појмове наставник објашњава примерено узрасту ученика. Потребно је да ученици не уче напамет музичке: појмове, елементе и дефиниције, него да умеју својим речима да их објасне, покажу или одсвирају на инструменту. Сви музички елементи који се посебно и постепено савладавају, међусобно су повезани и чине нераскидиву, свеобухватну целину музике.

Теорија музике која је у чврстој вези са наставом солфеђа представља усвајање знања која кроз анализу омогућавају тумачење и дубље разумевање нотног текста и музике. Познавање лествица, интервала и акорада као других музичких појмова саставни су део ове области. Да би теорију музике остварили као **саставни део музике**, требало би је искључиво радити кроз **озвучавање** ради повезивања са звучним искуствима из праксе на инструменту и солфеђу. Такав приступ теорији музике доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Утврђивање и проверу знања из теорије музике треба спроводити усменим и писменим путем, на разнолик и интересантан начин кроз: квизове, укрштене речи, дидактичке игре, тестове...

Развој савремених технологија

Развој савремених технологија подразумева употребу интернета, рачунара, смарт табли и одговарајућих апликација у свим видовима наставе, па и у настави солфеђа и теорије музике. У зависности од технолошког напретка школе, постојања модерне опреме у школи, могуће је чак и постојање мултимедијалних учионица.

Информационо комуникационе технологије имају за циљ да презентују, подуче, оспособе, заинтересују и мотивишу ученике и наставнике, како би удружени створили културу коришћења савремених технологија, у циљу постизања бољих резултата у савладавању градива и приближавања новим генерацијама ученика, којима је свет у којем живе дигитализован на сваком кораку.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима теорије музике најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, да би функционални задаци имали приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу, не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању и тумачењу музичких садржаја као и развоју креативности.

Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оценивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све могуће разлоге за евентуалне страхове, несигурност и трему који могу бити проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

ЧЕТВОРОГОДИШЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ (Контрабас, Соло певање, Упоредни клавир)

КОНТРАБАС

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Фонд часова							
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	Нед.	год.
Инструмент	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
Оркестар, хор, Камерна музика	-	-	-	-	2	70	2	66
СВЕГА	4	140	4	140	6	210	7	231

Назив предмета

КОНТРАБАС

Циљ

Циљ учења предмета Контрабас је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Први

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно држи инструмент и познаје његове делове; – правилно држи гудало и користи основне потезе; – изведе основне техничке вежбе за десну руку; – користи нотно писмо за читање музичког дела; 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Карактеристике инструмента. Начин добијања тона. Поставка и техника десне руке: <ul style="list-style-type: none"> – држање гудала и вежбе хоризонталних и вертикалних покрета (надлактице,

<ul style="list-style-type: none"> – примени музичке ознаке у извођењу композиције; – изведе техничке и вежбе за интонацију; – изведе вежбе за леву руку кроз позиције (минимум прва позиција); – изведе дурске и молске лествице са трозвучима кроз позиције (минимум прва позиција); – изведе лагане композиције различитог карактера соло и са корепетитором; – свира на интерним и јавним часовима; – испољи креативност у интерпретацији у складу са сопственим музичким, емоционалним и интелектуалним способностима; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>подлактице, шаке, зглоба и прстију);</p> <ul style="list-style-type: none"> – вођење гудала на празним жицама (са различитом расподелом, различитом брзином кретања и разноврстним штрихом); – ритмичке вежбе на празним жицама (гудалом и пицикато); – основни потези гудалом (деташе, портато, легато, стакато). <p>Поставка и техника леве руке:</p> <ul style="list-style-type: none"> – вежбе за промену позиције; – вежбе за корелацију и кординацију покрета леве и десне руке; – вежбе за интонацију у првој позицији. <p>Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи а-мол (природни); дурске: Еф; Бе; Ге; А; Е; Це - дур; Вежбе кроз позиције различитих ритмичких и техничких захтева за леву и десну руку.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА Школе за контрабас по избору Л. Монтаг, М. Просеник, Ф. Симандл, Ј. Штрајхер и друге Лаке композиције са клавиром (по избору) Техничке етиде одговарајуће тежине (Л. Раков, Ј. Кмент, А. Слама, И. Били, С. Ли и др.)</p>
<p>Обавезни минимум програма – четири лествице;</p>		

<ul style="list-style-type: none"> – вежбе у I позицији; – две техничке етиде (по избору) – два комада са клавиром (по избору)
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године.
<p>Смотра</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица; 2. Једна етида 3. Један комад по избору са клавирском пратњом.

Назив предмета

КОНТРАБАС

Циљ

Циљ учења предмета Контрабас је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Други

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – примени основну технику свирања контрабаса кроз IV и V позицију; – изведе техничке и интонативне вежбе за леву руку кроз позиције; – изведе дурске и молске лествице са трозвучима кроз позиције; – изведе композиције различитог карактера; – свира на интерним и јавним часовима; 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Поставка леве руке и интонативне вежбе у четвртој позицији.</p> <p>Вежбе за промену позиције (све четири позиције).</p> <p>Мелодијске вежбе за увежбавање артикулације и динамике.</p> <p>Техничке вежбе кроз четири позиције, различитих ритмичких и техничких захтева за леву и десну руку.</p> <p>Вежбе у петој позицији.</p> <p>Вежбе са флажолетима и</p>

<ul style="list-style-type: none"> – испољи креативност у интерпретацији у складу са сопственим музичким, емоционалним и интелектуалним способностима; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 		<p>штивовање инструмента помоћу њих. Кратке етиде (са клавирском пратњом и без ње). Кратки комади и композиције са клавирском пратњом Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске и молске лествице у једној октави кроз све четири позиције. Дурске и молске лествице у једној октави кроз пет позиција. Хроматске лествице кроз пет позиција. Трозвуци и четворозвуци кроз пет позиција.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА Школе за контрабас по избору: Л.Монтаг, М.Просеник, Ф.Симандл, Л.Штрајхер и друге. Лаке композиције са клавиром (по избору). Техничке етиде одговарајуће тежине (по избору).</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – четири лествице; – вежбе кроз IV позиције; – четири техничке етиде (по избору) – четири комада са клавиром (по избору) 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године. 		
<p>Испит</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица са трозвуком (IV или V позиција); 2. Две етиде 3. Један комад по избору са клавирском пратњом. 		

Назив предмета

КОНТРАБАС

Циљ

Циљ учења предмета Контрабас је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– примени основну технику свирања контрабаса кроз позиције закључно са VIII;– изведе техничке и интонативне– вежбе за леву руку кроз позиције;– користи вибрато;– изведе композиције различитог карактера;– учествује на интерним и јавним часовима;– испољи креативност у интерпретацији у складу са сопственим музичким, емоционалним и интелектуалним способностима;– поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Поставка леве руке и вежбе за интонацију кроз VI, VII и VIII позицију.</p> <p>Техничке вежбе за промену позиција.</p> <p>Вибрато.</p> <p>Мелодијске и ритмичке вежбе кроз позиције.</p> <p>Кратке етиде (са клавирском пратњом и без ње).</p> <p>Кратки комади и композиције са клавирском пратњом</p> <p>Скале и трозвучи Дурске и молске скале са трозвучима кроз две октаве. Хроматске скале кроз две октаве.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none">– <i>Школе за контрабас по избору: Л. Монтаг, М. Просеник, Ф.Симандл, Л.Штрајхер и друге</i>

		<ul style="list-style-type: none"> – J. Новосел: <i>Етиде за контрабас</i> – Техничке етиде одговарајуће – тежине (по избору) – Лаке композиције са клавиром (по избору) – К. Трунпф: <i>Лаки комади за контрабас и клавир</i> – <i>Хрестоматија за контрабас</i> – I свеска (са клавирском пратњом) – Б. Лаловић: <i>Дванаест малих етида</i> (са клавирском пратњом)
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – четири лествице; – вежбе кроз позиције до тона E; – шест техничких етида (по избору) – четири комада са клавиром (по избору) 		
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године. 		
<p>Испит</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица са трозвуком кроз две октаве (VII или VIII позиција); 2. Две етиде (једна са клавирском пратњом) 3. Један комад по избору са клавирском пратњом. 		

Назив предмета

КОНТРАБАС

Циљ

Циљ учења предмета Контрабас је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова

66 часова

<p align="center">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p align="center">ОБЛАСТ/ ТЕМА</p>	<p align="center">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – примени основну технику свирања контрабаса до палчеве позиције; – изведе техничке и интонативне – вежбе за леву руку кроз позиције; – користи вибрато; – изведе орнаменте; – изведе лагане композиције различитог карактера; – учествује на интерним и јавним часовима; – испољи креативност у интерпретацији у складу са сопственим музичким, емоционалним и интелектуалним способностима. – самостално и свакодневно вежба; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике. 	<p align="center">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Поставка леве руке и вежбе кроз IX и X позицију. Техничке и интонативне вежбе за промену позиција. Вибрато. Орнаменти: предудар, мордент, групето, трилер. Мелодијске и ритмичке вежбе кроз позиције. Кратке етиде (са клавирском пратњом и без ње). Кратки комади и композиције са клавирском пратњом. Музички бонтон.</p> <p>Скале и трозвучи Дурске и молске лествице са трозвучима кроз две октаве. Хроматске лествице кроз две октаве.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА</p> <ul style="list-style-type: none"> – <i>Школе за контрабас</i> по избору: Л. Монтаг, М. Просеник, Ф.Симандл, Л.Штрајхер и друге – Ј. Новосел: <i>Етиде за контрабас</i> – Техничке етиде одговарајуће – тежине (по избору) – Лаке композиције са клавиром (по избору) – К. Трумпф: <i>Лаки комади за контрабас и клавир</i> – <i>Хрестоматија за контрабас</i> – I свеска (са клавирском пратњом) – Б. Лаловић: <i>Дванаест</i>

		<i>малих етида</i> (са клавирском пратњом)
Обавезни минимум програма – четири лествице; – вежбе кроз позиције до тона Ф; – шест техничких етида (по избору) – четири комада са клавиром (по избору)		
Јавни наступи – обавезна два јавна наступа током школске године.		
Испит 1. Једна лествица са трозвуком кроз две октаве. 2. Две етиде (једна са клавирском пратњом) 3. Један комад по избору са клавирском пратњом.		

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА КОНТРАБАС

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ, а да се истовремено не разговара о свим другим аспектима музике (јединство техничких и музичких елемената).

Бављење музиком уопште а посебно свирање на инструменту подстиче фину менталну комбинаторику драгоцену за развијање укупног менталног и психо- моторног потенцијала ученика и одлична је основа за интеграцију са другим предметима.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир.

Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Препоручени музички садржаји (литература) остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника.

Наставник има слободу али и одговорност да изабере оптималан програм у коме ће ученик моћи да репродукује све техничке и музичке задатке, а и да у истом ужива, не размишљајући о тежини захтева као о неком небројивом проблему.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко свирање и комуникацијске вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

На сваком часу ученике треба упућивати да правилно седе и користе извођачки апарат што је важно за одржавање здравља коштано-мишићног апарата. Задатак наставника је да у том смислу, у зависности од врсте инструмента и специфичног става при свирању ученике упуте на потребу сталног јачања мускулатуре упражњавањем различитих физичких вежби и/или пливања.

У односу на слушни апарат, ученике треба информисати и упозорити да прегласна и агресивна музика има штетан утицај и изазива физиолошки и психолошки одговор организма у негативном смислу.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. У том смислу позитиван ефекат музике у смислу опуштања, подизања пажње, развијања меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Припрема за час посвећена је сваком ученику појединачно, имајући у виду музичке, интелектуалне, физичке и менталне предиспозиције.

С обзиром на дужину трајања часа (30/45 минута) рад треба ефикасно организовати. Код млађих ученика није лако дужо задржати пажњу, па је разноврстан и маштовит час најбољи начин за постизање резултата.

Припрема за час обухвата читав спектар активности – од детаљног проучавања композиција са ученичког репертоара (аналитичким просвиравањем или, евентуално, припремањем за извођење на подијуму), преко упоређивања различитих издања и допуњавања одабраних редакција, до континуираног вођења обимне евиденције о учениковом раду и напретку.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Имајући на уму комплексност и свеобухватност процеса наставе гудачких инструмента, активност наставника обухвата велику палету информација различите природе (техника свирања, неговање тона, процедуре вежбања, стилске одреднице о композитору, делу, облику у којем је написано, мелодијским, ритмичким, хармонским и контрапунктским појединостима које га карактеришу, емотивној, поетској, психолошкој или филозофској позадини његове уметничке представе и његовој естетској вредности) до практичних демонстрација (лично свирање на инструменту). За ученике је веома важно да наставника доживљавају и као музички ауторитет а не само као предавача са друге стране катедре.

Када је реч о десној руци контрабаса треба обратити пажњу да без обзира на стил држања гудала, природно функционисање прстију, зглоба и шаке морају бити у природној равнотежи. Код свих гудачких инструмената честа је појава тзв. слабих прстију, лабавих зглобова и слично. У тој ситуацији потребно је радити вежбе за јачање слабе мускулатуре руку.

Избор композиција које носе у себи одређене техничке и музичке захтеве је од великог значаја за заинтересованост ученика и њихов напредак. То је нарочито важно за ученике првог циклуса, који тек освајају простор инструмента, а звучна слика која им се допада буди потребу да изнова истражују, вежбају и кроз то и напредују у техничком и музичком смислу.

Сваки ученик је посебан и у том смислу наставник мора имати и његову ширу слику (породица, школа, окружење, лични капацитети...) како би оптимално избалансирао одговарајући програм који ће ученика довести до практичних вештина, а ове пак отворити пут за даље напредовање.

Када су у питању такмичења, препоручује се велика умереност и опрез. Мудар наставник неће допустити да ученичка мотивација временом постане искључиво такмичарски обојена, као и да сопствени рад вреднује бројем награда и признања које његови ученици освајају.

Веома је важно да ученици што чешће јавно свирају како би се ослободили страха од наступа као и да стекну навикну посећивања концерата уметничке музике и представа. Дискусијом о одслушаним делима и извођењем истих (примереном старосном добу ученика), ученици стичу увид у тумачења музичких дела, начине извођења, различите техничке приступе извођача, развијајући тако критичко мишљење, о сопственом и туђем извођењу које ће им помоћи у даљем развоју и напредовању.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању, извођењу и идентификовању музичких садржаја.

Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и његово лично напредовање у складу са личним и музичким могућностима.

У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

СОЛО ПЕВАЊЕ

НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Први циклус				Други циклус			
	I разред		II разред		III разред		IV разред	
	Фонд часова							
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	Нед.	год.
Соло певање	2	70	2	70	2	70	2	66
Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66
Теорија музике	-	-	-	-	-	-	1	33
Упоредни клавир	1	35	1	35	1	35	1	33
СВЕГА	5	175	5	175	5	175	6	198

Назив предмета

СОЛО ПЕВАЊЕ

Циљ

Циљ учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према соло певању и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред

Први

<p>ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ/ ТЕМА</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – опише делове вокалног апарата; – правилно резонира; – правилно користи дијафрагму; – правилно држи тело; – разликује правилно од неправилног дисања; – самостално примењује вежбе дисања; – разликује правилно од неправилне емисије тона; – правилно интонира и јасно изговара слоге; – примењује промену вокала при певању лакших вокализа; – примењује основне елементе нотне писмености у певању, чита нотни текст; – лако пева кратке композиције напамет уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољава самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике. 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Карактеристике вокалног апарата. Начин добијања тона. Правилно држање тела и став тела при певању Дисање и вежбе дисања. Емисија тона у односу на врсту техничке вежбе или композиције. Једноставне вежбе кроз легато, секунде, терце, кварте, квинте, узлазно и силазно, разложени квинтакорд. Уједначавање вокала. Слушање, интонација и дикција. Музички бонтон.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА Техничке вежбе, вокализе: Ф.Абт, Н. Вакаи, Х.Пановка, Ђ.Конконе, Г.Зајдлер Р.Тирнанић: <i>Песме Италијанских композитора, избор</i> Лакше композиције италијанских композитора: Ђ.Каћини, А.Калдара, А.Скарлати, А.Фалкониери, Л.Манџа, „Мале песме великих мајстора“ и друга дела по избору наставника које одговарају узрасту и техничким могућностима ученика</p>
<p>Обавезни минимум програма</p>		

<ul style="list-style-type: none"> - четиривокализе - две песме старих мајстора - једна лакша песма
<p>Јавни наступи Обавезан један јавни наступ у току школске године</p>
<p>Програм смотри На крају школске године смотри, једна вокализа (са текстом или без текста) и једна песма старог мајстора, програм се изводи напамет не мора се изводити на оригиналном језику).</p>

Назив предмета **СОЛО ПЕВАЊЕ**

Циљ **Циљ** учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према соло певању и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Други**

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – правилно држи тело и на правилан начин примењује вежбе дисања; – опише положај гласница при певању и функцију дијафрагме, резонатора; – лако формира тон и контролише интонацију при певању; – јасно изговара слоге и тумачи текст композиције при певању; – примењује различита музичка изражајна средства у фразирању, у зависности од карактера музичког 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Став тела при певању и вежбе дисања. Карактеристике и одржавање вокалног апарата. Начин добијања тона. Емитовање тона у односу на врсту техничке вежбе или композиције. Техничке вежбе кроз легато. Уједначавање вокала. Слушање, интонација и дикција. Тумачење динамике и темпа. Припрема за јавни наступ. Музички бонтон.</p>

<p>примера уз помоћ наставника;</p> <ul style="list-style-type: none"> – пева кратке композиције напамет уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – пренесе публици сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике. 		<p>ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Техничке вежбе, вокализе: Ф.Абт, Н. Вакаи, Х.Пановка, Ђ.Конконе, Г.Зајдлер, Л.Бордесе</p> <p>Лакше композиције Италијанских композитора по избору наставника</p> <p>Лакше песме класичара и романтичара „<i>Мале песме великих мајстора</i>“ (В.А.Моцарт, Ф.Менделсон, Л.В. Бетовен, Р.Шуберт, Ф.Векерлен и други, по избору наставника, који одговара узрасту и техничким могућностима ученика.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> - четиривокализе - четири песме старих мајстора - две лакше песме 		
<p>Јавни наступи</p> <p>- обавезан један јавни наступ током школске године</p>		
<p>Испитни програм</p> <p>Испитни програм: две вокализе(са текстом, без текста, различитог карактера) једна песма старог мајстора</p> <p>Испитни програм се изводи напамет.(програм се не мора изводити на оригиналном језику)</p>		

Назив предмета

СОЛО ПЕВАЊЕ

Циљ

Циљ учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова

70 часова

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ/ ТЕМА</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – примени правилан певачки став и вежбе дисања; – контролише дужину даха при певању; – користи стечена знања из основа музичке писмености, лако чита с листа уз помоћ наставника; – примењује нове певачке технике; – правилно интонира и при певању користи функцију дијафрагме и резонатора-јасно изговара и тумачи текст у композицији; – користи различита музичка изражајна средства при фразирању у зависности од карактера музичког примера; – јасно тумачи динамику кроз певање; – самостално изводи кратке композиције напамет уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољава самопоуздање у току јавног наступа; – изрази мишљење о сопственом и туђем наступу; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; – користи предности дигитализације за слушање и извођење музике. 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Контрола правилног става при певању и дисања. Увод у предмет читања с листа, примена (prima vista). Развој певачке технике: portato, portamento, staccato, martellato. Интонирање и емисија тона кроз техничке вежбе и композиције. Динамичко нијансирање: crescendo, decrescendo, diminuendo... Припрема за јавни наступ. Музички бонтон.</p> <p>ЛИТЕРАТУРА Техничке вежбе, вокализе: Ф.Абт, Н. Вакаи, Пановка, Конконе, Зајдлер Лакше композиције Италијанских композитора: Качини, Калдара, Скарлати, Фалконијери, Манца и друга дела по избору наставника Б. Цвејић: <i>Песме за младе певаче</i>, избор „Мале композиције великих мајстора“ избор лакших композиција Моцарт, Менделсон, Шуберт и други, В. Ђорђевић, П. Коњовић, И. Бајић, Д.Јенко, С. Христић, З.Јовановић, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Хатце А. Даргомижски, М. Глинкаи други, избор песама које одговарају узрасту и техничким могућностима ученика по избору наставника.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p>		

<ul style="list-style-type: none"> - четири вокализе - четири песме старих мајстора - једна песма класичара или романтичара - једна песма Српског или Словенског композитора
<p>Јавни наступи Обавезна два јавна наступа током школске године</p>
<p>Испитни програм</p> <ul style="list-style-type: none"> - једна вокализа - једна арија старог мајстора - једна песма по слободном избору(класичара, романтичара Српског или Словенског композитора) <p>Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику</p>

Назив предмета **СОЛО ПЕВАЊЕ**

Циљ **Циљ** учења предмета Соло певање је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање вокалних способности, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступи наставак уметничког школовања.

Разред **Четврти**

Годишњи фонд
часова **66 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – самостално изводи вежбе дусања уз правилан став и држање; – лако формира тон и контролише интонацију при певању; – јасно изговара и тумачи текст композиције при певању; – примењује стилске разлике самостално у тумачењу 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Развој певачких вештина и осамостаљивање при вежбању.</p> <p>Тумачење стилских разлика у литератури.</p> <p>Текст- разумевање текста, тумачење музичким средствима и јасан и правилан изговор.</p> <p>Увод у камерну музику.</p>

<p>композиције;</p> <ul style="list-style-type: none"> – контролише мимику лица; – примењује принцип узајамног слушања у заједничком упевавању и певању; – самостално изводи, пева композиције напамет уз пратњу клавира; – комуницира са корепетитором кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољава самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при извођењу и слушању музике; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике. 		<p>Припрема за јавни наступ. Извођење композиција различитог карактера и сценски наступ. Музички бонтон</p> <p>ЛИТЕРАТУРА Техничке вежбе, вокализе: Ф.Абт, Н. Вакаи, Пановка, Конконе, Зајдлер Лакше композиције Италијанских композитора: Качини, Калдара, Скарлати, Фалконијери, Манца и друга дела по избору наставника Б. Цвејић: <i>Песме за младе певаче</i>, избор „<i>Мале композиције великих мајстора</i>“ избор лакших композиција Моцарт, Менделсон, Шуберт и други, В. Ђорђевић, П. Коњовић, И. Бајић, Д.Јенко, С. Христић, З.Јовановић, М. Пребанда, И. Зајц, Ј. Хатце А. Даргомижски, М. Глинкаи други, избор песама које одговарају узрасту и техничким могућностима ученика по избору наставника.</p>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – шест вокализа – четири песме старих мајстора – две песме класичара и романтичара – две песме Српских и Словенских композитора 		
<p>Јавни наступи Обавезна два јавна наступа током школске године</p>		
<p>Испитни програм</p> <ul style="list-style-type: none"> – две вокализе различитог карактера – једна арија старог мајстора – једна песма по слободном избору (класичара, романтичара Српског или Словенског композитора) <p>Испитни програм се изводи напамет, на оригиналном језику</p>		

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

СОЛО ПЕВАЊЕ

I. УВОДНИ ДЕО

Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Певањем се активира велики број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, као и емоционални развој.

У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз певање.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Понуђени **Музички садржаји** остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз присуство на концертима и групно извођаштво. Посебну пажњу треба обратити на развој и стимулисање комуникацијских вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

На сваком часу ученике треба упућивати на правилан став, правилно дисање и да правилно користе извођачки апарат.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. *Годишњим планом* се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по месецима а у складу са годишњим фондом часова. *Оперативни план* подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример/песму/дело.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоструко зависи од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Током остваривања наставе и учења, наставник подстиче ученика пријатном радном атмосфером, уводећи га преко вежби дисања, лаганих техничких вежби, у умеће соло певања. Техничке вежбе су у почетном раду (нпр. секунде, терце, кварте, квинте, узлазно и силазно, разложени квинтакорд, навише и наниже), једноставне, при чему кроз рад педагог инсистира: на правилној импостацији, мекој али конкретної атаки на тон, чистој интонацији, правилној артикулацији вокала и консонаната, апођатури, легату. Развојем гласовних способности ученика наставник кроз рад примењује нове певачке технике (portato, portamento, staccato, martelatto).

У раду са учеником, наставник треба да обрати шажњу на став тела као и мимику лица ученика, благи озарен израз. Кроз различиту музичку литературу, наставник упознаје ученика са епохама, стиловима извођаштва, карактеристикама истих, при чему ученик напредује у свом школовању.

Код ученика треба развијати љубав и вештине заједничког музицирања, узајамног слушања и певања у дуету чиме се развија потреба за међусобним слушањем и сарадњом у заједничкој интерпретацији музичког дела.

Веома је важно постицати ученике на слушање уметничке музике кроз видео примере, одласком на концерте, у позориште. Дискусијом о одслушаним или изведеним делима развијају се критички ставови о сопственим и другим извођењима што је веома важно за даље напредовање.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима соло певања најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета

УПОРЕДНИ КЛАВИР

Циљ

Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Први

Годишњи фонд часова 35 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– препозна делове клавира и разликује различите начине добијања тона на клавиру;– да се оријентише на клавијатури;– правилно седи за клавиром;– примени основне елементе нотне писмености у свирању и чита нотни текст у виолинском и бас кључу;– препозна основне ознаке за темпо, динамику, понављање, артикулацију и опише их својим речима;– примени различита музичка изражајна средства у складу са карактером музичког дела;– самостално свира кратке композиције напамет;– самостално и уз помоћ наставника контролише квалитет звука.	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Положај за клавиром и поставка руку и прстију. Вежбе за опуштање. Вежбе за правилно ритмизирање. Основне врсте удара: портато, легато, стакато. Динамичке ознаке: пиано, мецофорте, форте, крешендо и диминуендо. Ознаке за темпо: аданте, умерато, алегро и друге..</p> <p>Појам лука.</p> <p>Појам фразе. Појам такта, двотакта, тротакта са одговарајућим нагласцима. Упознавање вредности ноте и паузе као и триоле, синкопе и пунктиране ноте. Увођење ученика у начине вежбања. Читање нота, знаци за октаве, знаци за интервале. Остали знаци на које се наилази у литератури предвиђеној програмом. Контрола тона. Музичка меморија. Самоконтрола звука и разумевање музичког облика. Полифонија – канон, имитација. Скале и трозвици</p>

Скале до четири повисилице и једне снизилице у размаку једне октаве, у четвртинама, у паралелном и супротном правцу од истог тона.
Дурски трозвук разложено и истовремено – основни положај и два обртаја трогласно у четвртинама.

ЛИТЕРАТУРА

– Једна од почетних школа за клавир – Томсон, Јела
Кршић, Николајев
– Бајер: *Школа за клавир* – од вежбе 85 и даље
– Диверноа: *Етиде оп. 76* – основне вежбе за клавир
– Черни: *Оп. 599, Оп. 453 оп. 139*, I свеска
– Гњесина: *Клавирска абецеда*, избор
– Лешхорн: *Мелодичне етиде оп. 192*, избор
– М. Лили Петровић
Школица за клавир Ниво А и Ниво Б
Обраде и аранжмани познатих мелодија и друге композиције примерене узрасту и способностима ученика.

Обавезни минимум програма

– лествице и трозвуци по програму
– тридесет композиција – вежбе, етиде и разни комади.

Јавни наступи

– обавезна два јавна наступа током школске године

Програм смотри

1. Једна лествица по избору;
2. Једна етида;
3. Две композиције различитог карактера.

Назив предмета **УПОРЕДНИ КЛАВИР**

Циљ Циљ учења предмета Упоредни клави́р је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **Други**

Годишњи фонд часова **35 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– чита течно нотни текст у виолинском и бас кључу;– одсвира основне елементе музичке форме: мотив, реченица, облик песме, облик сонатине;– препозна и примени основне законе метрике, слаб и јак део такта;– користи педал у делима;– уочи у нотном тексту и примени у извођењу акценте;– чује и примени више динамичких нивоа пиајанисимо, мецопијано, фортисимо, мецофорте;– јасно дистанцира у свом извођењу мелодијску линију од пратње;– осмисли уз помоћ наставника и примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела;– самостално и/или по	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	<p>Технички и музички захтеви: Повезивање прсторедних група навише и наниже, развијање спретности прстију кроз активно осмишљавање, слушање и свирање техничких вежби, лествица и етида. Увођење у основне елементе форме – мотив, реченица, облик песме, сонатина. Упознавање са законима метрике – разне врсте тактова, слаб и јак део такта, акценти. Динамичко нијансирање лествица – пиано, пианисимо и мецопиано. Диференцирање мелодије од пратње, рад на полифонији. Увођење у педализацију – вежбе.</p> <p>Скале и трозвуци Најмање 4 дурске и 2 молске скале у осминама у размаку две октаве, паралелно. Трозвуци, разложено и истовремено, у размаку две</p>

потреби уз помоћ наставника контролише квалитет звука;

- повезује прсторедне групе подметањем и пребацивањем палца уз слушну контролу самостално и уз помоћ наставника;
- развија спретност целокупног апарата уз помоћ наставника;
- самостално, изражајно свира композиције напамет;
- развија и испољи самопоуздање у току јавног наступа;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

октаве – завршетак секстакордом.

ЛИТЕРАТУРА

- Јела Кршић: *Клавирска читанка за други разред* Ханон за почетнике
- Диверноа: *Op. 176*
- Лемоан: *Дечије етиде оп. 37*
- Гњесина: *Мале етиде, I део*
- Беренс: *Op. 70*
- Черни: *Op. 139, 24 етиде*
- М. Живковић: *Међумурје мало, Текла вода Карашица*
- Ј. С. Бах: *Мале композиције, избор лакших*
- Хендл: *Избор композиција у редакцији Јеле Кршић*
- Избор сонатина: Ванхал, Хаслингер, Плејел, Бетовен, Хор, Рајнеке, Кулау, Клементи. Сонатине домаћих аутора и других композитора одговарајуће тежине
- Збирка „*Наши композитори за младе пијанисте*”
- З. Христић: *Тачкице*
- Р. Петровић: *Игра, Циркус за мичиће, Украјинска игра*
- С. Хофман: *Две басне*
- Б. Предић: *Прича моје лутке*
- М. Тајчевић: *За мале*
- В. Миланковић: *Дечје приче, 25 мијатура* за I и II разред
- Избор лакших композиција (Просвета, Београд)
- Шуман: *Op. 68*
- Гречанинов: *Op. 99*
- Гедике: *Op. 36*
- Гурлит: *Op. 82*
- Раули: *Op. 36 и 37*
- Б. Барток: *За децу* – Клавирска музика за почетнике, Микрокосмос I, избор
- Мајкапар: *24 лаке*

<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице и акорди по програму; – осам композиција по слободном избору од чега обавезно 3 виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – једна цела сонатина и један до два става из различитих сонатина или варијације. <p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – обавезна два јавна наступа током школске године 	<p><i>композиције оп. 16</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – Кабалевски: <i>Оп. 30</i> – Скот: <i>Кутија играчака</i> <p>Друге композиције одговарајуће тежине.</p>
<p>Програм смотри</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица по слободном избору; 2. Једна етида; 3. Две композиције по слободном избору. 	

Назив предмета

УПОРЕДНИ КЛАВИР

Циљ

Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова

35 часова

<p>ИСХОДИ</p> <p>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p>ОБЛАСТ/ ТЕМА</p>	<p>САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – свира с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено уз помоћ наставника; – јасно разликује и доследно изводи различите врсте удара; – транспонује хроматски лакше мотиве или 	<p>ИЗВОЂЕЊЕ</p> <p>МУЗИКЕ</p>	<p>Читање с листа.</p> <p>Унапређивање основних врста удара – легато, стакато из подлактице, из прста, нон легато, портато, репетиција.</p> <p>Техничке вежбе са</p>

реченице;

- примени више динамичких нијанси у свирању;
- негује културу тона;
- појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме;
- свира двохвате са јасним диференцирањем мелодијске линије;
- свесно користи директан и синкопирани педал;
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира краћи трилер;
- свира једноставну пратњу на задату мелодију;

ритмичким варијантама.

Анализа музичких облика уз тумачење значења и конструкције дела која се обрађују – сонатина, менует, гавота, марш ...

Шире упознавање са елементима полифоније – држани тонови, свирање двохвата, истицање гласова, динамизирање деоница. Употреба истовременог и синкопираног педала. Упознавање са украсима и припремне вежбе: дуги и кратки предудар, пралтрилер и краћи трилер.

Техничке вежбе, скале и трозвучи

Вежбе за: правилно низање тонова, изједначавање удара, учвршћивање прстију, различиту артикулацију. Најмање 4 дурске скале (које нису рађене у II разреду) у распону две октаве у осминама паралелно и супротно, као и у распону три октаве у осминским триолама, паралелно. Најмање 2 молске скале у распону две октаве, паралелно. Хроматске скале у распону две октаве, паралелно. Трозвук четворогласно кроз две октаве разложено. Читање с листа лаганих вежби, одвојено и заједно.

ЛИТЕРАТУРА

– Јела Кршић: *Клавирска вежбанка*

– Лемоан: *Дечје етиде оп. 37*

– Черни: *Op. 849*, избор
– Бертини: *25 етида оп. 100*, избор
– Диверноа *оп. 176*
– Гедике: *Op. 32 и 47*, број 5, 6 и 8
– Лак: *Op. 172*
Друге етиде одговарајуће тежине.
– Ј. С. Бах: *Мале композиције*
– Ј. С. Бах: *Мали прелудијуми*
– Јела Кршић: *Клавирска вежбанка*, избор
– Хендл: *Избор композиција*, у редакцији Јеле Кршић
Друге композиције одговарајуће тежине.
– Клементи, Дијабели, Кулау, Дусик, Хајдн (лакше) као и сонатине домаћих и других аутора одговарајуће тежине.
– Гњесина: *Тема и шест малих варијација*
– Кабалевски оп. 51: *Варијације Еф-дур*
– Сорокин: *Тама са варијацијама а-мол*
– Кулау: *Варијације Ге-дур*
– Кршић и Шишмановић: *Збирка Наши композитори за младе пијанисте*
– Логар, Рајичић и Илић: *За мале клавиристе*
– Рајичић: *Дечја збирка*, избор
– Тајчевић: *Дјеци и I мала свита*
– Душан Радић: *Рондино*
– Р. Мац: *Стара ура игра полку*
– Чајковски: *Албум за младе*, оп. 39, избор
– Шуман: *Албум за младе*, оп. 68, избор
– Б. Барток: *Деци*, *Микрокосос II*

	<ul style="list-style-type: none"> – Гречанинов: <i>Дечја књига оп. 98</i> – О. Шин: <i>Од јутра до сумрака</i> – Шите: <i>Из веселог дечјег доба</i>, избор – Хајдн: <i>Мале игре</i>, избор – Моцарт: <i>14 дечјих композиција</i> – Скот: <i>Животиње</i>, избор – Сарауер: <i>Слике из дечјег доба</i> – Хачатуријан: <i>Андантино</i> – Лутославски: <i>12 малих комада</i> – Мајкапар оп. 33: <i>Минијатуре</i> – Вилалобос: <i>Изабрани лаки комади</i> – Јела Кршић: <i>Клавирска вежбанка</i>, избор – Раули: <i>19 малих комада</i>, избор – Поцоли: <i>Мали комади</i>
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице и акорди по програму; – 6 композиција по слободном избору од чега обавезно 3 виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина или варијације и један став или два циклуса варијација; <p>Јавни наступи</p> <p>– обавезна два јавна наступа током школске године</p> <p>Испитни програм:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна лествица по слободном избору; 2. Једна етида; 3. Једна полифона композиција; 4. Један став сонатине; 5. Једна композиција по слободном избору. 	

Назив предмета

УПОРЕДНИ КЛАВИР

Циљ

Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз

индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

Четврти

Годишњи фонд часова **33 часа**

<p align="center">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p align="center">ОБЛАСТ/ ТЕМА</p>	<p align="center">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – чита и свира течно с листа лакше вежбе са обе руке или одвојено; – самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу; – примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања; – коригује лоше извођење у току свирања; – у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње; – појасни конструкцију дела и да својим речима објасни значења термина музичке форме; – јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера; – негује културу тона; – критички прати сопствени развој; – самостално вежба по плану који је утврдио са наставником; 	<p align="center">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Решавање техничких и музичких проблема. Вежбе за:</p> <ul style="list-style-type: none"> – јачање прстију (нарочито 4. и 5. прста); – подметање палца и брзо низање и промену прсторедних група; – повећање распона шаке. <p>Припремне вежбе за веће интервале. Проширење динамичке лествице као рад на упознавању елемената правилне интерпретације. Примена педала. Анализа облика – дводелна песма, троделна песма, прелудијум ... Читање с листа лаких композиција.</p> <p>Скале и трозвуци Дурске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању. Молске скале кроз четири октаве у осминама, у паралелном кретању. Хроматске скале кроз четири октаве у шеснаестинама, у паралелном кретању.</p>

- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

Велико разлагање трозвука (арпеђо) у осминама, кроз две октаве.

Доминантни и умањени септакорд (арпеђо) у осминама, кроз две октаве.

ЛИТЕРАТУРА

- Черни: *Оп. 849 избор етида*
- Кршић и Ранковић: Збирка за савлађивање техничких про-
блема I и II свеска
- Беренс: *Оп. 61*, избор
- Лешхорн: *Оп. 38I* избор
Друге етиде одговарајуће тежине.
- Ј. С. Бах: *Мали прелудијуми*
– избор
- Хендл: Избог композиција,
у редакцији Јеле Кршић
Друге композиције
одговарајуће тежине.
- Хајдн Сонатине
(редакција Кршић и Шишма-
новић)
Друге сонатине или сонате
одговарајуће тежине.
- С. Рајичић: *Мала свита*
- Славенски: *Игре и песме са Балкана I и II свеска*, избор
лакших
- В. Мокрањац: *Мала свита*
- Кршић и Шишмановић:
Наши композитори за младе
пијанисте
Друга дела одговарајуће
тежине.
- Менделсон: *Песме без речи*,
избор
- Григ: *Лирски комади*, избор
- Прокофјев: *Музика за децу*
- Дебиси: *Мали црнац*
- Дусик: *Матине*
- Мартину: *Лутке*, избор
лакших

	<ul style="list-style-type: none"> – Душкин: <i>Краљ вилењака, Вашар</i> – Чимароза: <i>Сонате</i>, избор – Кабалевски: <i>Оп. 27</i> – Лутославски: <i>Народне мелодије</i> – Б. Барток: <i>За децу</i>, Микрокосмос III и IV свеска – Пинтарић и Станковић: <i>Композиције за клавир</i>, избор Аранжмани и обраде разних познатих мелодија за клавир
<p>Обавезни минимум програма</p> <ul style="list-style-type: none"> – лествице и акорди по програму; – 6 композиција по слободном избору од чега обавезно 3 виртуозног карактера (етиде); – две полифоне композиције; – два става из различитих сонатина или варијације и један став или два циклуса варијација; – једна композиција домаћег аутора. 	
<p>Јавни наступи</p> <ul style="list-style-type: none"> – – обавезна два јавна наступа током школске године <p>Испитни програм (на крају школске године):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Једна етида; 2. Једна полифона композиција; 3. Један став сонатине; 4. Једна композиција по слободном избору. 	

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА

УПОРЕДНИ КЛАВИР

I. УВОДНИ ДЕО

Сваки аспект извођења музике има непосредан и драгоцен утицај на развој ученика. Свирањем се активира велики број когнитивних радњи, развија дугорочно памћење, као и емоционални развој.

У настави која је усмерена на остваривање исхода предност се даје искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена

рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење у оквиру овог предмета подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз свирање.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика. Понуђени **Музички садржаји** остављају простор за избор и других садржаја у складу са могућностима ученика и инвентивношћу наставника. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз присуство на концертима и групно извођаштво. Посебну пажњу треба обратити на развој и стимулисање комуникацијских вештине у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. *Годишњим планом* се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по месецима а у складу са годишњим фондом часова. *Оперативни план* подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример/песму/дело.

Припрема за час је специфична с обзиром да је настава индивидуална и да усмерење часа у односу на ток и фокус у многоме зависи од припремљености ученика за час. Како се исходи у стицању вештина кумулативно остварују, сваки пут у неком свом сегменту, припрема садржи назив дела, циљ часа и конкретизацију исхода који је у фокусу у односу на циљ часа.

У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају као и развијању потенцијала за музичко изражавање. Ученике на сваком часу треба упућивати на правилно седење и економичност покрета која је основа превенције повреда мишићног ткива. Инсистирати на логичком мишљењу које ће помоћи да се сви сегменти личности ученика развијају у пуном капацитету. Подстицати ученике на самостално изражавање кроз музику са освешћеном употребом музичких средстава.

Наставник има могућност да по слободном избору, одабере и композиције за извођење које нису наведене у програму водећи рачуна о примерености наставним садржајима, учениковим техничким могућностима и музичким интересовањима, естетским захтевима и исходима.

Ученике треба стимулисати да читају нотни запис клавирске деонице коју изводе клавирски корепетитори како би се што боље упознали са садржајем клавирске пратње за

главни предмет – соло певање. Веома је корисно ученике ставити у позицију корепетитора и при томе водити рачуна о да то буде по тежини пратња коју је реално испратити.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима инструмента најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. Битно је на почетку школске године јасно поставити критеријуме оцењивања и упознати ученика са истим. У обзир треба узети све сегменте учениковог талента, залагања и односа према раду. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

ТЕОРЕТСКИ ПРЕДМЕТИ (солфеђо, теорија музике)

Назив предмета **СОЛФЕЂО (четворогодишње школовање)**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Први**

Годишњи фонд часова **70 часова**
часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
– препозна елементе музичке писмености кроз једноставне примере за слушање; – слуша дечије и народне композиције и примере из	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.
		Нотни систем: од велике

<p>литературе уз покрет;</p> <ul style="list-style-type: none"> – изражава утиске о слушаном делу цртањем; – препозна и чита ноте у виолинском и бас кључу; – изводи и записује: нотна трајања: целу, половину с тачком, половину, четвртину, осмину ноте; – препозна и употреби предзнаке: повисилицу, снизилицу и разрешилицу; – препозна и својим речима објасни појмове: такт, тактица, завршна тактица, предтакт и узмах; – употреби солмизацију и музичку абецеду; – опише својим речима шта је лествица, тетрахорд, ступњеви и главни ступњеви; – употреби знаке за понављање, prima i seconda volta, D.C.al fine, корона; – примени основне динамичке ознаке (јако, тихо, умерено јако, умерено тихо, поступно појачавање и стишавање); – примени основне ознаке за темпо: спор, умерен и брзи; – примени најчешће начине извођења музичког дела (повезано, кратко и издржано) и музичке целине; – пева по слуху и солмизацијом песмице и мелодијске примере; – звучно препозна дур и мол; – пева: лествично и терцно 	<p>МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ</p>	<p>октаве до треће октаве у зависности од врсте инструмента. Нотне вредности и одговарајуће паузе. Хроматски знаци: повисилице, снизилице и разрешилице. Појмови: такт, тактица, завршна тактица, предтакт, узмах. Именовање нота солмизацијом и музичком абецедом. Лествични појмови. Термини и појмови, без дефиниција, у оквиру садржаја програма. Основне ознаке за динамику (forte, piano, mezzoforte, mezzopiano; crescendo i decrescendo). Основне ознаке за темпо (lento, andante, moderato, allegro, vivo). Основне ознаке за артикулацију (legato, staccato, tenuto) и фразирање.</p>
	<p>МЕЛОДИКА</p>	<p>Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за први разред (C, F и G дур а, е, d мол). Звучна слика дурског и молског тонског рода. Функционални односи у тоналитету. Поставка штима. Функције главних ступњева. Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скок у тонику и доминанту и тонични трозвук у обрађеним тоналитетима. - Природни, хармонски и</p>

<p>кретање, скок у тонику, доминанту, тоничну терцу и вођицу и тонични трозвук;</p> <ul style="list-style-type: none"> – пева штимове обрађених дурских и молских лествица; – чује и препозна главне ступњеве; – пева изражајно мелодије различитог жанра и карактера; – опажа и пева тонове и мотиве; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – запише напамет научене песме; – запише мелодијске диктате по двотактима; – запише ритам у мелодијском примеру; – препозна врсту такта у певаним песмама са текстом; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица ; – смишља мелодију или ритам на текст бројалице или дечије песмице; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – препозна и изводи двочетвртински; трочетвртински и четворочетвртински такт; – препозна и изводи двоосмински, троосмински; – препозна и изводи такт шестосмина са основном поделом јединице; бројања и без лукова и 		<p>мелодијски мол. Развој музикалности.</p>
	<p>ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ, ДИКТАТИ</p>	<p>Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Аутодиктат. Писмени мелодијски диктат. Записивање ритмичке окоснице. Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада. Опажање и певање мале и велике терце и чисте квинте са тенденцијом везивања за тоналитет. Опажање и интонирање дурског, молског и хармонског тетрахорда. Опажање метра.</p>
	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Мелодијске и ритмичке импровизације.</p>
	<p>РИТАМ</p>	<p>Врсте такта: 2/4, 3/4, 4/4, 2/8, 3/8. Звучна припрема основних ритмичких фигура у такту 6/8. Начини извођења ритма. Ритам у примерима од звука ка слици. Покрет у функцији ритма. Равномерно читање: четвртина и осмина као јединица бројања у зависности од инструмента. Ритмичке фигуре: синкопа, пунктирана и обрнуто пунктирана фигура на две јединице бројања. Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта.</p>

<ul style="list-style-type: none"> паузи; – изводи бројалице; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – осећа ритмички пулс; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу; – изводи четвртине; осмине, лукове и одговарајуће паузе; – препозна и изводи као целину: синкопу, пунктирану и обрнуто пунктирану ритмичку фигуру на два откуцаја; – препозна и изводи основне фигуре; – приказује ритам кроз покрет; – изводи знакове за продужавање трајања; тона: тачка, лук, корона; – чита ритам солмизацијом; 		Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача.
<ol style="list-style-type: none"> 1. Равномерно и ритмичко читање нота. 2. Препознавање лествице и лествичних елемената у мелодијском примеру. 3. Мелодијски пример у пређеним тоналитетима. 		

Назив предмета

СОЛФЕЂО (четворогодишње школовање)

Циљ

ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред

Други

Годишњи фонд часова

70 часова

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – слуша дечије и народне композиције и примере из литературе уз покрете; – изражава утиске о слушаном делу цртањем; – препозна елементе музичке писмености кроз примере за слушање; – пева и препозна скок у тонику, доминанту, субдоминанту и вођицу; – пева по слуху мелодијске примере солмизацијом и песмице у молу; – звучно препозна мол; – пева штимове обрађених дурских и молских лествица; – пева и препозна лествично и терцно кретање, тонични трозвук; – пева и препозна три врсте мола; – препозна и именује главне ступњева; – изражајно пева мелодије различитог жанра и карактера; – опажа и пева тонове и мотиве; – запише ритам у мелодијском примеру; – запише појединачне тонове, групе тонова и мотиве; – запише мелодијске диктате; – запише напамет научене песме; 	<p style="text-align: center;">СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.</p>
	<p style="text-align: center;">МЕЛОДИКА</p>	<p>Утврђивање пређеног градива. Функционални односи у тоналитету. Песмице и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за други разред (D дур, h мол, Вдур, g мол, A дур, fis mol). Звучна слика молског тонског рода. Поставка штима. Именовање и интонирање лествичног и терцног кретања, скок у тонику и доминанту и тонични трозвук у пређеним тоналитетима. Природни, хармонски и мелодијски мол. Функције главних ступњева. Развој музикалности.</p>
	<p style="text-align: center;">ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ</p>	<p>Опажање и певање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање ритмичке окоснице. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат. Аутодиктат. Опажање и интонирање</p>

<ul style="list-style-type: none"> – опажа и пева дурски и молски квинтакорд; – опажа и пева мале и велике терце и чисту квинту; – опажа и пева дурски, молски и хармонски тетракорд; – препозна врсту такта у песмама са текстом и у примерима из литературе; 		<p>дурских и молских квинтакорада.</p> <p>Опажање и певање мале и велике терце и чисте квинте са тенденцијом везивања за тоналитет.</p> <p>Опажање и интонирање дурског, молског и хармонског тетракорда.</p> <p>Опажање метра.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – мења и допуњава мелодију и ритам научених песмица; – смишља мелодију или ритам на текст бројалице или дечије песмице; 	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Мелодијске и ритмичке импровизације.</p> <p>Импровизација мелодије на текст бројалице или дечије песмице.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – пажљиво слуша и коментарише извођење друга-другарице; – изводи основне фигуре такта 6/8 уз певање одговарајућих песмица; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – изводи бројалице; – приказује ритам кроз покрет и игру; – равномерно чита ноте у виолинском, бас кључу у једном и два линијска система; – визуелно сагледава и изводи као целину: основне фигуре; четвороделне поделе и пунктирану и обрнуто пунктирану фигуру на ритмичкој јединици; – препозна и чита лукове, паузе, узмах и предтакт; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна 	<p>РИТАМ</p>	<p>Обнављање пређених врста тактова и обрада такта: 4/8 и 2/2.</p> <p>Звучна припрема основних ритмичких фигура у такту 6/8 са луковима и паузама.</p> <p>Начини извођења ритма (уз куцање или тактирање или мануелном техником).</p> <p>Ритам у примерима од звука ка слици.</p> <p>Покрет у функцији ритма.</p> <p>Равномерно читање: четвртина и осмина као јединица бројања у зависности од инструмента.</p> <p>Четвороделна подела јединице бројања.</p> <p>Ритмичке фигуре: пунктирана и обрнуто пунктирана фигура на ритмичкој јединици.</p> <p>Примена лукова, пауза, узмаха и предтакта.</p> <p>Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне</p>

обрађене дурске и молске лествице и тетракорде; – запише и препозна интервале до квинте као и дурски и молски квинтакорд на основним тоновима; – објасни својим речима појмове: лествица, ступањ, степен/полустепен, тетракорд, главне ступњеве, вођицу, тонични трозвук, интервале.		литературе.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Записивање и препознавање обрађених лествица и тетракорада. Интервали до квинте (мали, велики и чисти) и дурски и молски квинтакорд на основним тоновима. Проширивање знања из музичке терминологије (лествица, ступањ, степен/полустепен, тетракорд, главне ступњеве, вођицу, тонични трозвук, интервали).
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Слушање и уважавање извођача.
Програм смотре: 1. Усмено опажање кратког мотива у тоналитету мелодијског примера. 2. Мелодијски пример (а, е или d mol) уз анализу: лествица, тетракорди, интервали, дурски и молски квинтакорд. 3. Ритмичко читање у четвртинском такту у оквиру пређеног градива.		

Назив предмета

СОЛФЕЂО (четворогодишње школовање)

Циљ

ЦИЉ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред

Трећи

Годишњи фонд часова **70 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступење;– пева по слуху и солмизацијом песме различитих жанрова као и примере из инструменталне литературе;– пева штимове обрађених дурских и молских лествица;– звучно препозна дурски и молски тонски род;– пева песме различитих жанрова са модулацијом у доминантни дурски тоналитет и паралелни мол;– пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима;– пева изражајно мелодије различитог жанра и карактера;– пева двогласне примере (у пару или групи) и композиције са клавирском пратњом;– опажа и пева и	МЕЛОДИКА	Обнављање градива (све области). Функционални односи у тоналитету. Песме и мелодијски примери примерени инструменталној литератури за трећи разред (Es dur и c mol, E dur , cis mol As duru и f mol). Штимови. Једноставни примери по слуху и солмизацијом, као и мелодијски примери који садрже у себи мутацију. Звучна поставка модулације првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним тоналитетима. Развој музикалности. Двогласни примери. Композиције са клавирском пратњом.
	ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ	Опажање и интонирање тонова и мотива у обрађеним дурским и молским тоналитетима. Записивање појединачних тонова, групе тонова и мотива. Писмени мелодијски диктат

<p>записује : тонове, групе тонова и мотиве;</p> <ul style="list-style-type: none"> – запише мелодијске диктате; – запише ритам у мелодијском примеру; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; – опажа и пева доминантни септакорд; – опажа и пева интервале до октаве; – мења и допуњава мелодију и ритам научених песама; – смишља мелодију или ритам на научену песму или мелодијски пример; – примени потребна знања и вештине уз игру; – препознаје елементе пређеног градива кроз примере за слушање; – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – изводи сложену поделу у такту 6/8 уз примену лукова и пауза; – изводи ритмичке фигуре сичилијану и тирану; – изводи такт 9/8 и 12/8; – пева народне мелодије у тактовима 5/8 и 7/8; – изводи ритам уз 		<p>- записивање по двотактима.</p> <p>Записивање ритмичке окоснице.</p> <p>Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима.</p> <p>Опажање и интонирање доминантног септакорда.</p> <p>Опажање и интонирање интервала до октаве обрађених кроз песме и примере из литературе.</p>
	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Мелодијске и ритмичке импровизације.</p>
	<p>СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Слушање одабране музичке литературе различитих жанрова у функцији усвојеног програма.</p>
	<p>РИТАМ</p>	<p>Обрађене врсте такта.</p> <p>Сложена подела тродела у такту 6/8 уз примену лукова и осминских пауза.</p> <p>Пунктиране фигуре троделног ритма: сичилијана и тирана.</p> <p>Информативно упознавање врста такта 9/8 и 12/8.</p> <p>Мешовито сложени тактови: 5/8 и 7/8.</p> <p>Начини извођења ритма.</p>

<p>куцање или тактирање или мануелном техником;</p> <ul style="list-style-type: none"> – доживљава ритам кроз покрет; – равномерно чита ноте у виолинском и бас кључу у једном или два линијска система; – ритмички прочита триолу у четвороделној подели јединице бројања; – чита ритам солмизацијом; – запише и препозна обрађене дурске и молске лествице и тетракорде; – запише и препозна интервале до октаве; – запише и препозна квинтакорде са обртајима у обрађеним тоналитетима; – запише и препозна доминантни и умањени септакорд; – објасни ознаке за различите врсте темпа и карактера; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту. 		<p>Триола у оквиру четвороделне поделе јединице бројања. Ритам кроз песме различитих жанрова.</p> <p>Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (body percussion,...). Равномерно читање уз повећање брзине читања и обележен темпо. Ритмичко читање ауторских примера и примера из инструменталне литературе.</p>
	<p>ТЕОРИЈА МУЗИКЕ</p>	<p>Лествице и тетракорди. Интервали до октаве (чисти, велики и мали интервали). Дурски и молски квинтакорд са обртајима и прекомерни и умањени квинтакорд. Доминантни и умањени септакорда. Ознаке за темпо и карактер: Lento, Andante, Moderato, Allegro, Vivo.</p>
	<p>МУЗИЧКИ БОНТОН</p>	<p>Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту</p>

Програм смотре:

Писмени део:

1. Мелодијски диктат у тоналитетима до три предзнака.
2. Тест из теорије (лествице, предзнаци, тетраборди, имена и врста интервала до октаве, дурски и молски квинтакорд са обртајима, доминантни и умањени септакорд).

Усмени део:

1. Мелодијски пример.
2. Ритмичко читање: бас кључ (пређено садржаји из II и III разреда).

Назив предмета **СОЛФЕЂО (четворогодишње школовање)**

Циљ **Циљ** учења предмета Солфеђо је да код ученика развије знања и вештине које подразумевају музичко описмењавање и развој музикалности, креативности, моторичке осетљивости и осећаја за лепо, у циљу ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Четврти**

Годишњи фонд часова **66 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – пева мелодијске примере солмизацијом као и примере из литературе; – пева и препозна лествично кретање и скокове у све ступење; – пева и опажа штимове обрађених дурских и молских лествица; 	МЕЛОДИКА	<p>Обнављање градива из свих области. Нови тоналитети: H dur, Des-dur и b-mol. Остали тоналитети са 5, 6 и 7 предзнака - информативно (да осете боју тоналитета). Функционални односи у тоналитету. Штимови. Мутација. Модулације првог квинтног сродства. Хроматске скретнице и пролазнице у пређеним</p>

<ul style="list-style-type: none"> – пева и препозна истоимене тоналитете у мелодијском примеру; – пева мелодијске примере различитих жанрова са модулацијом; – пева хроматске скретнице и пролазнице у мелодијским примерима; 		<p>тоналитетима. Мешовито сложени тактови: 5/8 и 7/8. Неговање музичке традиције.</p> <p>Развој музикалности. Двогласни примери, канони и композиције са клавирском пратњом.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – пева народне песме са текстом у тактовима 5/8 и 7/8; – пева српске песме и песме других националности; – пева двогласне примере и каноне (у пари или групи) и композиције са клавирском пратњом; – запише ритам у мелодијском примеру; – пева научен мотив у другом тоналитету; – запише мелодијске диктате; – опажа и пева интервале до октаве; – опажа и пева дурски и молски квинтакорд са обртајима; – опажа и пева умањени и прекомерни квинтакорд са разрешењем и везивањем за тоналитет; 	<p>ОПАЖАЊЕ, ИНТОНИРАЊЕ; ДИКТАТИ</p>	<p>Записивање ритмичке окоснице. Транспоновање мотива.</p> <p>Писмени мелодијски диктат - записивање по двотактима.</p> <p>Опажање и интонирање интервала до октаве (велики, мали и чисти) и опажање прекомерне кварте и умањене квинте.</p> <p>Опажање и интонирање дурских и молских квинтакорада са обртајима. Опажање и интонирање умањеног и прекомерног квинтакорда са разрешењем и везивањем за тоналитет.</p> <p>Опажање доминантног септакорда са обртајима и умањеног септакорда.</p>
<ul style="list-style-type: none"> – препозна 	<p>МУЗИЧКО СТВАРАЛАШТВО</p>	<p>Мелодијске и ритмичке импровизације.</p>
		<p>Слушање одабране музичке</p>

<p>доминантни септакорд са обраћајима и умањени септакорд;</p> <ul style="list-style-type: none"> – мења и допуњава мелодију и ритам научених примера; – смишља мелодију или ритам на научену песму или мелодијски пример; – примени потребна знања и вештине уз игру; – препозна елементе пређеног градива кроз примере за слушање; – својим речима изражава утиске о слушаном делу; – изводи ритам уз куцање или тактирање или мануелном техником; – доживљава ритам кроз покрет; – ритмички чита етиде инструменталног типа из градива IV разреда; – разуме и објасни музичке појмове; – пажљиво слуша и коментарише извођење музике друга-другарице; – поштује правила понашања на концерту; 	СЛУШАЊЕ МУЗИКЕ	литературе различитих жанрова.
	РИТАМ	Обрађене врсте такта. Сложена подела и ритмичке фигуре троделног ритма. Начини извођења ритма. Ритам у примерима - од звука ка слици. Покрет у функцији ритма, тело као инструмент (body percussion). Ритмичко читање етида инструменталног типа из градива IV разреда уз примену оба кључа.
	ТЕОРИЈА МУЗИКЕ	Пређено градиво из теорије музике.
	МУЗИЧКИ БОНТОН	Пажљиво слушање и уважавање извођача. Присуство концерту.

Испитни програм:

Писмени део:

1. Мелодијски диктат у тоналитетима до четири предзнака.

Усмени део:

1. Мелодијски пример - тоналитети до четири предзнака (са скретницама и

пролазницама).

2. Ритмичко читање: бас кључ (пређени ритмички садржаји).

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТ СОЛФЕЂО (четворогодишње школовање)

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ.

Учење музике утиче на развој детета које воли музику и има трајну потребу за бављењем музиком. Значајно је и за очување и преношење културног наслеђа, као и за развој креативности, музичког укуса и критичког мишљења.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Садржаји солфеђа су усмерени ка стицању интонативних и ритмичких знања и вештина ученика са циљем да сагледава нотни текст са разумевањем у сваком погледу. Наставник солфеђа својом креативношћу и инвентивношћу има слободу, али и одговорност, да изабере оптималан начин савладавања градива, с обзиром да групе ученика чине ученици различитих стручних већа.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање.

Музика у функцији здравља и музички бонтон

Рана музичка едукација стимулише напреднији рад можданих функција и унапређује когнитивне способности детета. Музика има задатак да подстиче и унапређује различите видове музичког развоја детета: опажајног, појмовног, психомоторног и вокалног.

Музичка уметност нам пружа могућност да изразимо наше јединствене мисли и осећања. Музика и друге уметности пружају прилику за људску креативност и самоизражавање. Партиципацијом у музици остварује се виши облик писмености развијањем интуиције, маште и размишљања, што доводи до јединствених облика комуникације. Позитиван ефекат музике: опуштања, подизања пажње, развијања

меморије, емоционалних и физичких реакција/одговора, когнитивне стимулације је од непроцењивог значаја.

Одговарајуће понашање на сцени и у публици је део опште културе, па је дужност наставника да ученике васпитно обликују кроз правила понашања (музички бонтон) при слушању и извођењу музике. Поред културе понашања, ученике треба упутити и на културу одевања, како на сцени, тако и у публици.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је маштовит час најбољи начин за постизање резултата. Дакле, потребно је да припрема за час обухвати разноврсне области-теме и садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Солфеђо се састоји из неколико области - тема: слушање музике, мелодика, опажање - интонирање - диктати, музичко стваралаштво, ритам, теорија музике и музички бонтон.

Наведене области су међусобно повезане иако се посебно савладавају и чине нераскидиву, свеобухватну целину. Савладавање нових садржаја темељи се на савладаном градиву из претходних разреда. Такмичења нису циљ предмета солфеђо него развијање љубави према музици и освешћивање и примењивање стечених знања на настави инструмента.

Слушање музике

Активним слушањем музике ученици анализирају музику, опажају елементе и облике уметничког дела, разликују извођаче и извођачке саставе. Сусрет с уметничким делом на тај начин буди јединствен доживљај који проширује емотивну спознају.

Упознајући музику различитих врста, стилова и жанрова, ученик развија слушне вештине потребне за разумевање музичке уметности и уметности уопште.

Слушањем ученик препознаје музички облик - сличност и различитост делова у композицији.

Утемељен став о музици изграђује се подстицањем критичког мишљења, разговором и дискусијом. Такав приступ знатно утиче на емоционални, интелектуални и естетски развој ученика. Преношењем мисли, осећања и ставова обликују се креативне особине и музичке способности. Слушањем музике подстиче се развој музичког укуса и потребе за музиком. На тај начин негује се квалитетна музичка публика.

Мелодика

Мелодика је област којом се развија и унапређује способност вокалног и инструменталног репродуковања мелодијско-ритмичког садржаја на основу музичког слуха. Изражајно и разговетно певање води ка развоју музикалности и ширењу опсега гласа, као и раду на чистој интонацији кроз разне музичке моделе, вокализе, допуњалке,

мелодијске примере. Певају се мелодијски мотиви, песме са текстом и примери из литературе, мелодије различитих жанрова, ауторске и народне композиције, као и композиције различитих националности.

Посебну пажњу потребно је обратити на развој музикалности изражајним извођењем примера поштујући ознаке за темпо и карактер, артикулацију, динамику, агогику и фразирање. Примери се обрађују по слуху, у почетним разредима, или из нотног текста, наравно, уз помоћ наставника, и певањем солмизационим слоговима уз ритмичку пулсацију.

Припрема тоналитета, у почетним разредима, изводи се учењем песама по слуху, прво са текстом, а потом солмизацијом, опажањем тонова, сличних кретању мелодије у песми, приказивањем и теоријским тумачењем музичких појмова.

Поставка подразумева обнављање научених песама, утврђивње лествице абecedним изговором, певање тоничног трозвука и каденце, препознавање мотива, певање инструктивних вежби и лакших примера из литературе и савладавањем канона и двогласа. Обнављање тоналитета одвија се у оквиру опажања тонова а касније интервала и акорада из каденци, певањем тежих примера из литературе и двогласних примера. Тада се утврђују тежи скокови. Лествице са много предзнака савладавају се певањем лествица и каденци и илуструју примерима из литературе, дакле, само информативно.

Активно музицирање је најбољи пут ка развоју музикалности и љубави према музици.

Опажање-интонирање-диктати

Опажање појединачних тонова основа је памћења звука сваког ступња у лествици, чиме се поставља функционалност ступњева. Потребно је почети са опажањем неколико тонова, најбоље три, тонови тоничног трозвука као најстабилнија функција, и то у једној до две октаве (мала и прва). Постепено се брзина свираних тонова повећава и шири обим, с тим да се идентификовани тонови певају солмизацијом када се изводе у гласовном регистру, а изговарају или записују када се примењује већи обим. Овоме треба додати препознавање интервала као два одвојено одсвирана тона као и препознавање два симултано одсвирана тона, која ученици прво препознају певањем, а потом утврђују који је интервал (у зависности од програма одређеног разреда).

Усмене диктате ученици изводе групно и појединачно. Певањем одслушаног мотива ученици развијају меморију, а она се даље усавршава техником рада на аутодиктату (записивање научене песме или певање мелодијског примера и његовог записивања, а потом брисања - прво делова, а затим и примера у целости).

Интонирање тонова, интервала и акорада треба што више везивати за тоналитет, односно лествицу која се тада обрађује у мелодици. Интонирање и опажање акорада, дакле, има за ослонац каденцу, као и однос трозвука на главним ступњевима.

Диктати као резултат постављених звучних представа су пожељни на сваком часу. Писмене диктате не могу да раде ученици који нису вежбали писање нота и преписивали вежбе из уџбеника и на тај начин савладали читко и брзо писање и правилну ортографију. Ритмички диктати и записивање појединачних тонских висина претходе свакој појави мелодијско-ритмичких диктата.

Музичко стваралаштво

У основи музичког стваралаштва лежи продуктивно музичко размишљање које се разликује од репродуктивног, наиме, оно не понавља готове узоре, већ слободним комбиновањем ствара нове и логично осмишљене музичке садржаје.

Музичким стваралаштвом, ученици се у настави могу бавити мењањем мелодијских примера као и познатих песама, преобликовањем мелодије варирањем, експресивним обликовањем (променом динамике, артикулације и темпа) или креирањем песама и бројалица на задати текст чиме стварају нове једноставне, јединствене креативне мелодије. Осим тога, ученици могу импровизовати и на различитим мелодијским инструментима или на ударалкама (Орфов инструментариј или ручно израђеним инструментима). Активности музичког стваралаштва могу се спроводити индивидуално или групно. Музичким стваралаштвом се подстиче слобода изражавања и обликовања идеја и осећања, развија креативност и инвентивност како ученика тако и наставника.

Дидактичко-музичке игре

Музичке игре идеално су средство спонтаног усвајања знања и вештина. Игра је детету најдража активност. Оно кроз њу осећа задовољство и стиче прва сазнања. У настави солфеђа користе се музичке игре, а оне доприносе свестраном развоју личности, развоју музичких, али и моторичких способности деце.

Развој савремених технологија

Развој савремених технологија подразумева употребу интернета, рачунара, смарт табли и одговарајућих апликација у свим видовима наставе, па и у настави солфеђа и теорије музике. У зависности од технолошког напретка школе, постојања модерне опреме у школи, могуће је чак и постојање мултимедијалних учионица.

Информационо комуникационе технологије имају за циљ да презентују, подуче, оспособе, заинтересују и мотивишу ученике и наставнике, како би удружени створили културу коришћења савремених технологија, у циљу постизања бољих резултата у савладавању градива и приближавања новим генерацијама ученика, којима је свет у којем живе дигитализован на сваком кораку.

Ритам

Ритам је изражен у садржајима програма кроз постављање ритмичких фигура и метричких врста. Ове поставке, као и у мелодици, прати коришћење одговарајућих примера песама са текстом или из литературе. Наставник својим извођењем поставља звучне представе (фигуре, врсте), а ученици уче примере као ритмичке моделе и користе их као трансфер у даљим ритмичким искуствима. Поставка се одвија на следећи начин: препознавањем мотива, извођењем кратких мелодијских мотива са новим градивом, мануелним извођењем ритма, правилним акцентовањем, испитивањем наученог градива, самосталним извођењем нових задатака са сличним садржајем, записивањем ритмичке окоснице и читањем примера из вокалне и инструменталне литературе. На такмичењима

би требало обратити пажњу да примери буду на нивоу инструменталних композиција како ритмичко извиђење не би само себи постало циљ.

Опажање врста такта континуирано прати рад на ритму кроз слушање музике, музичку пратњу наставника, извођење и кроз покрет.

Пре рада на ритмичком читању, али и касније, користи се читање у једнаком трајању исписаних нота, са или без обележене метричке врсте. Равномерним читањем ученици савладавају континуирано праћење нотног текста са обележеним темпом, а тиме и технику читања литературе коју свирају, односно певају (без враћања код учињене грешке!). Код постављања четвороделне поделе са паузама на јединици бројања и лукова треба почети од најједноставнијих фигура које садрже примери из инструменталне литературе.

Домаћи задаци треба да садрже: преписивање нота, вежбе из ортографије, утврђивање научених ритмичких етида, вежбе равномерног читања, утврђивање добро научених примера уз поставку мелодике и ритма (песме са текстом и примери из литературе), евентуално, утврђивање оних мелодијских вежби које су обрађене на часу.

Посебно је потребно истаћи важност савладавања ритма и ритмичких фигура кроз покрет. Ученик изражава свој доживљај музике и прати покретом песме и композиције: тапшањем, лупкањем, пуцкетањем прстима, корачањем,...те при том опажа и усваја елементе ритма.

Теорија музике

Теорија музике у контексту наставе солфеђа представља усвајање знања која омогућавају разумевање нотног текста. Познавање лествица, интервала и акорада као других музичких појмова саставни су део ове области. Да би теорију музике остварили као саставни део музике, требало би је искључиво радити кроз озвучавање ради повезивања са звучним искуствима из праксе на инструменту и солфеђу.

Музичка писменост

Музичка писменост подразумева савладавање основних елемената и појмова у музици: нотног писма, кључева, нотних вредности, лествица, итд. Она се поставља на почетку као основа ради касније надоградње. Потребно је да ученик уме својим речима да објасни значење музичких појмова и дефиниција, тј. да учи с разумевањем.

Музички бонтон

Наставник је у обавези да васпитно делује на ученика упућујући га на правила понашања-музички бонтон, при слушању и извођењу музике. Потребно је да подстиче ученика да пажљиво слуша и коментарише извођење друга-другарице, као и музичког дела, али и да се адекватно понаша на концертима и јавним наступима.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима солфеђа најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, па функционални задаци имају приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће

од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу, не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању и извођењу музичких садржаја као и развоју креативности.

Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оцењивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све могуће разлоге за потенцијалне страхове, несигурност и трему који могу бити проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља.

Резултати годишњих испита и смотри, учешће на јавним наступима употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

Назив предмета **ТЕОРИЈА МУЗИКЕ (четворогодишње школовање)**

Циљ **ЦИЉ** учења предмета Теорија музике је да ученици стичу знања која подразумевају музичко описивање и спознају елементе музике а све то ради ефикаснијег разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Разред **Четврти**

Годишњи фонд часова **35 часова**

ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:		
– објасни музичке појмове и термине: тонски и нотни систем од велике до треће октаве, виолински и бас кључ, особине тона, метар и метричке ознаке, музичку фразу, агогику, артикулацију, динамику и темпа. Основни украси и фигуре	ПОЈМОВИ	Музички појмови и термини.
	ТОНАЛИТЕТИ	Теоријско обнављање свих дијатонских лествица, упоређивање истоимених и паралелних тоналитета, карактеристични лествични интервали, лествични квинтакорди, доминантни и умањени септакорд у тоналитету.

(информативно); – запише и препозна лествице, лествичне интервале и квинтакорде, доминантни и умањени септакорд у тоналитету; – запише и препозна врсте интервала до октаве (по узору на лествичне); – запише и препозна дурски и молски квинтакорд са обртајима и умањени и прекомерни квинтакорд; – запише и препозна све врсте септакорада и мали дурски септакорд с обртајима; – правилно пише ноте, паузе и нотне вредности у различитим тактовима;	ИНТЕРВАЛИ	Трозвуци: обнављање консонантних квинтакорада и њихових обртаја и умањени и прекомерни квинтакорд.
	АКОРДИ	Четворозвуци: седам врста септакорада, мали дурски септакорд с обртајима.
	ОРТОГРАФИЈА	Правилно писање.
Испитни програм: ПИСМЕНИ ДЕО: Тест: музички појмови, тоналитети, интервали, акорди, ортографија.		

УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ ПРОГРАМА ЗА ПРЕДМЕТ ТЕОРИЈА МУЗИКЕ (четворогодишње школовање)

I. УВОДНИ ДЕО

Природа саме музике указује на стално прожимање свих области и тематских јединица које су предвиђене наставним програмом. Ниједна област или тема не може се изучавати изоловано у односу на друге и не треба да буде сама себи циљ.

Учење музике утиче на развој детета које воли музику и има трајну потребу за бављењем музиком. Значајно је и за очување и преношење културног наслеђа, као и за развој креативности, музичког укуса и критичког мишљења.

Настава је усмерена на остваривање исхода, при чему се даје предност искуственом учењу у оквиру којег ученици развијају лични однос према музици, а постепена рационализација искуства временом постаје теоријски оквир. Искуствено учење

подразумева активно слушање музике и лично музичко изражавање ученика кроз извођење музике.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика.

Садржаји теорије музике су повезани са садржајима наставе солфеђа и усмерени су ка стицању музичких знања и вештина ученика са циљем да кроз теоретску анализу ученици сагледавају нотни текст са разумевањем у сваком погледу. Наставник својом креативношћу и инвентивношћу има слободу, али и одговорност, да изабере оптималан начин савладавања градива, с обзиром да групе ученика чине ученици различитих стручних већа.

Корелација између предмета може бити полазиште за бројне активности у којима ученици могу бити учесници као истраживачи, креатори и извођачи. Код ученика треба развијати дух заједништва кроз заједничко извођење и комуникацијске вештине, у циљу преношења и размене искустава и знања. Најважнији покретач наставе треба да буде принцип мотивације и инклузивности у подстицању максималног учешћа у музичком доживљају, као и развијању потенцијала за музичко изражавање

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења, обухвата годишњи и оперативни план, као и припрему за час. Годишњим планом дефинисан је фонд часова у току школске године. Оперативни план подразумева одабир и разраду исхода на месечном нивоу. С обзиром на дужину трајања часа (45 минута за групу) рад треба ефикасно организовати.

Код млађих ученика није лако дуже задржати пажњу, па је маштовит час најбољи начин за постизање резултата. Дакле, потребно је да припрема за час обухвати разноврсне области-теме и садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Теорија музике је посебан предмет у завршним разредима основног музичког образовања. Од првог до последњег разреда основног музичког образовања теорија музике прати сваку поставку и обраду методске јединице, како у мелодици и ритму, тако и у опажању, интонирању и диктатима.

У почетним разредима тежиште рада је на описмењавању ученика у оквиру домаћих задатака у виду преписивања примера из уџбеника и именовања исписаних нота и нотних записа, где је заправо циљ у овладавању нотним писмом у виолинском и бас кључу и савладавању нотних трајања и пауза као и врсте такта. Ова елементарна врста музичке писмености ће сужити као основно средство за даљу надоградњу знања из теорије музике.

Основне појмове наставник објашњава примерено узрасту ученика. Потребно је да ученици не уче напамет музичке: појмове, елементе и дефиниције, него да умеју својим речима да их објасне, покажу или одсвирају на инструменту. Сви музички елементи који се посебно и постепено савладавају, међусобно су повезани и чине нераскидиву, свеобухватну целину музике.

Теорија музике која је у чврстој вези са наставом солфеђа представља усвајање знања која кроз анализу омогућавају тумачење и дубље разумевање нотног текста и музике. Познавање лествица, интервала и акорада као других музичких појмова саставни су део ове области. Да би теорију музике остварили као **саставни део музике**, требало би

је искључиво радити кроз **озвучавање** ради повезивања са звучним искуствима из праксе на инструменту и солфеђу. Такав приступ теорији музике доприноси успешној корелацији са наставом инструмента.

Утврђивање и проверу знања из теорије музике треба спроводити усменим и писменим путем, на разнолик и интересантан начин кроз: квизове, укрштене речи, дидактичке игре, тестове ...

Развој савремених технологија

Развој савремених технологија подразумева употребу интернета, рачунара, смарт табли и одговарајућих апликација у свим видовима наставе, па и у настави солфеђа и теорије музике. У зависности од технолошког напретка школе, постојања модерне опреме у школи, могуће је чак и постојање мултимедијалних учионица.

Информационо комуникационе технологије имају за циљ да презентују, подуче, оспособе, заинтересују и мотивишу ученике и наставнике, како би удружени створили културу коришћења савремених технологија, у циљу постизања бољих резултата у савладавању градива и приближавања новим генерацијама ученика, којима је свет у којем живе дигитализован на сваком кораку.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима теорије музике најбитније је развијање музичких способности и изграђивање вештина, да би функционални задаци имали приоритет. Смер наставе је такав да се увек креће од звука ка теоријском тумачењу. Из тих разлога, нарочито у првом циклусу, не инсистира се на дефиницијама већ на препознавању и тумачењу музичких садржаја као и развоју креативности.

Уложен труд ученика и његово лично ангажовање и напредовање у складу са личним и музичким способностима је један од врло битних критеријума у оценивању. У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, и код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке.

Потребно је отклонити све могуће разлоге за евентуалне страхове, несигурност и трему који могу бити проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља.

Резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

ПРОГРАМ ГРУПНОГ МУЗИЦИРАЊА

ГРУПНО МУЗИЦИРАЊЕ – ОРКЕСТАР; ХОР и КАМЕРНА МУЗИКА се организује за ученике другог циклуса шестогодишњег и четворогодишњег основног музичког образовања.

ОРКЕСТАР / ХОР / КАМЕРНА МУЗИКА
(II ЦИКЛУС)

Назив предмета **ХОР**

Циљ **Циљ** учења предмета Хор је да код ученика развије интересовање и љубав према заједничком музицирању и музици кроз музичко искуство којим се подстиче развијање осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **II циклус**

Годишњи фонд часова **70/66 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none">– користи знања из области теорије музике приликом читања и интерпретације музичког дела;– користи правилну и јасну дикцију и примењује правилан начин певања;– комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику;– прати диригента и пева усаглашено са осталим ученицима;– одговарајућим певањем покаже значај међусобног слушања у ансамблу;– интонира чисто у току извођења;– пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз заједничко певање;	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Хор и карактеристике певања у хору. Правилан начин певања- држање тела и дисање. Дикција- значај правилне и јасне дикције, изговарање брзалица и бројалица. Хармонски слух – развој. Комуникација са диригентом. Интонација - значај чисте интонације и начини постизања. Композиције различитог карактера. Музички бонтон. Слушање дела помоћу доступних носиоца звука. Музички бонтон.

<ul style="list-style-type: none"> – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – користи предности дигитализације у слушању и извођењу; – поштује договорена правила понашања у оквиру ансамбла. 		
<p>Обавезни минимум програма: једна народна песма, једна уметничка композиција, једна трогласна композиција</p>		
<p>Јавни наступи: јавни часови у школи, концерт поводом Дана школе, различита домаћа и међународна такмичења, сарадња са локалном заједницом</p>		

Назив предмета

ОРКЕСТАР

Циљ

Циљ учења предмета Оркестар је да код ученика развије интересовање и љубав према музици и заједничком свирању, кроз музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред

II циклус

Годишњи фонд часова

70/66 часова

<p style="text-align: center;">ИСХОДИ</p> <p>По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:</p>	<p style="text-align: center;">ОБЛАСТ/ ТЕМА</p>	<p style="text-align: center;">САДРЖАЈИ</p>
<ul style="list-style-type: none"> – користи знања из области теорије музике приликом читања и интерпретације музичког дела; – изведе одговарајуће технике свирања на инструменту; – прати диригента; – комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима оркестра кроз музику; – усагласи сопствено извођење са потребама групног; – свирањем покаже значај међусобног слушања у ансамблу; – пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз заједничко свирање; – коригује интонацију у току свирања; – самостално вежба поштујући процедуру; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – поштује договорена правила понашања у оквиру оркестра; – користи предности 	<p style="text-align: center;">ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ</p>	<p>Карактеристике свирања у оркестру. Оркестар – врсте, карактеристике и организација (гудачки, хармоникашки, тамбурашки...).</p> <p>Оркестарски звук - начин добијања. Развој хармонског слуха. Сарадња и комуникација на релацији диригент - вођа деонице - пар за пултом. Носиоци звука – начин и значај коришћења. Музички бонтон.</p>

дигитализације у слушању и извођењу. –		
Минимум програма: 3 краћа дела или једно дело у више ставова, по избору диригента.		
Јавни наступи: на јавним часовима у школи, Републичко такмичење, наступи у оквиру локалне заједнице, концерт поводом Дана школе, различита такмичења.		

Назив предмета **КАМЕРНА МУЗИКА**

Циљ **Циљ** учења предмета Камерне музике је да код ученика развије интересовање и љубав према камерном музицирању и музици кроз заједничко музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Разред **II циклус**

Годишњи фонд часова **70/66 часова**

ИСХОДИ По завршеној теми/области ученик ће бити у стању да:	ОБЛАСТ/ ТЕМА	САДРЖАЈИ
<ul style="list-style-type: none"> – усагласи индивидуално свирање са групним свирањем; – усагласи интонацију са осталим члановима 	ИЗВОЂЕЊЕ МУЗИКЕ	Камерна музика – развој и врсте ансамбла. Специфичности свирања у камерном саставу.

<p>камерног састава;</p> <ul style="list-style-type: none"> – усагласи артикулацију са осталим члановима камерног састава; – усагласи динамичке ознаке са осталим члановима састава; – дефинише своју улогу у камерном саставу и перципира улогу осталих чланова камерног састава; – примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког примера уз помоћ наставника; – комуницира са осталим члановима камерног састава кроз музику; – учествује на јавним наступима у школи и ван ње; – испољи самопоуздање у току јавног наступа; – поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике; – покаже спремност за тимски рад; – користи самостално или уз помоћ одраслих, доступне носиоце звука; – поштује договорена правила понашања у оквиру ансамбла. 		<p>Вежбе за интонацију и артикулацију. Припремање ученика за јавне наступе. Музички бонтон.</p> <p style="text-align: center;">ЛИТЕРАТУРА</p> <p>Избор композиције за различите камерне саставе писане у оригиналу за одређени састав или транскрипције дела из музичке литературе које одговарају техничким и музичким способностима свих чланова камерног састава.</p>
<p>Обавезни минимум програма: три комада из различитих стилских епоха или различитог карактера</p>		
<p>Јавни наступи: минимум један јавни наступ камерног ансамбла у току школске године</p>		

**УПУТСТВО ЗА ДИДАКТИЧКО-МЕТОДИЧКО ОСТВАРИВАЊЕ
ПРОГРАМА**

ОРКЕСТАР/ХОР/КАМЕРНА МУЗИКА

I. УВОДНИ ДЕО

Певање и свирање у оркестру, хору и камерном ансамблу је од непроцењиве важности јер развија не само музичке способности већ има функцију социјалне кохезије. Оно развија способност ученика да комуницирају са другима кроз међусобно слушање, извођење и стварање музике и да изражавају своје мисли и осећања кроз музику.

Образовни циљ ових предмета обухвата развијање музичког укуса, стваралачких способности, спонтаног изражавања, музичког слуха и ритма, развијање гласовних и инструменталних могућности и учвршћивање интонације, способност за фино нијансирање и изражајно извођење.

Васпитни циљ обухвата развијање осећања припадности колективу – тимски рад, развијање толеранције, дисциплине, поштовања различитости и правила понашања, развијање одговорности, стицање самопоуздања, саваладавање треме и пружање помоћи у смислу вршњачког учења и сарадње.

Исходи представљају музичке, опажајне и сазнајне активности ученика, односно очекиване резултате у реализацији музичких садржаја. Упознавање разноврсних дела домаћих и страних аутора доприноси развоју опште културе, међусобном разумевању, уважавању и поштовању.

II. ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Планирање наставе и учења обухвата израду Годишњег плана наставе и учења, Оперативног плана (на нивоу месеца) и планирање часа, односно припреме за час. Годишњим планом се дефинише број часова у односу на изабрано музичко дело које се обрађује, по месецима, а у складу са годишњим фондом часова. Оперативни план подразумева одабир и операционализацију исхода на нивоу месеца у односу на изабрани музички пример/песму/дело.

Припрема за час подразумева дефинисање циља часа, конкретизацију исхода у односу на циљ часа, планирање активности ученика и наставника у односу на исходе, начин провере остварености исхода и избор наставних стратегија, метода и поступака учења и подучавања (водећи рачуна о предзнању, тј. искуству ученика, које ће ученицима омогућити да савладају знања и вештине предвиђене дефинисаним исходима). Усмерење часа у односу на ток и фокус у многоме зависи од припремљености ученика за час. У оквиру организације годишњих и месечних активности неопходно је водити рачуна о школском календару и активностима које прате живот школе, па према њима усмеравати и обликовати наставне садржаје.

III. ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Оркестар, хор и камерна музика обухвата ученике четвртог, петог и шестог разреда шестогодишње школе и трећег и четвртог разреда четворогодишње школе. Изузетно, овим саставима могуће је прикључити и ученике трећег разреда шестогодишње школе, уколико ученик жели и може да прати наставни план и програм ради стицања искуства у групном певању или свирању. Овом ученику учешће у групном музицирању представља слободну активност која као таква не подлеже оцењивању.

Школа може у односу на своје капацитете у погледу заступљености инструменталних група и у односу на ученичке капацитете да формира гудачки, дувачки оркестар, оркестар хармоника, гитара, флаута, тамбура и сл.

Сви ученици који нису обухваћени радом оркестра у обавези су да похађају наставу хора.

Настава камерне музике се планира и реализује у оквиру Школског програма рада. Камерни састав има најмање три члана.

Ученици који имају посебна интересовања, капацитет и жељу могу бити истовремено обухваћени и радом оркестра/хора као и учешћем у раду камерног ансамбла.

Процес учења базира се на избору композиција које ће одговарати техничким и музичким способностима свих ученика, чак и када нису истог разреда и узраста, а подстицајне су и прихватљиве, како би се код ученика развила позитивна мотивација за рад. Ради бољег и бржег савладавања програма пожељно је да наставници солфеђа на својим часовима прочитају деонице које се изводе на настави хора, а наставници инструмента, на часовима главног предмета прочитају деонице које се изводе на настави оркестра.

Рад са оркестром обухвата: усклађивање прсторедра, штрихова, као и интонативно и ритмичко усклађивање, фразирање, динамичку обраду, уједначавање боје инструмената.

Рад са хором садржи: вежбе правилног седења, дисања, вокализе за уједначавање боје, увежбавање деоница, певање канона, певање једногласних, двогласних и трогласних композиција са пратњом и а капела. Такође, рад са хором обухвата интонативно и ритмичко усклађивање, фразирање и динамичку обраду. Важно је увек обратити пажњу на дикцију и разумевање садржаја.

Литературу за камерну музику чини избор композиција које су писане у оригиналу за одређени састав или транскрипције дела из музичке литературе које одговарају техничким и музичким способностима свих чланова камерног састава, нарочито ако су чланови ансамбла различитог узраста и разреда. Програм треба да буде занимљив, прихватљив и пријемчив ученицима, како би се подржала и развила љубав према овој врсти музике. У оквиру камерне музике наставник је у обавези да спреми: две композиције из периода барока или једно дело из периода преткласицизма, класицизма, романтизма и савремене музике, или три комада из различитих стилских епоха

Као што музика утиче на здравље (психолошки, социолошки, емоционални аспект) тако и свирање у оркестру/хору/камерном саставу у великој мери доприноси смањењу стреса и агресивности. Ученици који учествују у раду оркестра/хора/камерне показују боље резултате у учењу и социјалним вештинама.

У процесу рада врло је корисно преслушавање снимака сопствених наступа као и слушање различитих извођења на доступним носиоцима звука. На тај начин потребно је иницирати разговор са ученицима подстичући их на активно слушање, анализу као и сопствено критичко мишљење.

IV. ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

На часовима оркестра/хора/камерне музике најбитније је развијање музичких способности и жеље за успехом и радом у групном музицирању. Критеријум у оцењивању је уложен труд ученика и лично напредовање сваког ученика у складу са његовим личним и музичким могућностима. У оквиру ових активности потребно је обезбедити пријатну

атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности, подршке и задовољства заједничким успехом.

НАСТАВНИ ПРОГРАМ ЗА СРЕДЊЕ МУЗИЧКО ОБРАЗОВАЊЕ И ВАСПИТАЊЕ, НАСТАВНИ ПРЕДМЕТИ

Одсек: вокално-инструментални

Образовни профил: музички извођач класичне музике

Циљеви средњег музичког образовања и васпитања су:

- развој кључних компетенција неопходних за даље образовање и активну улогу грађанина за живот у савременом друштву;
- развијање музичких способности и музичко сазревање, како у техничком, тако и у интерпретативном смислу;
- развијање стваралачких способности, критичког мишљења мотивације за учење, способности за тимски рад, способности самовредновања, самоиницијативе и изражавања свог мишљења;
- стицање искуства јавног наступања – самосталног и у ансамблу;
- развијање осећања солидарности, разумевања и конструктивне сарадње са другима;
- развијање личног и националног идентитета кроз очување музичке традиције и културе српског народа и националних мањина, развијање интеркултуралности, поштовање и очување националне и светске културне баштине;
- развијање позитивних људских вредности:
- свест о важности здравља и безбедности;
- оспособљавање за решавање музичких проблема, комуникацију и тимски рад;
- поштовање расне, националне, културне, језичке, верске, родне, полне и узрасне равноправности, толеранције и уважавања различитости;
- развијање ненасилног понашања и успостављање нулте толеранције према насиљу;
- развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике.

Опште упутство за остваривање програма наставе и учења

I. Програми оријентисани на процес и исходе учења

Структура програма наставе и учења свих обавезних предмета је конципирана на исти начин. На почетку се налази циљ наставе и учења предмета за сва четири разреда општег средњег образо- вања и васпитања.

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању, а у оквиру Упутства за дидактичко-методичко остваривање програма налазе се препоруке за праћење и вредновање постигнућа ученика у односу на специфичности датог предмета.

Сви програми наставе и учења засновани су на општим циљевима и исходима образовања и васпитања и потребама ученика. Усмерени су на процес и исходе учења, а не на саме садржаје који сада имају другачију функцију и значај. Садржаји су у функцији остваривања исхода који су дефинисани као функционално знање ученика тако да показују шта ће ученик бити у стању да учини, предузме, изведе, обави захваљујући знањима, ставовима и вешти- нама које је градио и развијао током једне године учења конкрет- ног наставног предмета. Овако конципирани програми подразумевају да оствареност исхода води ка развијању компетенција, и то како општих и специфичних предметних, тако и кључних. Прегледом исхода који су дати у оквиру појединих програма наставе и учења може се видети како се постављају темељи развоја кључних компетенција које желимо да ученици имају на крају средњег музичког образовања.

На путу остваривања циља и исхода, улога наставника је врло важна јер програм пружа простор за слободу избора литературе и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се гради и повезује знање у смислене целине, како се развија мрежа појмо- ва и повезује знање са практичном применом.

Програми наставе и учења, наставницима су полазна основа и педагошко полазиште за развијање наставе и учења, за планирање годишњих и оперативних планова, као и непосредну припрему за рад.

II. Препоруке за планирање наставе и учења

Образовно-васпитна пракса је сложена, променљива и не може се до краја и детаљно унапред предвидети. Она се одвија кроз динамичну спрегу међусобних односа и различитих активности у социјалном и физичком окружењу, у јединственом контексту кон- кретног одељења, групе и индивидуалне наставе конкретне школе и конкретне локалне заједнице. Зато, уместо израза реализовати програм, боље је рећи да се на основу датог програма планирају и остварују настава и учење који одговарају конкретним потребама ученика. Настава треба да обезбеди сигурну, подстицајну и подржавајућу

срину за учење у којој се негује атмосфера интеракције и однос уважавања, сарадње, одговорности и заједништва.

Полазећи од датих исхода учења и садржаја, од наставника се очекује да дати програм контекстуализује, односно да испланира наставу и учење према потребама одељења, групе или појединачно ученика имајући у виду карактеристике ученика, наставне материјале које ће користити, техничке услове, наставна средства и медије којима школа располаже, као и друге ресурсе школе и ло- калне средине.

Приликом планирања наставе и учења потребно је руководити се:

- индивидуалним разликама међу ученицима у погледу начина учења, темпа учења и брзине напредовања;
- интегрисаним приступом у којем постоји хоризонтална и вертикална повезаност унутар истог предмета и различитих наставних предмета;
- партиципативним и кооперативним активностима које омогућавају сарадњу;
- активним и искуственим методама наставе и учења;
- уважавањем свакодневног искуства и знања које је ученик изградио ван школе, повезивањем активности и садржаја учења са животним искуствима ученика и подстицањем примене наученог и свакодневног живота;
- неговањем радозналости, одржавањем и подстицањем интересовања за учење и континуирано сазнавање;
- редовним и осмишљеним прикупљањем релевантних података о напредовању ученика, остваривању исхода учења и постигнутом степену развоја компетенција ученика.

Полазећи од датих исхода, наставник најпре, као и до сада, креира свој годишњи (глобални) план рада из кога касније развија своје оперативне планове. Како су исходи дефинисани за крај наставне године, наставник треба да их операционализује прво у оперативним плановима, а потом и на нивоу конкретне наставне јединице. Од њега се очекује да за сваку наставну јединицу, у фази планирања и писања припреме за час, дефинише исходе за час који воде ка остваривању исхода прописаних програмом.

При планирању треба, такође, имати у виду да се исходи разликују. Неки се лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности.

Посебну пажњу током непосредне припреме за наставу треба посветити планирању и избору метода и техника, као и облика рада. Њихов избор је у вези са исходима учења и компетенцијама које се желе развити, а одговара природи предмета, конкретним садржајима и карактеристикама ученика. У том смислу на наставнику је да осмишљава разноврсне активности, како своје, тако и активности ученика. Очекује се да ученици у добро осмишљеним и разноврсним активностима наставе развијају своје компетенције целоживотног учења кроз самостално проналажење информација, критичко разматрање,

обраду података на различите начине, презентацију, аргументовану дискусију, показивање иницијативе и спремности на акцију.

Од наставника се очекује да континуирано прати и вреднује свој рад и по потреби изврши корекције у свом даљем планирању. Треба имати у виду да се неке планиране активности у пракси могу показати као неодговарајуће зато што су, на пример, испод или изнад могућности ученика, не обезбеђују остваривање исхода учења, не доприносе развоју компетенција, не одговарају садржају итд. Кључно питање у избору метода, техника, облика рада, активности ученика и наставника јесте да ли је нешто релевантно, чему то служи, које когнитивне процесе код ученика подстиче (са фокусом на подстицање когнитивних процеса мишљења, учења, памћења), којим исходима и компетенцијама води.

III. Препоруке за праћење и вредновање наставе и учења

Праћење и вредновање је део професионалне улоге наставника. Од њега се очекује да континуирано прати и вреднује:

- процес наставе и учења,
- исходе учења и
- себе и свој рад.

Оријентисаност нових програма наставе и учења на исходе и процес учења омогућава:

- објективније вредновање постигнућа ученика,
- осмишљавање различитих начина праћења и оцењивања,
- диференцирање задатака за праћење и вредновање ученичких постигнућа и
- боље праћење процеса учења.

Праћење напредовања и оцењивање постигнућа ученика је формативно и сумативно и реализује се у складу са Правилником о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању. У настави оријентисаној на остваривање исхода учења вреднују се и процес учења и резултати учења. Зависно од природе предмета и начини праћења и оцењивања ученика у музичкој школи су специфични и међусобно различити.

Смер наставе је такав да се увек креће од представе музике и звука ка контекстуализацији, теоријском тумачењу и практичним решењима. У оквиру тога, идентификовање, разумевање и дефинисање музичких садржаја на којима се базира интерпретација има велики значај у праћењу наставе. Критеријум у оцењивању је уложен труд и квалитет рада ученика, те његово напредовање у складу са личним и музичким могућностима, као и уметничко постигнуће на јавним наступима и годишњим испитима (уколико се ради о извођачким предметима).

Веома важни показатељи у праћењу ученичких постигнућа су начин на који ученик учествује у активностима, како аргументује и доноси закључке. Поред тога, наставник

прати и вреднује како ученици међусобно сарађују у процесу учења, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење уместо критицизам.

Како ни један од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Једино тако наставник може да сагледа слабе и јаке стране ученика.

Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Повратна информација треба да буде увремењена, дата током или непосредно након обављања неке активности; треба да буде конкретна, да се односи на активности и продукте ученика, а не на његову личност. епосредну припрему за рад.

Праћење напредовања ученика започиње иницијалном про- ценом нивоа на коме се он налази и у односу на који ће се про- цењивати његов даљи ток напредовања. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују соп- ствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика.

У оквиру свих музичких активности потребно је обезбедити пријатну атмосферу, а код ученика потенцирати осећање сигурности и подршке. Потребно је отклонити све разлоге за могуће страхове, несигурност и трему који су проузроковани превеликим и нереалним очекивањима професора или родитеља. Учешће ученика на јавним наступима, такмичењима, фестивалима и резултати годишњих испита и смотри употпуњују слику о постигнућима наставе и учења.

А. Општеобразовни предмети у средњој музичкој школи

ОБАВЕЗНИ ПРЕДМЕТИ	РАЗРЕД								УКУПНО
	I		II		III		IV		
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	
1. Српски језик	3	105	3	105	3	105	3	99	414
2. Страни језик *	2	70	2	70	2	70	2	66	276
3. Други страни језик	2	70	2	70	2	70	2	66	276
4. Филозофија	-	-	-	-	-	-	2	66	66
5. Психологија	-	-	-	-	2	70	-	-	70
6. Социологија	-	-	1	35	-	-	-	-	35
7. Историја	2	70	2	70	1	35	-	-	175
8. Математика	2	70	2	70	2	70	2	66	276
9. Физика	1	35	-	-	-	-	-	-	35
10. Информатика	1	35	1	35	1	35	1	33	138
11. Физичко и здравствено васпитање	2	70	2	70	2	70	2	66	276
СВЕГА	15	525	15	525	15	525	14	462	2037
ИЗБОРНИ ПРОГРАМИ	РАЗРЕД								УКУПНО
	I		II		III		IV		
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	Нед.	год.	
Грађанско васпитање/ Верска настав **	1	35	1	35	1	35	1	33	138

УКУПНО: ОБАВЕЗНИ+ИЗБОРНИ	16	560	16	560	16	560	15	495	2175
-----------------------------	----	-----	----	-----	----	-----	----	-----	------

*Италијански језик је страни језик који обавезно уче ученици одсека соло певања

**Ученик бира један од понуђених изборних програма.

Б. Стручни предмети за образовни профил: музички извођач класичне музике

СТРУЧНИ ПРЕДМЕТИ	РАЗРЕД								УКУПНО
	I		II		III		IV		
	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	нед.	год.	
1. Главни предмет (инструмент или соло певање)	3	105	3	105	3	105	3	99	414
2. Солфеђо	2	70	2	70	2	70	2	66	276
3. Хармонија	2	70	2	70	1	35	1	33	208
4. Музички облици	-	-	1	35	2	70	2	66	171
5. Музички инструменти	-	-	1	35	-	-	-	-	35
6. Контрапункт	-	-	-	-	1	35	2	66	101
7. Етномузикологија	1	35	1	35	-	-	-	-	70
8. Историја музике	-	-	2	70	2	70	2	66	206
9. Национална историја музике	-	-	-	-	-	-	1	35	35
10. Камерна музика	1	35	1	35	2	70	2	66	206
11. Читање са листа	1	35	1	35	1	35	1	33	138
12. Клавирски дуо (само ученици клавира)	1	35	1	35	1	35	1	33	138
13. Оркестар / Хор	2	70	2	70	2	70	2	66	276
14. Упоредни клавир (сви ученици осим ученика)	1	35	1	35	1	35	1	33	138

клавира)									
15. Италијански језик (само ученици соло певања)	2	70	2	70	2	70	2	66	276
СВЕГА	13	455	17	595	17	595	19	627	2272

Облици образовно-васпитног рада којима се остварују обавезни предмети, изборни програми и активности

ОБЛИК ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД Часова	II РАЗРЕД Часова	III РАЗРЕД часова	IV РАЗРЕД часова	УКУПНО часова
Час одељенског старешине	35	35	35	33	138
Додатна настава *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Допунска настава *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120
Припремна настава *	до 30	до 30	до 30	до 30	до 120

* Ако се укаже потреба за овим облицима рада

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Час одељенског старешине	35	35	35	33
Испити и смотре	10–20	10–20	10–20	10–20
Екскурзија/студијско путовање	до 3 дана	до 5 дана	до 5 наставних дана	до 5 наставних дана
Концертна активност (интерни и јавни часови, концерти, такмичења)	35 часова годишње			
Друштвене активности – ученички парламент, ученичке задруге	10–20 часова годишње			

Остваривање плана и програма наставе и учења

Распоред радних недеља у току наставне године

	I РАЗРЕД	II РАЗРЕД	III РАЗРЕД	IV РАЗРЕД
Разредно-часовна настава	35	35	35	33

Концертне активности	1	1	1	1
Испити и смотре	3	3	3	1
Матурски испит				4
Укупно радних недеља	39	39	39	39

Општеобразовни предмети наставе у средњој музичкој школи

СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Циљ:

Циљ учења српског језика и књижевности је унапређивање језичке и функционалне писмености; стицање и неговање језичке и књижевне културе; оспособљавање за тумачење и вредновање књижевних дела; афирмисање и прихватање вредности хуманистичког образовања и васпитања ученика; развијање личног, наци- оналног и културног идентитета, љубави према матерњем језику, традицији и култури српског народа и других народа и етничких заједница.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- разликује основна значења и функције падежа;
- разликује све типове независних предикатских реченица и препозна специјалне независне реченице;
- разликује напоредне односе међу речима, синтаagmaма и реченицама;
- препозна различите врсте зависних реченица;
- правилно употреби и препозна значења личних глаголских облика;
- препозна у тексту и наведе особине књижевноуметничког и научног стила;
- процени поузданост података које преузима са интернета при писању текста научним стилем;
- покаже основна општелингвистичка знања о еволуцији језика и сродности између неких језика;
- утврди тематске, идејне, језичке, композиционе и жанровске особине књижевног текста;
- протумачи књижевни текст стављајући га у одговарајући културноисторијски контекст;

-
- користи књижевнотеоријске термине у тумачењу књижевног дела;
 - постави проблемско питање у вези са књижевноуметничким делом, износи суд о њему и аргументује свој суд;
 - повеже одређене теорије (егзистенцијализам, теорија рецепције/отовореног дела) са књижевноуметничким текстом;
 - препозна интертекстуалност;
 - самостално бира књижевна дела изван програма ослањајући се на стечена знања и усвојене вредности;
 - повеже историјске, религијске, политичке теме у делима која обрађује са изградњом или преиспитивањем националног идентитета у њима;
 - расправља о елементима родне осетљивости у делима која обрађује;
 - објасни везу између друштвених кретања у другој половини 20. века, стварања нових музичких праваца и њиховог одраза у књижевности;
 - правилно користи знаке интерпункције (тачку, запету, тачку са запетом, упитник, узвичник, две тачке, три тачке, црту, заграду, наводнике);
 - говори јавно и пред већим аудиторијумом о темама из језика, књижевности и културе;
 - напише састав на тему из језика и књижевности, уважавајући начела правописа и језичке норме.

СТРАНИ ЈЕЗИК

Циљ:

Циљ учења страног језика је да ученик усвајањем функционалних знања о језичком систему и култури и унапређивањем стратегија учења страног језика развије комуникативну компетенцију, оспособи се за писмену и усмену комуникацију, интеркултурално разумевање и професионални развој.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- разуме и извршава упутства и налоге за различите активности, укључујући и оне у којима постоји узрочно-последични и/или хронолошки след од неколико једноставнијих корака које треба обавити, и то у различитим приватним и јавним комуникативним ситуацијама и у образовном контексту, исказаних споријим ритмом и сасвим разговетном стандардно језичком артикулацијом, уз минимално ометање позадинским шумовима;
- разуме општи садржај и важније појединости монолошких излагања на познате теме, друштвено релевантних, узрасно примерених и у складу са личним интересовањима, уколико се користи стандардни језик;

-
- разуме општи смисао и најважније појединости информативних прилога из различитих медија о познатим, друштвено и узрасно релевантним темама, у којима се користи стандардни говор;
 - разуме битне елементе садржаја (главну тему и најважније споредне елементе тематике, актере и њихове међусобне односе, околности радње, заплет и епилог, хронологију дешавања у општим цртама, главне узрочно-последичне аспекте) у краћим медијски подржаним аудио и аудио-визуелним формама, у којима се обрађују блиске, познате и узрасно примерене теме;
 - разуме општи садржај и идентификује важније појединости дијалогских форми у којима учествује двоје или више говорника, уколико је реч о размени информација, мишљења и ставова на познате и блиске теме из свакоднев- ног живота, уз употребу стандардно језичких елемената и споријег ритма, без упадљивих индивидуалних говорних специфичности и паралелног говора учесника у комуникацији (тзв. „упадања у реч”), а уз евентуална понављања и појашњења (по потреби);
 - разуме једноставнија образложења ставова и мишљења саговорника, прати нит аргументације и евентуалне противаргументе, формулисана једноставнијим језичким средствима и изнете на недвосмислен начин, уз евентуалне пропратне невербалне и паравербалне комуникативне сигнале;
 - разуме садржај и већину тематски повезаних појединости у текстовима савремене музике различитих жанрова, уз поновљена слушања и одговарајућу припрему.
 - примењује стратегије читања које омогућавају откривање значења непознатих речи;
 - разуме општи садржај и најважније појединости дужих текстова о различитим конкретним и апстрактним темама;
 - разуме садржај различитих информативних текстова;
 - разуме дуже и сложеније савремене књижевне текстове различитих жанрова, примерене узрасту;
 - користи спонтано и самостално циљни језик као језик комуникације у учионици и ван ње;
 - говори о одређеним тематским областима на методичан/ систематичан начин, наглашавајући важне елементе и значајне детаље;
 - опширно описује или излаже на тему из ширег окружења и домена интересовања, користећи додатна образложења;
 - у интеракцији са саговорником исказује и брани своје идеје и мишљења о актуелним дешавањима уз објашњења, аргументацију и коментаре;
 - излаже свој став и подржава предности и истиче мане различитих опција;
 - брани и заступа свој став и изражава слагање или несла- гање са саговорником;
 - пише есеје о блиским темама из свог окружења и подручја интересовања, износећи сопствено мишљење, аргументујући своје ставове и наглашавајући релевантне детаље;
 - пише прегледе/ сажетке књига, филмова, тв емисија и др;

-
- пише текст примењујући правила правописа и интерпункције, повезујући све делове текста у смислену целину;
 - описује стварне и замишљене догађаје, утиске, мишљења, осећања;
 - истиче предности и мане неке појаве или поступка;
 - сажима, препричава и систематизује садржаје и информације из сложенијих текстова;
 - пише детаљне извештаје у којима тражи или преноси релевантне информације и објашњења, користећи стандардне формуле писаног изражавања;
 - пише о властитом искуству, описује своје утиске, планове и очекивања, износи личан став и аргументе и процењујући другачије ставове и идеје;
 - тумачи и описује илустрације, табеле, слике, графиконе, истичући релевантне детаље;
 - пише формална и неформална писма/мејлове/позивнице, користећи се устаљеним изразима за одбијање/прихватање позива, упућивање извињења;
 - анализира различите аспекте екосистема и друштвеног система своје земље и земаља чији језик учи;
 - објашњава и критички анализира могући узрок неспоразума у интерперсоналној и интеркултурној комуникацији;
 - процењује како властита и туђа уверења и вредности утичу на начин на који се опајају и разумеју други људи и културе;
 - дискутује аргументовано о културној условљености понашања због које су различити феномени опажени као уобичајени, односно чудни, као нпр. различити обрасци понашања, навике у исхрани и сл.;
 - реагује адекватно на најчешће облике примереног и непримереног вербалног понашања у контексту културе земље/ земаља чији језик учи, примењујући обрасце љубазног понашања;
 - користи фреквентне регистре у комуникацији на страном језику у складу са степеном формалности комуникативне ситуације;
 - истражује различите аспекте култура земље/ земаља чији језик учи у оквиру својих интересовања;
 - користи савремене видове комуникације у откривању културе земље/ земаља чији језик учи;
 - користи знање страног језика у различитим видовима реалне комуникације.
 - пореди, сажима и на структурисан начин преноси основне информација из више сродних текстова, у писаном и усменом облику;
 - преноси садржај из текстуалних извора у којима се износе различити ставови и аргументи, у писаном облику;
 - преноси, у усменом облику, садржај писаног текста или усменог излагања, уз изношење сопственог тумачења и става;

– посредује у неформалној усменој интеракцији уз преношење и тумачење различитих, културно условљених вредности и ставова.

ИСТОРИЈА

Циљ:

Циљ учења Историје је да ученик, изучавајући историјске догађаје, појаве, процесе и личности, стекне знања и компетенције неопходне за разумевање савременог света, развије вештине критичког мишљења и одговоран однос према себи, сопственом и националном идентитету, културно-историјском наслеђу, поштовању људских права и културних различитости, друштву и држави у којој живи.

Исходи:

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- у усменом и писаном излагању користи основне научне и историјске појмове;
- користи хронолошке одреднице на одговарајући начин, у складу са периодизацијом прошлости;
- идентификује порекло и процени сазнајну вредност различитих извора на основу њихових спољних и садржинских обележја;
- објасни основе историјског научног метода у реконструкцији прошлости и уочава постојање различитих интерпретација;
- анализира узрочно-последичне везе и идентификује их на конкретним примерима;
- презентује у усменом, писаном, или дигиталном облику резултате елементарног истраживања;
- препозна на конкретним примерима злоупотребу историје и изведе закључак о могућим последицама на развој историјске свести у друштву;
- уочава повезаност појава из политичке, друштвене, привредне и културне историје;
- на основу датих примера изводи закључак о повезаности појава и процеса из националне историје са појавама и процесима у регионалним, европским и светским оквирима;
- учествује у организовању и спровођењу заједничких активности у школи или у локалној заједници које подстичу друштвену одговорност и неговање културе сећања;
- сагледа значај и улогу истакнутих личности у датом историјском контексту;
- препознаје смисао и сврху неговања сећања на важне личности и догађаје из историје државе и друштва;
- образложи утицај историјских догађаја, појава и процеса на савремено друштво;
- идентификује основне карактеристике тоталитарних идеологија и наводи њихове последице у историјском и савременом контексту;
- препозна, на примерима из савремене историје, важност поштовања људских права;

-
- пореди положај и начин живота припадника различитих друштвених група у историјском периоду савременог доба;
 - илуструје примерима утицај научно-технолошког развоја на промене у друштву, економији и природном окружењу;
 - наведе примере утицаја спортских и уметничких достигнућа на обликовање савременог друштва;
 - објасни значење појмова геноцид и Холокауст;
 - изведе закључке о узроцима, току и последицама ратова условљених распадом СФРЈ користећи изворе различитог порекла и сазнајне вредности;
 - изрази ставове, засноване на историјским аргументима, уважавајући мишљење саговорника;
 - препозна пропаганду, стереотипе и идеолошку позицију у историјском извору и формулише став који се супротставља манипулацији;
 - критички се односи према информацијама из медија користећи се историјским знањима и вештинама;
 - покаже одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа;
 - уочи одраз историјских догађаја и појава у књижевним и уметничким делима.

МАТЕМАТИКА

Циљ:

Циљ учења Математике је да ученик, усвајајући математичке концепте, знања, вештине и основе дедуктивног закључивања, развије апстрактно и критичко мишљење, способност комуникације математичким језиком и примени стечена знања и вештине у даљем школовању и решавању проблема из свакодневног живота, као и да формира основ за даљи развој математичких појмова.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- израчуна једноставне граничне вредности функција;
- користи основна својства функција (домен, периодичност, парност, монотоност, нуле и знак...);
- израчуна извод једноставних функција применом правила диференцирања;
- испита ток и скицира график једноставне функције;
- примени елементе комбинаторике у једноставним реалним ситуацијама;
- примени биномни образац на решавање једноставнијих проблема;
- одреди вероватноћу једноставнијег случајног догађаја;
- одреди очекивану вредност и дисперзију дискретне случајне величине;

– изврши мање статистичко истраживање, обради резултате, прикаже их и интерпретира.

ФИЗИКА

Циљ:

Циљ учења Физике јесте стицање елементарне функционалне писмености (природно-научне и техничке) и знања о основним физичким законима који описују појаве у природи и својства зву- ка, оспособљавање ученика за примену знања у струци и свакодневном животу, стицање радних навика, одговорности и вештина за самостални за тимски рад као и формирање основе за даље образовање.

Исходи

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- користи научни језик физике за описивање физичких појава;
- објасни значај и улогу експеримента и теорије у описивању физичких процеса и појава, самостално припреми једноставнији пројекат и изведе одговарајуће физичко истраживање;
- описује енергијске трансформације код хармонијских, пригушених и принудних осцилација;
- разуме појам механичке резонанције, услове њеног настајања и примену;
- опише и објасни звучне таласе и њихове карактеристичне величине;
- примењује законе одбијања и преламања звука;
- разликује звук, ултразвук и инфразвук и познаје њихову примену;
- разликује карактеристике звука (висина, јачина, боја), познаје штетан утицај буке и мере заштите;
- компетентан је да користи мерне јединице и дигиталне технологије за мерење јачине и снаге звука;
- уочава положај извора звука и удаљеност извора звука од пријемника и процењује начин простирања звука;
- процењује оптимална акустичка својства просторија (запремина, облик просторије, време реверберације). Акустичко обликовање;
- процењује и адаптира различите инструменте на основу њихових карактеристика;
- примењује стечена знања и повезује звучне појаве са уметничким извођењем на инструментима;

ИНФОРМАТИКА

Циљ:

Циљ учења Информатике је стицање знања, овладавање вештинама и формирање вредносних ставова који доприносе развоју информатичке писмености неопходне за даље школовање, живот и рад у савременом друштву. Ученик развија способност апстракт- ног и критичног мишљења о аутоматизацији послова уз помоћ информационо- комуникационих технологија и развија способност ефективног коришћења технологије на рационалан, етичан и бе- збедан начин.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- разликује формате видео записа;
- врши основне манипулације са видео записом;
- врши конверзију између различитих формата видео записа;
- креира видео клип са импортованим мултимедијалним материјалом;
- креира видео клип за веб и поставља на веб страницу;
- креира једноставни веб-сајт на основу готових веб решења;
- креира статичку веб-страну коришћењем HTML-а;
- стилизује веб-страну коришћењем CSS-а.

ПСИХОЛОГИЈА**Циљ:**

Циљ учења Психологије је да ученик овлада знањима, развије вештине и формира ставове који ће му омогућити да боље разуме сложеност, разноврсност и развојне аспекте психичког функционисања људи у био-социо-културном контексту, посебно функционисање стваралачке личности, да повећа капацитет суочавања са изазовима адолесцентског доба и преузме одговорност за очување менталног здравља, функционисање у заједници и наставак школовања.

Исходи:

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- правилно користи основне појмове који се односе на сазнајне, емоционалне и мотива- ционе аспекте личности;
- прави везу између психологије као науке и других наука, уметности и културе;
- препозна различите области примене психолошких сазнања као и животне ситуације у којима се људи обраћају психологу за помоћ;
- на датом примеру психолошког истраживања одреди које су методе и технике кори- шћене;

-
- разликује научни од лаичког приступа психолошким питањима и критички се односи према текстовима и псеудотестовима у медијима;
 - психички живот особе посматра као целину међусобно повезаних процеса, особина и стања чији се развој одвија током целог живота и као јединство психичког и телесног функционисања;
 - аргументовано дискутује о утицају наслеђа, средине и личне активности на развој личности;
 - опише контекст настанка најважнијих теорија личности, њихове основне карактеристике, представнике и утицај;
 - користећи стечена психолошка сазнања препознаје емоције и мотиве сопственог понашања, понашања других и ликова из књижевности и филмова;
 - у учењу и вежбању користи стратегије и технике успешног учења и памћења;
 - препозна узроке фрустрација и унутрашњих конфликта, искаже преференцију ка њиховом конструктивном решавању и на примерима препозна механизме одбране;
 - наведе карактеристичне црте стваралачке личности и улогу интризичке мотивације за бављење музиком;
 - опише најважније психолошке карактеристике адолесцентског доба, препозна и критички се односи према најчешћим проблемима и ризичним понашањима адолесцената;
 - аргументује значај очувања менталног здравља, превенције менталних поремећаја и показује позитивни став према здравим стиловима живљења;
 - разликује облике и врсте социјалног учења на примерима;
 - уважава различитост међу људима, родну равноправност, поштује људска права и изражава негативан став према било ком облику насиља;
 - разликује основне врсте менталних поремећаја и описује карактеристике најчешћих менталних поремећаја адолесцената;
 - у комуникацији узима у обзир могућност грешака при опажању других људи и тиме предупредује могуће конфликте;
 - наведе примере просоцијалног, асертивног понашања и алтруизма из свог искуства и понашања других људи;
 - препозна и критички разматра примере предрасуда, стереотипа, дискриминације и конформизма;
 - наведе примере и карактеристике различитих група, групних односа и типова руковођења, примењује правила сарадње у тимском раду поштујући различитост чланова;
 - препозна и критички разматра примере употребе и злоупотребе психологије у медијима, политици, маркетингу и на друштвеним мрежама;
 - примењује знања из опште психологије опажање на област опажања музике;
 - наведе структуру музичке способности и препозна различите приступе у њеном мерењу;

-
- аргументовано дискутује о улози генетских и срединских фактора у развоју музичких способности;
 - наведе фазе стваралачког мишљења и поткрепи их примерима;
 - разликује продуктивне и непродуктивне начине превладавања страха од јавног наступа;
 - опише утицај музике на људе и сложеност комуникације између уметника и публике;
 - у дискусији показује вештину активног слушања, износи свој став заснован на аргу- ментима, комуницира на конструктиван начин;
 - прихвати улогу испитаника у психолошким истраживањима искључиво на бази добровољности, информисаности о сврси и процедурама истраживања и гаранције да добијени подаци неће бити злоупотребљени.

СОЦИОЛОГИЈА

Циљ:

Циљ учења Социологије је да кроз овладавање основним социолошким појмовима, теоријама, концептима и принципима, оспособи ученике да разумеју сложеност и разноврсност функционисања друштва на локалном и глобалном нивоу, факторе који делују у друштву и њихову међузависност, ради развијања знања, вештина и ставова неопходних за одговорно и успешно учешће у друштвеном животу, критичко и конструктивно промишљање о односу појединца, институција и друштва, о проблемима савременог глобалног и српског друштва, начинима на који они настају и како се могу решавати.

Исходи:

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- објасни појам друштва, и друштвених појава;
- користи правилно, у усменом и писменом излагању, основне социолошке појмове;
- уважава индивидуалне, друштвене и културне различитости;
- објасни појам и значај обичајних и моралних норми;
- дефинише појмове друштвене структуре и друштвеног система и разликује њихове елементе;
- препознаје, на датим примерима, врсте друштвеног раслојавања;
- процењује значај отворености друштва за друштвени развој;
- анализира друштвену условљеност музике и различитих музичких стилова;
- препознаје појам и врсте социјалне стратификације и, на конкретним примерима, узроке и последице друштвених неједнакости;
- критички процењује различите аспекте глобализације;
- образложи добре и лоше стране експанзије информационих технологија;
- упореди и анализира демографска кретања у савременом свету и Србији;
- идентификује феномен миграција као сталан глобални процес;

-
- издвоји главне узроке еколошких проблема;
 - заузима активан став у односу на локалне и глобалне еколошке проблеме и питања одрживог развоја;
 - објасни појам рада и поделу рада као основног феномена људског постојања;
 - опише и интерпретира појмове политике, моћи и државе;
 - промовише идеје владавине права и социјалне правде;
 - критички анализира достигнућа и мањкавости демократије и утврди важност владави- не права и правне државе;
 - повеже појам и функције идеологија са конкретним примерима, изводећи закључке о могућим последицама манипулације;
 - аргументовано расправља о функцији и утицају мас-медија;
 - препозна механизме медијске манипулације;
 - објасни појам религије као важног облика друштвене свести;
 - наведе основне одлике секуларног друштва;
 - формулише социолошко одређење породице, њене историјске облике и функције;
 - дискутује о будућности породице;
 - препозна узроке и наведе облике девијантног понашања;
 - аргументовано дискутује о узроцима и облицима ризичног понашања младих;
 - дискутује о положају и проблемима младих у Србији.

ФИЛОЗОФИЈА

Циљ:

Циљ учења Филозофије је да развијањем способности за систематско, самостално, проблемски интонирано, рефлексивно, креативно и критичко мишљење ученицима омогући и олакша мисаоно и вредносно оријентисање у савременом свету, да их оснажи у формирању сопственог погледа на стварност и пружи им ослонац за промишљено и одговорно одлучивање и деловање.

Исходи:

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- приступи изучавању мишљења на неемпиријски односно нормативни начин, карактеристичан за логику;
- примењује методе и правила дефинисања и класификовања појмова у структурисању различитих знања;
- користи логичке форме, поступке и правила да анализира сазнајне процесе суђења и закључивања и одреди њихову ваљаност;
- примерима илуструје различите функције језика и његову улогу у формирању и

саопштавању мишљења;

- користи апарат исказне и предикатске логике да симболички прикаже форму и истиносне релације исказа;
- решава различите проблеме применом логичке формализације, моделовања и алгоритма;
- примењује логичка правила и терминологију да у стандардној форми прикаже, анализира и евалуира аргументацију;
- уочава типичне грешке у закључивању и доказивању са којима се сусреће у свакодневној комуникацији и различитим медијима и избегава их у сопственом мишљењу;
- користи термине епистемологије, логике и опште методологије да опише филозофски приступ питањима сазнања;
- анализира примере објашњења из емпиријских и теоријских наука и одређује разлику њихових логичких структура предмета и метода;
- реконструише план неког научног истраживања и опише његове фазе, средства и употребу различитих метода и врста хипотеза;
- процењује компаративне предности и ограничења примене индуктивног, дедуктивног и аналогичког закључивања у сазнању;
- примени познавање структуре научног истраживања да систематизује знања стечена у различитим областима учења.

ФИЗИЧКО И ЗДРАВСТВЕНО ВАСПИТАЊЕ

Циљ:

Циљ учења предмета Физичко и здравствено васпитање је да ученик континуирано развија знања, физичке способности и моторичке вештине у складу са вредностима физичког вежбања, потребама за очување и унапређивање здравља и даљег професионалног развоја.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- бира и примењује вежбе, разноврсна природна и изведена кретања;
- анализира и упореди резултате тестирања са вредностима за свој узраст;
- сагледа сопствене моторичке и функционалне и примени вежбања у циљу њиховог побољшања;
- сврсисходно примени усвојене моторичке вештине у различитим животним ситуацијама;
- игра народне и друштвене плесове;
- примени основне принципе тренажног процеса и основне методе унапређивања моторичких способности;
- изради индивидуални програм вежбања;

-
- одговорно се односи према објектима, справама и реквизитима у просторима за вежбање;
 - решава конфликтне ситуације;
 - примени одговарајуће вежбе у складу са могућностима и потребама;
 - учествује на одељењском, разредном и другим такмичењима;
 - помаже и учествује у организацији школских спортских манифестација;
 - користи могућности за свакодневну физичку активност;
 - усклади исхрану са вежбањем;
 - примењује правила безбедности у различитим физичким активностима и преноси их на друге учеснике у вежбању;
 - коригује последице дуготрајне седентарне активности, положаје, покрете и кретања који имају негативан утицај на здравље применом физичког вежбања;
 - сагледа узроке и последице девијантог понашања на спортским приредбама;
 - редовно контролише своје здравље;
 - разликује позитиван и негативан утицај вежбања за репродуктивно здравље и примењује мере предострожности код себе и других;
 - одупре изазовима конзумирања енергетских напитака, психоактивних и фармаколошких супстанци и других недозвољених средстава.
 - адекватно реагује при пружању прве помоћи себи или другом лицу.

ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТ: ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Циљ:

Циљ учења изборног програма грађанско васпитање је да ученик, изучавајући различите друштвене појаве и процесе, постане свестан својих права и одговорности, осетљив за потребе појединаца и заједнице и спреман да активно делује у заједници уважавајући демократске вредности.

Исходи:

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- исказује поштовање, брани и афирмише људска права, демократију и владавину закона;
- критички разматра питања безбедности младих и процеса глобализације и доводи их у везу са поштовањем људских права;
- својим понашањем не угрожава своју и туђу безбедност;
- препозна ситуације угрожености нечијих права и проактивно делује;
- критички разматра утицај медија на безбедност младих и процес глобализације са аспекта поштовања људских права;
- проналази релевантне и поуздане изворе информација на којима заснива своје ставове о безбедности младих и процесу глобализације;

– у комуникацији активно слуша друге и дискутује аргументима.

ИЗБОРНИ ПРЕДМЕТ: ВЕРСКА НАСТАВА

Циљ:

CILJEVI verske nastave, kao izbornog predmeta, u okviru srednjoškolskog obrazovanja i vaspitanja jesu da se njome posvedoče sadržaj vere i duhovno iskustvo tradicionalnih crkava i verskih zajednica koje žive i delaju na našem životnom prostoru, da se učenicima pruži celovit religijski pogled na svet i život i da im se omogući slobodno usvajanje duhovnih i životnih vrednosti crkve ili zajednice kojoj istorijski pripadaju, odnosno čuvanje i negovanje sopstvenog verskog i kulturnog identiteta. Pritom upoznavanje učenika sa verom i duhovnim iskustvima sopstvene, istorijski date crkve ili verske zajednice treba da se ostvaruje u otvorenom i tolerantnom dijalogu, uz uvažavanje drugih religijskih iskustava i filozofskih pogleda, kao i naučnih saznanja i svih pozitivnih iskustava i dostignuća čovečanstva.

Исход:

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- sagleda sadržaje kojima će se baviti nastava Pravoslavnog katihizisa u toku 4. godine srednjoškolskog ili gimnazijskog obrazovanja;
- uoči kakvo je njegovo predznanje iz gradiva Pravoslavnog katihizisa obrađenog u prethodnom razredu školovanja.
- moći da prepozna elemente svete Liturgije;
- moći da prepozna da je blagodatno iskustvo Liturgije predokusaj Carstva Božjeg;
- moći da nazre kosmološki i eshatološki karakter Liturgije;
- moći da tumači liturgijsku molitvu posle svetog Pričešća;
- moći da shvati da se Pričešćem zadobija otpuštenje grehova, ljubav nelicemerna, smelost prema Bogu, usvojenje Carstva Božjeg.
- biti svestan da se njegov život u Crkvi ne ograničava na vreme služenja svete Liturgije.
- moći da shvati da istorija ima eshatološko usmerenje;
- moći da shvati razlog za gonjenje hrišćana u rimskom carstvu;
- moći da shvati da nema suštinske razlike između svetosavskog i hrišćanskog etosa;
- moći da nabroji neke srpske svetitelje i da objasne kako su oni služili Bogu i bližnjima;
- moći da dovede u vezu viđenje tavorske svetlost sa isihastičkom praksom;
- biti svestan mogućnosti mističkog opita zajednice sa Bogom.
- postati svestan da je egoizam suštinski problem čovekovog društva, jer razara zajednicu;
- moći da kritički vrednuje probleme savremene civilizacije u svetlu iskustva Crkve (savremeno shvatanje slobode, ljubavi, drugog čoveka);
- moći da promišlja o razlozima postojanja bolesti i kako se nositi sa njima sa pravoslavnog stanovišta;

-
- moći da shvati da su bolesti zavisnosti posledica neispunjenosti smislom i pravim životnim sadržajima;
 - biti svestan da ličnost nijednog čoveka ne sme da bude svedena na predmet, stvar ili broj;
 - biti svestan značaja jedinstvenosti, vrednosti i neponovljivosti sopstvene ličnosti i ličnosti drugih ljudi;
 - biti svestan da je depersonalizacija isto što i desakralizacija čoveka;
 - moći da uvidi da je lek protiv opredmećenja čoveka – iskustvo Crkve i da ličnost ne postoji bez zajednice slobode i ljubavi;
 - da shvati da je nasilje nemoguće ako je drugi za mene ličnost.
 - moći da uoči u kojoj meri je napredovao i savladao gradivo Pravoslavnog katihizisa.

Стручни предмети

МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ

Циљ:

Циљ учења предмета Музички инструменти је стицање знања о инструментима и развијање вештина у препознавању звучних карактеристика и солистичке и оркестарске употребе.

Исходи:

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- самостално напише аликвотни низ;
- својим речима објасни разлике између природног и темперованог штимовања;
- наброји главне одлике камертона;
- наведе предности и мане приликом свирања у затвореном и/или отвореном простору;
- разликује групе инструмената и њихове главне представнике;
- опише основну грађу сваког инструмента, извођачке технике и заступљеност у литератури;
- у слушном примеру препозна инструменте, односно ансамбле према звучним карактеристикама;
- повеже развој инструмената са заступљеношћу у врстама оркестра у историјском контексту;
- наведе могући распоред инструменталиста у симфонијском оркестру на сцени;
- наведе инструментални поредак у оркестарској партитури;
- користи предности дигитализације у слушању и анализирању музике.

МУЗИЧКИ ОБЛИЦИ

Циљ:

Циљ учења предмета Музички облици је да код ученика развију знања и вештине које подразумевају разликовање и анализу елемената музичких облика као и целовитих формалних образаца, у циљу разумевања нотног текста у свим његовим аспектима, што доприноси успешној корелацији са наставом на смеровима који негују инструменталну или вокалну праксу.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- установи елементе који повезују различите ставове сонатног циклуса;

-
- чита партитуре писане за више инструмената;
 - користи знања стечена на хармонији при анализи структуралног нивоа;
 - упореди хармонска средства музичког језика класицизма и романтизма;
 - активно учествује у слушању музике, пратећи уређеност различитих фаза музичког тока;
 - слуша музику на принципу понављања и промене музичких сегмената;
 - идентификује формални образац на основу истовременог слушања композиције и праћења партитуре;
 - аргументује своје мишљење у анализи двосмислених структуралних или формалних решења;
 - повеже своја извођачка искуства са усвојеним формалним обрасцима;
 - примени стечена аналитичка знања на програм који изводи на главном предмету.

ИСТОРИЈА МУЗИКЕ СА УПОЗНАВАЊЕМ МУЗИЧКЕ ЛИТЕРАТУРЕ

Циљ:

Циљ учења Историје музике је да код ученика развије свест о значају и улози музике кроз развој цивилизације и друштва, да на основу стечених знања подстакне ученике на стваралачко и критичко мишљење, развије естетске критеријуме у циљу формирања одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа и даљег професионалног и личног развоја.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања;
- демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема;
- препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама;
- препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника романтизма 19. века и музике 20. века;
- објасни даљи развој симфоније, сонате, концерта у позном романтизму и музици 20. века
- препозна репрезентативне музичке примере најзначајнијих представника позног романтизма, импресионизма и стилских праваца музике 20. века;
- објасни карактеристике нових музичких праваца, облика и жанрова модерне и модернизма у првој половини 20. века
- објасни развој музичког модернизма после Другог светског рата – авангардне тенденције у европској и америчкој музици

-
- упореди и опише даљи развој опере и балета као музичко сценске форме у 20. веку;
 - наведе карактеристике националних стилова у музици 20 века;
 - критички просуђује интерпретацију слушаних композиција (на часу, код куће, на концертима);
 - уочи међусобну повезаност музичке уметности са другим уметностима у 20 веку;
 - објасни како је музика повезана са дисциплинама ван уметности (музика и политика/друштво; технологија записивања, штампања нота; физичка својства инструмената; температура и заједничко свирање);
 - користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.

НАЦИОНАЛНА ИСТОРИЈА МУЗИКЕ

Циљ:

Циљ учења Националне историје музике је да код ученика развије свест о значају и улози музике у развоју српске државе и друштва, да укаже на специфичности њеног идентитета и интегритета у оквиру припадности европској музици, да на основу стечених знања подстакне ученике на стваралачко и критичко мишљење, развије естетске критеријуме у циљу формирања одговорног односа према очувању музичког наслеђа и културе свога и других народа и даљег професионалног и личног развоја.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- препозна друштвено-историјски и културолошки амбијент у коме се развијају различити видови музичког изражавања;
 - демонстрира познавање музичке терминологије и изражајних средстава музичке уметности у склопу предложених тема;
 - препозна обрађене музичке стилове и жанрове према основним карактеристикама;
 - препозна репрезентативне музичке примере средњовековне музике и најзначајнијих представника музике у Србији током 19. и 20. века;
 - упореди развој музике у Србији са развојем музике у Европи 19. и 20. века;
 - коментарише разлоге за појаву типичних жанрова српске музике
19. века
- објасни карактеристике нових музичких праваца, жанрова и облика у периоду Модерне између два светска рата
 - уочи присуство авангардних и постмодернистичких тенденција европске/америчке музике у српској музици 2. половине 20. века
 - критички просуђује интерпретацију слушаних композиција (на часу, код куће, на концертима);
 - уочи међусобну повезаност музичке уметности са другим уметностима у 20 веку;

-
- објасни како је музика повезана са дисциплинама ван уметности – музика и политика/друштво;
 - користи могућности ИКТ-а за самостално истраживање, извођење и стваралаштво.

ХОР

Циљ:

Циљ учења предмета Хор је да код ученика развије знања и вештине потребне за извођење дела хорске литературе и да кроз музичко искуство подстиче оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ, развијање креативности и формирање стваралачког и критичког мишљења.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- користи стечена теоретска знања приликом читања и интерпретације музичког дела;
- примењује правилну вокалну технику и јасну дикцију;
- комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику;
- прати диригента;
- интонира чисто у току извођења;
- активно учествује у уобличавању уметничког дела кроз интерпретацију;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- поштује договорена правила понашања у ансамблу;
- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.

ОРКЕСТАР

Циљ:

Циљ учења предмета Оркестар је да код ученика развије знања и вештине потребне за извођење оркестарске литературе и да кроз музичко искуство подстиче оспособљавање и мотивисање ученика за јавни наступ, свирање у већим и мањим оркестарским ансамблима, развијање креативности и формирање стваралачког и критичког мишљења

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- користи стечена теоретска знања приликом читања и интерпретације музичког дела;
- изведе одговарајуће технике свирања на инструменту;
- комуницира са члановима своје деонице и са осталим члановима ансамбла кроз музику;
- прати диригента;
- коригује интонацију у току извођења;
- активно учествује у уобличавању уметничког дела кроз интерпретацију;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- поштује договорена правила понашања у ансамблу;
- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.

ХАРМОНИЈА

Циљ:

Циљ учења предмета Хармонија је овладавање хармонским законитостима и музичком логиком при изради хомофоне хорске фактуре, звучном хармонском праксом и аналитичким тумачењем примера из литературе.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- својих речима објасни средства хроматске модулације;
- препозна све врсте хроматских модулација у примеру из музичке литературе;
- слушно препозна хроматске модулације;
- усмено изради и одсвира краће фразе користећи хроматску модулацију;
- анализира примере из литературе епохе барока, класицизма и романтизма, који садрже хроматску модулацију;
- усмено изради и одсвира краће фразе користећи енхармонску модулацију;
- анализира примере из литературе епохе барока, класицизма и романтизма, који садрже енхармонску модулацију;
- повеже хармонску анализу примера из литературе са његовом формалном структуром;
- дискутује о формалној и стилској одредници композиције на основу хармонске анализе.

КОНТРАПУНКТ

Циљ:

учења предмета Контрапункт је да код ученика развије знања у области историјског развоја и техничких својстава ренесансног контрапункта, као и вештину препознавања ренесансних музичких облика и композиционих поступака.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- објасни разлике између ренесансног и барокног контрапункта;
- слушно препозна и анализира инструменталне и вокално – инструменталне облике барока;
- препозна различите инструменталне групе барокних композиција на основу звука или записа;
- анализира мелодијско – ритмичке карактеристике барокних композиција;
- објасни развој тоналне хармоније;
- осмисли самостално или уз помоћ наставника краћу барокну мелодију;
- препозна и коментарише композиционе полифоне поступке након одслушаних или изведених делова композиције;
- наведе врсте и основне карактеристике барокних облика;
- слушно препозна и анализира барокне облике.

ЕТНОМУЗИКОЛОГИЈА

Циљ:

Циљ учења предмета Етномузикологија је да код ученика развије знања и вештине које доприносе разумевању основних појмова етномузикологије, да их упозна са карактеристикама вокалне, инструменталне и вокално-инструменталне традиционалне музике, као и да формира однос према музичком наслеђу.

Исходи:

По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:

- разликује обредну и обичајну вокалну праксу;

-
- наведе различите музичке жанрове обредне и обичајне вокалне праксе;
 - звучно разликује песме календарског циклуса;
 - наброји територијалне целине у Србији у којима је заступљена обредна и обичајна вокална пракса;
 - наведе елементе потребне за анализу мело поетских облика;
 - разликује према грађи аерофоне дувачке инструменте;
 - наведе функцију и репертоар који се изводи на аерофоним инструментима;
 - покаже на карти територијалне целине у Србији у којима су заступљени аерофони дувачки инструменти;
 - звучно разликује сваки аерофони дувачки инструмент;
 - наброји сличности и разлике кордофоних инструмената који се јављају на простору бивше Југославије;
 - звучно препозна све инструменталне традиционалне ансамбле у одслушаним примерима;
 - упореди доживљаје при слушању традиционалне и уметничке музике;
 - објасни мотиве и друштвено-историјски оквир за појаву новоком- поноване музике у Србији;
 - објасни феномен World music у Србији;
 - критички просуђује нове музичке појаве у друштву.

СОЛФЕЂО

Циљ:

Циљ учења предмета Солфеђо је да код ученика развије музикалност, креативност и естетске критеријуме кроз примену знања и вештина ради ефикаснијег разумевања и извођења нотног текста у свим његовим аспектима што доприноси успешној међупредметној корелацији.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- својим речима изражава утиске о слушаном делу;
- препозна музичке елементе кроз примере за слушање музике;
- изражајно пева тоналне једногласне и вишегласне инструктивне композиције и инсерте из литературе;
- пева штимове дурских и молских тоналитета;
- препозна и пева алтерације, алтероване акорде и њихова разрешења;
- препозна и пева модулацију;
- препозна и пева старо- градске песме и народне мелодије;
- пева композиције са клавирском пратњом;
- опажа све врсте лествице;

-
- запише и пева трогласне и четворогласне хармонске везе;
 - запише ритмичке мотиве и ритмичку окосницу;
 - запише мелодијске диктате по двотактима, фразама и у целости;
 - запише двогласни диктат;
 - опажа, пева и запише интервале и акорде;
 - импровизује мелодију, ритам или хармонију научених композиција;
 - користи самостално или уз помоћ одраслих доступне носиоце звука;
 - препозна и изводи промену метра или темпа;
 - равномерно и ритмички чита у виолинском, бас, алт и тенор кључу;
 - изводи и запише неправилне ритмичке групе;
 - изводи композиције са полиритмијом;
 - разуме и објасни својим речима музичке појмове;

УПОРЕДНИ КЛАВИР

(ЗА УЧЕНИКЕ ВИ ОДСЕКА, ОСИМ СОЛО ПЕВАЧА)

Циљ:

Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- чита и свира течно с листа вежбе са обе руке или одвојено;
- самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;
- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- коригује лоше извођење у току свирања;
- у свирању примени више динамичких нијанси и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;
- појасни конструкцију дела и својим речима објасни значења термина музичке форме;
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;
- негује културу тона;
- критички прати сопствени развој;
- самостално вежба по плану који је утврдио са наставником;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

УПОРЕДНИ КЛАВИР

(ЗА СОЛО ПЕВАЧЕ НА ВИ ОДСЕКУ)

Циљ:

Циљ учења предмета Упоредни клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- чита и свира течно с листа са обе руке;
- повеже знање из теорије музике са елементима интерпретације;
- препозна период настанка одређене композиције;
- спретно изведе технички захтевније композиције;
- самостално хармонизује једноставни тематски материјал;
- појасни конструкцију дела и објасни значења термина музичке форме;
- својим речима објасни и користи одговарајуће врсте меморије;
- учествује на јавним наступима у школи
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- критички прати сопствени развој и самостално опредељује сред- ства за његово побољшање;
- самостално вежба по плану који је утврдио са наставником
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање музике.

КАМЕРНА МУЗИКА

Циљ:

Циљ учења предмета Камерна музика је да код ученика развије способност за постизање звучног склада и заједничку интерпретацију дела у стилу епохе и композитора кроз свирање/певање у различитим ансамблима као и оспособљавање за јавне наступе и наставак професионалног школовања

Исходи:

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- усагласи индивидуално свирање или певање са групним свирањем;
- усклади интонацију, артикулацију и динамичке ознаке са осталим члановима камерног састава;

-
- дефинише своју улогу у камерном саставу и перципира улогу осталих чланова камерног састава;
 - примени различита музичка изражајна средства у зависности од карактера музичког дела;
 - комуницира са осталим члановима камерног састава кроз музику;
 - учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
 - испољи самопоуздање у току јавног наступа;
 - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
 - покаже спремност за тимски рад;
 - користи доступне носиоце звука у истраживању и слушању музике;
 - поштује договорена правила понашања у оквиру ансамбла.

КЛАВИРСКИ ДУО (ЗА КЛАВИРИСТЕ)

Циљ:

Циљ учења предмета Клавирски дуо је да код ученика развије интересовање и љубав према заједничком музицирању и да се кроз камерно музичко искуство развије способност комуницирања којом се подстиче директни трансфер знања и развија вештина дијалога, осећања солидарности, ефикасне сарадње и тимског рада.

Исходи:

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- познаје музичку фактуру дела;
- лако чита нотни текст;
- користи леви и десни педал у зависности од положаја за клавиром;
- изводи дела која нису оригинално писана за клавир или за клавирски дуо;
- примени атрикулациону технику
- износи своја запажања о делу које изводе;
- свира различита дела симфонијског и камерног репертоара;
- критички вреднује своје и заједничко извођење;
- покаже спремност за тимски рад;
- поштује договорена правила извођења;
- аналитички приступа музичком делу;
- повеже и примени знање са главног предмета;
- повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације;
- осмисли са сарадником из клавирског дуа и/или уз помоћ наставника концепцију извођења;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за истраживање и слушање музике различитих стилова.

КЛАВИР

Циљ:

Циљ учења предмета Клавир је да код ученика развије интересовање и љубав према инструменту и музици кроз индивидуално музичко искуство којим се подстиче развијање моторичке флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета, као и оспособљавање и мотивисање ученика за самосталан јавни наступ и наставак професионалног уметничког школовања

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- примени различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом свирања;
- самостално препозна и изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;
- јасно разликује врсте украса и може да одсвира различите врсте трилера;
- користи десни и леви педал у складу са стилем музичког дела;
- у свирању примени динамичке нијансе и јасно диференцира мелодијску линију од пратње;
- коригује извођење у току свирања;
- повеже знање из теоријских музичких предмета са елементима интерпретације;
- интерпретира композицију технички и музички у стилу одређене епохе;
- меморише текст примењујући различите начине памћења;
- осмисли, уз помоћ наставника концепцију извођења одређеног дела;
- пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (сугестивно свира);
- својим речима објасни фазе припрема за јавни наступ;
- предложи наставнику дела за свој репертоар
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- пореди различита извођења исте композиције;
- критички прати сопствени развој;
- самостално вежба;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- користи носиоце звука за слушање и истраживање музике различитих стилова.

ЧИТАЊЕ С ЛИСТА ЗА КЛАВИРИСТЕ

Циљ:

Циљ учења предмета Читање с листа за инструменте са диркама је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста, разумевање и упознавање музичке литературе и корепетиторску праксу.

Исходи:

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја;
- анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете;
- примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике;
- опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице;
- проналази начине за самостално вежбање;
- покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст;
- транспонује једноставније композиције за секунду и терцу навише и наниже;
- отпрати вокалног и/или инструменталног извођача у једноставнијој композицији.

ХАРМОНИКА

Циљ:

Циљ учења предмета Хармоника је да код ученика развије вештине извођења кроз индивидуално музичко искуство, усавршавањем техничких и музичких елемената, разних начина извођења артикулације, динамике и употребе свих регистара кроз потпуно овладавање различитим стиловима, мотивисање ученика за самостални јавни наступ и наставак уметничког школовања.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- чита и свира течно с листа са обе руке;
- повеже знање из теорије музике, хармоније и музичких облика са елементима интерпретације;
- препозна период настанка одређене композиције;
- спретно изведе технички најзахтевније композиције;
- самостално транспонује једноставније композиције у блиске тоналитете;
- појасни конструкцију дела и да објасни значења термина музичке форме;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- негује културу тона;

-
- критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање;
 - критички учествује у процени напредовања других свирача;
 - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
 - користи носиоце звука за слушање музике.

ЧИТАЊЕ С ЛИСТА ЗА ХАРМОНИКАШЕ

Циљ:

Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста, оспособљавање за корепетиторску праксу и упознавање ученика са широм инструменталном и вокалном литературом.

Исходи:

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- чита и свира течно с листа вежбе одвојено и са обе руке истовремено;
- самостално изведе различите врсте артикулације које се захтевају у музичком делу;
- индентификује одређене проблеме и издвоји важна места у композицији коју чита;
- импровизује задату мелодију;
- спретно изведе технички захтевније композиције;
- самостално транспонује композиције;
- негује културу тона кроз критичко слушање свог и туђег свирања;
- пренесе на публику сопствени емоционални доживљај кроз интерпретацију музичког дела (изражајно свира);
- критички прати сопствени развој;
- самостално вежба по плану који је утврдио са наставником;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

ГИТАРА

Циљ:

Циљ учења предмета гитара, је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање, градећи своју уметничку личност кроз соло и камерно музицирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

-
- препознаје и примењује све музичке ознаке;
 - имплементира искуства у свирању стечена на осталим музичким предметима;
 - критички вреднује сопствену интерпретацију на основу нивоа стеченог знања;
 - примењује шири спектар боја на гитари (од „понтичела” до „сул таста”) у зависности од карактера композиције;
 - користи различите технике меморисања текста;
 - самостално решава лакше техничке проблеме у композицији;
 - јасно фразира и прецизно изражава музички ток;
 - познаје барокне игре и њихове карактеристике;
 - имплементира основне агогичке појмове;
 - самостално вежба поштујући одређене техничке процедуре;
 - самостално обликује нокте у функцији добијања квалитетног тона;
 - учествује у јавним наступима у школи и ван ње;
 - креира сопствени прсторед, прилагођен индивидуалним способностима и карактеру композиције;
 - субјективно интерпретира композиције уз слободу музичког доживљаја одређену правилима епохе и стила.

ЧИТАЊЕ С ЛИСТА (ГИТАРА)

Циљ:

Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.

Исходи:

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја;
- анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете;
- примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике;
- опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице;
- проналази начине за самостално вежбање;
- покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст;
- познавање музичких и техничких ознака унутар текста;
- познавање нота на различитим жицама и у оквиру различитих позиција.

ХАРФА

Циљ:

Циљ учења предмета Харфа је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- самостално штимује инструмент;
- препозна и води теме у цикличним композицијама;
- препозна и води полифоно гласове;
- самостално исписује педализацију, прсторед, динамику и артикулацију;
- повеже модулацију са одговарајућом педализацијом;
- обликује боју тона при извођењу композиција различитих стилова;
- пригуши вибрацију претходних тонова, као и акорада;
- изведе технике свирања у савременим композицијама;
- одсвира фразе у складу са правилима стила и епохе укључујући емоције, маштовитост и уметнички сензибилитет;
- појасни музички облик дела;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и музичку освешћеност;
- самостално се припрема за наступ;
- критички прати сопствени развој и самостално опредељује средства за његово побољшање;
- одсвира солистички и камерни концерт;
- користи рачунарске технологије у употреби упознавања епохе, композитора и извођења дела.

ЧИТАЊЕ С ЛИСТА (ХАРФА)

Циљ:

Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе

Исходи:

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја;
- анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете;
- примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике;

-
- опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице;
 - проналази начине за самостално вежбање;
 - покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст;
 - препозна дела и деонице харфе у камерним и оркестарским композицијама.

ВИОЛИНА

Циљ:

Циљ учења предмета Виолина је да код ученика развију знања и вештине која се надовезују на предходно стечено образовање и пружају платформу за даљу професионалну делатност и усавршавање инструменталне технике, меморије, музичког слуха, израза и начина размишљања, као и развијање способности за концерту и такмичарску делатност, заједничко музицирање и импровизацију.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- примењује одговарајуће начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања;
- самостално одабере или креира одговарајући прстомет у делима која свира;
- са лакоћом свира у високим позицијама;
- користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;
- користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела;
- испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;
- изведе напамет солистички концерт у трајању од најмање 45 минута, са програмом који подразумева композиције различитог стила и карактера;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;
- посећује концерте и друге музичке манифестације;
- користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике;
- наступа солистички уз пратњу оркестра, односно клавирског сарадника на јавним наступима у школи и ван ње;
- активно учествује и наступа са камерним ансамблима, гудачким и симфонијским оркестрима;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

ВИОЛА

Циљ:

Циљ учења предмета Виола је да код ученика развије самосталност музичке интерпретације, изражавања и потпуно владање извођачким апаратом на нивоу средњешколског репертоара, оспособи га за самостални јавни наступ у професионалном окружењу, те припреми за наставак школовања на високошколским институцијама за музику.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- интерпретира композицију са разрађеним карактеристикама композиторског и извођачког стила (17–20. век);
- самостално испољава креативност у остварењу музичке фантазије;
- користи изражајна средства да би исказао различите емоције;
- примењује стечена знања на другим предметима у раду на музичком делу;
- анализира музички текст, креира интерпретацију и етапни план рада на музичком делу.
- истражује виолски репертоар и креира лични;
- слушањем препознаје најбитнија дела виолског репертоара;
- испољава лични креативни израз уз способност варирања интерпретације (сегмената) музичког дела;
- самостално креира различите приступе и начине у решавању музичких и техничких проблема;
- користи извођачку технику и покрете у служби реализације музичких идеја.
- самостално планира вежбање примењујући различите процедуре;
- самостално коригује грешке у току свирања;
- меморише дужи музички текст у одређеном времену;
- самостално ради са клавирским сарадником уз виши ниво интеракције при заједничком музицирању;
- испољи самопоуздање и креативност у току јавног наступа;
- пренесе на публику лични уметнички израз;
- аналитички сагледава и критички вреднује изведене и слушане композиције у односу на уметнички доживљај, стилску препознатљивост, техничку припремљеност и емотивни утицај;
- учествује на јавним наступима у професионалном окружењу;
- критички прати и планира сопствени развој.

ВИОЛОНЧЕЛО

Циљ:

Циљ учења предмета Виолончело је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке;
- примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања;
- истражује начине добијања чисте интонације;
- контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се;
- користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;
- користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела;
- самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;
- испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;
- свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања;
- учествује на јавним наступима у школи и ван школе;
- самостално посећује концерте и друге музичке манифестације;
- самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу.

КОНТРАБАС

Циљ:

Циљ учења предмета Контрабас је да ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

-
- самостално се штимује;
 - систематски примењује одговарајуће процедуре у стицању технике леве и десне руке;
 - примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева приликом самосталног вежбања и свирања;
 - истражује начине добијања чисте интонације;
 - контролише интонацију и квалитет тона при промени позиција и коригује се;
 - користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;
 - користи знања из области сродних предмета приликом интерпретације музичког дела;
 - самостално свира задате композиције напамет, соло и уз пратњу клавира;
 - испољава креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;
 - критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност и емоционални утицај;
 - свирањем у ансамблу примењује принцип узајамног слушања;
 - учествује на јавним наступима у школи и ван школе;
 - самостално посећује концерте и друге музичке манифестације;
 - самостално користи предности дигитализације и поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу.

ЧИТАЊЕ С ЛИСТА (ГУДАЧКИ ИНСТРУМЕНТИ)

Циљ:

Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.

Исходи:

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја;
- анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете;
- примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике;
- опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице;
- проналази начине за самостално вежбање;
- покаже самопоуздање и снажљивост у кретању кроз текст;
- препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.

ФЛАУТА

Циљ:

Циљ учења предмета Флаута је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високо образовним установама.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- самостално креира план вежбања, користећи познату литературу;
- свесно коригује интонацију, истражује начине чистог свирања;
- примењује различите начине решавања техничких и музичких захтева код амосталног вежбања;
- контролише квалитет тона у свим регистрима;
- примењује динамички дијапазон инструмента у свим регистрима;
- користи све врсте артикулисања тона;
- у интерпретацији примењује стилска обележја;
- учествује на јавним наступима;
- испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију;
- свира задате композиције, напамет, соло и уз пратњу клавира;
- користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;
- критички вреднује изведене композиције;
- свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања;
- користи предности дигитализације у слушању и извођењу музике.

ОБОА**Циљ:**

Циљ учења предмета Обоа је да код ученик кроз индивидуално и колективно музичко искуство усаврши вештине извођења дела различитих музичких стилова, развије своју креативност и инвентивност кроз свирање и импровизацију градећи своју уметничку личност кроз соло, камерно и оркестарско свирање, припремајући се тако за наставак уметничког образовања.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- свира подједнако звучно и квалитетно у различитим регистрима;
- користи одговарајућа изражајна средства да би исказао различите емоције;
- самостално анализира и интерпретира композиције у стилу епохе и композитора;

-
- креативно се изражава кроз музику;
 - испољава самопоуздање и музикалност кроз интерпретацију;
 - критички вреднује изведене композиције;
 - свирањем у различитим камерним ансамблима примењује принцип узајамног слушања;
 - учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
 - посећује концерте и друге музичке манифестације.

КЛАРИНЕТ

Циљ:

Циљ учења предмета кларинет је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и формирање музичке личности за самосталан јавни наступали и мотивисање за наставак уметничког школовања.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- свира у опсегу од е мало до ге3;
- свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата;
- изведе одговарајуће технике свирања на инструменту;
- интерпретира композицију у стилу епохе и композитора;
- комуницира са корепетитором кроз музику;
- испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај;
- самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању;
- користи технике меморисања текста;
- контролише интонацију у току свирања;
- свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања;
- покаже иницијативу у организацији заједничких проба;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- испољи самопоуздање у току јавног наступа;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

САКСОФОН

Циљ:

Циљ учења предмета Саксофон је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и мотивисање за наставак уметничког школовања.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- свира у опсегу од б мало до а3;
- изведе одговарајуће технике свирања на инструменту;
- самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању;
- користи технике меморисања текста;
- контролише интонацију у току свирања;
- интерпретира композицију у стилу епохе и композитора;
- комуницира са корепетитором кроз музику;
- испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај;
- свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања;
- покаже иницијативу у организацији заједничких проба;
- учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
- испољи самопоуздање у току јавног наступа;
- поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

ФАГОТ

Циљ:

Циљ учења предмета фагот је да код ученика кроз индивидуално музичко искуство подржи развој моторичке синхронизације, флексибилности и осетљивости, креативности, естетског сензибилитета као и формирање музичке личности за самосталан јавни наступ али и мотивисање за наставак уметничког школовања.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- свира у опсегу од б мало до а3;
- свира у комбинованим артикулацијама стаката и легата;
- изведе одговарајуће технике свирања на инструменту;
- интерпретира композицију у стилу епохе и композитора;
- комуницира са корепетитором кроз музику;
- испољи креативност у реализацији музичке фантазије и естетике;

-
- критички вреднује изведене композиције у односу на техничку припремљеност, стилску препознатљивост и емоционални утицај;
 - самостално уочава и решава музичке и техничке проблеме у вежбању;
 - користи технике меморисања текста;
 - контролише интонацију у току свирања;
 - свирањем у ансамблу примени принцип узајамног слушања;
 - покаже иницијативу у организацији заједничких проба;
 - учествује на јавним наступима у школи и ван ње;
 - испољи самопоуздање у току јавног наступа;
 - поштује договорена правила понашања при слушању и извођењу музике.

ЧИТАЊЕ С ЛИСТА (ДРВЕНИ ДУВАЧИ)

Циљ:

Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе.

Исходи:

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја;
- анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете;
- примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике;
- опажа релевантне музичке елементе у циљу интерпретације задате деонице;
- проналази начине за самостално вежбање;
- покаже самопоуздање и сналажљивост у кретању кроз текст;
- препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.

ТРУБА

Циљ:

Циљ учења предмета Труба је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високо образовним установама.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

-
- контролише амбажуру, дисање, интонацију, динамику, фразирање, и агогику;
 - примени технику свирања двоструког и троструког језика;
 - испољи креативност, сензибилитет и способност импровизације у свирању;
 - проналази нове начине за комбиновање информација, знања и стечених вештина у свирању;
 - развија самопоуздање и самопоштовање;
 - користи предности дигитализације и присуствује концертима класичне музике те формира сопствени критеријум и упознаје репертоар.

ХОРНА

Циљ:

Циљ учења предмета Хорна је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и за наставак школовања на високо образовним установама.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- контролише амбажуру, дисање, интонацију, динамику, фразирање, и агогику;
- транспонује из ЕФ штима у БЕ бас и БЕ алт;
- примени технику свирања троструког језика;
- испољи висок ниво креативности, сензибилитета, способност импровизације у свирању;
- проналази нове начине за комбиновање информација, знања и стечених вештина у свирању;
- развија самопоуздање и самопоштовање;
- користи предности дигитализације и присуствује концертима класичне музике те формира сопствени критеријум и упознаје репертоар.

ТРОМБОН

Циљ:

Циљ учења предмета Тромбон је да код ученика развију знања и вештине неопходне за разумевање и извођење музике у солистичком, камерном и оркестарском свирању, као и мотивацију за наставак школовања на високо образовним установама.

Исходи:

По завршетку 4. разреда ученик ће бити у стању да:

- свира све научене тоналитете са новим техничким захтевима;
- свира у свим регистрима;
- самостално коригује грешке у свирању;
- изражава став о изведеним композицијама у односу на техничку припремљеност и интерпретацију;
- изводи дела у стилу композитора и епохе;
- изводи оркестарска сола;
- покаже иницијативу за јавно свирање.

ЧИТАЊЕ С ЛИСТА (ЛИМЕНИ ДУВАЧИ)

Циљ:

Циљ учења предмета Читање са листа је да код ученика развију знања и вештине неопходне за брзо и течно читање нотног текста и за разумевање и упознавање музичке литературе

Исходи:

По завршетку програма ученик ће бити у стању да:

- одсвира без прекида и задржавања задани нотни текст једноставнијег садржаја;
- анализира текст и унутрашњим слухом чује мелодијске и хармонске покрете;
- примењује добијена упутства за решавање одређене текстуалне проблематике;
- транспонује у предвиђене тоналитете;
- оствари захтеве у читању нотног текста у вези са темпом, фразирањем, динамиком, артикулацијом, бојом...;
- проналази начине за самостално вежбање;
- покаже самопоуздање и снажљивост;
- препозна дела и деонице инструмента у камерним и оркестарским композицијама.

ФАКУЛТАТИВНИ САДРЖАЈИ

Факултативни садржаји се остварују у односу на ресурсе школе, интересовања ученика и потребе локалне заједнице, а подразумевају организовање активности ограниченог временског трајања која нису предмет и не оцењују се:

- Учешће на такмичењима:
 - Републичко такмичење
 - Фестивал музичких и балетских школа Србије
- Сарадња са основним школама
- Организација предавања и семинара.
У школи ће се и ове године одржати семинари и предавања познатих домаћих музичара на којима ће учествовати и ученици и наставници школе.
- Организовање свечаног концерта поводом обележавања школске славе Свети Сава и прославе Дана школе – два најзначајније обележена догађаја у току године у којима врло активно учествују професори и ученици.

ОРГАНИЗАЦИЈА НАСТАВЕ. ТРАЈАЊЕ ИЗВОЂЕЊА ПРОГРАМА НАСТАВЕ

ТРАЈАЊЕ ИЗВОЂЕЊА ПРОГРАМА НАСТАВЕ:

6 година за инструменте:

- Виолина, виола, виолончело, клавир, гитара, хармоника, флаута, кларинет, обоа, фагот, труба, хорна, тромбон,

4 године за инструменте:

- Контрабас

4 године за:

- Соло певање

Средња школа траје четири године.

ТРАЈАЊЕ ЧАСА ОСНОВНА ШКОЛА

	Шестогодишње школовање	Четворогодишње школовање
1. разред	30. мин	30. мин
2. разред	30. мин	30. мин
3. разред	30. мин	45. мин

4. разред	45. мин	45. мин
5. разред	45. мин	
6. разред	45. мин	

Трајање часа **солфеђа и теорије музике** је по 45 минута.

Трајање часа **клавира као упоредног предмета** за соло певање је 45 минута.

Трајање часа **клавирске сарадње – корепетиције:**

- Часови корепетиције у првом циклусу за гудачке, дувачке и ударачке инструменте трају 15 минута недељно по ученику.
- Часови корепетиције за гудачке, дувачке и ударачке инструменте у другом циклусу трају 30 минута недељно по ученику.
- Ученици првог циклуса соло певања наставу корепетиције имају 30 минута недељно по ученику, а другог циклуса 45 минута недељно по ученику.

Наставник корепетитор држи ученику наставу у присуству његовог наставника главног предмета и самостално као припрему за јавни наступ.

Трајање часа **оркестра, хора и камерне музике** је 45 минута.

СРЕДЊА ШКОЛА

Трајање часа у средњој школи за **све предмете на свим годинама** је 45 минута.

ОБЛИЦИ ИЗВОЂЕЊА ПРОГРАМА

РЕДОВНА НАСТАВА

Настава у основној музичкој школи је индивидуална и групна, а у средњој: индивидуална, групна и разредна.

Индивидуална настава:

- **Настава главног предмета** – инструмента, соло певања и клавира као споредног предмета се изводи као индивидуална настава у свим разредима основне и средње школе.
- **Клавирска сарадња – корепетиција:** Часове корепетиције имају ученици гудачких инструмената, дувачких инструмената и соло певања.

Клавирски сарадник – корепетитор држи ученику наставу у присуству његовог наставника главног предмета.

Група на настава у основној школи:

- **Настава солфеђа и теорије музике** – настава се одвија у групама од највише 12 ученика.
- **Настава оркестра, хора и камерног музицирања** – Настава оркестра је обавезна за ученике четвртог, петог и шестог разреда виолине, виоле, виолончела, тамбуре, мандулине, хармонике и флауте, као и за ученике трећег и четвртог разреда осталих дувачких инструмената, контрабаса и ударалки. Ученици инструменталисти који не свирају у оркестру, обавезни су да похађају наставу хора или камерне музике. Уколико школа има могућности, може за ученике четвртог, петог и шестог разреда гитаре да организује наставу оркестра гитара. Настава камерне музике се организује за ученике четвртог, петог и шестог разреда шестогодишње школе и трећег и четвртог разреда четворогодишње коле. Камерни ансамбли се формирају према бројном стању ученика. За потребе јавне и културне делатности, могуће је повећати фонд часова из ових предмета.

Група на настава у средњој школи:

- **Настава клавирског дуа за клавиристе и читање с листа** – одвија се у групама од по 2 ученика.
- **Настава камерне музике** – одвија се у групама од по најмање 2 ученика.
- **Настава солфеђа, хармоније, контрапункта, музичких облика и теорије музике** – одвија се у групама од по најмање 5 ученика.
- **Остали теоријски предмети** – одвијају се у групама од по 16 ученика.

Разредна настава у средњој школи:

Подразумева наставу општеобразовних предмета.

ДОДАТНА НАСТАВА

Организовање додатне наставе у свим разредима предлажу стручна већа предмета.

ДОПУНСКА НАСТАВА

Организовање допунске наставе предлажу стручна већа предмета.

Допунска настава се организује за ученике који у учењу имају тешкоће због којих не постижу задовољавајући успех.

ИНТЕРНИ И ЈАВНИ ЧАСОВИ

Интерни часови су предвиђени да се одржавају редовно током школске године, као интерни часови одсека или класе и као заједнички интерни часови више одсека или класа. Термини одржавања интерних часова биће договорани на нивоу стручних актива.

Јавни часови одржаваће се на крају сваког тромесечја и полугодишта. На њима ће наступати најбољи ученици са интерних часова и други истакнути ученици.

ИСПИТИ

У основној музичкој школи полагају се следећи испити:

- Пријемни
- Годишњи
- Контролни
- Разредни
- Поправни.

Пријемни испит полагаје се пре уписа у први разред, почев од марта па до августа. На пријемном испиту проверава се слух, ритам, музичка меморија и психо-физички предуслови за похађање наставе.

Ученици који су завршили припремни разред полагају пријемни испит.

Годишњи испит из главног предмета полагају ученици четвртог, петог и шестог разреда шестогодишње школе, трећег и четвртог разреда четворогодишње школе.

Годишњи испит из солфеђа полагају ученици трећег и шестог разреда шестогодишње школе, другог и четвртог разреда четворогодишње школе.

Годишњи испит из теорије музике полагају ученици шестог разреда шестогодишње школе, четвртог разреда четворогодишње школе.

Годишњи испит из клавира као споредног предмета полагају ученици трећег, четвртог, петог и шестог разреда шестогодишње школе, другог, трећег и четвртог разреда четворогодишње школе. Ученици који убрзано напредују полагају годишњи испит у два испитна рока. У јануарском испитном року полагају испите разреда у који су уписани, а у јунском испитном року испите из наредног разреда. Ученици који на годишњем испиту добију негативну оцену из главног предмета понављају разред. Ученици који на годишњем испиту добију негативну оцену из неког од осталих предмета (највише из једног) полагају поправни испит, у августовском року. Ученици разреда у којима нема годишњег испита оцењују се годишњом оценом. Годишњи испит полагају и ванредни ученици из свих предмета, у свим разредима.

Контролни испит Испит за ниво првог циклуса основног музичког образовања – контролни испит - полагају ученици који нису завршили први циклус основног музичког образовања, а желе да се упишу у други циклус музичког образовања, тако да полагају испит из главног предмета на крају првог циклуса основног музичког образовања. Полагају га ученици трећег разреда шестогодишње школе, другог разреда четворогодишње школе и првог разреда двогодишње школе. Контролни испит из главног предмета могу да полагају само ученици који имају позитивне оцене из осталих предмета. Ученици који имају негативну оцену из једног од осталих предмета могу да полагају контролни испит тек након положеног поправног испита, у августовском року. Ученици који добију негативну оцену на контролном испиту могу да наставе школовање само као ванредни. Програм контролног испита изводи се напамет.

Ванредни ученици могу да упишу други циклус школовања без претходно положених годишњих испита првог циклуса уколико положи контролне испите из свих предмета завршне године првог циклуса.

Разредни испит полагају ученици који, у току школске године, нису похађали више од трећине укупног броја часова, а утврди се да нису савладали садржај наставног програма за ту годину.

Ученици такође полагају разредни испит из предмета из којег није одржано више од трећине часова утврђених наставним планом. Ученици који добију негативну оцену на разредном испиту полагају поправни испит, у августовском року, а ученици завршног разреда у јунском и августовском року.

Ученици који не положи разредни испит понављају разред.

Поправни испит полагају ученици са недовољном оценом из предмета из којег се не полагаје годишњи испит и ученици са недовољном оценом на годишњем испиту из теорије, солфеђа и упоредног клавира као споредног предмета. Ученици са недовољном оценом на годишњем испиту из главног предмета не могу да полагају поправни испит, већ понављају разред. Ученици могу да полагају поправни испит само из једног предмета. Ученици могу

да понављају разред само једном у току школовања. Ученик који има до две недовољне закључене оцене полаже поправни испит у августовском року, а ученик завршног разреда у јунском и августовском року.

У средњој музичкој школи полажу се следећи испити:

- Пријемни
- Годишњи
- Разредни
- Поправни
- Матурски

Пријемни испит полаже се пре уписа у први разред у јунском или августовском року.

Кандидат за упис на вокално инструментални одсек полаже пријемни испит за инструмент који је завршио у основној музичкој школи, односно у групи сродних инструмената.

Годишњи испит полаже се на крају наставног периода текуће школске године из главног предмета:

Наставничко веће може ученика који је освојио награду на републичком или међународном такмичењу ослободити полагања годишњег испита из предмета из кога је те школске године освојио награду. Наставничко веће такође може концерт који је ученик одржао у току другог полугодишта признати као годишњи испит.

Годишњи испит полажу и ученици који убрзано напредују у два испитна рока.

Годишњи испит могу полагати и ученици који су у раскораку општеобразовне и стручне наставе, с тим да могу у току две године школовања завршити четири разреда општеобразовне наставе.

Матурски испит за образовни профил музички извођач, поред писменог задатка из српског језика – матерњег језика, обухвата и испит из главног предмета. Почев од школске 2023/2024. године, ученици завршног разреда средње школе полагаће **уметничку матуру** из:

- 1) Српског језика и књижевности;
- 2) Наставног предмета по избору (општеобразовни предмет)
- 3) Уметничког наставног предмета (главног предмета: инструмент или соло певање).

ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВНИХ ПЛАНОВА И ПРОГРАМА

Остваривање прописаних наставних планова и програма одвија се у континуитету на свим одсецима у школи при чему је посебан акценат стављен на њихову усаглашеност. Индивидуални планови и програми рада наставника по предметима непосредно се примењују по Правилнику о плану и програму наставе и учења за основно музичко образовање и васпитање (Сл. гласник РС, Просветни гласник број: 5 од 27.05.2019. године) и Правилнику о плану и програму наставе и учења уметничког образовања и васпитања за средњу музичку школу („Сл. гласник РС“ Број: 8 од 3. августа 2020. године).

ПОСЕБНИ ПРОГРАМИ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА У ШКОЛИ

Програм допунске и додатне наставе

У музичкој школи, настава главног предмета је индивидуална па се индивидуализација у раду са ученицима подразумева. Допунска настава се организује ученицима који слабо напредују, према потреби, пред смотре и испите, а додатни рад се организује за ученике који учествују на такмичењима. За ученике који настављају школовање и припремају се за пријемне испите организује се припремна настава у школи.

Теоретски предмети реализују се у малим групама али се такође, за ученике који слабо напредују организује допунска настава а за ученике који се припремају за такмичења додатни рад.

Програм културних активности школе

Мисија наше школе је да пружимо младима простор и подршку, да развију своје музичке способности и пробудимо креативне процесе и уметничке аспирације, како би активно учествовали у културном животу заједнице.

Школа редовно организује концерте ученика, интерне и јавне часове. Концертима се обележавају и свечаности као што су Дан школе и прослава Светог Саве. Такође, школа

реализује пројекте „Заједно смо бољи“, „Музика у музеју“ и „Ученици МШ Јосиф Маринковић у великим салама града“.

Ученички парламент организује хуманитарни концерт на коме гостују ученици из других средњих музичких школа.

У сврху промоције школе, у пролећним месецима организују се концерти по основним школама у окружењу, и објектима ПУ Врачар.

Разред	Тема/садржај	Време	Носиоци послова
сви разреди	Заједно смо бољи	Током године	Љиљана Анакиев Грујић, Магдалена Ранчић
сви разреди	Музика у музеју	Током године	Љиљана Анакиев Грујић
сви разреди	Ученици у великим салама града	Током године	Марија Симић
1,2,3	Концерти у основним школама	март-мај	Драгана Грујић, Зорана Ковачев
1,2,3	Концерти у објектима ПУ Врачар	март-мај	Драгана Грујић, Зорана Ковачев
	Концерт наставника	децембар	директор
сви разреди	Концерт поводом Св. Саве	јануар	директор
сви разреди	Концерт поводом Дана школе	мај-јун	директор
средња школа	Хуманитарни концерт	децембар-јануар	ученички парламент

Програм заштите од насиља, злостављања и занемаривања, програм спречавања дискриминације и програм превенције других облика ризичног понашања

Закон о основама система образовања и васпитања јасно прописује да је забрањена дискриминација и дискриминаторско поступање, којим се на непосредан или посредан, отворен или прикривен начин, неоправдано прави разлика или неједнако поступа, односно врши пропуштање (искључивање, ограничавање или давање првенства), у односу на лице или групе лица, као и на чланове њихових породица или њима блиска

лица на отворен или прикривен начин, а који се заснива на раси, боји коже, прецима, држављанству, статусу мигранта, односно расељеног лица, националној припадности или етничком пореклу, језику, верским или политичким убеђењима, полу, родном идентитету, сексуалној оријентацији, имовном стању, социјалном и културном пореклу, рођењу, генетским особеностима, здравственом стању, сметњи у развоју и инвалидитету, брачном и породичном статусу, осуђиваности, старосном добу, изгледу, чланству у политичким, синдикалним и другим организацијама и другим стварима, односно претпостављеним личним својствима, као и по другим основима утврђеним законом којим се прописује забрана дискриминације.

Такође је у установи забрањено физичко, психичко, социјално, сексуално, дигитално и свако друго насиље, злостављање и занемаривање запосленог, детета, ученика, родитеља односно другог законског заступника или трећег лица у установи.

Под насиљем и злостављањем подразумева се сваки облик једанпут учињеног, односно поновљеног вербалног или невербалног понашања које има за последицу стварно или потенцијално угрожавање здравља, развоја и достојанства личности детета, ученика и одраслог.

Програм заштите сачињен је и на основу Посебног протокола за заштиту деце и ученика од насиља, злостављања и занемаривања у образовно-васпитним установама и Правилника о примени протокола.

Општи циљ Посебног протокола, па тако и нашег програма је унапређивање квалитета живота деце/ученика применом:

- мера превенције за стварање безбедне средине за живот и рад деце/ученика,
- мера интервенције у ситуацијама када се јавља насиље, злостављање и занемаривање у установи.

План превенције

Време	Активности	Начин реализације	Носиоци	Начин праћења

јун-август	<ul style="list-style-type: none"> -Именовање чланова Тима од стране директора -Израда плана Тима -Израда Програма заштите деце/ученика -Мере превенције насиља и повећање сарадње међу ученицима, наставницима и родитељима 	Састанак тима	Директор, координатор, чланови Тима	План Тима за НЗЗ (у ШРП и ГП) Програм заштите деце/ученика од НЗЗ Записник са састанака Тима за НЗЗ
септембар-октобар	<ul style="list-style-type: none"> -Ажурирање спискова чланова Тима и истицање на видно место у школи -Ажурирање евиденционих листића и врста и нивоа насиља у сваком дневнику -Ажурирање свеске евиденције насилног понашања у школи -Праћење реализовања превентивних активности планираних у ГПР школе у циљу превентивних мера заштите - Консултације на нивоу Тима у случају појаве насиља 	Наставничко веће		Извештај са Наставничког већа Свеска евиденције Тима за НЗЗ

ноембар-децембар	<ul style="list-style-type: none"> -Анализа понашања ученика након одржаних Одељенских већа, ради увида у ефикасност предузетих превентивних мера заштите од појаве насиља и у ком смислу их побољшати, кориговати, на предлог одељенских старешина и стручне службе - Консултације на нивоу Тима у случају појаве насиља - Праћење реализовања превентивних активности планираних ГПР школе, на нивоу одељења, школе, у циљу превентивних мера заштите Одељенско веће Састанак Тима Чланови Тима Свеска Тима за НЗЗ 	Одељењско веће Састанак тима	Чланови тима	Свеска Тима за НЗЗ
јануар-фебруар	<ul style="list-style-type: none"> - Анализа понашања ученика након завршеног првог полугодишта и разматрање ефикасности реализованих мера заштите - Презентација полугодишњег извештаја Тима за НЗЗ Наставничком већу, Савету родитеља, Школском одбору, Ученичком парламенту и директору школе - Консултације на нивоу Тима у случају појаве насиља 	Извештаји чланова Тима Састанак Тима Координатор презентује извештај Тима	Координатор Чланови тима	Извештаји чланова Тима Извештај Координатора Свеска Наставничког већа, Савета родитеља...

март-април	<ul style="list-style-type: none"> -Анализа понашања ученика након одржаних Одељенских већа, ради увида у ефикасност предузетих превентивних мера заштите од појаве НЗЗ и у ком смислу их побољшати, кориговати, на предлог одељенских старешина и стручне службе - Консултације на нивоу Тима у случају појаве НЗЗ - Праћење реализовања превентивних активности планираних ГПР школе, на нивоу одељења, школе, у циљу превентивних мера заштите 	Одељењско веће Састанак тима	Чланови тима	Свеска Тима за НЗЗ
мај-јун	<ul style="list-style-type: none"> - Прикупљање евиденције случајева НЗЗ од одељенских старешина ради израде годишњег извештаја Тима за НЗЗ и архивирања случајева - Анализа понашања ученика на крају наставне године и разматрање ефикасности реализованих мера заштите, ради израде Програма заштите деце/ученика од НЗЗ за следећу школску годину и Мера превенције насиља и повећање сарадње међу ученицима, наставницима и родитељима - Презентација годишњег извештаја Тима за НЗЗ Наставничком већу, Савету родитеља, Школском одбору, Ученичком парламенту и директору школе - Консултације на нивоу Тима у случају појаве НЗЗ 	Евиденциони листићи Састанак Тима	Координатор, чланови Тима за НЗЗ, одељенске старешине	Свеска Тима Евиденциони листићи случајева
август	<ul style="list-style-type: none"> - Израда документације потребне за следећу школску годину 	Састанак тима	Чланови тима	Свеска Тима, израђена документа

Програм превенције у средњој школи реализује се кроз већи број тема које се обрађују на часовима одељењског старешине, уз учеће стручне службе и спољних сарадника. Такође, активности ученичког парламента имају за циљ да у школи креирају и негују атмосферу толеранције, прихватања различитости, хуманости и праведности.

Разред	Теме/садржаји	Носиоци активности
1.	- Врсте и нивои насиља и како реаговати у ситуацијама кад смо сведоци насиља - Вршњачка медијација - Форум театар - Ненасилна комуникација (обележавање дана борбе против вршњачког насиља, дан розих мајица, последња среда у фебруару)	Одељењски старешина, стручна служба
2.	- Конфликти и шта са њима - Дигитално насиље (едукативни филм “Tageed”) - Ненасилна комуникација (обележавање дана борбе против вршњачког насиља, дан розих мајица, последња среда у фебруару)	Одељењски старешина, стручна служба
3.	- Ја/ ти поруке - Позитивна комуникација на интернету - Ненасилна комуникација (обележавање дана борбе против вршњачког насиља, дан розих мајица, последња среда у фебруару)	Одељењски старешина, стручна служба
4.	- Асертивност - Дискриминација - Ненасилна комуникација (обележавање дана борбе против вршњачког насиља, дан розих мајица, последња среда у фебруару)	Одељењски старешина, стручна служба

План интервенције

Насиље међу децом/ученицима Насиље се дешава	Интервентне активности	Одговорна особа/ укључени у решавање	Време
	Прекидање, заустављање насиља (обавештавање одговорне особе)	1. Сви запослени 2. Дежурни наставник	Одмах, у тренутку дешавања
Хитна акција (уколико ситуација захтева, МУП,	1. Дежурни наставник	Одмах, у тренутку	

здравствене службе	2. Одељенски старешина 3. Члан Тима за НЗЗ у тој смени	дешавања
Смиривање ситуације, смањивање напетости (обезбеђивање сигурности за дете/ученика, раздвајање, разговор са актерима...)	1. Сви запослени 2. Дежурни наставник 3. Стручна служба	У тренутку и убрзо након дешавања
Прикупљање информација (разговор са учесницима и другим актерима)	1. Одељенски старешина 2. Стручна служба	У року од 3 - 5 дана
1. фаза: Консултације у установи (сумња је потврђена): - разјаснити ситуацију (изнети детаљан, објективан опис насиља, без процена и тумачења, водећи рачуна о приватности детета/ученика и других учесника у насиљу...) - проценити ниво ризика - направити план заштите (одредити улоге, задатке и одговорности у установи; донети одлуку о начину реаговања и праћења) - избећи конфузију и некоординисану акцију (идентификовати улогу, задатке и професионалну одговорност других учесника/ стручњака)	Одељенски старешина Стручна служба Директор школе Тим за НЗЗ (члан из те смене-1. ниво насиља) Други наставници од значаја за случај	Након прикупљања свих информација
2. фаза: Уколико се сматра да је то 2. и 3. ниво насиља консултације обухватају:	Одељенски старешина Тим за НЗЗ Стручна служба Директор Други наставници од значаја за случај	Након прикупљања свих информација, у овом случају, до 10 дана од дешавања
Информисање родитеља	Одељенски старешина Уколико је 2. и 3. ниво насиља, по потреби се укључује стручни сарадник, директор школе	У случају 1. нивоа насиља одмах, а у случају 2. и 3. нивоа насиља, родитељ учествује и у васпитно-дисциплинском поступку

	По потреби, информисање надлежних служби (МУП, Центар за социјални рад)	Директор школе	По потреби МУП Центар за социјални рад у наредна три дана од дана дешавања
	Договор о заштитним мерама	1. Одељенски старешина 2. У зависности од тежине случаја, укључују се стручни сарадници и Тим за НЗЗ	Након консултација у установи и информисања родитеља
	Праћење ефеката предузетих мера	Одељенски старешина Тим за НЗЗ (2. и 3. ниво)	Месец дана, а по потреби и дуже
	Сумња је неоснована		
	Праћење понашања потенцијалних учесника		Месец дана, а по потреби и дуже

Насилје од стране запослених у установи Насилје се дешава (опажање)	Интервентне активности	Одговорна особа/ укључени у решавање	Време
	Прекидање, заустављање насиља (обавештавање одговорне особе)	1. Сви запослени 2. Дежурни наставник	Одмах, у тренутку дешавања
	Пријава директору	1. Дежурни наставник 2. Одељенски старешина 3. Члан Тима за НЗЗ у тој смени	Одмах, у тренутку дешавања
	Хитна акција (уколико ситуација захтева, МУП, здравствене службе)	1. Сви запослени 2. Дежурни наставник 3. Стручна служба	У тренутку и убрзо након дешавања
	Консултације у установи (сумња је потврђена): - разјаснити ситуацију (изнети детаљан, објективан опис насиља, без процена и тумачења, водећи	1. Одељенски старешина 2. Стручна служба	У року од 3 - 5 дана

	<p>рачуна о приватности детета/ученика и других учесника у насиљу...) - проценити ниво ризика - направити план заштите (одредити улоге, задатке и одговорности у установи; донети одлуку о начину реаговања и праћења) - избећи конфузију и некоординисану акцију (идентификовати улогу, задатке и професионалну одговорност других учесника/ стручњака)</p>		
Сумња је потврђена			
	<p>Предузимање мера према запосленом (у складу са законом)</p>	<p>Директор школе</p>	<p>Након прикупљања свих информација, у овом случају, до 10 дана од дешавања</p>
	<p>Информисање родитеља</p>	<p>1. Одељенски старешина и директор школе 2. По потреби се укључује стручни сарадник и Тим за НЗЗ</p>	<p>Одмах након прикупљања свих релевантних информација</p>
	<p>Заштитне мере према детету/ученику</p>	<p>1. Одељенски старешина 2. Стручна служба 3. Директор школе 4. Задужени члан Тима за НЗЗ</p>	<p>Месец дана, а по потреби и дуже</p>
	<p>Информисање надлежних служби</p>	<p>Директор школе</p>	<p>По потреби МУП Центар за социјални рад у наредна три дана од дана дешавања</p>
	<p>Праћење ефеката предузетих мера</p>	<p>1. Одељенски старешина 2. Задужен члан Тима за НЗЗ из те смене</p>	<p>Месец дана, а по потреби и дуже</p>

Сумња је неоснована		
	Праћење понашања потенцијалних учесника	1. Одељенски старешина 2. Директор школе 3. Задужен члан Тима за НЗЗ
		Месец дана, а по потреби и дуже

Насиље од стране одрасле особе која није запослена у установи Насиље се дешава у установи (опажање или добијање информације да је насиље у току) или сумња да се насиље дешава	Интервентне активности	Одговорна особа/ укључени у решавање	Време	
	Насиље се дешава			
	Прекидање, заустављање насиља (обавештавање одговорне особе)	1. Сви запослени који се затекну у том тренутку 2. Дежурни наставник	Одмах, у тренутку дешавања	
	Смањивање напетости (обезбеђивање сигурности за дете/ученика, раздвајање, разговор са актерима...)	1. Сви запослени који се затекну у том тренутку 2. Дежурни наставник 3. Стручна служба 4. Директор школе	Одмах у тренутку дешавања, а и касније, по потреби	
	Консултације у установи (сумња је потврђена): - разјаснити ситуацију (изнети детаљан, објективан опис насиља, без процена и тумачења, водећи рачуна о приватности детета/ученика и других учесника у насиљу...) - проценити ниво ризика - направити план заштите (одредити улоге, задатке и одговорности у установи; донети одлуку о начину реаговања и праћења) - избећи конфузију и некоординисану акцију (идентификовати улогу, задатке и професионалну одговорност других учесника/ стручњака)	Одељенски старешина, Стручна служба Тим за НЗЗ Други наставници/запослени од значаја за случај Директор	Након прикупљања свих информација	
Информисање родитеља или	Одељенски	Одмах након		

	друге особе од поверења	старешина, стручна служба и директор школе	прикупљања свих релевантних информација
	Информисање надлежних служби (Центар за социјални рад, МУП, по потреби)	Директор школе	По потреби МУП Центар за социјални рад (у наредна три дана од дана дешавања)
	Договор о заштитним мерама	Одељенски старешина Стручна служба Директор школе Задужени члан Тима за НЗЗ или цео Тим за НЗЗ (по процени)	Одмах након прикупљања свих релевантних информација
	Праћење ефеката предузетих мера	1.Одељенски старешина 2.Задужен члан Тима за НЗЗ	Месец дана, а по потреби и дуже
Сумња да се насиље дешава			
	Консултације у установи (Тим за заштиту деце/ученика) -Консултације са другим службама -Разговор са родитељима или особом од поверења, ако то не угрожава безбедност детета	Тим за НЗЗ Стручна служба Директор школе Одељенски старешина Други запослени од значаја за случај	Одмах по сумњи да се насиље дешава
	Ако постоји повреда или је живот угрожен-неодложна пријава (МУП, здравство)	1. Директор 2. Уколико директор није присутан, а по потреби, Тим за НЗЗ (задужени члан за ту смену), дежурни наставник, стручна служба	По потреби
	Пружање подршке детету/ученику	1. Одељенски старешина 2. Стручна служба 3. Члан/ови Тима за НЗЗ у тој	У периоду по потреби, а најмање месец дана

		смени	
	Праћење развоја ситуације	1. Одељенски старешина 2. Стручна служба 3. Члан/ови Тима за НЗЗ у тој смени	Најмање месец дана а по потреби и дуже
	Уколико се након консултација, установа реши на пријављивање случаја надлежном Центру за социјални рад	1. Стручна служба 2. Директор школе 3. Тим за НЗЗ 4. Одељенски старешина	По процени, након консултација, а најкасније 3 дана од случаја
	Пружање подршке детету/ученику у оквиру међусекторске мреже заштите	Задужени представник надлежне установе Одељенски старешина Стручни сарадник Тим за НЗЗ (члан Тима из смене са учеником)	У периоду за који се процени да је оптималан, а најмање месец дана.

Програм здравствене заштите

Здравствено васпитање које се изједначава са васпитањем за здравље, представља *сваку комбинацију учења кроз искуство засновану на теоријама које омогућавају појединцима, групама и заједници усвајање знања и вештина потребних за доношење одлука у вези здравља (Joint Committee on health education terminology, 2002).*

Образовање је у савременом свету оријентисано на развијање компетенција. Међупредметне компетенције омогућавају динамичније и ангажованије комбиновање знања, вештина и ставова релевантних за различите реалне контексте, односно свакодневни живот. Одговоран однос према здрављу је једна од општих међупредметних компетенција која омогућава ученику да прикупља информације о темама у вези са

ризицима, очувањем и унапређењем психофизичког здравља, из различитих наставних предмета односно области.

Здравственим васпитањем експлицитно се, кроз своје програме баве многи предмети у основној школи, а у средњој *физичко и здравствено васпитање, грађанско васпитање, биологија, психологија, социологија*. И у осталим предметима постоје садржаји који се односе на ову тему. Задатак свих запослених у школи је да промовишу здраве стилове живота и заштиту и очување истог.

Здравствено васпитање ученика обухвата стицање знања о свим димензијама здравља (физичко, ментално, социјално, емоционално), вештина и навика, упознавање биолошких и физиолошких функција организма. Омогућава ученицима да упознају факторе који доприносе здрављу или га угрожавају и импликација њиховог деловања по појединца, групу или заједницу. Такође, подстиче ученике да као појединци и део различитих група и заједница, промовише здравље, заштиту здравља и здраве стилове живота.

Циљеви програма: стицање знања, формирање ставова и понашања ученика у вези са здравим начином живота и развојем хуманих односа међу људима Унапређивање хигијенских и радних услова у школи и елиминисање утицаја који штетно делују на здравље. Остваривање активног односа и узајамне сарадње школе, породице и заједнице на развоју, заштити и унапређивању здравља ученика.

У нашој средњој школи кроз програме часова одељењског старешине, активности Ученичког парламента и у сарадњи са здравственим институцијама реализују се радионице, презентације и дискусије са темама везаним за здравствену заштиту. Такође, сви запослени су у обавези да реагују уколико приметите да је неком ученику угрожено физичко или ментално здравље.

Разред	Тема/садржај	Начин реализације	Носиоци послова
1.	Димензије здравља радионица	ЧОС	педагог
1.	Правилна исхрана презентација, дискусија	ЧОС	одељењски старешина
1.	Ментално здравље предавање	ЧОС	стручњак из дома здравља
2.	Заблуде и митови о интернету- презентација, дискусија	ЧОС	одељењски старешина
2.	Самоприхватање радионица	ЧОС	педагог
2.	Пушење или здравље презентација, дискусија	ЧОС	одељењски старешина

3.	Алкохол презентација, дискусија	ЧОС	одељењски старешина, ученички парламент
3.	Дрога презентација, дискусија	ЧОС	одељењски старешина
1.	Вршњачко насиље радионица	ЧОС	педагог
2.	Комуникација без стреса радионица	ЧОС	педагог
3.	Асертивна комуникација радионица	ЧОС	педагог
4.	Родна равноправност презентација, дискусија	ЧОС	одељењски старешина
4.	Контрацепција и трудноћа предавање	ЧОС	стручњак из дома здравља
4.	Репродуктивно здравље предавање	ЧОС	омладина ЈАЗАС-а

Програм социјалне заштите

Један од општих принципа образовања и васпитања подразумева једнакост и доступност остваривања права на образовање и васпитање заснованом на социјалној правди и принципу једнаких шанси без дискриминације. Такође се подразумева образовање и васпитање у демократски уређеној и социјално одговорној установи у којој се негују отвореност, сарадња, толеранција, свест о културној и цивилизацијској повезаности у свету, посвећеност основним моралним вредностима, вредностима правде, истине, солидарности, слободе, поштења и одговорности и у којој је осигурано пуно поштовање права детета, ученика.

У складу са свим наведеним, школа има план деловања у случајевима идентификације, са ученицима из осетљивих група.

Задачи	Активности	Носиоци активности	Време реализације
Заштита деце из осетљивих група	Идентификација ученика из осетљивих група	наставници, педагог	током године

Подршка деци из осетљивих група	Избор врсте подршке	одељењски старешина, наставници СТИО	до јуна текуће године
Праћење адаптације ученика из осетљивих група	Праћење прихваћености у вршњачкој групи, разреду(комуникација, социјализација, постигнућа....)	одељењски старешина	током године
Сарадња са родитељима ученика из осетљивих група	Информисање родитеља о врстама помоћи које могу остварити у школи и институцијама локалне самоуправе	одељењски старешина, педагог	током године
Евидентирање новоуписаних ученика из осетљивих група	Праћење новоуписаних ученика из осетљивих група и одеђивање врсте подршке	секретар, одељењски старешина, педагог	током године
Сарадња са Центром за социјални рад	-Информисање родитеља о врстама помоћи које могу остварити у Центру а социјални рад -Допуна информација о материјалном породичном статусу -Синхронизовано праћење породичног статуса	педагог, социјални радник	током године
Сарадња са Црвеним крстом	Информисање родитеља о врстама помоћи које могу остварити у Црвеном крсту	одељењски старешина, педагог	током године
Укључивање Ученичког парламента	Организовање концерата, радионица и укључивање ученика из осетљивих група	педагог, чланови парламента	током године
Сарадња са Интерресорном комисијом	Информисање родитеља о врстама помоћи које могу остварити преко Интерресорне комисије	одељењски старешина, педагог, СТИО	током године

Програм заштите животне средине

Један од циљева образовања и васпитања је развијање свести о значају одрживог развоја, заштите и очувања природе и животне средине и еколошке етике, заштите и добробити животиња. У складу са својим специфичностима школа промовише и подржава рециклажу папира и пластичних чепова. На часовима одељењског

старешине у средњој школи, неколико тема се обрађује и обележавају се пригодни датуми.

Време	Тема/садржај	Начин реализације	Носиоци активности
октобар	Рециклажа и њен значај	презентација, дискусија	одељењски старешина
новембар	4.11. Дан климатских промена	презентација, дискусија	одељењски старешина
март	22.03. Дан вода	презентација, дискусија	одељењски старешина
април	22.04. Дан планете Земље	презентација, дискусија	одељењски старешина
јун	05.06. Дан заштите животне средине	презентација, дискусија	одељењски старешина

Програм сарадње са локалном самоуправом

Сарадња са локалном самоуправом је континуирана а од ње зависи функционисање школе, пре свега у остваривању материјалних услова за обављање основне делатности. Сваке године школа промовише и награђује најбоље ученике уз помоћ локалне самоуправе. Такође, школа својим пројектима аплицира на конкурсима локалне самоуправе. Својим манифестацијама и пројектима, континуирано учествује у богаћењу културне понуде локалне самоуправе.

Програм сарадње са породицом

Поред ученика и наставника, главни учесници школског живота су и родитељи/старатељи ученика. Сарадња са породицом је неопходна како би се, кроз партнерски однос омогућили оптимални услови за когнитивни, емоционални и социјални развој сваког ученика, као и општу добробит. Посебно је важна ова врста сарадње за

музичку школу, јер се тиме обезбеђује већи квалитет образовања, кроз опремање школе инструментима, логистичку подршку у организацији концерата у, и ван школе.

Један од општих принципа образовања и васпитања, демократичност, подразумева укљученост свих учесника у систему образовања и васпитања у стварању и спровођењу образовних политика, поштујући потребе и права уз обавезе и одговорности.

Сарадња је дефинисана и Законом о основама система образовања и васпитања, кроз обавезно учешће у раду Школског одбора, Савета родитеља и учешће у раду Стручног актива за развојно планирање и самовредновање. Остали облици сарадње планирају се на индивидуалном нивоу у зависности од потреба ученика, родитеља и школе.

Облици сарадње са родитељима/породицом су:

- индивидуално контактирање одељењског старешине са родитељима ученика,
- општи и родитељски састанци класе,
- разговори са мањим групама родитеља на одређну тему,
- трибине, предавања за родитеље и родитељ као предавач,
- интерни и јавни часови, концерти, школска слава, Дан школе,
- огласна табла, сајт школе, медији, друштвене мреже.

Индивидуално контактирање одељењског старешине и наставника са родитељима ученика ће се одвијати кроз:

- благовремено обавештавање и информисање родитеља о промени код ученика које настају у процесу наставног рада,
- разговор са родитељима са циљем што бољег упознавања са условима у којима живе ученици,
- разговор са родитељима ученика који недовољно прате наставу, ометају рад, недолучно се понашају, а у циљу заједничког утицаја на ученике,
- разговор са родитељима ученика који пуно изостају са наставе у циљу потпунијег изналажења узрока тог изостајања.

Родитељски састанак	Тема/садржај	Начин реализације	Носиоци послова
---------------------	--------------	-------------------	-----------------

<p>I септембар</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Упознавање одељењског старешине и родитеља (ученици првог разреда ОМШ и СМШ); • Упознавање са НПП, обавезним и ваннаставним активностима, наставницима; • Упознавање са Статутом школе и Правилима понашања; • Упознавање са Календаром рада и значајним школским манифестацијама; • Избор представника у Савет родитеља; • Добијање важних информација о ученику; • Договор о индивидуалним посетама, комуникацији и начину правдања изостанака ученика. 	<p>Разговори и упознавање са законским одредбама , упућивање на сајт школе.</p>	<p>ОС Родитељи Директор Секретар Педагог</p>
<p>II новембар</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Упознавање родитеља са успехом ученика на првом класификационом периоду; • План јавних наступа, смотри и такмичења; • Упознавање родитеља са другим важним питањима у остваривању наставе. 	<p>Разговори, предлози, закључци и мере.</p>	<p>ОС Родитељи</p>
<p>III јануар</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Упознавање родитеља са успехом ученика на полугодишту; • Дискусија са родитељима о критеријумима и начином оцењивања и разматрање конкретних предлога; • Информисање родитеља о додатној и допунској настави. 	<p>Разговори, предлози, закључци и мере.</p>	<p>ОС Родитељи</p>
<p>IV април</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Информисање родитеља о успеху ученика; • Проблем изостајања са наставе; • Разговор о важним узрасним карактеристикама ученика; • Разматрање уџбеника за наредну школску годину 	<p>Разговор Размена искустава Закључци</p>	<p>ОС Родитељи Педагог</p>
<p>V јун</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Саопштавање коначног успеха на крају школске године; • Похвале и награде ученицима који су остварили одличан успех, постигли изузетне резултате на такмичењима; • Упис у наредни разред. 	<p>Излагање Договор</p>	<p>ОС Родитељи</p>

Програм слободних активности и школског спорта

У основној музичкој школи слободне активности везане су за учешће у концертима ученика приликом обележавања важних догађаја, као што су Дан школе и дан Светог Саве, концертима у оквиру школских пројеката и активностима везаних за промоцију школе.

Ученици средње музичке школе, од којих око две трећине похађа и друге средње школе, због великог броја обавеза такође углавном учествују у концертним активностима али у данима обележавања Дана школе, организује се турнир у шаху.

Програм екскурзија

Циљеви и задаци екскурзија дефинисани су Правилником о организацији и остваривању екскурзије у средњој школи.

Циљ екскурзије је непосредно упознавање појава и односа у природној и друштвеној средини, упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа, а у циљу остваривања образовно-васпитне улоге школе.

Задаци екскурзије су: проучавање објекта и феномена у природи; уочавање узрочно-последичних односа у конкретним природним и друштвеним условима; развијање интересовања за природу и еколошке навике; упознавање начина живота и рада људи појединих крајева; развијање позитивног односа према националним, културним и естетским вредностима, као и развијање позитивних социјалних вештина.

Због малог броја ученика у средњој школи, екскурзије се реализују за све разреде, али је сваке године програм различит.

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА	ЕКСКУРЗИЈА 1. година Београд – Нови Бечеј – Кикинда – Суботица - Београд
Време реализације и трајање екскурзије	Један дан (мај, почетак јуна)
Циљеви:	Савладавање и усвајање дела наставног програма непосредним упознавањем појава и односау природној и друштвеној средини Упознавање културног наслеђа и привредних

	достигнућа Србије
Задаци:	Проучавање објеката и феномена у природи Упознавање начина и живота људи у појединим крајевима Развијање позитивног односа према националним, културним и естетским вредностима, позитивним социјалним односима
САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	Начин остваривања
Београд Нови Бечеј -Завичајни музеј „Главашева кућа“ -Родна кућа Јосифа Маринковића Кикинда -Музеј Тера -Народни музеј -Обилазак градског трга и улице генерала Драпшина (једна од најлепших улица на свету) Суботица -Градска кућа -Градски музеј -Верски објекти – катедрала, православна црква, Мухацир џамија, синагога -Слободно време Београд	- Упознати ученике са маршрутом неколико дана пре екскурзије - Упознати ученике са садржајем екскурзије - Упознати ученике и родитеље са правилима понашања на екскурзији - Континуирано током екскурзије проверавати ученике да ли знају шта смо видели и шта ћемо видети, где се налазимо на карти - Припремити ваљану музику за слушање - Исконтролисати понашање ученика на локалитетима - После екскурзије проверити ученичка знања - Повезивање знања са екскурзије са школским градивом

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА	ЕКСКУРЗИЈА 2. година Београд – Смедерево – Пожаревац – Свилајнац - Београд
Време реализације и трајање екскурзије	Један дан (мај, почетак јуна)
Циљеви:	Савладавање и усвајање дела наставног програма непосредним упознавањем појава и односау природној и друштвеној средини Упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа Србије
Задаци:	Проучавање објеката и феномена у природи Упознавање начина и живота људи у појединим крајевима Развијање позитивног односа према националним, културним и естетским вредностима, позитивним социјалним односима

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	Начин остваривања
Београд Свилајнац -Природњачки центар Србије Пожаревац -Виминацијум, древни римски град (I-VI век) -Народни музеј -Галерија Милена Павловић Барили Смедерево -Највећа равничарска тврђава у Европи, изграђена у XV веку -Музеј у Смедереву -Вила Златни брег (летњиковац династије Обреновић) Београд	- Упознати ученике са маршрутом неколико дана пре екскурзије - Упознати ученике са садржајем екскурзије - Упознати ученике и родитеље са правилима понашања на екскурзији - Континуирано током екскурзије проверавати ученике да ли знају шта смо видели и шта ћемо видети, где се налазимо на карти - Припремити ваљану музику за слушање - Исконтролисати понашање ученика на локалитетима - После екскурзије проверити ученичка знања - Повезивање знања са екскурзије са школским градивом

ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА	ЕКСКУРЗИЈА 3. година Београд – Крагујевац – Деспотовац - Ћуприја-Београд
Време реализације и трајање екскурзије	Један дан (мај, почетак јуна)
Циљеви:	Савладавање и усвајање дела наставног програма непосредним упознавањем појава и односау природној и друштвеној средини Упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа Србије
Задаци:	Проучавање објеката и феномена у природи Упознавање начина и живота људи у појединим крајевима Развијање позитивног односа према националним, културним и естетским вредностима, позитивним социјалним односима
САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	Начин остваривања
Београд Деспотовац -Ресавска пећина (дугачка 2830. метара; богата пећинским украсима) -Водопад Велики бук (Лисине) - (водопад на падинама Бељанице, висине 25 м. Дуго је сматран највишим у Србији) -Манастир Манасија (налази се два километра од Деспотовца. Задужбина је	- Упознати ученике са маршрутом неколико дана пре екскурзије - Упознати ученике са садржајем екскурзије - Упознати ученике и родитеље са правилима понашања на екскурзији - Континуирано током екскурзије проверавати ученике да ли знају шта смо видели и шта ћемо видети, где се налазимо на

<p>деспота Стефана Лазаревића, подигнут између 1407. и 1418. године. Припада моравској школи и представља један од најважнијих споменика српске средњовековне културе. За време деспота Стефана Лазаревића била је културни центар деспотовине, а због својих преписа и превода била је чувена и кроз цео XVI век. За време турске окупације, Манасија је више пута разарана: 1456, 1459, 1734. године.)</p> <p>Ћуприја -Манастир Раваница (задужбина кнеза Лазара, Моравска школа)</p> <p>Крагујевац -Шумарице (Спомен-парк „Крагујевачки октобар“, где су стрељани грађани око 3.000 људи, 21. октобра 1941. године; а 1975. године је отворен је спомен музеј „21. октобар 1941.“- обилазак и Парка и Музеја) -Акваријум</p> <p>Београд</p>	<p>карти</p> <ul style="list-style-type: none"> - Припремити ваљану музику за слушање - Исконтролисати понашање ученика на локалитетима - После екскурзије проверити ученичка знања - Повезивање знања са екскурзије са школским градивом
---	---

<p>ОСТАЛИ ОБЛИЦИ ОБРАЗОВНО - ВАСПИТНОГ РАДА</p>	<p>ЕКСКУРЗИЈА 4. година Београд – Ваљево – Шабац – Сремски Карловци - Београд</p>
<p>Време реализације и трајање екскурзије</p>	<p>Један дан (мај, почетак јуна)</p>
<p>Циљеви:</p>	<p>Савладавање и усвајање дела наставног програма непосредним упознавањем појава и односау природној и друштвеној средини Упознавање културног наслеђа и привредних достигнућа Србије</p>
<p>Задаци:</p>	<p>Проучавање објеката и феномена у природи Упознавање начина и живота људи у појединим крајевима Развијање позитивног односа према националним, културним и естетским вредностима, позитивним социјалним односима</p>

САДРЖАЈИ ПРОГРАМА	Начин остваривања
<p>Београд Ваљево -Тешњар - Народни музеј у Ваљево (проглашен у више наврата за најбољи музеј Србије) - Хаџи-Муселимов конак Шабач -Мишар (битка 1806. године из Првог српског устанка, маестрална победа Карађорђа Петровића над Турском војском) -Крушедол – фрушкогорски манастир Сремски Карловци -Патријаршија -Чесма -Гимназија -Музеј Београд</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Упознати ученике са маршрутом неколико дана пре екскурзије - Упознати ученике са садржајем екскурзије - Упознати ученике и родитеље са правилима понашања на екскурзији - Континуирано током екскурзије проверавати ученике да ли знају шта смо видели и шта ћемо видети, где се налазимо на карти - Припремити ваљану музику за слушање - Исконтролисати понашање ученика на локалитетима - После екскурзије проверити ученичка знања - Повезивање знања са екскурзије са школским градивом

Програм којим се развијају способности за решавање проблема, комуникација, тимски рад, самоиницијатива и подстицање предузетничког духа

Систем образовања и васпитања, према Закону о основама система образовања и васпитања, мора да обезбеди свим ученицима и целоживотно учење, које укључује све облике учења и значи учествовање у различитима облицима образовних активности током живота, са циљем сталног унапређивања потребних личних, грађанских, друштвених и радних компетенција. Да би се обезбедило целоживотно учење неопходно је да се код ученика развију кључне компетенције за целоживотно учење, а оне представљају скуп интегрисаних знања, вештина и ставова који су потребни сваком појединцу за лично испуњење и развој, укључивање у друштвени живот и запошљавање. У кључне компетенције за целоживотно учење спадају и осећај за иницијативу и предузетништво,

способност да се идеје претворе у акцију кроз креативност, иновативност и преузимање ризика, као и способност за планирање и управљање пројектима. Опште међупредметне компетенције заснивају се на кључним компетенцијама, развијају се кроз наставу свих предмета, примењиве су у различитим ситуацијама и контекстима при решавању различитих проблема и задатака и неопходне су свим ученицима.

Овим програмом који се у средњој музичкој школи реализује кроз ваннаставне активности, школске пројекте, часове одељењског старешине, активности ученичког парламента усмерени су на развој комуникације, решавање проблема, оријентацији ка предузетништву и сарадњи.

Разред	Тема/садржај	Начин рада	Носиоци активности
1.	Доношење одлука	Радионица	Одељењски старешина, стручна служба
1.	Шта је предузетништво?	Предавање	Одељењски старешина
2. и 3.	Од идеје до акције (осмислити пројекат, испланирати, реализовати – концерт, трибина, књижевно вече...)	Практичан рад	Одељењски старешина, ученички парламент
4.	Мој бизнис (сваки ученик осмишљава план за реализацију своје пословне идеје)	Практичан рад	Одељењски старешина
Сви разреди	Хуманитарни концерт	Практичан рад	Ученички парламент
Сви разреди	Учешће у реализацији пројеката „Музика у музеју“, „Заједно смо бољи“, „Ученици МШ „Јосиф Маринковић“ у великим салама града“	Практичан рад	Наставници који воде пројекте

Програм професионалне оријентације, каријерног вођења и саветовања

Професионална оријентација за ученике основне музичке школе ослања се и темељи на праћењу индивидуалног напредовања и развоја интересовања код ученика, у извођачком смислу. Будући да наша школа нуди наставак образовања за музичког извођача класичне музике али друге средње музичке школе нуде и друге образовне

профиле, наставници главног предмета и теоретских предмета у индивидуалним разговорима упознају ученике са могућностима које имају, информишу их о условима за упис, пријемним испитима и свим питањима везаним за њихова интересовања а која су у складу са њиховим постигнућима.

Програм каријерног вођења и саветовања средње музичке школе спроводи се континуираним разговорима са ученицима, од стране њихових одељењских старешина, наставника главних предмета и стручних сарадника.

Поред систематичног и сталног процењивања склоности и способности за наставак уметничког школовања, на самом главном предмету и, у том смислу информисања о начинима конкурисања и припремама за пријемни испит, школа омогућава ученицима да се упознају са свим могућностима даљег образовања, као и могућностима за рад након завршетка средње музичке школе. Ове активности укључене су у програм часова одељењског старешине и реализује се од првог разреда средње школе.

Разред	Тема/садржај	Начин рада	Носиоци активности
1.	Како видим себе у будућности?	Радионица	Одељењски старешина, стручна служба
1.	Моји највећи изазови	Дискусија	Одељењски старешина
2.	Могућности музичког академског образовања у Србији	Презентација	Одељењски старешина, ученички парламент
2.	Могућности академског образовања у окружењу	Презентација	Одељењски старешина, ученички парламент
3.	Занимања која су везана за музику али не подразумевају извођење музике	Презентација	Одељењски старешина
4.	Шта се све може студирати после завршетка средње музичке школе	Презентација	Одељењски старешина
4.	Како изгледају пријемни испити	Презентација	Одељењски старешина, бивши ученици
4.	Музички извођач класичне музике у свету рада	Презентација	Одељењски старешина

ПРОГРАМ УНУТРАШЊЕ И СПОЉНЕ ЗАШТИТЕ У ШКОЛИ (УНУТРАШЊА И СПОЉАШЊА ЗАШТИТНА МРЕЖА У СЛУЧАЈУ НАСИЉА)

УНУТРАШЊА ЗАШТИТНА МРЕЖА

Ко шта ради када постоји сумња на насиље или се насиље догоди?

ДЕЖУРНИ НАСТАВНИК - дежура у складу са распоредом, уочава и пријављује случај, покреће процес заштите детета (реагује одмах у случају насилног понашања, користећи неку од стратегија),

обавештава одељењског старешину о случају; евидентира случај, сарађује са тимом за заштиту деце од насиља.

ОДЕЉЕЊСКИ СТАРЕШИНА- уочава случајеве насилног понашања и реагује одмах, учествује у процесу заштите деце, разговара са учесницима насиља, информисе родитеље и сарађује са њима, по потреби, сарађује са тимом за заштиту деце од насиља, прати ефекте предузетих мера, евидентира случај и води документацију, по потреби, комуницира са релевантним установама

ТИМ - уочава случајеве насилног понашања, покреће процес заштите детета, реагује одмах, обавештава одељењског старешину и сарађује са њим, по потреби, разговара са родитељима, пружа помоћ и подршку ученицима, наставницима, разматра случај и осмишљава мере заштите, обавља консултације, предлаже заштитне мере, прати ефекте предузетих мера, по потреби, сарађује са другим установама, евидентира случај.

ПЕДГОГ - уочава случајеве насилног понашања, покреће процес заштите детета, реагује одмах, обавештава одељењског старешину и сарађује са њим, по потреби, разговара са родитељима, пружа помоћ и подршку ученицима, наставницима, разматра случај и осмишљава мере заштите; обавља консултације, предлаже заштитне мере, прати ефекте предузетих мера; по потреби, сарађује са другим установама; евидентира случај.

ПОМОЋНО-ТЕХНИЧКО ОСОБЉЕ- прекида насиље, уочава и пријављује случајеве насилног понашања директору.

УЧЕНИЦИ - уочавају случајеве насилног понашања, траже помоћ одрасли, пријављују одељењском старешини или дежурном наставнику, учествује у мерама заштите.

Начин праћења и евалуације

Директор прати реализацију програма за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања на следећи начин:

1. Одржавање часова одељењског старешине са темама о насиљу путем прегледа књига евиденције;
2. Одржавање родитељских састанака са темама о насиљу путем прегледа књига евиденције;

-
3. Одржавање састанака тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања путем анализа записника састанака тима;
 4. Прегледом евиденције одељењских старешина о насилном понашању;
 5. Упоредивањем планираних и реализованих активности превенције насиља на нивоу школе према акционом плану и школском развојном плану;
 6. Извештај о раду тима о реализованим активностима се подноси директору, који кроз свој извештај извештава друге органе школе.

СПОЉАШЊА ЗАШТИТНА МРЕЖА

- ДОМ ЗДРАВЉА
- МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА, ШКОЛСКИ ПОЛИЦАЈАЦ– у случајевима када је детету потребна физичка заштита или када постоји сумња да је учињено кривично дело или прекршај;
- ЦЕНТАР ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД – у року од три наредна радна дана од дана дешавања насиља.
- Подношење пријаве надлежној служби обавеза је директора установе. Пријава се подноси у усменој и писаној форми.
- Пријава садржи податке о ученику и породици, који су у том моменту познати, и разлоге за упућивање.
- Пре пријаве потребно је обавити разговор са родитељима, осим ако тим установе процени да ће тиме бити угрожена безбедност ученика.

Акциони план за заштиту ученика од дискриминације насиља, злостављања и занемаривања

Активности током године: Самостални рад са ученицима под ризиком; Превенција насилног понашања ученика за које процењујемо да су под ризиком; Дневници вођења евиденције; Информације на сајту о планираним активностима из акционог плана за заштиту ученика од насиља за текућу школску годину; Превенција и подизање свести ученика и одраслих о могућим последицама; Организовање предавања за наставнике, ученике (ЧОС) и родитеље (родитељски састанци) на тему разних врста насиља; Развијање свести ученика и наставника о важности борбе против насиља и превенцији; Информисање ученика о програму и стратегији за реаговање; Организовање предавања за ученике и родитеље на тему наркоманије, алкохолизма, насиља, репродуктивног здравља ,а уколико је могуће долазак предавача; Процењивање предузетих мера превенције и праћење њихове реализације.

Носиоци: директор, помоћник директора, одељењске старешине, тим за борбу ,педагог

Интервенција

У случају појаве насиља прикупља се и чува документација, и прате учесници до краја њиховог школовања; Ефикасно се реаговање у случајевима насиља ;Поступци и процедуре које се примењују у ситуацијама насиља су саставни део програма за борбу

против свих врста насиља, злостављања и занемаривања; Оснаживање и пружање подршке жртвама насиља; Пријава садржи податке о ученику и породици, који су у том моменту познати, и разлоге за интервенцију.

Носиоци: директор, помоћник директора, педагог, тим, одељењски старешина.

Задужења чланова Тима за заштиту ученика од дискриминације, насиља, злостављања и занемаривања током године:

- Одређивање ризичних места; Одређивање ризичних периода у току дана и у току школске године; Упућивање дописа МУП-у са захтевом да патрола обилази школу и околину школе; Реализовање видео надзора;
- Анализирати и ако је потребно изменити документа која уређују област заштите ученика; Планирање и реализовање ваннаставних и слободних активности школе; Организовање предавања за ученике на тему наркоманије, алкохолизма, насиља, репродуктивног здравља и др.; Дискусија и анализа реализованих активности у текућој школској години; Организовање радионице за наставнике;
- Психосоцијална подршка деци која трпе насиље; Саветодавни рад са ученицима и родитељима; Учешће у изради акционог плана за заштиту ученика од насиља, злостављања и занемаривања; Дискусија, анализа и евиденција реализованих активности у текућој школској години; Предавање о планираним активностима из програма заштите ученика од насиља за текућу школску годину.

Носиоци: тим за заштиту од насиља, педагог

ПРОГРАМ БЕЗБЕДНОСТИ И ЗДРАВЉА НА РАДУ

Програм безбедности и здравља на раду обухвата заједничке активности школе, родитеља, односно старатеља и јединице локалне самоуправе, усмерене на развој свести за спровођење и унапређивање безбедности и здравља на раду. У циљу заштите живота и здравља радника од повреде на раду, као и од професионалних и осталих обољења, отклањања узрока повреда и здравствених оштећења на раду и стварање што повољнијих услова рада у МШ „Јосиф Маринковић“ Крунска 8, спроводи се безбедност и здравље на раду на основу Закона, Правилника и других општих аката.

Индивидуални образовни план

За ученика коме је услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога потребна додатна подршка у образовању и васпитању, установа обезбеђује отклањање физичких и комуникацијских препрека и доноси индивидуални образовни план.

Индивидуални образовни план је посебан документ којим се планира додатна подршка у образовању и васпитању за одређеног ученика, у складу са његовим способностима и могућностима.

Активности током године:

1. ПЕРИОДИЧНИ ПРЕГЛЕДИ И ИСПИТИВАЊЕ ОПРЕМЕ ЗА РАД

Средства и опрема за рад, електричне инсталације, грејање и друге инсталације одржавају се редовно и правилно у исправном стању, у складу са техничким прописима и одређеним стандардима, на начин који обезбеђује одговарајућу сигурност запослених.

Носилац: координатор тима за безбедност, лице са лиценцом.

2. ИСПИТИВАЊЕ УСЛОВА РАДНЕ СРЕДИНЕ

Стање микро-климе (температура, брзина струјања ваздуха и релативна влажност ваздуха); Хемијске штетности (прашина); Физичке штетности (бука, зрачења)

Носилац: лице са лиценцом.

3. ИЗРАДА АКТА О ПРОЦЕНИ РИЗИКА

Систематско евидентирање и процењивање могућих врста опасности и штетности на радном месту и радној околини, утврђивање начина и мера за отклањање, смањење или спречавање ризика.

Носилац: директор, лице са лиценцом

4. ОСПОСОБЉАВАЊЕ ЗАПОСЛЕНИХ И УЧЕНИКА

Теоријско и практично оспособљавање запослених за безбедан и здрав рад при заснивању радног односа; Провера теоријске и практичне оспособљености запослених за безбедан и здрав рад; Избор програмских садржаја за ученике о опасностима с којима се могу суочити за време остваривања образовно-васпитног рада и других активности које организује школа, као и са начином понашања којим се те опасности избегавају или отклањају.

Носилац: директор, лице са лиценцом, наставници, одељењски старешина

5. САРАДЊА СА ДРЖАВНИМ ОРГАНИМА И ОРГАНИМА ГРАДА-

Министарством просвете, Министарством унутрашњих послова

Органима града, Центром за социјални рад, Општином Врачар и другим општинама из којих ученици долазе.

Носилац: директор, помоћник директора, педагог

Акциони план и мере за смањење или спречавање ризика и повећање безбедности:

- Редовно спроводити обуку запослених као и новопримљених запослених;
- Редовно вршити преглед електро-инсталација;
- Редовно сервисирати противпожарне апарате;
- Уколико финансијске могућности дозвољавају упутити све запослене на редовне систематске прегледе;
- Одржавање подова увек чистим и сувим материјама;

-
- У зимском периоду испред улазних врата посуту техничку со ,а на улазним вратима поставити простирку која спречава клизање;
 - Преглед ПП апарата и проточног капацитета и притиска воде у хидрантској мрежи за гашење пожара и периодично вођење евиденције.

ПРОГРАМ РАДА НАСТАВНИЧКОГ ВЕЋА, ОДЕЉЕЊСКОГ ВЕЋА, СТРУЧНИХ ВЕЋА, СТРУЧНИХ АКТИВА, ПЕДАГОШКОГ КОЛЕГИЈУМА, ТИМОВА

ПРОГРАМ РАДА НАСТАВНИЧКОГ ВЕЋА

1. Разматрање предлога годишњег плана рада у септембру: Услови рада школе , програм образ. вас. рада и подела послова задатака у оквиру 40-часовне недеље, педагошки рад и руковођење и програми стручних органа директора, помоћника, педагога , програми стручног усавршавања наставника , педагога
Носиоци: директор, помоћник директора, педагог, наставничко веће
2. Праћење примене плана и програма током године: организовање праћења образовно-васпитних активности према програму , предузимање мера за унапређивање наставних и ваннаставних активности, вођење одговарајуће педагошке документације у вези праћења и вредновања и израде анализа и извештаја
Носиоци: директор, помоћник директора, педагог, наставничко веће
3. Утврђивање успеха ученика на крају наставног периода: сакупљање података о резултатима успеха ученика, примена објективних инструмената вредновање, доношење закључака и предлога мера за следећу годину, одлучивање и примена педагошких мера према ученицима.
Носиоци: директор, помоћник директора, педагог, одељенско веће
4. Одлука о уџбеницима, израда календара
5. Предлог плана опремања наставним средствима
Носиоци: директор, наставничко веће
6. Теме за стручно усавршавање
Портфолио ученика-каријерно вођење и саветовање ученика
Носиоци: стручне службе
7. Давање мишљења о наставницима почетницима, током године
Носилац : директор
8. Сарадња са родитељима, институцијама, током године
9. Носилац: савет родитеља

-
10. Анализа рада наставника, стручних органа током године
Носиоци: директор, наставничког веће

ПРОГРАМ РАДА ОДЕЉЕЊСКОГ ВЕЋА

1. Програм рада и унапређења васпитног рада одељења у септембру: план допунског, додатног образовно-васпитног рада и слободних активности, план културних активности, утврђивање распореда школских, контролних задатака и других захтева наставника.
2. Праћење и унапређивање образовно-васпитног рада током године: анализа наставног рада и праћење непосредног рада и оцењивање ученика, координирање рада свих наставника у циљу подизања квалитета и квантитета знања ученика у одељењу, праћење оспособљености ученика за самостално учење
3. Анализа успеха ученика на тромесечју, полугодишту и на крају године: похваљивање и васпитно-дисциплинске мере, оцењивање владања, анализа васпитног рада одељења.
4. Сарадња са родитељима: планирање разговора родитеља и предметних наставника, анализа сарадње и мере за њено унапређивање
5. Анализа реализације активности на полугодишту, на крају године: анализа слободних активности, изборних програма, допунског образовно-васпитног рада, додатног образовно-васпитног рада, анализа програма рада одељењског већа.

ПРОГРАМ РАДА СТРУЧНИХ ВЕЋА

1. Програм рада стручног већа у септембру: подела часова, задужења образовно-васпитног рада, разматрање наставних планова и програма за текућу годину.
2. Праћење и унапређење образовно-васпитног рада током године: праћење напредовања ученика и оцењивања, оспособљавање за коришћење савремених метода, поступака и средстава рада, међусобне посете часовима и размена искустава, сарадња свих чланова наставничког већа, праћење и анализа реализације задатака на унапређивању наставног и васпитног рада, припрема и спровођење такмичења, припреме за обављање матурских и завршних испита, припреме за организацију јавних и интерних часова, смотри, анализа успеха ученика .
3. Стручно усавршавање током године: индивидуално стручно усавршавање, договор и предлог о похађању акредитованих семинара, интерно стручно усавршавање и вредновање интерног стручног усавршавања (бодови), размена искустава са стручним активима других школа, предавања на договорену тему ,пружање помоћи у раду наставницима почетницима.
4. Анализа реализације активности током године: анализа рада стр. већа – извештај о самовредновању у оквиру већа, анализа постигнутих резултата у наставном процесу,

анализа наставног плана и програма, анализа стручног усавршавања, анализа резултата такмичења, евалуација програма рада стручних већа.

СТРУЧНИ АКТИВИ, ВЕЋА

СТРУЧНИ АКТИВ ЗА РАЗВОЈ ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА,
СТРУЧНИ АКТИВ ЗА РАЗВОЈНО ПЛАНИРАЊЕ
СТРУЧНИ АКТИВ ЗА САМОВРЕДНОВАЊЕ РАДА ШКОЛЕ
СТРУЧНО ВЕЋЕ НАСТАВНИКА ГУДАЧКИХ ПРЕДМЕТА
СТРУЧНО ВЕЋЕ НАСТАВНИКА ГИТАРА И ХАРМОНИКА
СТРУЧНО ВЕЋЕ НАСТАВНИКА ЗА ТЕОРИЈСКЕ ПРЕДМЕТЕ
СТРУЧНО ВЕЋЕ НАСТАВНИКА КЛАВИРА
СТРУЧНО ВЕЋЕ НАСТАВНИКА ДУВАЧКИХ ИНСТРУМЕНАТА И СОЛО ПЕВАЊА

ПРОГРАМ РАДА СТРУЧНИХ АКТИВА,ВЕЋА – НОСИОЦИ, ВРЕМЕ

Формирање актива, већа програм рада стручног актива,већа-веће,актив у септембру;
Разматрање и усвајање термина и програма за испите- актив ,веће новембар; Разматрање и усвајање термина и програма за годишње испите -актив , веће март; Праћење напредовања ученика и уједначавање критеријума оцењивања на испитима-чланови актива, већа, тим за мониторинг, током године; Организација и вођење јавних часова- актив, веће месечно; Анализа наступа ученика на јавним часовима- актив, веће ,месечно; Организација преслушавања ученика који учествују на такмичењима, фестивалима, концертима- актив, веће, током године; Анализа постигнутих резултата ученика-актив, веће, јануар, јуни; Договор о похађању акредитованих семинара-актив ,веће, током године; Пружање помоћи у раду наставницима почетницима-актив, веће, током године; Евалуација рада стручног актива-руководилац актива, јануар, јуни.

ПРОГРАМ РАДА ПЕДАГОШКОГ КОЛЕГИЈУМА - НОСИОЦИ, ВРЕМЕ

Формирање педагошког колегијума- наставничко веће, директор, септембар;
Самовредновање и вредновање рада школе-тим за самовредновање, стручна већа, директор, септембар, јун; Утврђивање резултата рада ученика и владања на нивоу школе-стручна већа, одељењско и наставничко веће, директор на крају првог и другог полугодишта; Анализа рада ученика који су укључени у инклузивно образовање-стручни актив наставника инклузивног образовања, директор на крају првог и другог полугодишта ;Праћење остваривања циљева образовно- васпитног рада-педагошки колегијум, тим за самовредновање, директор, током године; Припреме за извођење матурских и завршних

испита-стручна већа, директор, мај; Израда плана стручног усавршавања наставника и стручних сарадника-педагошки колегијум, тим за стручно усавршавање, директор, септембар; Разматрање и доношење документа о вредновању интерног стручног усавршавања-стручна већа, педагошки колегијум, тим за стручно усавршавање, директор, током године; Евалуација рада педагошког колегијума-педагошки колегијум, директор полугодишње.

ТИМОВИ У ШКОЛИ

ТИМ ЗА ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ

ТИМ ЗА САМОВРЕДНОВАЊЕ

ТИМ ЗА ОБЕЗБЕЂИВАЊЕ КВАЛИТЕТА И РАЗВОЈ УСТАНОВЕ

ТИМ ЗА ЗАШТИТУ УЧЕНИКА ОД ДИСКРИМИНАЦИЈЕ, НАСИЉА, ЗАНЕМАРИВАЊА И ЗЛОСТАВЉАЊА

ТИМ ЗА ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ ЗАПОСЛЕНИХ

ТИМ ЗА РАЗВОЈ МЕЂУПРЕДМЕТНИХ КОМПЕТЕНЦИЈА И ПРЕДУЗЕТНИШТВА

ТИМ ЗА ИНКЛУЗИВНО ОБРАЗОВАЊЕ

ТИМ ЗА КАРИЈЕРНО ВОЂЕЊЕ И САВЕТОВАЊЕ

ГЛОБАЛНИ ПЛАН ТИМОВА, НОСИОЦИ, ВРЕМЕ:

Формирање тима - директор, септембар; План рада тима тим-директор, септембар; Реализација плана током године- тим, ученици и родитељи; Извештај квартално –тим; Музичка такмичења, стручно усавршавање наставника –тим, од новембра, током године; Евалуација –педагошки колегијум, јун.

ПРОГРАМ ШКОЛСКОГ МАРКЕТИНГА

План и програм школског маркетинга је део коме школа приступа са пажњом и она анализира досадашња постигнућа и недостатке, те планира нове кораке у вези са побољшањем овог сегмента деловања Школе.

Интернет презентација школе и дизајн је до сада неколико пута мењан у циљу што боље информисаности ученика, родитеља, шире популације. Презентација данас постоји на адреси www.josifmarinkovic.edu.rs и различитог је садржаја: од основних података о школи, преко историјата, информација о одсецима, актуелне законске регулативе и правних аката школе, до актуелних садржаја уз галерију које свакодневно ажурирамо.

Технички и садржајно ажурирају сајт Снежана Самарџић, помоћник директора и наставник теоријске групе предмета и Зорана Ковачев, педагог школе. У школи функционише АМРЕС мрежа, која је доступан свим запосленима.

Школа пружа информације о својој активности, о запосленима,

ученицима, о такмичењима, о намерама школе путем летописа , као важног извора информисања.

Школа је укључена на друштвене мреже: Facebook, Instagram и Youtube, које имају висок утицај на информисање јавности о делатности школе.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ОБЛАСТИ РАЗВОЈНОГ ПЛАНА КОЈА УТИЧЕ НА ОБРАЗОВНО-НАСТАВНИ РАД

Једна од приоритетних области развојног плана школе је: ЕТОС. На основу специфичне делатности школе – култура, уметност и јавно информисање, сматрамо да у оквиру кључне области ЕТОС треба да перманентно радимо на квалитетној сарадњи на релацији: наставник – ученик – родитељ, то јест да учешће родитеља у раду школе подигнемо на виши ниво, стога смо одредили развојни циљ: Ефикаснија комуникација на релацији родитељи- ученици – наставници.

АКТИВНОСТИ: ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ:

- Развојни циљ школе је ефикаснија комуникација на релацији родитељи- ученици – наставници;
- Организовање заједничких састанака на којима ће учествовати родитељи, ученици и наставници;
- Анкетирање родитеља у погледу тема за које су заинтересовани и које су везане за васпитање, образовање и рад школе;
- Прикупљање и обрада резултата анкете;
- Израда плана организације састанака на теме које су произашле из анкете;
- Реализација састанака, трибина и предлози за унапређење рада школе.
- Одржати бар два састанка, трибина годишње на којима ће учествовати 20% родитеља.

Носиоци активности: Одељењске старешине, наставници, ученици, директор, педагог

Крај школске године матураната:

- Укључивање родитеља у прославу последњег дана школе матураната;
 - Организовање састанка савета родитеља на ову тему и договор око организације прославе;
 - Обавештавање свих родитеља матураната;
 - Реализација прославе уз учешће родитеља, ученика и наставника
- Критеријум успеха: одржавање прослава заједно са родитељима.

Инструменти: Снимци

Носиоци активности: одељењске старешине, наставници, ученици, директор, педагог

Обезбеђивање простора за индивидуалне разговоре:

➤ Доношење одлуке о намени просторије за обављање индивидуалних разговора са родитељима;

➤ Опремање просторија.

Инструменти: Снимци, Летопис

Носиоци активности: одељењске старешине, наставници, ученици, директор, педагог

Критеријум успеха: опремљена просторија за састанке

Инструменти: Снимак просторије

ПРАЋЕЊЕ ОСТВАРЕЊА ШКОЛСКОГ ПРОГРАМА

Праћење остваривања школског програма ће се остварити кроз:

- Евалуација рада стручних већа,
- Евалуација рада стручних актива,
- Евалуација постигнућа ученика – исходи ОВ – рада,
- Евалуација реализације развојног плана школе,
- Евалуација посебних програма школе

Предлог Школског програма сачинио Стручни актив за развој школског програма:

1. Снежана Самарцић, координатор, помоћник директора;
2. Марија Симић, наставник;
3. Љиљана Анакиев Грујић, наставник;
4. Тијана Матић, наставник;
5. Зорана Ковачев, стручни сарадник-педагог.

У Београду,

Септембар 2022. године

ПРЕДСЕДНИК ШКОЛСКОГ ОДБОРА
